

03074

BIBLIOTEKA
IZBY PRZE-
MYSŁOWO-
HANDLOWEJ
W KRAKOWIE

L:1.

Sp. L.in.2759.

✓

BIBLIOTEKA IZBY
PRZEMYSŁOWO-HANDLOWEJ
W KRAKOWIE

WYDAWNICTWA IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE XXV.

SPRAWOZDANIE

Z CZYNNOŚCI I Z PUBLICZNYCH
POSIEDZEŃ IZBY HANDLOWEJ
I PRZEMYSŁOWEJ W KRAKOWIE
ROCZNIK XVI.

za rok 1909.

KRAKÓW
NAKŁADEM IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
CZCIONKAMI DRUKARNI ALEKSANDRA RIPPERA
1911.

WYDAWNICTWA
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
w Krakowie.

- I. Memoriał Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie w sprawie monopolu spirytusowego. Kraków, 1894.
- II. Sprawozdanie za rok 1894. Kraków, 1895.
- III. Sprawozdanie za rok 1895. Kraków, 1896.
- IV. Memoriał Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie w sprawie podwyższenia podatku od spirytusu. Kraków, 1896.
- V. Sprawozdanie z obrad Izby za r. 1896. Kraków, 1897.
- VI. Sprawozdanie z obrad Izby za r. 1897. Kraków, 1898.
- VII. Memoriał Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie w sprawie podwyższenia ceny kart korespondencyjnych. Kraków, 1898.
- VIII. Memoriał Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie w sprawie żeglugi parowej na Wiśle. Kraków, 1898.
- IX. Zbiór ustaw i rozporządzeń, dotyczących organizacji i zakresu działania Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie. Kraków, 1898.
- X. Sprawozdanie za rok 1898. Kraków, 1899.
- XI. Sprawozdanie za rok 1899. Kraków, 1900.
- XII. Sprawozdanie za rok 1900. Kraków, 1901.
- XIII. Die Ein- und Ausfuhr von Holz und Holzwaren in den wichtigsten Staaten sammt den einschlägigen Zolltarifen. Wiedeń, 1902.
- XIV. Sprawozdanie za rok 1901. Kraków, 1902.
- XV. Sprawozdanie za rok 1902. Kraków, 1903.
- XVI. Sprawozdanie za rok 1903. Kraków, 1904.
- XVII. Sprawozdanie za rok 1904. Kraków, 1905.
- XVIII. Sprawozdanie za rok 1905. Kraków, 1906.
- XIX. Sprawozdanie za rok 1906. Kraków, 1907.
- XX. Sprawozdanie za rok 1907. Kraków, 1908.
- XXI. Sprawozdanie za rok 1908. Kraków, 1910.
- XXII. Wycieczka krajowej Komisji przemysłowej do Zagłębia krakowskiego (program), Kraków 1909.
- XXIII. Petycja Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie w sprawie kanału splawnego Dunaj-Wisła-Dniestr. Kraków 1910.
- XXIV. 60-lecie Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie. Kraków 1910.
- XXV. Sprawozdanie za rok 1909. Kraków, 1911.
- XXVI. Sprawozdanie za rok 1910 w druku.

SPIS RZECZY

Prezydyum Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie oddaje niniejszem w ręce krajowej publiczności szesnasty z rzędu rocznik sprawozdań Izby, obejmujący rok 1909.

Rocznik ten zastosowany jest w rozkładzie do poprzednich wydawnictw Izby.

Prezydyum Izby handlowej i przemysłowej:

Prezydent:
Maurycy Dattner.

Sekretarz:
Dr. Artur Benis.

SPIS RZECZY.

	Strona
Akcyza od napojów alkoholowych	145
Ankieta w sprawie koncesyonowania rafinerii nafty	287
Aparat dla nadawania depesz telefonem w Krakowie	276
Asesorzy dla Jasła	113, 148, 218
" " Krakowa	35
" " Krakowa, Rzeszowa i Nowego Sącza	50
" " Tarnowa	217
Bank austro-węgierski, cenzorzy wekslowi	250
Beczkowozy, koncesye na sprzedaż nafty	285
Belgia, taryfa bezpośrednia na naftę	265
Benzyna, uwolnienie od podatku spożywczego	67
Berlin-Bochnia, telefon międzymiastowy	70
Bestwina, urządzenie stacji telegraficznej	277
Betonowych rur wyrób, charakter przemysłowy	304
Bezpośrednie stawki na naftę do Belgii i Holandii	265
Biała, spoczynek niedzielny fryzyerów	300
Biel cynkowa, taryfa eksportowa	264
Bierzanów, waga pomostowa	150
Biletowe kasy na dworcu w Krakowie	266
Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych	19
Budowa nowego dworca towarowego w Krakowie	255
Budowlane przemysły, koncesya	224
Budowniczych stowarzyszenie w Krakowie, rozszerzenie na okręg	301
Budzików i zegarów sprzedaż w handlach galanteryjnych	305
Budżet gmachu Izby na rok 1909	64
Budżet Izby na rok 1909	56

Dattner Maurycy, wybór do państwowej Rady kolejowej	148
" " " " na prezydenta Izby	28
Delcredere ajenta księgarskiego	202
Delegata do Wydziału Związku turystycznego wybór .	52
Depesz doręczanie, zniesienie recepisów	120
Depesz nadawanie telefonem	276
Doręczanie depesz telefonem	122
" poczty listowej w Krakowie	273
Dostawa progów kolejowych, zwyczaj handlowy . . .	104
Dostawy kolejowe, cesya wierzytelności	220
" obuwia dla wojska	20
" terminu oznaczenie	203
Drezno-Kraków, telefon międzymiastowy	70
Drobny przemysł, wybór do Rady przybocznej	52
Drogi wodne, rewizya trasy Skotniki-Kraków	222
Druga kasa biletowa na dworcu krakowskim	266
Druków zamawianie przez handle papieru	128
Dworca rozszerzenie w Trzebini	268
Dworzec towarowy w Krakowie, budowa	255
Dwuklasowe szkoły handlowe, plan nauki	233
Dyspenzy od dowodu uzdolnienia	14
Działalność tzw. „Viehverwertungsstelle“	129
Dziennego procentu wymiar	202
Eksportowa taryfa dla bieli cynkowej	264
Eksportu popieranie, subwencye i stypendya	204
Ekspropyacja na cele przemysłowe	178
Epstein Juliusz, wybór do krajowej komisji powszechnego podatku zarobkowego	218
" " " " państwowej Rady kolejowej	148
Epstein Tadeusz, wybór na delegata Izby	28
Eter siarczany, uwolnienie od podatku spożywczego	6, 7
Fachowi sędziowie dla Jasła	113, 148, 218
" " " " Krakowa	35
" " " " Rzeszowa i Nowego Sącza	50

	Strona
Interes wysyłkowy obuwia	201
Izba, regulacja płac urzędniczych	67
" wybory uzupełniające	28
" wybór prezydium i skarbnika	28
" zakres działania i skład komisji	29
" zamknięcie rachunków i skontrum kasy za r. 1908	252
" " " " " " " 1907	53
Izby handlowe, wydatki	35
" " " na szkolnictwo zawodowe	66
Jarmarki w Kańczudze, Uściu ruskiem i Żołyni	232
Jasło, asesorzy	113, 148, 218
" cenzorzy wekslowi dla Banku austro-węgierskiego	250
" organizacja przemysłów gospodnio-szynkarskich	189
Jawornicki Józef, wybór na skarbnika	28
Judkiewicz Jakób, wybór do krajowej Rady kolejowej	51
Kalwarya Zebrzydowska, telefon międzymiastowy	224
Kanały, rewizja trasy Skotniki-Kraków	222
Kańczuga, jarmarki	232
Karta przemysłowa wspólna dla dwóch osób	191
Karty legitymacyjne dla agentów podróźnych	8
Kasa targowa, wybór cenzorów	52
Kasy biletowe na dworcu krakowskim	266
Katowice-Kraków, telefon	278
Klauzuli „Parität frachtfrei“ znaczenie	203
" "per April“ znaczenie	203
Kolei obwodowej zniesienie	259
Kolej północna niedogodności przy transportach siana	267
Kolejowa Rada krajowa, wybór członka	51
" " państwowa, wnioski	262, 166
" " " wybór członków	148
Kolejowe dostawy, cesya wierzytelności	220
" połączenia Berlin-Wrocław-Wiedeń	220
" " nocne Kraków-Lwów	266
" warsztaty, praktyka rękodzielnicza	123
Kolejowych taryf reforma	148

	Strona
Komisowa sprzedaż książek, termin „O. M.”	312
„ „ przedmiotów używanych	305
Komisya krajowa powszechnego podatku zarobkowego, wybór	218
Komisye Izby, zakres działania	29
Komisyi i sekcyi wybór	29
Komisjonerzy polscy we Wiedniu, zażalenie na orga- nizacyę pośrednictwa zbytu	129
Komiwojażerów karty legitymacyjne	8
Koncesyi szynkarskiej uprawnienia	305
Koncesyonowanie przemysłów budowlanych	224
„ rafineryi nafty	285
Konsularne informacje w Persyi	40
Konsumcyjny podatek uwolnienia	5
Końskiego włóśia przedzenie, charakter przemysłowy .	232
Koszernego wina wyszynk, charakter przemysłowy . .	104
Koszta szacowania przedsiębiorstw przemysłowych . .	103
Koszta wystawienia traty	105
Krajowa komisya powszechnego podatku zarobkowego, wybór	218
„ Rada kolejowa, wybór członka	51
Kraków, akcyza od napojów alkoholycznych	145
„ asesorzy	35, 40
„ budowa nowego dworca towarowego	255
„ cenzorzy wekslowi dla Banku austro-węg.	250
„ doręczanie poczty listowej	263
Kraków-Drezno, telefon międzymiastowy	70
Kraków, druga kasa biletowa na dworcu	266
Kraków-Katowice, telefon	278
„ -Krzeszowice, telefon	278
Kraków-Lwów, połączenia nocne	267
Kraków, notowanie cen targowych	306
„ ochrona przed powodzią	261
Kraków-Poznań, telefon międzymiastowy	70
Kraków, przywrócenie reekspedycyi	264
„ rozszerzenie stowarzyszenia budowniczych	301

	Strona
Kraków, spoczynek niedzielny w handlach spożywczych	230
„ stowarzyszenie fotografów	189
„ termin odstawy dla przesyłek kolejowych . .	114
Kruchowej soli sprzedaż	151
Krzeszowice-Kraków, telefon	278
Księgarskiego ajenta delcredere	202
Kufrów z próbkami przewóz	8
„Kundenfaktura“ znaczenie	236
Kupców stowarzyszenie w Zakopanem	302
Kupieckich pretensyi płatność	202
Kupno i sprzedaż nieruchomości, charakter przemysłowy pośrednictwa	306
Legitymacyjne karty dla podróżujących	8
Limanowa, telefon międzymiastowy	151
Linia telefoniczna Wiedeń-Lwów	275
Listowej poczty doręczanie w Krakowie	273
Listy płacy przymusowe, ubezpiec. od wypadku	126
Lodów wyrób, charakter przemysłowy	190
Losów ubezpieczanie przy sprzedaży ratalnej	105
Lwów, giełda zbożowa i towarowa	313
Lwów-Kraków, połączenia nocne	267
Lwów-Wiedeń, braki połączenia telefonicznego . . .	275
Ładunkowa stacya w Choczni	272
Łańcut, całodzienna służba telefoniczna	281
Marki ochronnych rejestrowanie	10
Maszynowe wyłaczanie znaczków stemplowych	308
Maszyny, ulgi cłowe	2
Mebli giętych wyrób, charakter przemysłowy	127
Mieszanych towarów handel, zakres uprawnień	104
Mięsa przywóz, otwarcie granicy rumuńskiej	314
„ sprzedaży charakter przemysłowy	190
Mineralnymi olejami obrót	191
Miodu wyrób i sprzedaż, charakter przemysłowy . . .	128
Mokrzyska, urządzenie telegrafu	70
Mownica telefoniczna w Prądniku czerwonym	281
„ „ w Trzebini mieście	280

	Strona
Mownica telefoniczna w Zabierzowie	119
N adawanie depešz telefonem	276
Nafta, bezpośrednie stawki do Belgii i Holandyi	265
Nafty rafinerje, przymus koncesyjny	285
„ sprzedaż w beczkowozach	285
„Netto Kassa“ znaczenie	236
Niedogodności przy transportach siana na kolei pół- nocnej	267
Niedzielny spoczynek fryzyerów w Białej	300
„ „ w handlu spożywczym	230
Nierogaczna, organizacja pośrednictwa zbytu	129
„ taryfy na przewóz	115
Nierogaczny żywej transport, ubytek	169
Nieruchomości kupno i sprzedaż, charakter przem. po- średnictwa	306
„ szacowanie	102
Nowela do ustawy górniczej	71, 88
Nowy Sącz, asesorzy	50
Notowanie cen targowych w Krakowie	306
Nowy Targ, całodzienna służba telefoniczna	281
O bowiązki spedytora	203
Obrót olejami mineralnymi	191
Obuwia interes wysyłkowy	201
„ wojskowego dostawy	20
Obwodowej kolei zniesienie	259
Ochrona miasta przed powodzią	261
Ochrona robotników przemysłowych, zmiana § 74 ust. przem.	282
Ochronnych marek rejestrowanie	10
Odlewanie czcionek, charakter przemysłowy	128
„ figur gipsowych, charakter przemysłowy	304
Odpowiedzialność ajenta księgarskiego	202
Olejami mineralnymi obrót	191
„O. M.“, termin w komisowej sprzedaży książek	312
Opinie w sprawach handlowych 104, 105, 202, 203, 236, 237	

Opinie w sprawach przemysłowych 104, 127, 128, 190, 191, 303, 304, 305,	306
Organizacja fotografów w Krakowie	189
„ gospodnio-szynkarska w Zakopanem . .	303
„ pośrednictwa zbytu bydła i trzody chlewnej	129
„ przemysłów gospodnio-szynkarskich w Gry- bowie	190
„ „ „ „ w Jaśle	189
„ „ „ „ w Żywcu	189
„ rzeźbiarzy w zachodniej Galicyi	187
„ sprzedaży soli	151
„ złotników, zegarmistrzów itd. w Tarnowie	302
Oświęcim-Hamburg, telefon międzymiastowy	70
Otwarcie granicy rumuńskiej dla przywozu mięsa . .	314
Owsa i chleba zakupno, rzeczoznawcy	252
„ i żyta ceny dla wojska	219
Państwowa Rada kolejowa, wnioski	262
„ „ „ wybór członków	148
Papą pokrywanie i smołowanie, charakter przemysł.	304
Papierni handel, przyjmowanie zamówień na druki . .	128
„Parität frachtfrei“, znaczenie wyrażenia	203
Paszportowe certyfikaty	8
„Per April“, znaczenie terminu dostawy	203
Persya, informacje konsularne	40
Pieczyno zbytkowne, uprawnienie piekarzy do wyrobu i sprzedaży	303
✓ Plan nauki dwuklasowych szkół handlowych	233
✓ Płatność faktur w handlu cukrem	236
„ pretensji kupieckich	202
Pobór akcyzy od napojów alkoholowych	145
Pochodzenia certyfikaty	3
Pocztowych zaliczek ściąganie	39
Poczty listowej doręczanie w Krakowie	273
Podatek spożywczy, uwolnienia	5
Podatku zarobkowego krajowa komisya	218
Połączenia kolejowe Berlin-Wrocław-Wiedeń	220

	Strona
Połączenia nocne Kraków-Lwów	267
Pokrywanie papą i smołowanie dachów, charakter prze- mysłowy	304
Pomostowe wagi dla Bierzanowa i Swoszowic	150
Port zimowy w Szczucinie	171
Pospieszne pociągi Nr. 7 i 8, III kl.	118
Pośrednictwo przy kupnie i sprzedaży nieruchomości .	306
Poświadczenia, dotyczące celu importu	3
Poznań-Kraków, telefon międzymiastowy	70
„Pół beczki“, znaczenie terminu	237
Praktyka rękodzielnicza w warsztatach kolejowych . .	123
Prądnik czerwony, mownica telefoniczna	281
Pretensyi kupieckich płatność	202
Prezydyum i skarbnika wybór	28
Procentowa stopa dla szacowania nieruchomości . .	102
Procentu dziennego wymiar	202
Progów kolejowych dostawa, zwyczaj handlowy . .	104
Projekt budżetu na rok 1909	56
„ . . . . . noweli do ustawy górniczej	71
Protokolacye firm	317
„Prompt“, znaczenie przy zamawianiu cholewek . .	237
Prowizya przy obrocie wikliną	203
Przedłożenie rządowe, nowela do ustawy górniczej .	88
Przemysłowe wzory	12
Przewóz ryb pociągami osobowymi	69
Przewóz towarów, charakter przemysłowy	190
Przędzenie włósia końskiego, charakter przemysłowy .	232
Przyboczna Rada dla spraw drobnego przemysłu, wy- bór członka	52
Przymus koncesyjny dla rafinerji nafty	285
Przymusowe listy płacy, ubezpieczenie od wypadku .	126
Przywrócenie reekspedycyi dla Krakowa	264
Rachunki Izby	53, 54, 64, 252
Rada kolejowa krajowa, wybór członka	51
Rada kolejowa państwowa, wnioski	262
„ . . . . . „ . . . . . „ . . . . . wybór członków	148

	Stronã
Sekcyi i komisyi wybór	29
Siana i słomy zakupno, rzeczoznawcy	219
„ transporty, niedogodności na kolei północnej	267
Siarczany eter, uwolnienie od podatku spożywczego 6, ...	7
Sierosławice, urządzenie telegrafu	70
Skarbnika wybór	28
Skontrum kasy za rok 1907	53
„ „ „ „ 1908	252
Skotniki-Kraków, rewizya trasy	222
Słomy i siana zakupno, rzeczoznawcy	219
Soli w okruchach sprzedaż	151
Smołowanie i pokrywanie dachów papą,* charakter przemysłowy	304
Sól, uwolnienie od podatku spożywczego 6,	7
Spedytora obowiązki	203
Spirytus, uwolnienie od podatku spożywczego 6,	7
Spoczynek niedzielny fryzyerów w Białej	300
„ „ w handlu spożywczym	230
Spodium odpadków i węgla kostnego import	3
Spożywczych towarów sprzedaż w niedziele	230
Spożywczy podatek, uwolnienia	5
Sprzedaż komisowa przedmiotów używanych	305
„ mięsa, charakter przemysłowy	190
„ nafty w beczkowozach	285
„ nieruchomości, charakter przemysłowy pośrednictwa	306
„ soli w okruchach	151
„ zegarów i budzików w handlach galanteryjnych	305
Środków żywności zakupno, rzeczoznawcy	114
Stacya krakowska, termin odstawy	114
„ ładunkowa w Choczni	272
„ telegraficzna w Bestwinie	277
„ „ w Mokrzychach	70
„ „ w Sierosławicach	70
„ „ w Staniątkach	278

	Strona
Stacya telegraficzna w Szczepanowie	70
" " w Trzęsówce	277
" " w Zabłociu	36
Stacyi w Trzebini rozszerzenie	268
Staniątki, urządzenie stacyi telegraficznej	278
Stawiarski Waleryan, wybór do krajowej komisji po- wzשechnego podatku zarobkowego	218
Stawki frachtowe, informacje	19
Steinberg Joachim, wybór do Rady przybocznej dla drobnego przemysłu	52
Stemplowych znaczków wytłaczanie maszynowe	308
Stopa procentowa dla szacowania nieruchomości	102
Stowarzyszenie budowniczych w Krakowie, rozszerze- nie na okręg	301
" kupców w Zakopanem	302
" przemysłowe fotografów w Krakowie	189
" rzeźbiarzy zachodniej Galicyi	187
" złotników i zegarmistrzów w Tarnowie	302
Stypendya na popieranie eksportu	204
Swoszowice, waga pomostowa	150
Szacowanie przedsiębiorstw przemysłowych	103
" nieruchomości	102
Szczepanów, urządzenie telegrafu	70
Szczucin, port zimowy na Wiśle	171
Szewskich robót dostawy dla wojska	20
Szkolnictwo zawodowe, wydatki Izb	66
Szkoł tkackich reorganizacya	124
Szkoły handlowe dwuklasowe, plan nauki	233
Szybikowej soli sprzedaż	151
Szynkarskiej koncesyi uprawnienia	305
Tacek drewnianych wyrób, charakter przemysłowy	305
Targowa kasa w Krakowie, wybór cenzorów	52
Targowe godziny, zakupno towarów	127
Targowych cen notowanie w Krakowie	306
Tarnów, asesorzy	217

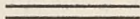
	Strona
Tarnów, cenzorzy wekslowi dla Banku austro-węgier- skiego	250
„ stowarzyszenie złotników, zegarmistrzów itd. .	302
Taryf kolejowych reforma	148
Taryfa bezpośrednia na naftę do Belgii i Holandyi .	265
„ dla kosztów szacowania przedsiębiorstw przemy- słowych	103
Taryfa eksportowa dla bieli cynkowej	264
Taryfowe informacje	19
Taryfy dla przewozu nierogacizny	115
Tekstylnych szkół program	124
Telefon Bochnia-Berlin	70
„ do Katowic i Krzeszowic	278
„ do Tryestu	280
„ Kraków-Drezno	70
„ Kraków-Poznań	70
„ Oświęcim-Hamburg	70
„ Wiedeń-Lwów	275
„ w Kalwaryi	224
„ w Łańcucie, służba całodzienna	281
„ w Nowym Targu, służba całodzienna	281
Telefoniczna mownica w Prądniku czerwonym	281
„ „ w Trzebini mieście	280
„ „ w Zabierzowie	119
„ sieć w Galicyi, rozszerzenie	170
Telefoniczne doręczanie depesz	122
„ nadawanie depesz	276
Telegraf w Bestwinie	277
„ w Mokrzkach	70
„ w Sierosławicach	70
„ w Staniątkach	278
„ w Szczepanowie	70
„ w Trzęsówce	277
„ w Zabłociu	36
Telegramów doręczanie, zniesienie receptisów odbior- czych	120

	Strona
Telegramów nadawanie drogą telefoniczną	276
Termin odstawy na stacyi krakowskiej	114
Termin „O. M.” w komisowej sprzedaży książek . . .	312
Termin płatności pretensyi kupieckich	202
Terminu dostawy oznaczenie	203
Tkackich szkół reorganizacya	124
Towarowa giełda we Lwowie	313
Towarów mieszanych handel, zakres uprawnień . . .	104
„ przewóz, charakter przemysłowy	190
„ zakupno w czasie godzin targowych	127
Transport nierogaczyny, ubytek żywej wagi	169
Transport żywych ryb	69
Trasy rewizya Skotniki-Kraków	222
Trata, koszta wystawienia	105
Tryest-Kraków, połączenie telefoniczne	280
Trzebinia miasto, mownica telefoniczna	280
Trzebinia, rozszerzenie stacyi	268
Trzeci aparat dla nadawania depesz telefonem	276
Trzęsówka, urządzenie stacyi telegraficznej	277
Trzoda, organizacya pośrednictwa zbytu	129
Trzody przewóz, taryfy	115
Trzody transport, ubytek żywej wagi	169
Ubezpieczanie losów przy sprzedaży ratalnej	105
Ubezpieczanie od wypadku, listy płacy	126
Ubytek przy transporcie nierogaczyny	169
Uderski Edward, zastępca członka Rady kolejowej . .	148
Ulgi cłowe na maszyny	2
Ulgi w podatku spożywczym	5
Unormowanie obrotu olejami mineralnymi	191
Uprawnienia handlu towarów mieszanych	104
„ koncesyi szynkarskiej	305
Uprawnienie piekarzy do wyrobu i sprzedaży pieczywa zbytkownego	303
Uregulowanie płac urzędników Izby	67
„ przemysłu zastawniczego	311
Urząd cłowy w Rzeszowie	235

	Strona
Urzędników Izby uregulowanie płac	67
Uście ruskie, jarmarki	232
Ustawy górniczej reforma	71
Uwagi do budżetu na rok 1909	61
Uwolnienia od podatku spożywczego.	5
Uzdolnienia dowód, dyspenzy	14
Uzupełniające wybory do Izby	28
Używanych przedmiotów komisowa sprzedaż	305
„Verwendungsnachweis“, poświadczenia importu	3
„Viehverwertungsstelle“, zażalenie komisjonerów	129
Wagi pomostowe dla Bierzanowa i Swoszowic	150
„Wagon wapna“, pojęcie w obrocie handlowym	104
Wagony III klasy przy pociągach posp. Nr. 7 i 8	118
Warsztaty kolejowe, praktyka rękodzielnicza	123
Weksłowi cenzorzy dla Banku austro-węgierskiego	250
Węgla kostnego i spodium import	3
Wiedeń-Lwów, braki połączenia telefonicznego	275
Wierzytelności cesya, dostawy kolejowe	220
Wikliną obrót, prowizya	203
Wina koszernego wyszynk, charakter przemysłowy	104
Wisła, ochrona miasta przed powodzią	261
Wisła, port zimowy i handlowy pod Szczucinem	171
Włósia końskiego przedzenie, charakter przemysłowy	232
Wnioski na Radę kolejową	166, 262
Wójcicki Teodor, cenzor dla Kasy targowej	52
Wojskowe zakupy owsa i żyta	219
Wojskowego obuwia dostawy	20
Wrocław-Wiedeń, połączenia kolejowe	220
Wspólna karta przemysłowa dla dwóch osób	191
Wybory do Izby	28
Wybór prezydyum i skarbnika	28
Wybór sekcji i komisji	29
Wydatki Izb na szkolnictwo zawodowe	66
„ „ „ reskrypt Ministerstwa	35
Wymiar procentu dziennego	202
Wyrób lodów, charakter przemysłowy	190

Wyrób mebli giętych, charakter przemysłowy	127
„ rur betonowych, charakter przemysłowy	304
Wyrobu i sprzedaży miodu, charakter przemysłowy	128
Wystawa w Częstochowie	204
Wysyłkowy interes obuwia	201
Wyszynk wina koszernego, charakter przemysłowy	104
Wyłaczanie maszynowe znaczków stemplowych	308
Wywłaszczenie na cele przemysłowe	178
Wzory przemysłowe	12
Zabierzów, mownica telefoniczna	119
Zabłocie, urządzenie telegrafu	36
Zakopane, stowarzyszenie gospodnio-szynkarskie	303
„ utworzenie stowarzyszenia kupców	302
Zakres działania komisji izbowych	29
„ uprawnień handlu towarów mieszanych	104
Zakupno artykułów żywności, rzeczoznawcy	165
„ towarów w czasie godzin targowych	127
Zaliczek pocztowych ściąganie	39
Zamawianie druków przez handle papieru	128
Zamknięcie rachunków za rok 1908	252
„ „ i skontrum kasy za rok 1907	53
Zarobkowego podatku komisya krajowa, wybór	218
Zastawniczego przemysłu uregulowanie	311
Zawodowe szkolnictwo, wydatki Izb	66
Zbożowa giełda we Lwowie	313
Zbytkowne pieczywo, uprawnienie piekarzy do wyrobu i sprzedaży	303
Zegarmistrzów i złotników organizacya w Tarnowie	302
Zegarów i budzików sprzedaż w handlach galanter.	305
Zestawienie wydatków na szkolnictwo zawodowe	66
Ziemioplodów ceny, notowania targowe w Krakowie	306
Zimowy port na Wiśle pod Szczucinem	171
Złotników i zegarmistrzów organizacya w Tarnowie	302
Zmiana ustawodawstwa górniczego	71
„ § 74 ust. przem. o ochronie robotników	282
Zniesienie kolei obwodowej	259

	Strona
Zniesienie receptisów odbiorczych dla depesz	120
Zniżki celne na maszyny	2
Związek turystyczny, wybór delegata do Wydziału	52
Zwyczaje handlowe 104, 105, 202,	203
Żołyńia, jarmarki	232
Żyta i owsa ceny dla wojska	219
Żywiec, organizacja przemysłów gospodnio-szynkarsk.	189
Żywych ryb transport	69

I.

Sprawozdanie z czynności biura za rok 1909.**1. Sprawy bieżące.**

Stan agend Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie widoczny jest z zamieszczonego niżej zestawienia za ostatnie trzy lata:

	W r. 1907	1908	1909
Załatwiono ogółem spraw	7.558	8.166	8.644
Wysłano pism do władz i stron	9.742	9.417	9.706
Sesji plenarnych odbyła Izba	7	8	7
Stałe sekcye Izby odbyły posiedzeń	47	42	41
a mianowicie:			
Komisyja prezydyalna	4	5	3
Komisyja połączonych sekcyi	8	5	8
Komisyja budżetowa	3	1	2
Komisyja dla komunikacyi kolejowych i wodnych	10	2	4
Komisyja zarządu gmachu Izby	5	2	5
Komisyja dla spraw koncesyjnych i osobistych	17	27	19

W roku 1909 odbyły się nadto:

1. Dwa posiedzenia komisji dla skontrum kasy i kontroli rachunków, oraz
2. Jedno posiedzenie komisji dla rekolaudacyi robót rękodzielniczych, dostarczonych do budowy nowego gmachu Izby.

2. Ulgi cłowe na maszyny.

W myśl postanowień traktatu handlowego z Niemcami, oraz opartych na zasadzie największego uprzywilejowania traktatów handlowych, zawartych z innymi państwami, przysługują od 1 marca 1906 pewnym maszynom, sprowadzonym dla użytku w tutejszych zakładach przemysłowych, niżki celne, wyszczególnione w tabeli umieszczonej przy punkcie 13. ogólnych postanowień do klasy XL. taryfy cłowej.

Uzyskanie ulgi zależy od potwierdzenia przez Izbę handlową i przemysłową faktu, że maszyna jest przeznaczona do użytku we własnym zakładzie przemysłowym osoby prowadzącej maszynę.

Zamieszczona niżej tabela przedstawia import maszyn obcokrajowych, sprowadzonych o traktatowo zniżonem cła do własnego użytku zakładów przemysłowych, położonych w okręgu Izby:

Rodzaj maszyn	1906	1907	1908	1909
	Waga w kilogramach brutto			
Maszyny dla przemysłu tkackiego i przędzalniczego	44.723	39.858	14.717	20.613
Maszyny młynarskie i młyny walcowe	—	5.455	5.306	8.790
Maszyny do obróbki drzewa . . .	10.339	10.205	2.837	—
Maszyny i prasy ceramiczne . . .	473.909	27.008	17.623	—
Maszyny dla przemysłu kapeluszniczego	—	7.338	—	—
Maszyny dla przemysłu metalowego i żelaznego	6.382	—	5.630	—
Maszyny dla przemysłu górniczego	5.477	—	—	—
Maszyny drukarskie	5.430	—	—	—
Razem	546.260	89.864	46.113	29.403

Maszyny sprowadzono w ubiegłym roku przeważnie z Niemiec. Z Anglii pochodziły dwie maszyny dla przemysłu tkackiego.

Zarówno nowa taryfa celna, jak i późniejsze rozporządzenia starają się w interesie austriackiej produkcji maszyn ograniczyć zniżki celne na te artykuły. W tej też okoliczności szukać należy przyczyny cofania się importu sprowadzanych z zagranicy o niższym ciele maszyn i urządzeń mechanicznych.

3. Poświadczenia, dotyczące celu importu.

(Verwendungsnachweis).

Poświadczeń dotyczących celu importu (Verwendungsnachweis) na towary przywiezione do Austrii, wystawiono w roku 1909 — 74.

Poświadczenia te dotyczyły odpadków spodyum i węgla kostnego, sprowadzanych z Rosji do wyrobu nawozów sztucznych.

Poniższa tabelka daje obraz ruchu za ostatnie 5 lat.

Rok	Ilość zwolnień	Waga w kg.
1905	49	601.965
1906	7	97.141
1907	15	174.292
1908	27	352.500
1909	74	925.000

4. Certyfikaty pochodzenia.

W myśl postanowień celnych niektórych państw zagranicznych (Rosya, Francya, Anglia, Hiszpania, Rumunia, Stany Zjednoczone, Kanada, Japonia i i.) zaopatruje Izba wysyłane do tych krajów transporty, w certyfikaty pochodzenia, celem dostarczenia dowodu, że odnośny towar jest proweniencyj austro-węgierskiej.

W ostatnich czterech latach wystawiono świadectw dla przesyłek zawierających:

	1906	1907	1908	1909
Benzynę	—	—	—	2
Bławatne towary	—	1	3	—
Cynk surowy	4	2	—	—
Jaja	—	—	—	2
Likiery	2	—	—	—
Meble gięte	7	1	—	—
Naftę	—	—	48*	20**
Parafinę	—	—	—	2
Pierze	—	1	—	—
Pręcie	—	1	—	—
Skóry	1	—	—	—
Skórzane wyroby	1	1	—	—
Śliwownicę	1	—	2	2
Sukno	—	1	—	1
Węgiel kamienny	—	—	1	—
Zamki żelazne	1	1	—	—
Żółtko	1	—	1	4
Razem	18	9	55	33

Według państw przeznaczenia rozkładają się wysyłki roku 1909 w następujący sposób:

Północna Ameryka	7
Francya	25
Rosya	1
Razem	33

*) 184 cystern.

**) Nafta	1
Olej gazowy	10
Olej maszynowy	5
Smary naftowe	4

Razem . . 20 cystern.

Waga przesyłek, dla których Izba wydała świadectwa pochodzenia, była następująca:

Zawartość przesyłki:	Waga w kg. netto:			
	1906	1907	1908	1909
Benzyna	—	—	—	21.790
Bławatne towary	—	152	245	—
Cynk surowy	39.988	10.021	—	—
Jaja	—	—	—	270
Likiery	128	—	—	—
Meble gięte	22.266	1.687	—	—
Nafta	—	—	2,305.256	241.573
Parafina	—	—	—	20.136
Pierze	—	265	—	—
Pręcie	—	9.251	—	—
Skóry	307	—	—	—
Skórzane wyroby	19	10	—	—
Śliwowica	135	—	441	351
Sukno	—	924	—	126
Węgiel kamienny	—	—	15.000	—
Zamki żelazne	100	5	—	—
Żółtko	570	—	300	2.860
Razem	63.513	22.315	2,321.242	287.106

5. Uwolnienia od podatku spożywczego.

Poświadczeń na uwolnienie spirytusu i olejów mineralnych, użytych na cele przemysłowe, od opłaty państwowego podatku spożywczego, wystawiono w roku 1909 — 50.

Zamieszczone niżej tabele dają szczegółowy obraz ruchu uwolnień za ostatnie cztery lata:

Wydano poświadczeń na uwolnienie		Ilość w latach:			
		1906	1907	1908	1909
spiryтусu	do wyrobu politury i lakierów	—	1	—	—
	do wyrobu octu	2	1	1	1
	do wyrobu świec	—	1	—	—
soli	do konserwacji skór	—	—	3	7
	do wyrobu mydła	—	—	—	1
eteru siarczanego	do wyrobu siatek gazowych	—	1	—	—
	do celów technicznych	—	—	1	—
petroliny	do popędu motorów	—	—	3	—
benzyny	do celów ekstrakcyjnych	—	—	—	3
	do czyszczenia materyi jedwabnych i wełnianych	2	2	3	4
	do popędu motorów	49	33	35	33
	do wyrobu papierków synapizmowych	1	—	—	—
	do wyrobu pasty na obuwiu	1	—	—	—
	do wyrobu sukna	1	—	—	—
Razem		56	39	46	49

Rozkładając uwolniony spirytus i oleje mineralne wedle sprowadzonej ilości, otrzymujemy następujący obraz:

Ilość sprowadzona:		Miarą wzgl. waga	W latach			
			1906	1907	1908	1909
spirytusu	do wyrobu politory i lakierów	w hektolitrach	—	1.000	—	—
	do wyrobu octu		280	110	180	360
	do wyrobu świec		—	100	—	—
	Razem		280	1.210	180	360
petroliny	do popędu motorów	w centnarach metrycznych	—	—	349	—
benzyny	do celów ekstrakcyjnych		250	—	—	155
	do czyszczenia materyi jedwabnych i wełnianych		102	50	112	290
	do popędu motorów*)		4.453	1.963	2.446	2.620
	do wyrobu pasty na obuwie		60	—	—	—
	do wyrobu papierków synapizmowych		25	—	—	—
do wyrobu sukna	5		—	—	—	
	Razem		4.895	2.013	3.087	3.065
eteru siarczanego	do wyrobu siatek gazowych	w centnarach metrycznych	—	3.6	—	—
	do celów technicznych		—	—	2.5	—
soli	do konserwacji skór	w centnarach metrycznych	—	—	430	1.730
	do wyrobu mydła		—	—	—	104

*) Zastosowanie benzyny do celów motorycznych wzrasta w rzeczywistości w szybszym tempie. Władze skarbowe udzielają jednak po

6. Certyfikaty paszportowe.

Firmom protokołowanym okręgu Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie, wysyłającym swych agentów do Rosyi, wydano paszportowych certyfikatów:

Rok	Ilość certyfikatów
1905	12
1906	20
1907	21
1908	18
1909	25

7. Karty legitymacyjne dla podróżnych agentów.

W myśl rozporządzenia ministerstwa kolei żelaznych z dnia 6 listopada 1907 L. 55893/16 wydaje Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie dla agentów podróżnych, wysyłanych przez hurtownicze firmy swego okręgu, karty legitymacyjne, uprawniające komiwojażerów do przewozu próbek towarowych za opłatą 0.2 halerzy za każde 10 kilogramów wagi i każdy kilometr jazdy.

Rozkładając ilość wystawionych kart wedle towarów, na które wydane zostały, otrzymuje się następujący obraz:

Towary	1905	1906	1907	1908	1909
Aparaty do odkurzania	—	—	—	1	—
Bawełniane wyroby	1	—	2	—	—
Bielizna	—	—	—	2	3
Bławatne wyroby	30	36	40	53	54
Chińskie srebro	—	—	1	3	3
Cholewki	—	—	4	1	—
Chustki	—	2	—	3	2
Cukry	3	4	6	3	3
Czekolada	—	—	—	1	2
Do przeniesienia	34	42	53	67	67

zwolnień na wolny od podatku pobór benzyny nie jak dawniej na jeden rok tylko, ale na nieograniczony przeciąg czasu. Odpada wobec tego potrzeba corocznego opiniowania prośb tych przez Izbę, a cyfry roku 1907, 1908 i 1909 odnoszą się tylko do uwolnień świeżych.

Towary	1905	1906	1907	1908	1909
Z przeniesienia	34	42	53	67	67
Czapki i kapelusze	8	7	—	1	—
Dywany	1	—	—	—	—
Drzewne wyroby	—	—	—	—	2
Farby malarskie	4	3	2	2	4
Fornitury	—	—	1	—	—
Futra	1	—	—	—	—
Galanteryjne wyroby	11	23	18	19	17
Gorsety	—	—	2	—	—
Jubilerskie wyroby	5	8	7	3	9
Kapelusze	—	—	8	11	11
Keramiczne wyroby	1	—	—	—	—
Konfekcye	12	6	4	7	17
Koszykarskie wyroby	1	1	1	1	1
Krótkie towary	6	3	1	2	1
Masarskie wyroby	—	1	—	—	—
Metalowe wyroby	1	1	—	3	1
Mleczarskie maszyny	—	1	1	2	3
Modne towary	15	11	24	16	24
Norymberskie towary	17	13	24	19	19
Obuwie	6	6	7	8	14
Ozdoby na drzewko	—	—	—	1	1
Papier i przybory do pisania	5	4	8	9	5
Płócienne towary	1	2	—	—	—
Pończochy, trykoty	—	—	—	3	2
Porcelana	—	—	—	1	1
Rymarskie wyroby	—	—	—	—	1
Sukna i wyroby sukienne	7	6	5	7	11
Szczotki i pędzle	11	7	13	9	6
Szkła i lampy	2	1	2	3	1
Szmuclerskie wyroby	—	—	—	1	1
Techniczne wyroby	—	—	—	—	1
Torby podróżne	—	—	1	—	—
Tutki do papierosów	—	—	—	2	—
Ubrania	—	—	—	4	5
Wełna sztuczna	2	—	—	1	1
Wełniane wyroby	1	2	6	2	3
Włóczkowe wyroby	—	1	4	—	—
Wódki	—	—	1	—	2
Worki	—	—	—	1	1
Zegary, zegarki	5	7	11	12	19
Razem	157	156	204	217	251

Następująca tabelka przedstawia ilość kart legitymacyjnych wedle siedziby firmy wysyłającej:

Siedziba firmy:	rok 1905	1906	1907	1908	1909
Kraków i okolica	110	110	151	158	180
Andrychów	1	1	—	—	—
Biała	10	7	13	20	14
Jasło	—	—	—	—	2
Nowy Sącz	8	7	5	3	6
Nowy Targ	—	—	1	1	—
Oświęcim	2	2	—	—	1
Podgórze	—	—	1	—	—
Rzeszów	6	11	12	8	10
Tarnów	20	17	21	26	36
Wadowice	—	—	—	—	2
Wieliczka	—	1	—	1	—
Razem	157	156	204	217	251

8. Marki ochronne.

Ruch marek ochronnych przedstawia się jak następuje

Marek przeznaczonych na towary:	zarejestrowano w latach:				
	1905	1906	1907	1908	1909
Atrament	—	—	—	—	1
Bawełniane	2	2	—	—	1
Bieliznę	—	2	1	2	1
Bibułki i tutki cygaretowe	20	14	30	13	56
Bławatne	—	—	—	—	1
Brykiety	—	—	1	—	—
Bulion	—	—	—	—	1
Chemiczne produkty	12	3	3	3	13
Cukier	—	—	3	—	—
Cykoryę	—	—	1	—	—
Cygarniczki	1	—	—	—	—
Czapki	—	1	—	—	—
Czekoladę	—	—	—	—	1
Druki i książki	—	—	2	3	1
Druciane wyroby	—	—	2	—	—
Drzewiane wyroby	—	—	—	3	—
Farby i lakiery	1	—	—	5	2
Do przeniesienia	36	22	43	29	78

Marek przeznaczonych na towary:	zarejestrowano w latach:				
	1905	1906	1907	1908	1909
Z przeniesienia	36	22	43	29	78
Farbkę do bielizny	1	—	—	—	1
Fezy	8	1	—	—	—
Galanteryjne towary	1	9	—	—	—
Herbatę	10	9	2	3	15
Jaja	2	—	—	—	1
Kawę	2	—	1	—	1
Kolonialne	—	2	—	—	1
Korzenne	2	3	—	—	—
Konserwy	—	1	—	—	—
Krótkie towary	9	—	—	2	—
Krochmal	1	—	—	—	—
Lecznice i kosmetyczne środki	9	1	9	10	5
Likiery i wódki	10	—	10	10	26
Łapki na muchy	—	—	—	1	—
Mąkę	—	—	1	1	—
Masło	6	—	1	—	2
Maszyny rolnicze	—	1	—	—	1
Mleko	—	—	1	—	1
Mydło	2	1	2	4	11
Naftę	2	1	2	—	8
Norymberskie	1	2	—	—	—
Obuwie	—	—	—	2	—
Ocet	—	—	—	—	2
Papę dachową	2	—	—	4	—
Papier i materyały do pisania	2	1	7	6	12
Pasty do czyszczenia metali . .	—	2	5	2	7
Pasty do obuwia	—	—	—	5	12
Pasy maszynowe	1	—	—	—	—
Piwo	—	1	3	—	—
Przybory wojskowe	—	1	—	—	—
Ser	—	2	—	—	—
Soki owocowe	—	—	—	1	—
Do przeniesienia	107	60	87	80	184

Marek przeznaczonych na towary:	zarejestrowano w latach:				
	1905	1906	1907	1908	1909
Z przeniesienia	107	60	87	80	184
Spirytus	—	1	—	—	1
Środki tuczenia bydła	—	—	—	2	1
Sukno i wyroby sukienne	—	2	—	—	—
Surogaty kawy	10	11	—	2	—
Świece	4	—	—	—	—
Szczotki i pędzle	—	—	—	1	1
Wata	—	—	—	—	1
Tłuszcze roślinne	—	4	—	—	—
Wełniane wyroby	6	—	—	—	—
Wiktuały	—	—	—	1	—
Wodę sodową	1	—	1	1	—
Zapałki	—	3	1	2	—
Zegary i zegarki	7	—	—	3	—
Żelazne i stalowe wyroby	—	—	2	—	—
Złote i srebrne wyroby	—	—	—	1	—
Razem	135	81	91	93	188

9. Wzory przemysłowe.

Ruch wzorów przemysłowych przedstawia się jak następuje:

Wzorów przeznaczonych na:	zarejestrowano w latach:				
	1905	1906	1907	1908	1909
Bandaże	—	—	—	—	1
Bibułki	—	4	—	—	—
Blacharskie wyroby	3	1	1	1	—
Broszki	—	—	—	—	1
Cukrowych wyrobów opakow.	—	—	1	1	—
Czapki i kuśnierskie wyroby	—	1	—	1	—
Flaszki	—	—	—	—	10
Kafle	—	—	—	—	7
Kalendarze ściennie	—	—	—	1	1
Do przeniesienia	3	6	2	4	20

Wzorów przeznaczonych na:	zarejestrowano w latach:				
	1905	1906	1907	1908	1909
Z przeniesienia	3	6	2	4	20
Karty z widokami	—	2	—	—	—
Karnisze na firanki	—	—	—	1	—
Koszyki ze słomy	—	—	—	—	4
Krawaty	—	4	1	—	1
Lalki	—	—	—	2	—
Łapki na ptaki	—	—	—	—	1
Leczniczych i kosmetycznych środków opakowanie	4	—	2	—	—
Maszynki do masła	—	—	—	—	1
Metalowe modele	4	1	3	1	—
Mazaki	—	—	1	—	—
Miotły ryżowe	—	—	1	—	—
Obuwie	—	—	—	—	4
Papierowe wyroby	12	1	—	—	1
Piece do opalania ropą	—	—	—	—	1
Podpalaczki	—	12	—	—	—
Pudełka	—	—	—	3	4
Pulpity dla malarzy	—	—	—	1	—
Rejestry bankowe	—	—	—	—	1
Reklamy	—	—	—	—	1
Rybnych konserw opakowanie	1	—	—	—	—
Rysunki	—	—	—	—	2
Serdaki	—	—	—	1	—
Story	—	—	—	—	1
Szklane cygarniczki	1	—	—	—	—
Tablice szkolne	—	—	—	1	1
Tuby metalowe	—	—	—	1	1
Wełniane wyroby (sukna)	—	3	10	8	—
Wódek i likierów opakowanie	5	—	—	—	—
Wozy do wywożenia śmieci	—	—	4	1	—
Zapałki	—	—	—	—	1
Zamknięcia do flaszek	—	—	—	—	1
Żelazne wyroby i konstrukcje	1	3	—	1	—
Razem	31	32	24	25	46

10. Dyspenzy od dowodu uzdolnienia.

Opinii w kierunku udzielenia dyspenzy od złożenia formalnych świadectw na uzdolnienie w przemysłach rękodzielniczych, udzielono w roku 1905 w 29, w roku 1906 w 24, w roku 1907 w 79, w roku 1908 w 189. w roku 1909 w 190 wypadkach.

Poniżej przedstawia się ruch dyspenz od dowodu uzdolnienia za ostatnich 5 lat.

Prośby o dyspenzy od dowodu uzdolnienia w przemyśle:	Ilość w latach:				
	1905	1906	1907	1908	1909
Bednarskim	—	—	—	—	3
Błacharskim	—	1	1	3	3
Bruckarskim	—	—	—	1	—
Cholewckarskim	—	—	2	—	—
Ciesielskim	—	—	—	—	1
Cukierniczym	1	—	1	2	5
Czapniczym	1	—	—	—	—
Dentystycznym	—	—	—	2	2
Elektro-mechanicznym	—	—	—	—	1
Fryzjerskim i golarskim	1	—	1	4	2
Garncarskim	—	—	1	2	—
Grzebieniarskim	—	—	—	—	1
Hafciarskim	—	—	—	—	1
Introligatorskim	—	—	1	2	2
Kaflarskim	—	1	—	1	1
Kaletniczym	—	—	1	2	1
Kamieniarskim	—	—	1	—	—
Kominiarskim	1	—	—	1	1
Kołder wyrobu	—	1	—	—	—
Kołodziejskim	—	—	1	1	2
Koszykarskim	—	—	1	1	1
Kotlarskim	—	—	—	1	—
Kowalskim	—	—	7	10	11
Do przeniesienia	4	3	18	33	38

Prośby o dyspenzy od dowodu uzdolnienia w przemyśle:	Ilość w latach:				
	1905	1906	1907	1908	1909
Z przeniesienia	4	3	18	33	38
Krawieckim	1	2	7	15	19
Kuśnierskim	—	—	—	3	2
Lakierniczym	—	—	2	—	2
Malarskim	1	2	2	5	7
Masarskim	3	2	15	21	24
Modniarskim	—	—	—	1	—
Mosiężniczym	—	—	—	—	1
Mydlarskim	—	—	—	1	1
Organistrzowskim	—	—	—	1	—
Parasolniczym	—	—	—	—	1
Piekarskim	2	2	2	16	10
Piernikarskim	1	—	—	—	—
Pokostniczym	—	—	—	2	—
Pokrywania dachów łupkiem	—	—	—	1	1
Powroźniczym	—	—	—	1	1
Pozłotniczym	—	—	—	—	1
Rękawiczniczym	—	—	—	—	1
Rzeźniczym	7	4	14	26	25
Rzeźbiarskim	1	1	—	1	—
Rytowniczym	—	—	—	3	—
Rymarskim	—	—	3	1	4
Rysowniczym	—	1	—	—	—
Ślusarskim	—	1	—	2	1
Stolarskim	2	1	—	20	10
Studniarskim	1	—	—	—	—
Szczotkarskim	—	—	—	2	—
Szewskim	4	3	8	25	25
Szklarskim	—	1	5	5	6
Tapicerskim	1	1	1	—	2
Tokarskim	—	—	—	1	1
Zegarmistrzowskim	1	—	2	3	7
Razem	29	24	79	189	190

Na poszczególne powiaty przypada następująca ilość dyspensz:

Powiat:	Ilość w latach:				
	1905	1906	1907	1908	1909
białski	1	1	3	—	4
bocheński	—	—	1	2	5
brzeski	—	1	9	7	4
chrzanowski	2	—	2	6	8
dąbrowski	1	—	—	4	6
gorlicki	—	—	—	4	2
grybowski	—	—	—	4	4
jasielski	—	—	4	23	18
kolbuszowski	5	4	7	10	4
Kraków miasto	5	7	9	32	32
krakowski	2	2	1	3	5
limanowski	1	1	1	4	4
łańcucki	—	—	2	10	11
mielecki	—	—	2	2	6
myślenicki	1	1	3	6	3
niski	1	—	7	12	7
nowosądecki	—	—	—	3	3
nowotarski	—	—	4	3	17
pilzneński	—	—	—	1	—
podgórski	1	—	3	—	6
przeworski	—	2	3	4	3
ropczycki	1	2	2	2	2
rzeszowski	—	2	2	12	14
strzyżowski	1	1	1	4	5
tarnobrzesci	1	—	8	17	7
tarnowski	6	—	2	10	7
wadowicki	—	—	—	1	2
wielicki	—	—	3	1	2
żywiecki	—	—	—	2	1
Razem	29	24	79	189	190

Z wykazanej w poprzedzającej tabeli ilości dyspenz przypadają na miasta powiatowe następujące cyfry:

Miasto:	Ilość w latach:				
	1905	1906	1907	1908	1909
Biała	—	—	—	—	1
Bochnia	—	—	—	1	—
Brzesko	—	—	1	3	—
Chrzanów	1	—	1	3	2
Dąbrowa	1	—	—	2	1
Gorlice	—	—	—	2	1
Grybów	—	—	—	—	1
Jasło	—	—	—	5	6
Kolbuszowa	2	2	1	2	1
Kraków	5	7	9	32	32
Łańcut	—	—	2	4	2
Limanowa	—	—	1	2	1
Mielec	—	—	—	1	—
Myślenice	—	—	—	—	2
Nisko	1	—	1	3	1
Nowy Sącz	—	—	—	1	1
Nowy Targ	—	—	2	—	6
Przeworsk	—	1	1	1	5
Podgórze	1	—	1	—	5
Rzeszów	—	1	1	5	8
Strzyżów	—	—	—	—	1
Tarnobrzeg	—	—	3	6	2
Tarnów	1	—	—	3	4
Wadowice	—	—	—	1	—
Wieliczka	—	—	1	—	—
Razem	12	11	25	77	83

Surowsza kontrola władz przemysłowych od chwili wejścia w życie noweli do ustawy przemysłowej z r. 1907, zmusza petentów do starania się o kartę przemysłową w drodze dyspenz, będących najczęściej tylko ulegalizowaniem stanu faktycznego.

Ponieważ kwestya dyspenz od przedłożenia formalnych dowodów uzdolnienia w przemysłach rękodzielniczych, nabiera w ostatnich latach większego znaczenia i bywa w kołach interesowanych przedmiotem licznych roztrząsań, wypada uwzględnić w statystyce prośb o dyspensę z roku 1909, kilka nowych punktów widzenia.

I tak przedstawia się ugrupowanie kandydatów pod względem wyznaniowym w następujący sposób:

chrześcian.	110
żydów . . .	80

Do wzrostu ilości dyspenz przyczynia się w pewnym stopniu także imigracya rękodzielników formalnie nieukwalifikowanych z Królestwa Polskiego i Rosyi, którzy na podstawie tamt. świadectw starają się o karty przemysłowe w drodze dyspenz.

Na 190 petentów w r. 1909, posiadało	
poddąństwo austryackie . . .	167
" rosyjskie . . .	23

Dla lepszego oświetlenia charakteru społecznego podających, zamieszczamy w końcu statystykę wieku petentów:

Wiek:	Ilość:
20 do 30 lat . . .	58
30 " 40 " . . .	63
40 " 50 " . . .	43
50 " 60 " . . .	21
nad 60 " . . .	5
	190

Widocznem jest tedy, że ogromna większość starających się o dyspensę przekroczyła 30 rok życia (132), rekrutuje się więc z żywiołów, które posiadają już dłuższą praktykę faktyczną w danem rękodziele, będąc zwykle nie z własnej przyczyny pozbawioną formalnego dowodu nauki względnie pracy.

W stosunku do liczby kart przemysłowych, wydanych w tym samym czasie na podstawie dowodu uzdolnienia, przedstawia się przypadająca na 29 powiatów zachodniej Galicyi ilość dyspenz 173 (17 próśb zostało przez Izbę odmownie zaopiniowanych), jako nieznaczną.

11. Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych.

Ilość informacji frachtowych, udzielonych przez istniejącą przy Izbie biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych, przedstawia się za ostatnie pięć lat w następujący sposób

Towar:	Ilość relacji:				
	1905	1906	1907	1908	1909
Belki	—	—	6	—	—
Blacha czarna	11	—	—	—	—
Cegła	—	—	2	2	—
Cukier	10	—	—	—	—
Dachówka	2	—	—	—	—
Drzewo okrągłe do 2'5 m.	1	—	—	—	5
Drzewo okrągłe ponad 2'5 m.	—	1	—	3	3
Kamienie brukowe	—	—	—	5	—
Kapusta	—	2	—	3	2
Konie	—	—	—	2	—
Kokosowe włókna i przędza	—	—	—	6	—
Mąka	—	—	—	7	62
Maszyny żelazne	1	—	6	7	—
Miód	—	—	—	—	48
Nafta	—	—	1	—	3
Nawozy sztuczne	13	146	194	80	89
Otręby	—	—	12	—	—
Papier do pakowania	5	—	—	—	2
Produkty chemiczne	—	25	—	—	—
Rogu odpadki	—	—	—	—	45
Ryż	—	—	—	1	—
Siano i słoma	—	—	—	10	36
Ser	—	—	2	—	—
Skóry	—	—	7	—	6
Skóry odpadki	—	—	3	—	—
Stearyna	—	8	—	—	—
Trawa morska	2	—	—	—	—
Trzciny odpadki	—	—	—	4	—
Węgiel kamienny	1	—	2	2	—
Do przeniesienia	46	182	235	132	301

Towar:	Ilość relacji:				
	1905	1906	1907	1908	1909
Z przeniesienia	46	182	235	132	301
Worki jutowe	—	—	2	—	2
Wosk i odpadki wosku	—	6	55	2	60
Zboże	6	21	118	31	15
Żelazo i wyroby żelazne	69	—	—	—	—
Ziemniaki	11	—	—	—	3
Żołądki solone	—	—	1	—	—
Razem	132	209	411	165	381

12. Rozdział dostaw obuwia wojskowego

Rękodziela szewskie biorą od r. 1891 udział w dostawach obuwia dla wojska. Rozdział dostaw tych odbywał się do roku 1907 w stosunku 75 : 25 pomiędzy wielki przemysł fabryczny i rękodzielników szewskich, zorganizowanych w stowarzyszenia.

Od roku 1908 powiększony został kontyngent dla rękodzieli o 10⁰/₀, tak, że partycypują one w dostawach wojskowych obecnie w stosunku 65:35.

Rozdziałem dostaw zajmuje się ministerstwo robót publicznych, względnie oddział dla popierania przemysłu. Ilość obuwia, ceny, odbiór dostawy, kontrola nad wykonaniem i t. d. należą do c. i k. ministerstwa wojny. Projekt rozdziału dostaw, przygotowany przez oddział dla popierania przemysłu bada corocznie specjalna komisya, zwolowana przez ministerstwo robót publicznych, w której biorą także udział delegaci Izb handlowych i przemysłowych.

Udział stowarzyszeń szewskich okręgu krakowskiej Izby handlowej i przemysłowej w dostawach wojskowych widoczny jest z następującego zestawienia:

Rok	Ilość stowarzyszeń	Ilość majstrów	Ilość par
1901	20	1318	4728
1902	15	980	5259
1903	17	1352	5529
1904	23	1861	5880

Rok	Ilość stowarzyszeń	Ilość majstrów	Ilość par
1905	30	2290	6410
1906	22	1968	5875
1907	24	2319	5103
1908	28	1832	7728
1909	12	1150	9613

Rozdział dostaw obuwia wojskowego pomiędzy kraje koronne, a w ich granicach między okręgi Izb handlowych, odbywa się wedle pewnego stałego klucza. W razie zwiększenia się kontyngentu dostaw wojskowych, przydzielanych rękodzielu szewskiemu, wchodzi przy rozdziale dodatkowym tensam klucz w zastosowanie.

Celem zapewnienia interesantom swego okręgu jak największej korzyści gospodarczej z dostaw wojskowych, starała się Izba zawsze o przydział robót takim stowarzyszeniom, które byłyby rzeczywiście w stanie wykonać otrzymane zamówienie. W ten sposób uniknąć można rozdrobnienia dostaw i rozprószenia zysku przez udział zbyt wielkiej ilości oferentów.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE
z dnia 19 stycznia 1909 roku.

TREŚĆ:

I.

1. Sprawozdanie prezydalne . . . . . Str. 24

II.

Wybory.

2. Wybór prezydium i skarbnika . . . . . " 28
3. Wybory do Izby . . . . . " 28
4. Wybór sekcji i komisji . . . . . " 29
5. Asesorzy dla Krakowa . . . . . " 35

III.

Wydatki Izb.

- Wydatki Izb . . . . . " 35

IV.

Komunikacje.

6. Urządzenie stacyi telegraficznej w Zabłociu koło Żywca	Str. 36
7. Ściąganie zaliczek pocztowych	„ 39

V.

Ogólne sprawy gospodarcze.

8. Informacje konsularne z Persyi	„ 40

Najstarszy wiekiem członek Izby, r. Henryk Schwarz zagaja posiedzenie i składa prez. Dattnerowi imieniem członków serdeczne życzenia z okazji odznaczenia orderem żelaznej korony III. klasy.

1. Sprawozdanie prezydalne.

Prez. Dattner: Rok ubiegły był pod względem gospodarczym bardzo obfity w pełne najdonioślejszego znaczenia wypadki. Dla nas atoli na całej prawie linii przyniósł tylko rozczarowania i mniej lub więcej dotkliwe ciosy.

Zamknięci z natury rzeczy w ciasnym kręgu lokalnych wprawdzie, atoli dla nas bardzo ważnych i żywotnych interesów, z prawdziwą przykrością musimy skonstatować, że sprawy pierwszorzędnej wagi, które od lat stanowią przedmiot ciągłych naszych zabiegów i starań, w roku ubiegłym nie tylko nie postąpiły naprzód, ale doznały nawet bardzo groźnej zwłoki.

Mówię tu przedewszystkiem o kwestyi dróg wodnych, która znowu cofnęła się w mgliste oddalenie. Wobec Świątnej Izby nie potrzebuję tutaj chyba podnosić, jakie znaczenie mają drogi wodne dla naszego handlu, przemysłu, górnictwa i wogóle dla rozwoju całego krajowego dobrobytu. Wszyscy znawcy stosunków, wszyscy eksperci krajowi i zagraniczni, wszyscy wreszcie interesowani żywią to głębokie przekonanie, że tylko budowa dróg wodnych może się dla nas stać nowym potężnym bodźcem do ekonomicznego postępu.

Niestety atoli jesteśmy świadkami, że z finansów państwowych zbudowano nakładem, idącym w setki milionów, koleje alpejskie i port tryesteński. Program budowli wodnych w Czechach, obejmujący kanalizację Wełtawy i Elby, port w Pradze i inne wielkie roboty wodno-komunikacyjne, przeprowadza rząd z większym przyspieszeniem, aniżeli to nawet w pierwotnym programie było przewidzianem. U nas natomiast o drogach wodnych zupełnie głucho; nawet tak pa-

ląca i niezbędna sprawa, jak zabezpieczenie Krakowa od powodzi, nie rusza się naprzód.

Mimo licznych przyrzeczeń, jakich nie szczędził ani rząd centralny ani czynniki krajowe, sprawa budowy dróg wodnych nie postąpiła w roku ubiegłym ani na krok.

Trudno nam, stojącym z daleka od areny politycznych zapasów formować tutaj oskarżenie, kto ponosi winę tego nader smutnego dla naszego kraju stanu.

Faktem jest atoli, że tego, co nam słusznie i z prawa przypada, dotychczas nie dostaliśmy, oraz że widoki na przyszłość są niemal beznadziejne. Trudno też wstrzymać się od uczucia żalu, że nasza reprezentacya parlamentarna nie była w stanie wyrzucić na rząd odpowiedniego nacisku, aby nasze ustawą zagwarantowane prawo do dróg wodnych było szanowane, i aby nas rząd centralny tak traktował, jak wszystkie inne kraje koronne. Izba w sprawie tej stać musi nie tylko na stanowisku wykonania ustawy, ale i na stanowisku, że się nam drogi wodne wedle słuszności z państwowych na inwestycye przeznaczonych środków należą.

Nieco lepiej przedstawia się dla Krakowa druga nader ważna sprawa komunikacyjna, w której Izba bez przechwałki może sobie przypisać pewną zasługę.

Sprawa krakowskiego dworca, którego niedomagania i braki wszystkim Panom dobrze są znane, postępuje pomyślnie i po zwalczeniu przeszkód, które naszym projektem stały na zawadzie, mamy wszelką nadzieję, że w normalnym toku wypadków, odbędzie się w marcu i w kwietniu komisya stacyjna i zatwierdzenie ostatecznych planów budowy. Nowy dworzec krakowski będzie w stanie w sposób radykalny usunąć tak dotkliwie i przykre braki ruchu na kolei północnej, objawiające się we wstrzymywaniu przesyłek, nieobejmowaniu transportów masowych jak n. p. węgla, co wszystko spowodowane jest częścią brakiem wagonów i lokomotyw, w przeważnej części zaś nieodpowiednimi urządzeniami stacyjnymi.

Mamy też wszyscy niepłonną nadzieję, że Kraków w niezbyt długim czasie dostanie dworzec, odpowiadający

transportowemu i komercyjalnemu znaczeniu naszego miasta. Nie można też przemilczeć tutaj zasług obecnego dyrektora kolei północnej barona Banhansa, który w dobrze zrozumianym interesie kolei północnej z wielką gorliwością i wielką życzliwością traktuje wszystkie nasze sprawy.

Brak owych wielkich na wstępie wspomnianych robót publicznych, oraz ogólne przesilenie, które w roku ubiegłym ogarnęło całą Austryę, były powodem, że rozwój naszego komercyjalnego i przemysłowego życia nie wyszedł znacznie poza już istniejące ramy.

Pomiędzy innemi niedomaganiem, z któremi walczy u nas rozwój handlu i przemysłu, wymienić należy także sprawy poczt i telefonów, które zwłaszcza w Krakowie zgoła nie odpowiadają swym zadaniom.

Izba w tej mierze poczyniła u właściwych władz odpowiednie kroki i na podstawie z oficjalnej strony udzielonych przyrzeczeń, ma nadzieję, iż największe braki w ciągu bieżącego roku usunięte zostaną.

Nad sprawą tą Izba i nadal będzie czuwać z jak największą bacznością.

Mimo to wszystko postępuje rozwój przemysłu fabrycznego i górniczego w Zagłębiu krakowskiem zupełnie normalnie naprzód. Zwłaszcza górnictwo węglowe i kruszcowe oraz hutnictwo i przemysł metalowy rozwija się u nas w sposób rokujący najlepsze nadzieje, — taksamo na polu przemysłu chemicznego i i tekstylnego zauważyć się dają znaczne postępy i powstają wielkie nowożytnie urządzone zakłady.

Natomiast przemysł naftowy ciągle jeszcze znajduje się w stadyum przesilenia, wywołanego nadprodukcją ropy i spowodowanym przez to nadmiernym spadkiem cen. Akcja ratunkowa rozwinięta przez rząd i przez kraj, oraz przede wszystkim korzystnie zapowiadająca się organizacja samych producentów, daje nam atoli wszelkie rękojmie, iż ten wielki przemysł krajowy wkrótce zupełnie się uzdrowi i powróci do dawnego świetnego powodzenia.

W ostatnich czasach ucierpiała też część naszego przemysłu bardzo poważnie wskutek bojkotu towarów austriackich w Turcyi. Nie chcąc się przenosić w sfery wysokiej polityki, przecież należy skonstatować, że bojkot towarów austriackich w Turcyi przyprawił bezpośrednio o dotkliwe szkody cały szereg przedsiębiorstw przemysłowych w Białej, utrzymującej oddawna żywe stosunki z Lewantą a nadto, tamując handlowi austriackiemu zbliżenie się na wschód, zwiększył przez to nacisk jego na nasz kraj. Izba poczyniła w tej sprawie tak w centrali jak i w ministerstwie handlu i spraw zagranicznych odpowiednie kroki, które atoli wobec międzynarodowego, politycznego charakteru austro-tureckiego zatargu, nie wielki odniosły rezultat. Bieg ostatnich wypadków odebrał zresztą tej sprawie wszelką aktualność. Należy atoli z miejsca tego wyraźnie zaznaczyć, że straty z powodu bojkotu, były przez opinię publiczną silnie przesadzone a nadto bojkot, który zdołał się utrzymać tylko dzięki poparciu tamtejszych władz, był połączony z bardzo wielkimi ofiarami ze strony konsumentów tureckich. I znowu sprawdziło się w całej pełni stare doświadczenie, że bojkot wtenczas tylko da się z korzyścią przeprowadzić, jeżeli konsumpcya może przejść z obcych wyrobów na własne.

Przemysł krajowy, którego rozrost i dobrobyt nam, przemysłowcom i kupcom, w pierwszej linii na sercu leży, będziemy mogli w sposób najbardziej skuteczny popierać tak, jak to odpowiada naszej woli i naszym zamiarom, o ile jakością, ilością i ceną potrafimy sami zaspokoić własne potrzeby kraju, nie żądając przytem ani od handlu ani od konsumentów nadmiernych ofiar. Tego rodzaju rugowanie towarów obcych odbywa się wprawdzie powoli, ale przynosi korzyści trwałe i na tem polu jeszcze przed nami stoi otworem wielkie i wdzięczne pole działania.

Izba krakowska zawsze wyęźżała swe siły, aby w tej pracy nieść pomoc krajowym kupcom i producentom i jestem przekonany, że w duchu tej chwalebnej tradycyi i w bieżącym roku ku temu samemu celowi skieruje swe wysiłki.

II. Wybory.

2. Wybór prezydium i skarbnika.

Przewodniczący ze starszeństwa r. Schwarz zarządza wybór prezydenta, wiceprezydenta i delegata Izby do prezydium i powoduje jako skrutatorów pp.: Zygmunta Mendelsburga i Jana Winiarza.

Głosowanie odbywa się kartkami i daje następujący rezultat:

Przy głosowaniu na prezydenta Izby oddano 34 kartek. Z tego otrzymał p. Maurycy Dattner 33 głosów, jedna kartka pusta.

Wybranym został p. Maurycy Dattner, który składa Izbie podziękowanie za jednomyślny wybór i zapewnia, że i nadal strzedz będzie usilnie interesów naszego kupiectwa i przemysłu.

Przy głosowaniu na wiceprezydenta oddano 34 kartek. Z tego otrzymał p. Jan Kanty Federowicz głosów 32, dwie kartki puste.

Wybranym p. Jan Kanty Federowicz, który wybór przyjmuje i dziękuje Izbie za nowy dowód zaufania.

Przy wyborze na delegata Izby oddano 34 kartek. Z tego otrzymał p. Tadeusz Epstein głosów 32, dwie kartki puste.

Wybranym został p. Tadeusz Epstein.

Skarbnikiem Izby na rok 1909 wybrany został jednogłośnie r. Józef Jawornicki.

3. Wybory do Izby.

W dniach 9 i 10 grudnia 1908 odbyły się wybory uzupełniające do Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie. Wybory dały następujący rezultat:

Wybrani zostali:

I. W Sekcyi handlowej:	Kategoria I.
PP. 1. Dr. Henryk Szarski,	ponownie,
2. Juliusz Epstein,	"

3. Izak Holzer,	ponownie,
4. Henryk Schwarz,	"
5. Zygmunt Mendelsburg,	"

W Sekcyi handlowej: Kategoria II.

PP. 6. Jan Winiarz,	—
7. Dawid Zins,	ponownie
8. Bernard Wachtel,	"
9. Elias Hirsch Friedmann,	—

W Sekcyi handlowej: Kategoria III.

PP. 10. Józef Jawornicki,	ponownie
11. Herman Kroo,	—

II. W Sekcyi przemysłowej: Kategoria I.

PP. 1. Jan baron Götz-Okocimski,	ponownie
2. Edmund Zieleniewski,	"
3. Maksymilian Ehrenpreis,	"
4. Bernard Liban,	"
5. Antoni Schimitzek,	—
6. Erwin Zipser,	ponownie
7. Herman Kamsler,	"

W Sekcyi przemysłowej: Kategoria II.

PP. 8. Jakób Judkiewicz,	ponownie,
9. Inż. Edward Uderski,	"
10. Elias Kanarek,	—

W Sekcyi przemysłowej: Kategoria III.

PP. 11. Henryk Rimler,	ponownie
12. Aleksander Śulikowski,	"

4. Wybór sekcji i komisji.

W Izbie istnieją obecnie następujące komisye:

I. Komisya prezydialna: Charakter komisji prezydialnej jest doradczy. Zakres działania obejmuje wszystkie owe sprawy, które w myśl regulaminu załatwia prezydent

pod własną odpowiedzialnością. Nadto należeć mają do zakresu działania tej komisji sprawy, które w myśl uchwały pełnej Izby z dnia 3 października 1905 stanowić będą przedmiot kooperacji wszystkich Izb galicyjskich.

Komisja składa się z całego prezydyum oraz z 6 członków.

II. Komisja dla spraw koncesyjnych i osobistych. Zakres działania:

1. Załatwianie samodzielnie spraw koncesji przemysłowych;

2. Przygotowanie propozycji na sesję plenarną w sprawach mianowania asesorów handlowych i cenzorów bankowych oraz mianowanie delegatów w ważnych sprawach reprezentacyjnych.

Komisja składa się z całego prezydyum oraz z 4 członków.

III. Komisja Zarządu gmachu Izby. Zakres działania: Konserwacja budynku, wynajem lokali i rozmieszczenie biur Izby. Sprawy te jako wymagające działania doraźnego, załatwia komisja zarządu gmachu Izby samodzielnie, bez odwoływania się do pełnej Izby.

Komisja składa się z prezydenta wzgl. jego zastępcy oraz z 5 członków.

IV. Komisja budżetowa: Zakres działania: Gospodarka pieniężna Izby, budżet, kontrola kasy i rachunków i t. p.

Komisja składa się z całego prezydyum oraz z 12 członków.

V. Komisja dla komunikacji kolejowych i wodnych: Zakres działania: Sprawy kolejowe, taryfowe, spław, kanały i t. p.

Komisja składa się z prezydenta wzgl. jego zastępcy oraz z 11 członków.

VI. Komisja handlowa: Zakres działania: Sprawy dotyczące wyłącznie handlu, giełdy, targów i jarmarków, sprawy pieniężne i bankowe, towarzystwa akcyjne, stosunki osób zatrudnionych przy handlu i t. p.

Do komisji należą wszyscy członkowie Izby, wybrani w sekcji handlowej.

VII. Komisya przemysłowa: Zakres działania: Sprawy wyłącznie przemysłowe, techniczne, górnicze, marki i wzory, stosunki osób zatrudnionych w przemyśle i t. p.

Do komisji należą wszyscy członkowie Izby, wybrani w sekcji przemysłowej.

VIII. Komisya połączonych sekcji. Zakres działania: Ustawodawstwo przemysłowe i handlowe, sprawy handlowe i przemysłowe ogólne, sprawy celne, poczt i telegrafów, traktaty handlowe, wystawy, stowarzyszenia, szkoły zawodowe i t. p.

Komisya składa się z całego prezydyum oraz z 20 członków.

Każda komisya ma prawo kooptować do swego składu także innych członków Izby i zapraszać do obrad nad poszczególnymi przedmiotami także osoby nie należące do Izby. Członkowie kooptowani z poza grona Izby, mają jedynie głos doradczy.

Zarządzone przez prezydenta wybory wydały następujący rezultat:

Komisya prezydialna:

- Prezydent: Dattner Maurycy,
 Wiceprezydent: Federowicz Jan Kanty,
 Delegat: Epstein Tadeusz,
 Członkowie: 1. Bazes Gustaw,
 2. Ehrenpreis Maksymilian,
 3. Judkiewicz Jakób,
 4. Kamsler Herman,
 5. Mendelsburg Zygmunt,
 6. Schwarz Henryk,
 7. Szarski Dr. Henryk,
 8. Winiarz Jan.

Komisya dla spraw osobistych i koncesyjnych

- Prezydent: Dattner Maurycy,
 Wiceprezydent: Federowicz Jan Kanty,
 Delegat: Epstein Tadeusz.

- Członkowie: 1. Bazes Gustaw,
 2. Bober Jakób,
 3. Jawornicki Józef,
 4. Szarski Dr. Henryk.

Komisya zarządu gmachu Izby:

- Prezydent: Dattner Maurycy,
 Wiceprezydent: Federowicz Jan Kanty,
 Delegat: Epstein Tadeusz.
 Członkowie: 1. Bazes Gustaw,
 2. Jawornicki Józef,
 3. Judkiewicz Jakób,
 4. Uderski Edward,
 5. Wachtel Bernard.

Komisya budżetowa:

- Prezydent: Dattner Maurycy,
 Wiceprezydent: Federowicz Jan Kanty,
 Delegat: Epstein Tadeusz,
 Członkowie: 1. Jawornicki Józef, skarbnik,
 2. Bazes Gustaw,
 3. Blumenfeld Adolf,
 4. Holzer Izak,
 5. Holzer Zygmunt,
 6. Kroo Herman,
 7. Mendelsburg Zygmunt,
 8. Schwarz Henryk,
 9. Szarski Dr. Henryk,
 10. Wachtel Bernard,
 11. Winiarz Jan,
 12. Wasserberg Norbert.

Komisya dla komunikacyi kolejowych
 i wodnych.

- Prezydent wzgl. jego zastępca,
 Członkowie: 1. Epstein Juliusz,
 2. Judkiewicz Jakób,

3. Kanarek Elias, Zaleszany,
4. Liban Bernard, Podgórze,
5. Liban Władysław, Podgórze,
6. Resch Zygmunt,
7. Schimitzek Antoni, Siersza,
8. Schwanenfeld Leon, Tarnów,
9. Uderski Edward,
10. Wachtel Bernard,
11. Winiarz Jan,
12. Ader Michał,
13. Zieleniewski Edmund.

Komisya handlowa: (Należą członkowie Izby wybrani
w sekcji handlowej)

1. Bazes Gustaw,
2. Blumenfeld Adolf,
3. Bober Jakób,
4. Epstein Juliusz,
5. Epstein Tadeusz,
6. Federowicz Jan Kanty,
7. Friedman Elias Hirsch, Wieliczka,
8. Holzer Izak,
9. Holzer Zygmunt,
10. Jawornicki Józef,
11. Kroo Herman,
12. Mendelsburg Zygmunt,
13. Resch Zygmunt,
14. Schwarz Henryk,
15. Szarski Dr. Henryk,
16. Wachtel Bernard,
17. Wasserberg Norbert,
18. Winiarz Jan,
19. Zins Dawid, Tarnów.

Komisya przemysłowa: (Należą członkowie Izby wybrani
w sekcji przemysłowej)

1. Ader Michał,
2. Dattner Maurycy,

3. Ehrenpreis Maksymilian,
4. Falter Adolf,
5. Götz baron Jan Okocimski, Okocim,
6. Judkiewicz Jakób,
7. Kamsler Herman,
8. Kanarek Elias, Zaleszany,
9. Liban Bernard, Podgórze,
10. Liban Władysław, Podgórze,
11. Rimler Henryk,
12. Schimitzek Antoni, Siersza,
13. Schmeja Maksymilian, Biała,
14. Schwanefeld Leon, Tarnów,
15. Stawiarski Waleryan, Jedlicze,
16. Sulikowski Aleksander,
17. Uderski Edward,
18. Zieleniewski Edmund,
19. Zipser Erwin, Biała.

Komisya połączonych sekcji (22 członków).

- Prezydent: Dattner Maurycy,
 Wiceprezydent: Federowicz Jan Kanty,
 Delegat: Epstein Tadeusz,
 Członkowie: 1. Bazes Gustaw,
 2. Blumenfeld Adolf,
 3. Ehrenpreis Maksymilian,
 4. Epstein Juliusz,
 5. Falter Adolf,
 6. Friedman Elias, Hirsch, Wieliczka,
 7. Holzer Zygmunt,
 8. Jawornicki Józef,
 9. Judkiewicz Jakób,
 10. Kamsler Herman,
 11. Kroo Herman,
 12. Mendelsburg Zygmunt,
 13. Resch Zygmunt,
 14. Rimler Henryk,
 15. Schwarz Henryk,

16. Sulikowski Aleksander,
17. Szarski Dr. Henryk,
18. Uderski Edward,
19. Wachtel Bernard,
20. Wasserberg Norbert,
21. Winiarz Jan,
22. Zieleniewski Edmund.

5. Asesorzy dla Krakowa.

Na ostatniej sesji plenarnej odbytej w dniu 30 listopada 1908, zaproponowała Izba na urząd sędziego fachowego dla Sądu krajowego w Krakowie, w miejsce opróżnione wskutek rezygnacji p. Wiktora Suskiego, następujących kandydatów:

Rudolfa Peterseima, właściciela firmy „M. Peterseim“, fabryka maszyn w Krakowie,

Juliusza Grossego młodszego, właściciela firmy „Juliusz Grosse“, handel hurtowny win i towarów kolonialnych w Krakowie,

Władysława Bilewskiego, właściciela firmy „Bracia Bilewscy“, handel towarów galanteryjnych w Krakowie.

Gdy w międzyczasie oświadczył p. Władysław Bilewski, iż urzędu asesorskiego dla braku czasu przyjąć nie może zaproponowało prezydium sądowi dodatkowo jako trzeciego kandydata p. Stefana Iglickiego, właściciela pracowni tapicerskiej w Krakowie.

Izba zatwierdza powyższe zarządzenie prezydium.

III.

Wydatki Izb.

Minister handlu wystosował do Izb handlowych i przemysłowych reskrypt z dnia 12 marca 1909 L. 6763, który w dosłownem tłumaczeniu ma następujące brzmienie:

„Ministerstwo handlu uczyniło w ostatnich czasach wielokrotnie spostrzeżenie, że niektóre Izby handlowe i przemysłowe

słowe obracają swe środki na cele, leżące poza ustawowym zakresem działania Izb.

Stale postępujący wzrost agend Izb handlowych i przemysłowych i żywa działalność, jaką korporacje te w coraz silniejszej mierze rozwijają na wszelkich polach popierania handlu, rękodzieł oraz przemysłu, stały się przyczyną, że także zapotrzebowanie finansowe Izb rośnie w szybkim tempie.

Uznając w całej pełni działalność Izb handlowych i przemysłowych, dalekiem jest Ministerstwo od ograniczania Izb w używaniu środków pieniężnych, stojących im do dyspozycji na podstawie ustawy o organizacyi Izb.

Mimoto pragnie Ministerstwo zwrócić uwagę, że cały szereg Izb zmuszony był w ostatnich latach z powodu ciągłego wzrostu wydatków, podwyższyć dodatek, oraz iż względ na interesy kontrybuentów czyni koniecznem oszczędne obchodzenie się środkami Izb.

Ministerstwo wzywa Izbę, aby — o ile nie chodzi o świadczenia z funduszków specjalnych — udzielała w przyszłości subwencji jedynie dla takich celów, które mieszczą się w ustawowym zakresie działania Izb.

Dla innych wydatków, musiałoby Ministerstwo bezwzględnie odmówić zatwierdzenia“.

Treść tego reskryptu udzielono do wiadomości członkom komisji budżetowej Izby.

IV.

Komunikacye.

6. Urządzenie stacyi telegraficznej w Zabłociu koło Żywca.

Dyrekcya poczt i telegrafów we Lwowie prosi o wydanie opinii, czy i z jakich względów zachodzi istotnie potrzeba urządzenia stacyi telegraficznej przy c. k. Urzędzie pocztowym w Zabłociu koło Żywca.

W Żywcu, oddalonym o 1 klm. drogi, znajduje się oprócz telegrafu na dworcu kolejowym, stacya telegraficzna,

skąd się telegramy bezpłatnie doręczą do Zabłocia. Zdaniem Dyrekcyi należałoby starać się przedewszystkiem o otwieranie nowych stacyi w miejscowościach niekorzystniej pod tym względem położonych.

W sprawie powyższej otrzymała Izba następujące zbiorowe podanie interesentów, osiadłych w Żywcu oraz Zabłociu, podpisane przez 34 kupców i przemysłowców:

„Przed dwoma laty otwarto w Zabłociu nadawczy Urząd pocztowy, pomimo że tutejsze sfery tak handlowe jak i przemysłowe usilnie się starały o nadawczy i oddawczy urząd pocztowy, wraz z urzędem telegraficznym.

Ruch handlowy w Zabłociu jest nadzwyczaj silny. Urząd stacyjny wraz z ogrzewalnią c. k. Kolei państwowych leży na terytorjum Zabłocia.

Znajdują się tutaj:

Arcyksiążęcy browar, stanowiący wielkie przedsiębiorstwo,

Fabryka papieru z własnymi budynkami dla robotników,

„ rzemieni S. Patzaua,

„ wódek wraz z hotelem H. Munka,

„ mydła Szymona Munka,

„ maszyn rolniczych S. Rübnera,

„ parowa wyrobów masarskich M. Furmanna,

Przedsiębiorstwo budowlane R. Fussgängera itd.

Handel również jest bardzo znaczny, zwłaszcza w dziale towarów kolonialnych, mąki, drzewa, oraz eksportu jaj. Młyn parowy braci Körbel w Łodygowicach, posiada w Zabłociu skład swoich produktów.

Samo Zabłocie ma około 3.000 mieszkańców, należy jednak wsie Pawlusie, Wieprz, Lipowę, Radziechowy, Pietrzykowice i Leśnę, które z Zabłociem sąsiadują i razem około drugie 3.000 mieszkańców liczą – do Zabłocia doliczyć.

Okrąg o tak wielkim obszarze, z tak znacznym przemysłem i handlem, który pociąga za sobą przyjazdy licznych agentów kupieckich, nie posiada zupełnie urzędu pocztowego i telegraficznego.

Sama firma eksportowa jaj Hausena nadaje blisko 2.000 telegramów rocznie, z czego wnosić można o ogólnym ruchu telegraficznym.

II. Doręczanie listów uskutecznia Urząd pocztowy w następującym porządku: 1-szą pocztę o 8¹/₂—10 przedpołudniem, 2-gą pocztę o 12—1 w południe, 3-cią pocztę o 5—6¹/₂ wieczorem, pomimo, że pociągi o godzinie 7, 10¹/₂ i 3¹/₂ przyjeżdżają.

Gdyby zaś doręczanie uskuteczniał c. k. Urząd pocztowy w Zabłociu — otrzymalibyśmy nasze korespondencye o 1—2 godzin wcześniej, co dla handlu i przemysłu nadwyzczajną ma wartość.

Doręczanie telegramów dla stron, nie posiadających telefonu, pozostawia również wiele do życzenia, zwłaszcza, że 8—10 firm posiada własne telefony, a reszcie doręcza się telegramy przez posłańca.

Potrzeba takiego urzędu uzasadnioną jest także ruchem przejezdnych agentów handlowych, którzy nadają telegramy, prowadzą rozmowy telefoniczne, podejmują korespondencyę, listy polecone, przesyłki pieniężne itd.

C. k. Urząd pocztowy w Zabłociu mimo to, że jest tylko urzędem nadawczym, posiada tak znaczny obrót, jakiego wiele miejscowości z zupełną pocztą nie posiada.

Z wyż wymienionych faktów niewątpliwie wynika, że rozszerzenie nadawczego urzędu pocztowego w Zabłociu na oddawczy, wyposażony w stację telegraficzną i publiczną mownicą, jest pilną koniecznością“.

Wobec tego stanu rzeczy oświadczyła się za Izba urzędzeniem stacji telegraficznej przy c. k. Urzędzie pocztowym w Zabłociu koło Żywca.

Brak stacji telegraficznej w wymienionej miejscowości, odczuwają bowiem nader dotkliwie tamtejsze sfery handlowe i przemysłowe.

Również poleciła Izba jak najgoręcej do uwzględnienia prośbę interesentów o rozszerzenie zakresu działania c. k. urzędu pocztowego w Zabłociu, oraz o włączenie tego urzędu do miejscowej sieci telefonicznej w Żywcu.

7. Ściąganie zaliczek pocztowych.

Ze sfer handlowych tutejszego okręgu dochodzą Izbę coraz częściej skargi na opieszale ściąganie listów zaliczkowych i późne doręczanie nadawcom zaliczonych kwot.

Wedle reklamacji przedstawionych w Izbie, przekraczają urzędy pocztowe w najczęstszych wypadkach bardzo znacznie 14-dniowy termin ściągnięcia i doręczenia zaliczki.

Niedogodności te tem dotkliwiej dają się odczuwać interesentom, ile że wszelkie reklamacje połączone są z wydatkiem stempowym na 1 koronę, który nie stoi zwykle w żadnym stosunku do drobnej kwoty zaliczkowej.

W końcu słyszeć się dają zażalenia na niedokładności w doręczaniu ściągniętych zaliczek, zwłaszcza w wypadkach, gdzie znajdują się w jednej miejscowości dwa przedsiębiorstwa o podobnym brzmieniu.

Izba zwróciła się w tej sprawie do c. k. Dyrekcyi poczt we Lwowie z prośbą o wydanie polecenia podwładnym urzędom pocztowym, aby z większą starannością przeprowadzały manipulację z listami zaliczkowymi, w szczególności starały się o szybsze ściąganie i doręczanie zaliczek.

C. k. Dyrekcyja poczt i telegrafów we Lwowie przypomniawszy wszystkim urzędom osobnym okólnikiem obowiązujące przepisy co do punktualnego doręczania przesyłek zaliczkowych, względnie ściągania i należytego wypłacania kwot zaliczkowych.

Równocześnie nadmienia Dyrekcyja, że w każdym poszczególnym wypadku, gdzie strony wnoszą zażalenie na nieprawidłowość w traktowaniu listów i pakietów powziątkowych, dotyczący funkcjonaryusze pocztowi bywają surowo karani. Dotychczas jednak wpływało do c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów nie wiele zażeń.

Przy tej sposobności zwróciła Dyrekcyja poczt uwagę Izby, że ustanowiony w § 5 przepisów oddawczych z roku 1902 dz. rozp. poczt i tel. L. 55 – termin 8-dniowy, do którego nie wlicza się dnia nadejścia przesyłki, doręczenia awiza, oraz niedzieli i powszechnych dni świątecznych, może być

w myśl § 12, ustęp VII tych przepisów przedłużony wyjątkowo o dalszych siedm dni, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, iż w ciągu tych dalszych siedmiu dni, przesyłka zostanie podjęta.

Takie przetrzymanie przesyłki jest naprzykład wtedy dopuszczalne, jeżeli odbiorca wprawdzie wyjechał, jednak powrót jego jest spodziewany w ciągu tych dalszych 7 dni, albo jeżeli adresat celem zaopatrzenia się w pieniądze potrzebne do wykupna przesyłki powziątkowej prosi o zatrzymanie przesyłki, lub też jeżeli ze względu na zatrudnienie adresata, podane na adresie przesyłki n. p. aktor, komisant handlowy i t. d. należy przypuszczać, iż tenże niebawem przybędzie na miejsce przeznaczenia i t. p.

Możebnem więc jest, że nadawcy posyłek i w takich wypadkach dopatrują się nieusprawiedliwionej zwłoki, na co zwrócono uwagę żalących się.

V.

Ogólne sprawy gospodarcze.

8. Informacje konsularne w Persyi.

Ze sfer eksportowych białskiego okręgu przemysłowego wpłynęło do Izby zażalenie na nienależyte zastępstwo austriackich interesów gospodarczych przez austriackie władze konsularne w Persyi, w szczególności na brak informacji o położeniu politycznem i stosunkach gospodarczych w tem państwie.

Interesy naszego przemysłu, reprezentowane w wywozie wyrobów tkackich do Persyi, są stosunkowo znaczne. Jako przykład przytacza zażalenie interesentów pretensyę jednego tylko fabrykanta w Białej, wynoszącą przeszło 150.000 franków.

Trwające od 2 lat zaburzenia polityczne w Persyi i wadliwe stosunki bezpieczeństwa, czynią zawarcie każdego interesu nadzwyczaj ryzykownem. Od 18 miesięcy są bazy tamt. zamknięte, towaru nie przyjmuje się w zupełności, ani nie honoruje się weksli.

Szczególnie ważnem miejscem zbytu dla okręgu białskiego jest Täbris, w którym się znajdują wielkie magazyny składowe dla całej prowincyi. Mimo to nie otrzymuje świat kupiecki w Austrii żadnych informacji od tamt. konsulatu jeneralnego i skazanym jest na zupełną niepewność, względnie na prywatne zawiadomienia swoich zastępców.

Izba uznała w zupełności słuszność żalów sfer eksportowych i zwróciła się do Ministerstwa handlu o wydanie polecenia austryackim władzom konsularnym w Persyi, aby przesyłały w drodze telegraficznej sprawozdania o każdoczesnej sytuacji finansowej i komercyalnej, któreby za pośrednictwem Muzeum handlowego w Wiedniu, względnie odnośnych Izb handlowych dochodziły w jak najrychlejszym czasie do interesowanych przemysłowców.

Przy tej sposobności podniosła Izba ponownie konieczność ogólnej reformy austryackiej służby konsularnej, której organizacja i funkcjonowanie daje powód do nieustannych zażaleń świata gospodarczego.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
z dnia 23 lutego 1909 roku.

TREŚĆ:

I.

Sprawozdanie prezydyalne Str. 44.

10. **Sprawozdanie z czynności biura za czas od 19 stycznia 1909** . . . . . Str. 46

II.

Wybory.

11. **Sędziowie fachowi dla Krakowa, Rzeszowa i Nowego Sącza** . . . . . " 50
12. **Wybór członka krajowej Rady kolejowej** . . . . . " 51
13. **Wybór członka Rady przybocznej dla spraw drobnego przemysłu** . . . . . " 52
14. **Wybór delegata do wydziału Krajowego Związku turystycznego** . . . . . " 52
15. **Wybór cenzorów do krakowskiej kasy targowej** . . . . . " 52

III.

Rachunki Izby.

16. Zamknięcie rachunków i skontrum kasy za rok 1907	Str. 53
17. Budżet Izby na rok 1909	" 56
18. Uregulowanie płac urzędników Izby	" 67

IV.

Komunikacje.

19. Transport ryb pociągami osobowymi	" 69
20. Nowe linie telefoniczne w ruchu międzymiastowym	" 70
21. Stacja telegraficzna w Mokrzykach koło Słotwiny .	" 70
22. " " " Szczepanowie	" 70
23. " " " Sierosławicach	" 70

V.

Ogólne sprawy gospodarcze.

24. Reforma ustawy górniczej	" 71
--	------

VI.

Sprawy przemysłowe.

25. Stopa procentowa dla szacowania nieruchomości .	" 102
26. Koszta szacowania przedsiębiorstw przemysłowych	" 103
27. Zakres uprawnień handlu towarów mieszanych . .	" 104
28. Charakter przemysłowy wyszynku wina koszernego	" 104

VII.

Sprawy handlowe.

29. Zwyczaj handlowy przy dostawie progów kolejowych	" 104
30. Pojęcie „wagonu wapna“ w obrocie handlowym .	" 104
31. Obowiązek ubezpieczania losów przy sprzedaży ratalnej	" 105
32. Koszta wystawienia traty	" 105

Wiceprezydent Izby pos. Jan Kanty Federowicz konstatuje komplet i otwiera posiedzenie o godzinie 4 popołudniu.

I.

Sprawozdanie prezydyalne.

Przewodniczący, wiceprezydent Federowicz zawiadamia Izbę, że p. Delegat Federowicz nadesłał Izbie pismo następującej treści:

„Jego ces. i król. Apostolska Mość raczył najmiłościwiej polecić, aby krakowskiej Izbie handlowej i przemysłowej wyrażono Najwyższe podziękowanie za wyrazy hołdu, przesłane w drodze telegraficznej 30 listopada 1910 r. oraz za podaną do Najwyższej wiadomości we wspomnianym telegramie — uchwałę, mocą której Izba uchwaliła przeznaczyć ze swego budżetu corocznie kwotę 6.000 kor. na cele pomocy i pieczy nad małoletnimi dziećmi i sierotami zubożałych, lub popadłych bez własnej winy w nieszczęście, kupców i przemysłowców swego okręgu“.

Nadto mam zaszczyt zawiadomić Szanownych Panów, że z c. k. Namiestnictwa otrzymaliśmy reskrypt, zatwierdzający przedsięwzięty na ubiegłym posiedzeniu wybór prezydium Izby.

W czasie od ostatniej sesyi straciły dwie wielkie Izby austriackie swoich prezydentów. Umarł Marcin Kink, niezwykle zasłużony prezydent Izby wiedeńskiej, jeden z najdzielniejszych organizatorów stanu przemysłowego w Austrii.

Świeżo otrzymaliśmy wiadomość o zgonie prezydenta Izby berneńskiej, Gomperza. Piastował on przez 38 lat urząd ten z wielkim pożytkiem dla interesów handlu i przemysłu.

W obu wypadkach wysłało prezydyum imieniem Izby telegramy kondolencyjne i wzięło udział w uroczystościach pogrzebowych. Do Berna wydelegowanym został r. Judkiewicz, który złoży imieniem Izby krakowskiej wieniec na grobie zmarłego prezydenta Gomperza.

Z okazji zmiany gabinetu wysłało prezydyum pisma pożegnalne do ustępujących kierowników ministerstwa kolei, handlu i skarbu. Od Panów tych otrzymała Izba uprzejme podziękowanie.

W serdeczny sposób powitało prezydyum na stanowisku ministra skarbu, Polaka, J. E. Dra Bilińskiego, dalej ministra kolei żelaznych J. E. Wrbę i nowego ministra handlu Dra Weiskirchnera. Z odpowiedzi, nadesłanych Izbie, zasługuje na szczególną uwagę znane Szanownym Panom z dzienników pismo Dra Weiskirchnera, kładące silny nacisk na potrzebę ściślejszego kontaktu osobistego Izby z ministerstwem handlu.

Z delegacji, skutecznionych przez prezydyum na podstawie uchwał komisji koncesyjnej i osobistej, wymieniam wybór pp. Bernarda Gronnera i Teodora Wójcickiego, jako cenzorów do miejskiej komisji targowej.

Zastępstwo Izby w wydziale Związku turystycznego powierzyła komisya mnie, gdyż dotychczasowy delegat, r. Judkiewicz, wszedł z wyboru do grona wydziału.

W sprawach egzaminów czeladniczych, mam zaszczyt, w końcu podać do wiadomości Szanownych Panów, że Namiestnictwo nie zgodziło się na wniosek Izby i Magistratu, w sprawie kompetencji urzędowej komisji egzaminacyjnej w Krakowie. Kwestya ta ma specjalne znaczenie dla Krakowa, gdzie część majstrów rękodziela rzeźnickiego, piekarskiego i stolarskiego nie jest dotąd dopuszczoną do organizacyi przemysłowej.

Na skutek uchwały komisji połączonych sekcji, podjęła Izba swój pierwotny wniosek i wystosowała przedstawienie w tym duchu do c. k. Namiestnictwa.

10. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 19 stycznia 1909.

Do dziennika podawczego wpłynęło ogółem 381 aktów, które pociągnęły za sobą potrzebę wysłania 587 pism do władz i stron.

Stałe sekcye Izby odbyły następujące posiedzenia :

22 stycznia 1909, komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych.

27 stycznia 1909, komisya dla rekolaudacyi robót rękodzielniczych w gmachu Izby.

29 stycznia 1909, komisya połączonych sekcyi.

30 stycznia 1909, komisya prezydyalna.

3 lutego 1909, komisya zarządu gmachu.

5 lutego 1909, komisya dla komunikacyi kolejowych i wodnych.

8 lutego 1909, komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych.

13 lutego 1909, komisya budżetowa.

19 lutego 1909, komisya budżetowa.

19 lutego 1909, komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych.

20 lutego 1909, komisya połączonych sekcyi.

22 lutego 1909, komisya dla komunikacyi kolejowych i wodnych.

Do Wydziału „Krajowego Związku turystycznego“ w Krakowie wydelegowano wiceprezydenta Izby, p. posła Jana Kantego Federowicza.

Do Rady cenzorów krakowskiej kasy targowej wybrano jako delegatów Izby pp. Bernarda Gronnera, właściciela fabryki wyrobów masarskich w Krakowie i Teodora Wójcickiego, majstra rzeźnickiego w Krakowie.

W Y D A N O:

I. W sprawach przemysłowych:

1 opinię w sprawie koncesyi na biuro podróży,

1 opinię w sprawie konc. na zakład instalacyi wodociągów,

- 1 opinię w sprawie koncesyi na agencję prywatną w spra-
wach przemysłowo-naftowych,
2 opinie w sprawie publicznych wysprzedaży towarów,
28 opinii w sprawie dyspenz od dowodu uzdolnienia,
1 opinię w sprawie używania znaku czerwonego krzyża,
1 " " charakteru fabrycznego pewnej pie-
karni w Krakowie,
1 " " charakteru przem. sprzedaży mięsa
na placach publiczn. w Krakowie.
1 " " charakteru przemysłowego odlewu
czcionek,
1 " " charakteru przemysłow. wyszynku
win koszernych,
1 " " zakresu uprawnień przemysłowych
handlu towarów mieszanych,
1 " " charakteru zawodowych robotników
fabrycznych, pracujących poza sie-
dzibą fabryki,
1 " " pomnożenia dni jarmarcznych w Żo-
łyni mieście,
1 " " utworzenia stowarzyszenia „Gre-
mium Hotelarzy“ w Krakowie,
1 " " utworzenia stowarzyszenia doróż-
karzy w Tarnowie,
1 " " rozszerzenia zakresu działania sto-
warzyszenia przemysłowego kamie-
niarzy w Krakowie.

Nadto wydano szereg opinii w sprawie nominacyi prze-
wodniczącego i zastępcy komisji egzaminacyjnych dla cze-
ladników, oraz w sprawie regulaminów dla tychże komisji.

II. W s p r a w a c h h a n d l o w y c h :

- 1 opinię w sprawie znaczenia klauzuli „Lieferbar nach
Tunlichkeit, Versandt prompt“,
1 " " znaczenia wyrażenia „Gegen Cassa
30 Tage, mit 5⁰/₀ Skonto,

- 1 opinię w sprawie zwyczaju handlowego w obrocie „otrębami husiatyńskimi“,
- 1 „ „ odpowiedzialności w razie uskutecznienia zakupna przez kilka osób,
- 1 „ „ zwyczaju handlowego przy wynajmowaniu cystern,
- 1 „ „ znaczenia klauzuli, „Erkläre Alleinverkauf für N“,
- 1 „ „ zwyczaju przy wykupnie towarów, przesłanych za zaliczką.

C. k. Sądowi w Krakowie przedstawiono rzeczoznawców dla wyrobów bawełnianych oraz dla towarów sukiennych

III. W sprawach handlowo-politycznych:

- 1 opinię w sprawie traktowania celnego aparatów do suszenia owoców i jarzyn,
- 1 „ „ uwolnienia od cła farb t. zw. „Indanthrenfarben“,
- 2 certyfikaty w sprawie ulg paszportowych przy wyjeździe do Rosyi,
- 2 „ „ ulg celnych przy sprowadzaniu maszyn z zagranicy,
- 4 „ „ uwolnienia od cła odpadków kości, przeznaczonych do fabrykacji sztucznego nawozu.

IV. W sprawach podatkowych:

- 2 opinie w sprawie ulg podatkowych przy poborze benzyny do celów motorowych,
- 1 opinię „ ulg podatkowych przy poborze benzyny do wyrobu sztucznej terpentyny,
- 2 opinie „ pozwolenia na pobór soli fabrycznej do konserwowania skór surowych,
- 1 opinię „ ulg podatkowych przy poborze spirytusu.

Podano Administracji podatków w Krakowie rzeczoznawców w sprawie podatkowej N. N., właściciela składu owoców w Krakowie.

V. W sprawach ruchu kolejowego i wodnego:
25 kart legitymacyjnych dla agentów podróżujących,
13 poświadczeń celem uzyskania podwójnej karty kolejowej.

Poparto w c. k. Ministerstwie kolei petycję Stowarzyszenia kupców podróżujących w Krakowie w sprawie zaprowadzenia rocznych (czasowych) kart na przewóz kufrów z wzorami.

W Dyrekcyi kolei północnej interweniowano w sprawie lepszych połączeń dla przewozu ryb z Trzebini do Warszawy.

Zwrócono się do Dyrekcyi kolei państwowych w Krakowie w sprawie zaprowadzenia dodatkowego pociągu na linii Tarnów-Szczucin.

Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych podało interesentom stawki frachtowe dla 5 ciu gatunków towarów w 44-ch relacjach.

W komisji obchodowej, odbytej w dniu 29 stycznia 1909 w sprawie przełożenia toru ze stacyi Grzegórzki do Gazowni miejskiej w Krakowie, wzięli udział imieniem Izby pp. prezydent Dattner i Dr. Josefert.

VI. W sprawach pocztowych:

- 1 opinię w sprawie urządzenia stacyi telegraficznej w Szczepanowie pow. Brzesko,
- 1 " " " urządzenia stacyi telegraficznej w Sierosławicach pow. Bochnia.
- 1 " " " zniesienia dowodów doręczenia przy zwykłych telegramach.

Interweniowano w c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie w sprawie spóźnionego doręczania poczty ranej w Krakowie.

Zwrócono się do c. k. Ministerstwa handlu w sprawie usunięcia braków w funkcjonowaniu miejscowej sieci tele-

fonicznej w Krakowie oraz urgowano w temże ministerstwie sprawę zaprowadzenia w Krakowie nowej centrali automatycznej.

Interweniowano w Dyrekcyi poczt i telegrafów we Wiedniu w sprawie spóźnionego doręczania w Rzeszowie poczty wiedeńskiej.

C. k. Ministerstwu handlu wydano opinię w sprawie połączeń telegraficznych z zagranicznymi konsulatami.

VII. W sprawach dostaw i sprzedaży publicznych:

W dziennikach miejscowych zamieszczono 17 notatek o rozpisaniu dostaw i sprzedaży publicznych oraz zawiadomiono o rozpisaniu interesowane firmy w okręgu Izby.

Intendanturze I. korpusu w Krakowie wydano opinię w tym kierunku, czy i o ile przedłożona próbka owsa odpowiada warunkom dostawy.

Wojskowemu magazynowi żywności w Krakowie wydano opinię w sprawie przechowywania żyta wilgotnego względnie uzyskanej z takiego żyta mąki.

VIII. Marek ochronnych zarejestrowanych 13 oraz 1 wzór przemysłowy.

IX. Władzom wojskowym i cywilnym podano w 5-ciu wypadkach ceny targowe i giełdowe rozmaitych artykułów.

X. Władzom oraz stronom prywatnym podano w 31 wypadkach adresy firm krajowych i zagranicznych.

II.

Wybory.

11. Sędziowie fachowi dla Krakowa, Rzeszowa i Nowego Sącza.

Prezydyum c. k. Sądu krajowego w Krakowie uchwała Izba przedstawić następujących kandydatów na urząd sędziego fachowego, opróżniony wskutek śmierci bł. p. Ignacego Bobera:

Zygmunta Mendelsburga, współwłaściciela protokołowanej firmy „Albert Mendelsburg, dom bankowy w Krakowie“,

Józefa Bobera, współwłaściciela protokołowanej firmy „Jakób Bober, handel towarów bławatnych w Krakowie“ i

Juliusza Nachtlichta, właściciela protokołowanej firmy „Juliusz Nachtlicht, interes komisowy i agencja handlowa w Krakowie“.

Prezydyum Sądu obwodowego w R z e s z o w i e uchwała Izba zaproponować na urząd asesora handlowego z grona kupców samodzielnych:

Maurycego Oberländera, właściciela apteki w Rzeszowie,

Aschera Judę Silbera, właściciela protokołowanej firmy „Ascher Juda Silber, dzierżawa propinacyi w Rzeszowie“ oraz

Roberta Dontha, właściciela protokołowanej firmy „Robert Donth, handel płócien i towarów bławatnych w Rzeszowie“.

Izba uchwała oświadczyć się za ponownem zamianowaniem p. Wiktora Oleksego w Nowym Sączu, fachowym sędzią obywatelskim przy c. k. Sądzie obwodowym w Nowym Sączu.

12. Wybór członka Krajowej Rady kolejowej.

Po myśli postanowień § 1. statutu organizacyjnego galicyjskiej krajowej Rady kolejowej, ukończył się z dniem 31 grudnia 1908 r. piąty trzechletni okres działalności krajowej Rady kolejowej.

Wydział krajowy zwrócił się do Izby o zaproponowanie w myśl dalszego postanowienia statutu, kandydata do krajowej Rady kolejowej na szóste trzechletnie t. j. na czas od 1 stycznia 1909 do 31 grudnia 1911.

Na podstawie przedsięwziętego wyboru uchwalono zaproponować członka Izby p. J a k ó b a J u d k i e w i c z a, radcę miejskiego i współwłaściciela firmy „Fogelstrauch & Wasserberg“ młyn parowy w Krakowie, — który też powołany został przez Wydział krajowy na członka Rady kolejowej.

13. Wybór członka Rady przybocznej dla spraw drobnego przemysłu.

Na podstawie § 4 statutu, utworzonej w zeszłym roku przybocznej Rady dla spraw drobnego przemysłu, wybiera Izba handlowa i przemysłowa do tej korporacji jednego reprezentanta ze stanu mniejszych przemysłowców lub kupców.

W zarządzonej przez przewodniczącego głosowaniu wybranym został do Rady p. Joachim Steinberg, właściciel pracowni stolarskiej w Krakowie.

14. Wybór delegata do wydziału Krajowego Związku turystycznego.

Delegat Izby w wydziale Krajowego Związku turystycznego w Krakowie, p. r. Jakób Judkiewicz wybranym został z łona członków Związku.

Wobec tego prosi Prezydium krajowego Związku turystycznego o wyznaczenie delegata do wydziału Związku na okres trzechletni 1909/11.

Na wniosek komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych, wybrany został delegatem Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie do wydziału krajowego Związku turystycznego p. Jan Kanty Federowicz, poseł na Sejm krajowy, wiceprezydent Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie.

15. Wybór cenzorów do krakowskiej kasy targowej.

W myśl § 53 regulaminu dla Miejskiej centralnej targowicy na bydło, wysokość kredytu udzielanego przez krakowską kasę targową oznacza zarząd tejże kasy stosownie do zdolności kredytowej rzeźnika, masarza, lub wogóle żądającego kredytu, po wysłuchaniu zdania rady cenzorów.

Rada cenzorów składa się:

- a) z kierownika kasy targowej jako przewodniczącego;
- b) z delegata komisji targowej;
- c) z dwu reprezentantów handlarzy bydłem, wyznaczonych przez krakowską Izbę handlową;

- d) z dwu zastępców rzeźników i masarzy, wybranych przez krakowski cech rzeźników i masarzy, którzy winni być z zawodu rzeźnikami, jeżeli chodzi o kredyt dla rzeźnika, zaś masarzami, gdy chodzi o kredyt dla masarza.

Na wezwanie stoł. król. miasta Krakowa, uchwalono mianować delegatami Izby do kollegium cenzorów przy kasie targowej w Krakowie pp. Bernarda Gronnera, właściciela fabryki wyrobów masarskich w Krakowie, oraz Teodora Wójcickiego, właściciela firmy: „Teodor Wójcicki, handel mięsem“ w Krakowie.

III.

Rachunki Izby.

16. Zamknięcie rachunków i skontrum kasy za rok 1907.

Sprawozdawca komisji budżetowej, dyr. Blumenfeld zawiadamia o przeprowadzeniu skontrum kasy i rachunków Izby za rok 1907.

Subkomitet złożony z pp. Gustawa Bazesa, Zygmunta Holzera i Norberta Wasserberga, odbył skontrum kasy i rachunków za rok 1907 w dniach 27. grudnia i 28. grudnia 1908 r. i znalazł zgodnie z przedłożonymi rachunkami:

W stanie czynnym:

Remanent kasy	K.	15.758·64
Salda conti	„	102.957·80
Razem	<u>K.</u>	<u>118.716·44</u>

W stanie biernym:

Fundusz bieżący	K.	30.679·08
Fundusz emerytalny	„	81.119·47
Fundusz budowy	„	6.917·89
Razem	<u>K.</u>	<u>118.716·44</u>

Rachunek „Salda conti“ przedstawia się następująco:

W stanie czynnym:

a) Bank krajowy, rachunek depozytu	K.	107.539·22
b) Miejska Kasa Oszczędności w Krakowie, na książeczkach wkładcowych K. 1.777·28 Kaucya na koszta pożyczki	„	862·25
	„	2.639·53
c) Powiatowa Kasa oszczędności w Krakowie, na książeczkach wkładcowych	„	1.894·25
d) Kaucya telefoniczna	„	150—
e) Pocztowa kasa czekowa	„	132·41
f) Pożyczka budowlana, amortyzacja kapitału	„	4.380·78
g) Zaliczki na pensye	„	1.114·35
h) Zaliczki na szafy biurowe	„	50—
i) Efekta kaucyjne	„	59·40
		<hr/>
Razem	K.	117.959·94

W stanie biernym:

a) Kaucye budowlane	K.	5.456·90
b) Kaucye czynszowe	„	3.807·79
c) Bank krajowy rachunek bieżący	„	9.848·36
d) Depozyt na kursa drukarskie	„	1.111·39
e) Wydział krajowy na pożyczkę przemysłową, do wyliczenia	„	651·60
f) Kolej północna, wpłacone na czek pocztowej kasy	„	6·70
Saldo czynne	„	102.957·80
		<hr/>
Razem	K.	123.840·54

Fundusz bieżący wykazuje:

W dochodach:

Remanent z dnia 1. stycznia 1907 r.	K.	23.765·29
Składka kontrybuentów	„	84.044·70
Marki i wzory	„	1.195—
Odsetki od złożonych kapitałów	„	33·78
Różne drobne dochody	„	413·32
		<hr/>
Razem	K.	109.452·09

W wydatkach:

Pensye	K.	19.040—
Zasługi	„	1.706·75
Dyurna	„	6.379·95
Remuneracye	„	520—
Dodatek drożyzniany	„	528—
Podatek za urzędników	„	508·08
Kataster przemysłowy	„	286·10
Podróże	„	1.830·92
Potrzeby kancelaryjne	„	1.980·89
Druki	„	944·61
Biblioteka	„	829·17
Opał i światło	„	1.500—
Wydatki prezydyalne	„	4.473·02
Porto i telegramy	„	1.099·08
Subwencye za rok 1907	„	15.054·38
Subwencye za rok 1906	„	4.070—
Wydatki nadzwyczajne	„	2.267·59
Fundusz emerytalny	„	4.238·30
Komorne (dodatek na pokrycie wydatków administracji domu)	„	5.756·17
Ruchomości	„	5.550—

Awansy na rok 1908.

Koszta pogrzebu Łączkowskiego	K.	160—
Bijałd, reszta subwencji	„	50—
Remanent	„	30.679·08
Razem	K.	109.452·09

Bilans funduszu bieżącego:

Remanent z dniem 31. grudnia	K.	30.679·08
Niewypłacone subwencye	K.	3.050—
Do przeniesienia na rachunek kapitału spłacone raty	„	4.380·78
Saldo czynne	„	23.248·30
	K.	30.679·08
	K.	30.679·08

Na wniosek sprawozdawcy komisji budżetowej p. r. Blumenfelda uchwała Izba:

„Udziela się za rok 1907 absolutorium kasowego i rachunkowego prezydyum, skarbnikowi i rachmistrzowi Izby“.

17. Budżet Izby na rok 1909.

Imieniem komisji budżetowej przedstawia dyr. Blumenfeld następujący

Projekt budżetu na rok 1909.

Tytuł I.	Projekt:		
Pensye, dyurna i zasługi: 1908.	1908.	1909.	
1. Pensya sekretarza	6.000.—	8.000.—	
2. Pięciolecie ¹⁾	600.—	—	
3. Dodatek aktywalny	2.000.—	1.472.—	9.472.—
4. Pensya zastępcy sekretarza	3.600.—	3.600.—	
5. Dodatek aktywalny	1.104.—	1.104.—	4.704.—
6. Pensya koncypisty (1909 wicesekretarz)	2.000.—	3.600.—	
7. Pięciolecie	200.—	—	
8. Dodatek aktywalny	400.—	960.—	4.560.—
9. Dodatek osobisty	768.—	—	
10. Pensya prow. koncyp. (wi- cesekretarz 1909)	2.400.—	3.000.—	
11. Dodatek osobisty	768.—	960.—	3.960.—
12. Wynagrodzenie wspólnego konsultenta Izb galicyjskich we Wiedniu	—	2.500.—	2.500.—
13. Pensya starszego oficynała .	2.400.—	3.000.—	
14. Pięciolecie ¹⁾	240.—	—	
15. Dodatek aktywalny	400.—	960.—	3.960.—
16. Dodatek osobisty	528.—	—	
Do przeniesienia	23.408.—	29.156.—	

¹⁾ Od 1. stycznia 1909 r. prawo do drugiego pięciolecia.

Z przeniesienia	23.408.—	29.156.—	
17. Pensya II. oficyała	2.000.—	2.400.—	
18. Pięciolecie ¹⁾	200.—	—	
19. Dodatek aktywalny	400.—	768.—	3.168.—
20. Dodatek osobisty	368.—	—	
21. Pensya III. oficyała	—	1.600.—	
22. Dodatek aktywalny	—	576.—	2.176.—
23. Pensya woźnego	960.—	—	
24. Kwaterowe	300.—	—	
25. Liberya	100.—	—	
26. Dodatek	96.—	—	
27. Dwaj woźni pomocniczy	900.—	1.560.—	
28. Liberya	100.—	200.—	
29. Mieszkanie woźnych pomocniczych	—	300.—	
30. Dyurna	8.000.—	8.000.—	
31. 10 ⁰ / ₀ dodatek noworoczny dla dyurnistów	800.—	684.—	
32. 10 ⁰ / ₀ dodatek noworoczny dla służby	—	156.—	
33. Podatek dochodowy	529·76	607·76	
Razem	<u>38.161·76</u>	<u>46.007·76</u>	

Tytuł II.

Lokali kancelarya.	1908	909
34. Lokal (wartość czynszowa)	—	9.700.—
35. Woda (4 ⁰ / ₀ od wartości czynszowej, vide poz. 29)	—	400.—
36. Oświetlenie	—	1.000.—
37. Opał	1.500.—	1.800.—
38. Vacuum Cleaner	—	276.—
39. Wydatki prezydyalne	4.000.—	4.000.—
Do przeniesienia	<u>5.500.—</u>	<u>17.176.—</u>

¹⁾ Od 1. stycznia 1909 r. prawo do drugiego pięciolecia.

	Z przeniesienia . . .	5.500—	17.176—
40	Potrzeby kancelaryjne	1.800—	1.800—
41.	Kataster	300—	800—
42.	Maszyny do pisania	—	900—
43.	Podróże	600—	2.000—
44.	Druki	1.600—	1.600—
45.	Porta, telegramy, telefon	800—	800—
46.	Książki, czasopisma, robota introlig.	1.000—	1.000—
47.	Manco dla kasy podręcznej	—	50—
	Razem	<u>11.600—</u>	<u>26.126—</u>

Tytuł III.

	Subwencje:	1908.	1909.
48.	Dotacja Jubileuszowa	—	6.000—
49.	Stypendya handlowe, na r. 1909 już uchwalone	—	2.420—
50.	Datek do państwowego funduszu Ju- bileuszowego opieki nad dziećmi	—	500—
51.	Kraków — Akademia handlowa	4.000—	4.000—
52.	Kraków — Akademia handlowa Fundusz Jubileuszowy (1908 II. rata)	3.000—	3.000—
53.	Kraków — Szkoła niedzielna Kon- gregacyi kupieckiej	300—	300—
54.	Biała — Szkoła przemysł. uzupełn.	400—	400—
55.	„ „ handlowa „	400—	400—
56.	„ „ T. S. L. „	200—	200—
57.	Brzesko — Szkoła przemysł. „	200—	200—
58.	Chrzanów „ „ „	200—	200—
59.	Dębica „ „ „	200—	200—
60.	Gorlice „ „ „	300—	300—
61.	Jasło „ „ „	200—	200—
62.	Kęty „ „ „	200—	200—
63.	Leżajsk „ „ „	200—	200—
64.	Podgórze „ „ „	300—	300—
	Do przeniesienia	<u>10.100—</u>	<u>19.020—</u>

		Z przeniesienia .	10.100·—	19.020·—
65.	Rzeszów — Szkoła przem. uzupełn.		200·—	200·—
66.	Nowy Sącz " " "		200·—	200·—
67.	Stary Sącz " " "		200·—	—
68.	Tarnobrzeg " " "		200·—	200·—
69.	Tarnów " " "		300·—	—
70.	Żywiec " " "	(200·—)		200·—
71.	Kredyt na szkoły przem. uzupełn. i na naukę zawodową w ciągu roku . .	1.100·—		1.100·—
72.	Kraków — Szkoła zawod. gospodnia	400·—		400·—
73.	" " " cukiernicza	200·—		200·—
74.	Kalwarya " " stolarska	400·—		400·—
75.	Podgórze " " ceramiczna	600·—		600·—
76.	Sułkowice " " kowalska	400·—		400·—
77.	Świątniki " " ślusarska	500·—		500·—
78.	Fundusz na zawodowe wykształcenie osób (1908 II. rata)	5.000·—		—
79.	Kraków --- Muzeum przemysłowe .	1.500·—		1.500·—
80.	Wystawy terminatorskie	300·—		300·—
81.	Wystawa przemysłu budowlanego .	300·—		300·—
82.	Centralny Związek	600·—		600·—
83.	Liga pomocy przemysłowej	200·—		200·—
84.	Bielsko-Bialskie Tow. przemysł. . .	400·—		400·—
85.	Kraków — Izba rękodzielnicza . . .	600·—		600·—
86.	" Stow. kupców i młodz. handl.	300·—		300·—
87.	" Stow. młodz. handl. izrael.	300·—		300·—
88.	" Przytulisko X. Siemaszki	300·—		300·—
89.	" " term. izrael.	400·—		400·—
90.	Stow. opieki nad uwoln. więźniami	50·—		50·—
91.	Związek turystyczny	300·—		300·—
92.	Towarzystwo tatrzańskie	200·—		200·—
93.	Izba handlowa Aleksandrya	50·—		50·—
94.	" " Konstantynopol	50·—		50·—
95.	" " Paryż	50·—		50·—
		Razem . .	25.700·—	29.320·—

Tytuł IV.

Wydatki nadzwyczajne.

	1908.	1909.	
96. Wydatki niespodziewane . . .	1.000.—	1.000.—	
97. Datek z łaski dla Łączkowskiego .	150.—	—	150.—
98. Wybory . . .	3.000.—	—	3.000.—
99. Zentralstelle (w r. 1908 niebudżetowane) .	(390·43)	400.— + 400.—	
	<u>4.150.—</u>	<u>1.400.— + 400.—</u>	<u>— 3.150.—</u>
			<u>+ 400.—</u>
			<u>— 2.750.—</u>

Tytuł V.

Fundusz pensyjny:

	1908.	1909.	
100. 5% od kwoty budżetu . . .	3.980·59	5.142·59 + 1.162·10	
101. Dodatek do funduszu pensyjnego	333.—	105·68	— 227·32
	<u>4.313·59</u>	<u>5.248·37 + 1.162·10</u>	<u>— 227·32</u>
			<u>— 227·32</u>
			<u>+ 934·78.</u>

Zestawienie wydatków:

Tytuł I. Pensye, dyurna i zasługi K.	46.007·76
„ II. Lokal i kancelarya . . . „	26.126.—
„ III. Subwencye . . . . . „	29.320.—
„ IV. Wydatki nadzwyczajne „	1.400.—
„ V. Fundusz pensyjny . . . „	<u>5.248·37</u>
Wydatki na r. 1909 — razem .	K. 108.102.13
Deficyt z r. 1908 wedle przewizoryczn. zamknięcia rachunków „	<u>1.353·43</u>
Razem zapotrzebowanie na rok 1909 .	109.455·56

Pokrycie :

Składka 7%	K. 105.000·—
Marki i wzory	„ 1.000·—
Dochody własne z gmachu	„ 770·95
Świadczenie miasta	„ <u>2.000·—</u>
Dochody na rok 1909 — Razem	<u>K. 108·770 95</u>
Spodziewany deficyt	K. 684.61

Zestawienie budżetu daje w rezultacie na rok 1909 spodziewany deficyt 684·65 Kor., który atoli wobec tego że 7% składka przyniesie niewątpliwe więcej aniżeli 105.000 Kor., zniknie w zamknięciu rachunkowem za rok 1909.

Uwagi do budżetu na rok 1909.

Zmiany wywołane regulacją płac urzędników Izby wyszczególnione są bliżej w zamieszczonym na str. 67 projekcie regulacji płac, względnie w odnośnych zestawieniach do budżetu.

Poz. 12 wstawioną została do budżetu w wykonaniu uchwały Świetnej Izby z dnia 19 stycznia 1909.

Poz. 23, 24, 25 i 26 odpadają w budżecie na rok 1909, gdyż posada woźnego Izby dotąd nie jest obsadzona.

Poz. 33 wymagać będzie w r. 1909, ze względu na wzrost płac urzędniczych, wydatku wyższego o Kor 78.

Tytuł I. „Pensye, dyurna i zasługi“ wykazuje porównaniu z rokiem 1908 podwyższenie o Kor. 7.846.

Poz. 34 wykazująca wartość czynszową lokalu, zajmowanego przez Izbę w własnym gmachu, jest wynikiem zmiany budżetowania, przedsięwziętej przez komisję zarządu gmachu, celem przedstawienia rzeczywistych dochodów z gmachu Izby.

Pozycye 36, 37, 38, znajdują wytlumaczenie w uwagach zamieszczonych na str. 4.

Poz. 41. „Kataster“ wyższą jest o 500 K., gdyż w r. 1909 wypadnie zamówić większy zapas nowych druków kart spisu na przyszłe lata.

Poz. 42 przedstawia wydatek na dwie maszyny do pisania, które muszą być zakupione dla biura Izby.

Poz. 43. Wydatek na podróże został wstawiony w wysokości 2.000 K. Podwyższenie to tłumaczy się faktycznym wydatkiem na ten cel, który wynosił w r. 1908 Kor. 2.004'57, nadto potrzebą częstszego wysyłania młodszych sił konceptowych.

Poz. 47. W budżet na rok 1909 wstawiono na podstawie uchwały komisji budżetowej manco w kwocie Kor. 50 dla urzędnika prowadzącego kasę podręczną.

Tytuł II. wykazuje na rok 1909 podwyższenie o Koron 15.535.—.

Poz. 48 obejmuje dotację jubileuszową, uchwaloną przez Świątelną Izbę na uroczystem posiedzeniu z dnia 30 listopada 1908 r.

Poz. 49 jest kredytem dodatkowym celem pokrycia przypadających w roku bieżącym do wypłaty stypendyów handlowych, uchwalonych w r. 1908 z funduszu na popieranie wykształcenia zawodowego.

Poz. 50. Oprócz stworzenia własnego funduszu jubileuszowego, uchwaliła komisja budżetowa zaproponować Świątelną Izbę przyczynienie się kwotą 500 Kor. do jubileuszowego funduszu państwowego, na cele opieki nad dziećmi.

Poz. 67 i 69 odpadną na rok 1909 stosownie do poprzednich uchwał komisji budżetowej, iż subwencye odmówione zostaną tym szkołom przemysłowym uzupełniającym, które nie wniosą o nie w stosownym czasie podań do Izby.

Poz. 78. „Roczna rata z funduszu Izby na zawodowe wykształcenie osób zatrudnionych w handlu, przemyśle i rękodzielnictwach“ odpadnie w r. 1909, w związku z poz. 48, gdyż na podstawie uchwały Izby z dnia 30 listopada 1907 połączone zostały oba przez Izbę uchwalone fundusze.

Odnosnie do tytułu III. „Subwencye“ który wykazuje na rok 1909 podwyższenie o Kor. 3.620 zauważa komisja budżetowa, że wedle zamieszczonego na str. 66 zestawienia świadczy Izba krakowska w porównaniu z innymi Izbami bardzo znaczne kwoty na popieranie szkolnictwa za-

wodowego. Wydatki Izby na cele wykształcenia zawodowego, wynoszące w roku 1908 — 27·12% ogólnego zapotrzebowania, doszły do takiej wysokości, iż dalsze ich podwyższenie w ramach obecnego budżetu wydaje się niemożliwym.

Z tego względu zmuszoną jest komisya zaproponować Świątnej Izbie odrzucenie wszystkich podań o nowe subwencje na te cele.

Poz. 99 obejmuje niebudżetowany dotąd wydatek na udział Izby w kosztach Handlowo-politycznej centrali, który wyniósł w r. 1908 — 390·43 Kor.

Tytuł IV. „Wydatki nadzwyczajne“ jest o 2.750 Kor. niżej preliminowany, gdyż w tym roku odpadnie wydatek na wybory.

Poz. 100. 5% od kwoty budżetu wykazuje wzrost o Kor. 1.620·10, stosownie do ogólnego podwyższenia budżetu.

Poz. 101. Dodatek do funduszu pensyjnego zmniejszy się w roku 1909 o Kor. 227·32, na skutek wzrostu własnych dochodów procentowych tego funduszu.

Odnosnie do pozycji »Dochody własne z gmachu« zauważyć wypada, że w budżecie domu mieści się właściwie także subwencya dla Hali zbożowej.

Pierwotnie bowiem wstawiono na podstawie uchwały komisji zarządu gmachu czynsz dla Hali zbożowej w kwocie 8.000 Kor., a równocześnie proponowano udzielenie Hali subwencji w wysokości 2.000 Kor.

Subwencję tę ujęła komisya budżetowa w ten sposób, że zniżono czynsz dla Hali zbożowej do wysokości 2.000 Kor., a natomiast nie wstawiono w tytule „Subwencje“ żadnej pozycji dla Hali.

Podwyżka czynszów, którą przedsięwzięto w roku obecnym, wejdzie w życie w całej pełni w roku przyszłym, gdyż nowe wymiary czynszów poczną biedz dopiero od II. względnie od III. kwartału b. r.

DOCHODY:

Budżet gmachu Izby

LESIKOWSKI:			
Czynsz (wraz z dodatkami gminnymi) . . .	K.	4.160-	
Opał (wedle konsumcyi)	"	<u>385·36</u>	K. 4.545·36
MANDELBAUM:			
Czynsz (wraz z dodatkami gminnymi) . . .	K.	1.600-	
Opał (wedle konsumcyi)	"	<u>189·17</u>	" 1.789·17
ALFA SEPARATOR			
Czynsz (wraz z dodatkami gminnymi) . . .	K.	2·800-	
Opał (wedle konsumcyi)	"	<u>152·74</u>	" 2.952·74
HALA ZBOŻOWA:			
Czynsz, opał, dodatek gminny 3% za czy-			
szczenie miasta, woda:			
I. półrocze	K.	2.130-	
II. "	"	<u>3.000-</u>	" 5.130-
PREZ. DATTNER:			
Czynsz, ogrzewalnie centralne i t. d. . . .	K.	2.500-	
3% dodatek gminny od czystego czynszu na			
cele czyszczenia miasta za 3 kwartały	"	41·86	
Vacuum Cleaner	"	<u>92-</u>	" 2.633·86
Dr. BENIS:			
Czynsz, ogrzewanie centralne i t. d.:			
za I. kwartał 1909	K.	700-	
za II., III. i IV. kwartał	"	3.000-	
Vacuum Cleaner	"	<u>92-</u>	" 3.792-
P. KWIATKOWSKI:			
Czynsz, ogrzewanie centralne i t. d.:			
za I. kwartał 1909	K.	525-	
za II., III. i IV. kwartał	"	2.353·12	
Vacuum Cleaner	"	<u>92-</u>	" 2.970·12
IZBA:			
Lokal urzędowy i mieszkania woźnych wraz			
z dodatkiem gm. za czyszczenie			
	K.	10.000-	
Woda	"	400-	
Opał	"	1.783·26	
Światło ryczałt	"	1.000-	
Vacuum Cleaner	"	<u>276-</u>	" 13.459·26
			<u>K. 37.272·51</u>

na rok 1909.

WYDATKI:

PODATEK:

5% czynszowy	K.	1.498·52	
Dodatki gminne łącznie	"	<u>1.199·88</u>	K. 2.698·40

ASEKURACYE:

Asekuracja budynku	K.	115·57	
" wodociągu i ogrzew. centr.	"	147·32	
" oszkleń	"	<u>76·74</u>	" 339·63

OGRZEWANIE, WODA, ŚWIATŁO:

Węgiel i drzewo	K.	4·180·-	
Czyszczenie kominów i kotłów	"	220·-	
Elektryczność na cele oświetlenia	"	1.700·-	
Gaz	"	400·-	
Woda	"	400·-	
Najem wodomierza	"	<u>24·-</u>	" 6.924·-

RÓŻNE:

Koszta administracyi	K.	150·-	
Płaca dozorca domu	"	600·-	
Liberya	"	100·-	
Noworoczne	"	60·-	
Kasa chorych i ubezpieczenie od wypadku	"	19·76	
Elektryczność do motoru Vacuum Cleaner	"	240·-	
Amortyzacya za urządzenie Vacuum Cleaner	"	319·77	
Wydatki ogólne i konserwacya	"	<u>800·-</u>	" 2.289·53

POŻYCZKA:

Odsetki od rat pożyczkowych	K.	21.410·31	
Amortyzacya kapitału pożyczkowego (rachunek kapitału)	"	<u>2.839·69</u>	" 24.250·-
Saldo (Dochód)	"		<u>770·95</u>
			<u>K. 37.272·51</u>

Zestawienie wydatków na szkolnictwo zawodowe:

Siedziba Izby:	Rok:	Suma wydatków: Koron	Szko- lnictwo: Koron	Procent:
Budziejowice:	1909	66.286	23.950	36·13
Ołomuniec:	1908	159.782	56.830	35·56
Berno:	1907	160.655	52.192	32·48
Praga:	1908	538.849	170.020	31·55
Kraków:	1908	94.370	25.600	27·12
Liberzec:	1908	434.490	108.590	24·99
Bozen:	1908	52.658	13.110	24·85
Celowiec:	1908	63.310	14.000	23·11
Leoben:	1908	49.460	11.150	22·54
Graz:	1908	133.772	25.182	18·82
Wiedeń:	1908	1,178.620	217.100	18·42
Cheb:	1908	131.450	19.500	14·83
Lwów:	1908	177.786	17.672	9·94
Czerniowce:	1908	58.320	4.132	7·08

Izba przyjmuje jednogłośnie projekt budżetu na rok 1909 i uchwała na pokrycie powyższego budżetu przedstawić c. k. Ministerstwu handlu wniosek na rozpisanie 7% dodatku do powszechnego podatku zarobkowego, opłacanego wedle rozdziału II. ustawy o podatkach osobisto-dochodowych — przez wszystkich uprawnionych do wyboru kontrybuentów, trudniących się handlem, przemysłem lub górnictwem w okręgu Izby.

18. Uregulowanie płac urzędników Izby.

Za przykładem innych Izb, oraz wychodząc z zasady, iż należy zrównać warunki służby w Izbie z warunkami służby państwowej, uchwała Izba na wniosek Prezydium, ażeby w granicach obecnie przez urzędników pobieranych płac, przeprowadzić ich zrównanie z poborami w służbie państwowej i to przy uwzględnieniu lat dotychczasowej służby, zakresu działania oraz kwalifikacji.

Właściwe polepszenie płac urzędników Izby odbyło się w budżecie na rok 1908. Obecna regulacja ma na celu jedynie usystemizowanie poborów, przyczem atoli należy dać niektórym urzędnikom rekompensatę za czas, który spędzili na zbyt niskich poborach.

Izba uchwała jednogłośnie przedłożone przez prezydium wnioski:

- 1) Pensya sekretarza Izby Dra Artura Benisa, ur. w Krakowie 3 grudnia 1865, w Izbie od 1 kwietnia 1894 ma odpowiadać poborom urzędnika państwowego rangi VI. stopnia 3.

Pensya . . . . . K. 8.000.—

Dodatek aktywalny . „ 1.472.— Razem K. 9.472.—

- 2) Dotychczasowego koncepistę Izby Dra Brunona Joseferta, ur. 11 września 1876, w Izbie od 1 stycznia 1902 mianuje się od 1 stycznia 1909 wicesekretarzem z latami służby od 1 stycznia 1902 i poborami, równającymi się poborom urzędnika państwowego rangi IX stopnia 5.

Pensya . . . . . K. 3.600.—

Dodatek aktywalny . „ 960.— Razem K. 4.560.—

- 3) Prowizorycznego koncepiście Izby Dra Rudolfa Beresa ur. 4 września 1883, w Izbie od 1 lipca 1906, mianuje się od 1 stycznia 1909 wicesekretarzem, z latami służby od 1 lipca 1906 i poborami, równającymi się poborom urzędnika państwowego rangi IX. stopnia 2.

Pensya . . . . . K. 3.000.—

Dodatek aktywalny . „ 960.— Razem K. 3.960.—

Zamianowanie wicesekretarzy Izby w niczem nie narusza uchwały, powziętej w r. 1908, co do utworzenia w Izbie posady zastępcy sekretarza, z poborami, równającymi się poborom urzędnika państwowego rangi VIII. Posada ta jest dotychczas nie obsadzoną.

- 4) I-go oficyała Izby Józefa Krudowskiego, ur. 10 października 1868, w Izbie od 1 kwietnia 1894, mianuje się od 1 stycznia 1909 starszym oficyałem, z latami służby od 1 kwietnia 1894 i poborami, równającymi się poborom, urzędnika państwowego rangi IX. stopnia 2.

Pensya . . . . . K. 3.000.—

Dodatek aktywalny . „ 960.— Razem K. 3.960.—

- 5) Pensya II. oficyała Izby Izydora Jachniewicza, urodzonego 6 kwietnia 1849, w Izbie od 1 stycznia 1896, ma odpowiadać od 1 stycznia 1909 poborom urzędnika państwowego rangi X. stopnia 2.

Pensya . . . . . K. 2.400.—

Dodatek aktywalny . „ 768.— Razem K. 3.168.—

- 6) Przyjmuje się na stały etat Jana Fabiana, ur. 4 września 1876, pracującego w Izbie od 15 lutego 1904 w charakterze siły pomocniczej i mianuje się go III. oficyałem z latami służby od 15 lutego 1904 i poborami urzędnika państwowego rangi XI. stopnia 1.

Pensya . . . . . K. 1.600.—

Dodatek aktywalny . „ 576.— Razem K. 2.176.—

Urzędnikom Izby przysługiwać mają takiesame prawa do awansu, jak urzędnikom państwowym odnośnej kategorii.

Regulacja płac wchodzi w życie od 1 stycznia 1909.

Reforma ta, którą przeprowadziły wzgl. przeprowadzą w podobnym duchu także inne Izby austriackie, jest z jednej strony wynikiem zrównania poborów urzędników Izby z urzędnikami państwowymi, a z drugiej strony jest niezbędnie potrzebną wobec ustawy o zabezpieczeniu pensyjnym, obowiązującej od 1 stycznia b. r.

IV.

Komunikacye.

19. Transport ryb pociągami osobowymi.

Zarząd dóbr hr. Potockich w Zatorze zwrócił się do Izby o interwencyę w sprawie ułatwienia transportu żywych ryb pociągami osobowymi kolei Północnej.

Wskutek przesilenia na targu rybnym w Niemczech, które trwa już od dwóch lat, znajduje się gospodarstwo rybne w Galicyi w przykrem położeniu, gdyż znaczny dawniej zbyt żywych ryb do Niemiec ustał zupełnie.

Galicyjska produkcya ryb zwróciła się tedy do targów Królestwa Polskiego. Przewóz do Warszawy natrafia jednak na znaczne trudności.

Transport żywych ryb wymaga z natury towaru jak najszybszych środków przewozowych i unikania dłuższych postojów na stacyach. Z tego powodu zarządy kolejowe zezwalają wszędzie na przewóz ryb pociągami osobowymi.

Interesenci proszą Izbę, aby zezwolono im na przewóz ryb z Trzebini do Granicy rannym pociągiem osobowym Nr. 1413 oraz wieczornym Nr. 1415, względnie na wypadek spóźnienia się pociągu ciężarowego Nr. 67 – na przewóz ryb z Oświęcima do Trzebini pociągiem osobowym Nr. 37.

Izba poparła w energiczny sposób żądania interesentów u c. k. Dyrekcyi kolei Północnej we Wiedniu, która też zgodziła się na spełnienie powyższych życzeń w interesie utrzymania eksportu ryb do Warszawy.

20 Nowe linie telefoniczne w ruchu między- miastowym.

Dyrekcya poczt i telegrafów we Lwowie donosi, iż z dniem 15 lutego 1909 zaprowadzono relację telefoniczną pomiędzy Oświęcimm a Hamburgiem.

Należytość za zwykłą trzyminutową rozmowę wynosi 4 K. 80 h.

Nadto otwartą została linia telefoniczna między Bochnią a Berlinem. W tej relacji kosztuje rozmowa trzyminutowa 3 K. 60 h.

W końcu podnieść należy utworzenie relacji telefonicznej między Krakowem a Dreznem oraz Krakowem a Poznaniem (opłata 3 K. 60 h. za trzy minuty).

21. Stacja telegraficzna w Mokrzkach koło Słotwiny.

Izba oświadczyła się za urządzeniem stacji telegraficznej w Mokrzkach koło Słotwiny.

Za potrzebą stacji telegraficznej w wymienionej miejscowości przemawia wysoka stosunkowo cyfra mieszkańców (około 3.000) a nadto miejscowy ruch handlowy, skupiający w sobie wcale znaczny obrót bydłem i nierogacizną.

22. Stacja telegraficzna w Szczepanowie.

Na zapytanie Galicyjskiej Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie oświadczyła się Izba za utworzeniem stacji telegraficznej w Szczepanowie, miejscowości powiatu brzeskiego.

Sieć naszych stacji telegraficznych jest bowiem dotychczas tak mało zacieśniona, iż każde utworzenie nowej stacji może być tylko z radością powitane.

23. Stacja telegraficzna w Sierosławicach.

Na zapytanie Dyrekcyi poczt i telegrafów dla Galicyi we Lwowie oświadczyła się Izba za utworzeniem stacji telegraficznej w Sierosławicach (pow. bocheński).

Wobec obecnego stanu komunikacji telegraficznej w Galicyi, uważać należy wszelkie utworzenie nowych stacyi za pożądane ze względów gospodarczych.

V.

Ogólne sprawy gospodarcze.

24. Reforma ustawy górniczej.

Bardzo doniosła dla zachodnio-galicyjskiego kopalnictwa kwestya reformy ustawy górniczej, weszła w roku sprawozdawczym w nowe stadyum.

Znaczne wahania w cenach węgla opałowego oraz brak węgla w pewnych okresach ostatnich lat, w związku z nowym układem stosunków parlamentarnych, spowodowały rząd do przygotowania projektu ustawy, wrzynającego się głęboko w stosunki własności górniczych oraz warunki wydobywania węgla.

W noweli do ustawy odróżnić należy postanowienia zasadnicze i postanowienia przejściowe. Wedle projektu ma być w przyszłości prawo poszukiwania i wydobywania węgla zastrzeżone po okresie przejściowym wyłącznie państwu. Przez pewien czas będzie więc obok kopalń prywatnych istnieć prawo państwa do wydobywania węgla, a nowe kopalnie prywatne nie będą mogły powstawać. Po wyczerpaniu zaś obecnych w prywatnem posiadaniu pozostających kopalń węgla zostanie poszukiwanie i wydobywanie węgla monopolem państwa. Monopol ten ma państwo wykonywać albo prowadząc kopalnie węgla we własnym zarządzie albo też wydzierżawiając tereny węglowe prywatnym przedsiębiorcom.

Co do postanowień przejściowych stara się ustawa uszanować nabyte prawa.

Przepisy szczegółowe zawierają atoli postanowienia, które w praktyce dla Galicyi są surowsze aniżeli dla wszystkich innych krajów, a surowość ta jest znowu wynikiem faktu, iż górnictwo Galicyi jeszcze jest bardzo młode i ma za sobą dopiero kilka lat pracy na tem polu, podczas gdy

inne kraje już od dziesiątek lat intensywnie pracują na polu górnictwa.

Ocena zasadniczego postanowienia noweli t. zn. monopolu węglowego państwa, nie może być rozpatrywana ze stanowiska gospodarczego. I za upaństwowieniem i przeciw upaństwowieniu przemawiają bardzo poważne czynniki natury społecznej, a kwestya upaństwowienia kopalń stała się obecnie składnikiem pewnego programu społeczno-politycznego.

Rozstrzygnięcie jej leży z natury rzeczy w ręku czynników ścierających się w parlamencie. Zadaniem Izby jest raczej rozpatrzyć postanowienia przejściowe i to z punktu widzenia krajowych interesów galicyjskich.

Opierając się na dotychczasowych dziejach poszukiwań za węglem w zachodniej Galicyi i uwzględniając zmiany, jakim uległy zapatrywania ra węgloność krakowskiego Zagłębia w ostatnich kilkunastu latach, wypadnie ze stanowiska Izby krakowskiej zażądać szeregu zmian w postanowieniach noweli.

W pierwszym rzędzie należałoby wyjść ze stanowiska zasadniczego, że owym właścicielom wyłączności, którzy w swoich wyłącznościach pracują i których przedsiębiorczość objawia się przez faktyczne prace górnicze, należy przyznać wszelką ochronę, że natomiast ze stanowiska ogólnego i ze stanowiska przemysłu niema zupełnie powodu żądać specjalnej ochrony dla tych, którzy niemając albo środków albo chęci do prowadzenia wierceń, wykonują to co projekt ustawy potępia jako t. zw. „unproduktive Feldesperre“.

Z tej zasady wychodząc, oraz mając na oku nasze stosunki, w których wiercenia nie mogą się odbywać jednocześnie, ale tylko sukcesywnie, żądać wypadnie odpowiedniego przedłużenia terminu do wykonania robót szurfiarskich, po którym wyłączności nie odwiercone przepaść mają na rzecz państwa. Również należy żądać, ażeby ze względu na konkurencyę górnego Śląska wielkość nadania na jeden otwór odpowiadała naszym faktycznym stosunkom.

Celem zajęcia stanowiska wobec postanowień noweli, odbyła się w ministerstwie robót publicznych we Wiedniu

ankieta interesentów galicyjskich, pod przewodnictwem Ministra dla Galicyi Dra Dulęby*).

Na ankiecie przedstawił imieniem Izby sekretarz Dr. Benis dłuższy referat, będący owocem kilku narad kół węglowych krakowskich.

Referat ten zamieszczamy w oryginalnem brzmieniu:

Die Berggesetznovelle vom Standpunkte Westgaliziens.

Die Berggesetznovelle soll den Kohlenbergbau in Oesterreich in ein Staatsmonopol überführen. Es ist dies ein staatswirtschaftliches Problem, dessen Beantwortung und Lösung ganz von der wirtschaftlichen Weltanschauung der grossen politischen Parteien und ihrem gegenseitigen Machtverhältnisse abhängt.

Wir eliminieren auch deshalb diese prinzipielle Frage hier aus dem Bereich der Erörterung. Der praktische Schwerpunkt der Novelle liegt in den Uebergangsbestimmungen. Diese Normen beinhalten den Schutz, welchen das Gesetz den erworbenen Vermögensrechten gewähren will.

Da muss nun mit Nachdruck darauf hingewiesen werden, dass diese Uebergangsbestimmungen infolge mangelnder Berücksichtigung der im galizischen Bergwesen herrschenden faktischen Verhältnisse ihre ganze Schärfe hauptsächlich gegen das neue, westgalizische Revier kehren.

Der Kohlenbergbau und die Schurftätigkeit hat sich in Galizien ganz anders als in den übrigen Kronländern entwickelt.

Jahrzente lang hat blos das Gebiet von Jaworzno, Siersza und Tenczynek als kohlenführend gegolten.

In diesem Gebiete hatte auch der Staat seine der räumlichen Ausdehnung nach, einzig dastehenden und der Pflicht der Bauhafthaltung nicht unterliegenden Kohlenfelder,

*) Tekst noweli zamieszczony jest na str. 88.

welche in den 70-ger Jahren an Private verkauft worden sind.

Erst die geologischen Forschungen der letzten Zeit, insbesondere die neuesten Theorien, über die Entstehung der Karpathen und über den lokalen Charakter des Devonsrückens bei Tenczynek liessen die Ansicht aufkommen, dass die Kohlenformation sich bedeutend weiter östlich und südlich erstreckt.

Damals, vor ca 6–8 Jahren, war alles rings um Jaworzno und Siersza von Schurfrechten frei, und wäre es dem Staate ein Leichtes gewesen, diese unermesslichen Terrains, — es handelt sich ja um Tausende von Quadratkilometern — durch Freischurfanmeldungen zu occupieren.

Von alledem ist nichts geschehen. Sowol der Staat wie auch das österreichische Kapital verhielt sich — mit einer einzigen Ausnahme — gegenüber diesen neuen Hypothesen misstrauisch und ablehnend.

Nun haben junge, energische und selbstvertrauende, wenn auch nicht kapitalstarke Elemente aus den Kreisen der galizischen Bergindustrie es gewagt, grössere Komplexe, die allerdings bloß einen kleinen Bruchteil der Oberfläche des vermutlichen Krakauer Beckens deckten, mit Freischürfen zu belegen.

Dieser Gruppe von Freischürfern gelang es auch, dem Kapital die Ueberzeugung vom Wert und vom Kohlenreichtum des von ihnen, zwar nicht im wissenschaftlichen, aber wol im wirtschaftlichen Sinne entdeckten Gebietes, einzuflößen.

Ein Teil der damals angemeldeten Freischürfe ist im Wege von Kaufverträgen in feste kapitalstarke Hände übergegangen, während ein Teil bis heute noch bei den ersten Anmeldern verblieben ist.

Im engsten Anschluss daran, wurden in rascher Folge alle Terrains südlich bis zu den Karpathen und östlich bis gegen Krakau von verschiedenen Freischürfern, insbesondere aber von reichsdeutschem Kapital mit Schurfkreisen bedeckt, bzw. hat das deutsche Kapital die von den ein-

heimischen Schürfern angemeldeten Freischürfe oft für sehr namhafte Summen erworben. Sofort wurde auch auf dem ganzen Gebiet eine intensive Bohrtätigkeit zu Schurffzwecken entfaltet.

Die Praxis hat die Voraussagung unserer Bergleute und Geologen glänzend bestätigt, und sind die Grenzen des alten Krakauer Reviers durch günstige Bohrergebnisse in südlicher und westlicher Richtung weit über die alten Marken gerückt.

Auf den erbohrten Terrains sind in kurzer Zeit drei grosse neue Bergbauunternehmungen (Bory, Brzeszcze und Libiąż) mit österreichischem und fremdem Kapital entstanden. Die Werke, von denen jedes auf eine jährliche Förderung von 4—5 Millionen q berechnet ist, haben sowol untermags als auf der Oberfläche Anlagen modernster Art und im allergrössten Styl errichtet.

Die Terrains von anderen Unternehmungen befinden sich noch in Erbohrung und Untersuchung und wird gewiss auch dort an die Errichtung von Kohlenwerken geschritten werden.

Wenn man sich vergegenwärtigt, dass ein modernes Kohlenbergwerk exclusive des Wertes der Grubenfelder, einen Kapitalaufwand von 10 bis 15 Millionen Kronen, und bis zur Erreichung der vollen Leistungsfähigkeit einen Zeitraum von 8—10 Jahren erheischt, wenn man weiters auf die, infolge oberschlesischer Konkurrenz ungünstigen wirtschaftlichen Bedingungen, in welchen die galizischen Kohlenwerke arbeiten, Rücksicht nimmt, wird es wol jedem Sachkundigen klar, dass neue Kohlenbergwerke nicht binnen einer kurzen Frist aus der Erde gestampft werden können und zu ihrer Entstehung und Entwicklung Zeit brauchen.

Die neuen Kohlenfunde haben übrigens auch auf die s. g. alten Werke anregend gewirkt und herrscht allorts die regste Bau- und Investitionstätigkeit, was in der von Jahr zu Jahr sprunghaft steigenden Kohlenförderung (1903: 8 Millionen q, 1907: 13 Millionen q) sich äussert.

Die Schurftätigkeit in Westgalizien hatte in den letzten Jahren an sich das Gepräge mehr oder minder hoffnungsreichen Suchens nach Kohle in ganz unbekanntem Terrain. Es war ein grosses Risiko, und nur die Hoffnung in grossen und arrondierten Gebieten mit der Sicherheit zu schürfen, dass im Falle des Gelingens das Resultat der Arbeit den Wagemut auch lohnen wird, hat zur Erschliessung eines Gebietes geführt, welches bis vor Kurzem als flötzleer gegolten hat, und jetzt von berufenster Seite als das grösste Kohlendepot Oesterreichs bezeichnet wird.

Die Pionnierarbeit der Freischürfer hat sich hier als ein mächtiges Mittel zur Gründung neuer Bergbauunternehmungen und zur Erschliessung von mächtigen Kohlenfeldern erwiesen. Diese Freischürfer, es sind dies Grubenunternehmungen, Schurfunternehmer, Bohrunternehmungen und Schurfbesitzer, darf man keineswegs als schädliche Schurfspekulanten bezeichnen.

Diesen Schürfern, deren ernste Arbeit, Mut und Ausdauer gerade das Typische der wirklichen Montanistik darstellt, gebührt billiger Weise der volle Schutz des Gesetzes, und sollte durch keinerlei engherzige Fassung der Uebergangsbestimmungen diesen Elementen die Frucht ihrer Arbeit und ihr redlich erworbener Besitz vorweggenommen werden.

Die wirtschaftlich schädliche, spekulative, ohne Absicht auf Vornahme wirklicher Schurfarbeiten unternommene Feldessperre, hat mit dieser Schurftätigkeit nichts Gemeinsames.

Es lässt sich nicht leugnen, dass die grossen Erfolge der sachkundigen und arbeitenden Freischürfer, die Anzahl der Freischürfe in Westgalizien geradezu ins Ungemessene wachsen liessen, und wurden dann, auch in vom erschlossenen Gebiet weitabliegenden Landesteilen, seitens verschiedener Leute, welche bisher dem Bergwesen ferne standen, Freischürfe angemeldet. In allerletzter Stunde hat sich auch der Staat entschlossen als Schürfer aufzutreten: leider war in jenem Augenblick beinahe alles im Krakauer

Becken von der Privatinitiative occupiert, so dass der Staat nur ein verhältnismässig kleines Terrain bei Rzeszotary zu decken im Stande war.

Nun muss man doch einer pauschalen Verdammung dieser Anmeldungen als gemeinschädlicher Spekulation entgegenhalten, dass die ganze Gegend östlich von Krakau heute gerade so unbekanntes Gebiet ist, als es bis vor Kurzem der Westen und Südwesten war, und das ernste Männer der Wissenschaft heute die östliche Grenze des galizischen Kohlengebietes sehr weit hinaus verlegen.

Das ganze ostwärts vom s. g. Meridian von Tenczynek und längs des nördlichen Karpathenrandes sich erstreckende Gebiet, ist heute ein ebensolches Neuland, wie es bis zu den ersten fündigen Bohrungen, der westliche und südwestliche Teil des Krakauer Beckens war.

Auch hier können erst Bohrresultate zeigen, ob die Vermutungen von Kohlenvorkommen in diesem Gebiete begründet sind, und ob das ganze nicht bald als Illusion zerflattern wird. Die Schürfer, welche in diesem Terrain wirklich Schurfarbeiten verrichten, und nicht bloß Schurfbesitzer sind, verdienen auch billigerweise jede gebührende Rücksicht.

Schurfbohrungen in Westgalizien sind keineswegs ein einfaches Ding, und lassen sich nicht nach Belieben beschleunigen.

Es ist ein direkt enormer Unterschied, ob man in einem erschlossenen Gebiet, dessen geologischer Bau bekannt ist, z. B. im Revier von Mährisch-Ostrau-Karwin schürft, oder ob man die ersten Bohrungen in einem Terrain niederbringen soll, über welches nichts, aber rein nichts Zuverlässiges bekannt ist, und bei welchen man bloß auf geologische Hypothesen angewiesen ist.

Im ersten Falle hat man — obzwar Fehlbohrungen nirgends ausgeschlossen sind — die mehr oder weniger begründete Sicherheit, in einer in gewissen Grenzen bekannten Teufe, die Kohle aufzuschliessen. Im westgalizischen Gebiet ist alles problematisch.

Die Bohrungen, welche auf jungfräulichem Boden bis 1.000 Meter bzw. bis zur Durchfahung des Carbons niedergestossen werden müssen, sind sehr kostspielig und technisch, wie ja der Staat an seiner eigenen Bohrung erfahren hat, schwierig. Vernünftigerweise können sie auch, eben weil das Gebiet geologisch ein ganz unbekanntes ist und bei dessen Grösse gewiss Verwerfungen, Auswaschungen und flözleere Partien vorkommen, nur successive nacheinander unternommen werden.

Um in Westgalizien den redlichen Freischürfern in loyaler Weise die Verleihung zu ermöglichen, muss eben den tatsächlichen hier herrschenden Verhältnissen Rechnung getragen werden.

Die Uebergangsbestimmungen der Novelle wollen die erworbenen Rechte der redlichen Freischürfer auf diese Weise wahren, dass ihnen eine Frist gesetzt wird, in welcher diese Freischürfe abzubohren und zur Verleihung zu bringen sind. Es ist dies ein Ausfluss des in jedem Rechtsstaate bestehenden und auch von der Novelle ausdrücklich anerkannten Grundsatzes vom Schutz der erworbenen Rechte und der Unantastbarkeit des Privateigentums. Es darf aber das Recht des Einzelnen, seine Freischürfe in Grubenfelder zu verwandeln, nicht an Bedingungen geknüpft sein, deren Erfüllung in den gegebenen tatsächlichen Verhältnissen unmöglich ist.

Die Fristen der Uebergangsbestimmungen und die Rechte, welche man durch Bohrfunde erreicht, müssen so bemessen werden, dass redlichen Schürfern, die den Ernst ihres Vorhabens durch wirkliche, nicht blos zum Schein geführte Schurftätigkeit beweisen, auch die volle Möglichkeit geboten werden soll, bei intensiver Arbeit, den Anforderungen des Gesetzes in den gegebenen tatsächlichen Verhältnissen nachzukommen.

Während dieser Uebergangszeit, wäre die Tätigkeit des Staates auf dem Gebiete der Kohlenproduktion auf diejenigen Terrains beschränkt, welche der Staat bereits erworben hat, oder welche denselben im Wege des Heimfalles er-

Ioschener privater Schurfrechte zufallen werden. Wenn diese Terrains nicht genügen würden, um den staatlichen Kohlenbergbau, welcher als Preisregulator gegenüber dem privaten Kohlenbergbau und dem Kohlenhandel in der Novelle gedacht ist, in der Uebergangszeit gehörig zu fundieren, könnte aus Gründen allgemeinen Wohls dem Staat kaum das Recht abgesprochen werden, zwecks Errichtung solcher staatlicher, dem öffentlichen Wohle dienender Kohlenbergwerke, im Privateigentum stehende Freischürfe und Grubenmasse zu enteignen, so wie dies gegenüber einem jeden Privateigentum zu verschiedenen anderen Zwecken öffentlichen Wohls z. B. zum Bau von Eisenbahnen, Wasserleitungen etc. gestattet ist.

An eine solche Enteignung müsste bloß die Bedingung geknüpft werden, dass auf den enteigneten Terrains in einer gesetzlich bestimmten Zeit ein Bergbau auch wirklich vom Staate zur Errichtung gelangt.

Die Bestrebungen der Novelle, die unfruchtbare Feldesperre — zu deren Züchtung die ganz veralteten Bestimmungen des allg. Berggesetzes, sowie die hiedurch den Behörden aufgebotene Praxis bei Handhabung der Vorschriften über Bauhafthaltung der Freischürfe, das ihrige beigetragen hat, — wirksam zu treffen, werden bei uns gewiss volle Anerkennung finden. Ein solcher Missbrauch der Bergfreiheit ist gegen die Intention des Gesetzes, und gegen die Interessen des galizischen Bergwesens.

Die ganze Schwierigkeit liegt nur darin, in den Uebergangsbestimmungen die richtige Grenze zu finden, um die Schurfspekulation von der Schurftätigkeit zu scheiden.

Vom Standpunkte der westgalizischen Interessen wäre zu den Uebergangsbestimmungen der Novelle Folgendes zu bemerken:

I. Ad § 23 al. 1. Antrag: Die Frist beträgt für die vor dem 20. Jänner 1909 angemeldeten Freischürfe, 15 Jahre. Diese Frist kann für einzelne Länder oder Gebietsteile bei Vorhandensein rücksichtswürdiger Umstände, als: nicht ge-

nügend bekannte Verhältnisse des geologischen Baues, Schwierigkeit der Bohrungen, Elementarkatastrophen, Krieg u. a. auf weitere 5 Jahre verlängert werden.

Einem Antrag auf Verlängerung der Frist ist immer stattzugeben, wenn derselbe vom Landesausschuss des bezüglichen Kronlandes gestellt wird.

Die Vorschriften über die Bauhafhaltung der Freischürfe und über die Kommassierung wären sinngemäss umzuändern.

Die Kommassierung von nachbarlichen, verschiedenen Besitzern gehörigen Freischürfen, ist zwecks gemeinsamen Bohrbetriebes zu gestatten.

Begründung: Der Schutz der erworbenen Freischurfrechte, von denen viele durch Kaufverträge, gegen Zahlung von hohen Summen ins Eigentum der heutigen Besitzer gelangt sind, kann, wie die Novelle richtig feststellt, nur darin gefunden werden, dass man den Schürfern eine entsprechende Frist einräumt, um ihre Terrains abzubohren und auf Grund von Aufschlüssen ihre Schurfrechte in Grubenfelder umzuwandeln.

Diese Frist muss so bemessen sein, dass es den Schürfern wirtschaftlich und technisch ermöglicht wird, dem Gesetze Genüge zu tun. Es kann ja nicht die Absicht eines Gesetzes sein, den Grundsatz des Schutzes erworbener Rechte einerseits in solenner Weise zu proklamieren, anderseits durch Aufstellung unerfüllbarer Bedingungen diesen Schutz praktisch ganz zu vereiteln.

Hier muss eben, weil es sich um Leistung von geologisch-bergmännischen Arbeiten handelt, den tatsächlichen Verhältnissen Rechnung getragen werden.

Eine Frist von drei oder sechs Jahren, die für das kleine Ostrau-Karwiner-Becken, für Westböhmen, oder für beinahe zu Tage liegende Braunkohlenflötze ausreichen mag, worüber wir uns übrigens kein Urteil anmassen, ist für Westgalizien ganz unzulänglich.

Wir hatten bereits vorher Gelegenheit zu betonen, dass Arbeiten in jungfräulichem, vollständig unbekanntem Terrain

nicht so geführt werden können, wie in bekannten, durch zahlreiche Tiefbohrungen und durch jahrzentelang geführte Grubenbetriebe, vollständig aufgeschlossenen Revieren.

Bei uns können die Bohrarbeiten nur successive in Angriff genommen werden. Hier kann noch jede Bohrung ganz neue Tatsachen zu Tage fördern, und auf den Ort und die Art der nächsten Bohrungen prinzipiell einwirken.

So ist z. B. sogar die Ausdehnung, die Mächtigkeit und der Flötzreichtum des Carbons im östlichen Teile des Beckens noch überhaupt nicht festgestellt etc.

Die weitere Folge dieser tatsächlich bestehenden Verhältnisse ist, dass die Bohrungen bei uns zu einer viel grösseren Teufe hinuntergebracht werden müssen, als es wo anders der Fall ist.

Der Schürfer muss in jedem Falle darauf gefasst sein, und auch die Bohrung demgemäss anfangen, dass er bis 800–1000 Meter heruntergehen kann. Es ist dies übrigens schon aus diesem Grunde nötig, als es ja gerade in einem unbekanntem Terrain ein Gebot der Vorsicht ist, den Carbon und die Bohrung nicht bloß zum ersten Flötz, was zur Verleihung ausreichen mag, herunterzubringen, aber auch den Carbon bis zur abbauwürdigen Tiefe zu durchfahren.

Das alles macht natürlich die Bohrungen bei uns viel kostspieliger als wo anders. Nach den bisherigen Erfahrungen können die Kosten einer Bohrung mit 80 000 bis 100.000 Kronen veranschlagt werden.

Schliesslich kommen hier noch die grossen Flächen in Betracht, denen ähnliche in keinem anderen Revier vorkommen.

Wenn auch ein bedeutender Teil der durch Freischürfe gedeckten Fläche, wie es bei einer solchen Ausdehnung natürlich ist, gestört, flötzarm oder ausgewaschen sein mag, wird dies eben erst im Laufe der Schurfbohrungen zu erkennen sein.

Man kann füglich ohne die geringste Uebertreibung annehmen, dass die im Antrage genannte Frist kaum gestatten wird, einen geringen Teil der durch Schurfkreise ge-

deckten Fläche abzu bohren und dass es sogar bei dieser Frist, ausnahmsweise nur kapitalstarken und energischen Elementen gelingen wird, die vom Gesetz verlangten Massentiefbohrungen vorzunehmen.

Jedenfalls ist diese Frist das Minimum, welches in unseren Verhältnissen den ernstesten, wirklichen Schürfern zu Gebote stehen muss.

Eine fakultative Verlängerung der Frist um 5 Jahre ist ein notwendiges Sicherheitsventil.

Falls ein Antrag auf Verlängerung der Frist von einem Landesausschuss ausgeht, also von einem Faktor, der gewiss keine Freischurf-Spekulationen begünstigt, wäre diese Frist immer zu bewilligen.

Die Aenderung der Kommassierungs-Vorschriften entspringt einem vorliegenden Bedürfnisse.

II. Ad § 23 al. 2. Antrag: Die Verleihung auf einen untertägigen Aufschluss oder auf einen Bohrfund, soll im westgalizischen Revier das Doppelte der preussischen Verleihung d. i. 400 ha betragen.

Begründung: Die Verleihung von 36 ha, auf einen Bohraufschluss hat absolut gar keinen praktischen Wert, weil man doch auf einem solchen Felde einen modernen Grubenbetrieb überhaupt nicht installieren kann.

Um also bei der im Entwürfe geplanten Verleihungsmethode ein ausreichendes Grubenfeld zu erlangen, müsste man ca 20 Bohrlöcher in einer Entfernung von je ca 600 Metern niederbringen, auf jeden Bohraufschluss um eine Verleihung ersuchen, um dann durch Zusammenschlagung der Felder ein Terrain zu erhalten, auf welchem eine Grube rationell und ökonomisch gebaut und bewirtschaftet werden kann.

Diese vielen, ganz zwecklosen, kostspieligen, (bei Teufen von 800—1.000 Meter kostet jetzt der laufende Meter ca 100 Kronen) dicht beieinander liegenden Bohrungen sind technisch und wirtschaftlich ein Widersinn, was auch der Staat anerkannt hat, indem er auf einen eigenen Bohr-

aufschluss ein Feld von 200 ha, also annäherend soviel, als es in Preussen der Fall ist, zur Verleihung bringt. Dieser Unterschied zwischen der Verleihung bei einem staatlichen und bei einem privaten Bohrfund ist weder wirtschaftlich noch technisch zu begründen.

Die von allen österreichischen Interessenten aufgestellte Forderung, dass die Verleihung auf einen Bohrfund in diesem Ausmass, welches der Staat auch für seine eigenen Kohlenfelder angewendet haben will, gewährt werde, kann jedoch für Galizien infolge der Beschaffenheit und der Lage des Reviers, keinesfalls genügen.

Die westgalizische Kohlenindustrie, die erst am Anfange ihrer Entwicklung steht, verfügt notorisch über Kohlenflötze von einer viel geringeren Mächtigkeit, von einer minderen Qualität und von einem viel grösseren Wasserreichtum als Oberschlesien, und sind infolgedessen, — von den teuerern Materialpreisen und den ganz ungewöhnlich grossen Schwierigkeiten beim Abteufen von Schächten (Schwimmsand), was die Anwendung der kostspieligsten Methoden (Gefrierverfahren, Wasserabsperrung durch Zementierung des Terrains u. a.) notwendig macht, — schon ganz abgesehen, die Anlagekosten einer Grube von gleicher Förderung bei uns bedeutend höher als in Oberschlesien.

Weiters sind bei uns, bei gleichen Gedinglöhnen, infolge der Verhältnisse beim Abbau von schwächeren und durchwachsenen Flötzen, der sehr grossen Wasserhaltung und des ungünstigeren Sortenfalles, sowie des höheren Verlustes beim Aufbereiten (Sortieren und Waschen) der Kohle, die Gesteungskosten ebenfalls höher als in Oberschlesien.

Dagegen erzielen die galizischen Gruben, für ihre Kohle infolge ihres geringeren calorischen Wertes, infolge des Mangels an Backfähigkeit, infolge ihrer Lage in einem industriearmen Lande, was den Absatz der Kleinkohle ganz unglücklich erschwert, sowie infolge anderer Umstände, deren detaillierte Berücksichtigung hier zu weit führen würde (Mangel von Wasserstrassen im Vergleich zu Oberschlesien, schwach

entwickeltes Eisenbahnnetz, kleines Absatzgebiet, Konkurrenz mit den Auslandspreisen der alten, bereits amortisierten Gruben der oberschlesischen Konvention u. a.) für ihre Kohle unvergleichlich niedrigere Preise, als die oberschlesischen Konkurrenzunternehmen.

Wir haben notorisch höhere Anlagekosten, höhere Gestehungskosten und niedrigere Verkaufspreise als Oberschlesien.

Um nun den galizischen Kohlengruben die Existenz neben Oberschlesien zu ermöglichen und die schlechteren natürlichen Bedingungen der Kohlengewinnung zum Teile wettzumachen, müsste das Mass der preussischen Verleihung, für das Krakauer Revier zumindest auf's Doppelte des preussischen Feldes erhöht werden, wobei auch erwähnt werden mag, dass z. B. in Bayern eine Verleihung 800 ha umfasst, und die bosnische Verleihung von 200 ha sich in der Praxis ebenfalls als viel zu gering erwiesen hat, weil doch eine moderne, technisch rationelle Anlage, je nach der Mächtigkeit der Flötze und ihrer Lagerung, eines Abbaufeldes von 660—1.200 ha bedarf.

III. Ad § 23. Zusatzantrag: Von obigen Bestimmungen über die Fristen sind ausgenommen Freischurfkomplexe, welche vor dem Inslebentreten der Novelle, sich im Besitz von angemess betriebenen Kohlenwerken befunden haben, mit den bestehenden Grubenfeldern des Bergbauunternehmens zusammenhängend verbunden sind und sich zu dessen künftiger Erweiterung eignen.

Solche Freischürfe sind innerhalb einer Frist von 3 Jahren zu einem Reservefeld zusammenzulegen.

Die Zahl der zu einem Reservefeld zusammengelegten Freischürfe darf maximal 300 Freischürfe nicht überschreiten und ist nach Massgabe der bestehenden ober- und untertägigen Einrichtung, der Art der Bewirtschaftung der Grube, der Mächtigkeit und Qualität der Flötze, innerhalb der ersten 3 Jahre nach dem Inslebentreten der Novelle, für jede Grubenunternehmung zu bestimmen.

Wird innerhalb dieser Frist ein solches Erkenntnis nicht gefällt, dann hat eine jede Grubenunternehmung das Recht, für sich ein Reservefeld im zulässigen Maximalausmass von 300 Freischürfen zu beanspruchen.

Begründung: Der vorliegende Antrag findet seine Begründung ebenfalls ausschliesslich in den eigentümlichen Verhältnissen der westgalizischen Kohlenindustrie.

Es bestehen in diesem Gebiete einige gross angelegte, teils erst seit kurzer Zeit im Betriebe sich befindende und teils ihrer Vollendung entgegengehende Kohlenbergwerke, welche bei der kurzen Zeit ihres Bestandes eine nur ganz minimale Anzahl von Grubenmassen zur Verleihung zu bringen im Stande waren, und ihre ganze wirtschaftliche Existenz auf die durch Kauf und durch Anmeldung erworbenen anliegenden Freischurfkomplexe basiert haben.

Diesen Gruben, welche im Laufe ihrer Entwicklung die untertägigen Kohlenaufschlüsse durch Strecken-Vortrieb planmässig fortführen und succesive um neue Verleihungen einschreiten werden, Bohrverpflichtungen in diesen Freischürfen aufzuerlegen, hätte weder technisch noch wirtschaftlich irgendwelche Berechtigung.

Das Gesetz soll die unfruchtbare Feldessperre und spekulative Freischurfanmeldungen treffen. Wer jedoch ein Bergwerk errichtet und viele Millionen in den Bau der ober- und untertägigen Anlagen investiert, hat schon wol dadurch den Beweis geliefert, dass er auf diesen Freischürfen wirklichen Bergbau treibt.

Die Behinderung der in Betrieb stehenden Kohlenwerke kann doch nicht Zweck der Novelle sein, ebensowenig die Absicht, junge Werke zu grossen unproduktiven Ausgaben und unnötigen Bohrungen zu zwingen.

Diese in Westgalizien bestehenden Sonderverhältnisse, welche auch eine Folgeerscheinung der Jugend dieses Reviers sind, erheischen ebenfalls einer anderen, von der allgemeinen Schablone abweichenden Behandlung.

Einer jeden Unternehmung, bei welcher die obgeschil-

derden Voraussetzungen zutreffen, soll ein Teil des Freischurfbesitzes in dieser Form, wie diese Rechte erworben sind, als Reservefeld für die zukünftige natürliche Entwicklung auch weiter belassen werden.

Sache der Bergbehörde wird es in jedem einzelnen Falle sein, unter Berücksichtigung aller Verhältnisse, die Grösse dieses Reservefeldes für eine jede Kohlenbergbauunternehmung individuell zu bestimmen.

IV. Ad § 23. Zusatzantrag: Von obigen Bestimmungen sind weiters Freischürfe ausgenommen, die sich in mittelbarem oder unmittelbarem Besitz des Staates, der Länder und über 100.000 Einwohner zählenden Stadtgemeinden befinden.

Begründung: Die von der Novelle verpönte spekulative Feldessperre ist bei den genannten öffentlichen Faktoren, infolge ihres Charakters nicht zu befürchten. Weder der Staat, noch eine Landesverwaltung, noch eine grosse Kommune wird sich dazu hergeben, um aus unlauteren oder gemeinschädlichen Motiven, Feldessperre zu üben.

Die Inangriffnahme und die Führung der Schurftätigkeit muss man hier der wirtschaftlichen Einsicht sowie dem gegenüber der Oeffentlichkeit verantwortlichen sozialen Pflichtgefühl überlassen.

Nach den in Bosnien und im Auslande (Deutschland, England) gemachten Erfahrungen (Hibernia, Suez Canal) wäre dem direkten Besitz auch der indirekte, durch entsprechende Beteiligung, Uebernahme von Anteilen, Aktien u. gl., gleichzustellen.

V. Ad § 25. Antrag: Die Beschränkung „dass Verleihung auf Grund von Bohrfunden, nur bei Tiefen von mehr als 150 Mt. begehrt werden kann“ – sollte ganz wegfallen.

Begründung: Es unterliegt keinem Zweifel, dass bei dem jetzigen Stand der Tiefbohrtechnik Bohrfunde vollkommen genügen, um die Abbauwürdigkeit des Flötzes in vollkommen ausreichender Weise festzustellen.

Die Teufe, in welcher das Flötz verritz wurde, ist jedoch in gewissen Grenzen für die Beurteilung der Abbauwürdigkeit vollkommen irrelevant, und besteht weder vom technischen noch vom wirtschaftlichen Standpunkt irgend ein plausibler Grund um auf Bohraufschlüsse unter 150 Mt. Tiefe die Verleihung zu verweigern. Es hängt ja bei einfallenden Flötzen, bei Faltungen im Kohlengebirge, ganz von der rein zufälligen Wahl des Ortes für die Bohrung ab, in welcher Tiefe man dasselbe Flötz erreicht.

Für das westgalizische Kohlengebiet bedeutet jedoch der Zwang, Flötze, die nicht tiefer als 150 Mt. unter dem Rasen liegen, durch Schachtaufschluss zu occupieren, eine ganz unglaubliche Erschwerung der Verleihung.

Gerade in der Teufe von 40–100 Metern ist hier Schwimmsand in aussergewöhnlicher Mächtigkeit und sehr stark wasserführendes Gebirge zu durchfahren, so dass die ersten 100 Meter des Schachtes nur unter ganz besonders schwierigen Umständen, von denen vorher Erwähnung getan worden ist, niedergebracht werden können.

Es dürfte sich auch wol niemand finden, der die jahrelange, unter Umständen einen Millionenaufwand heischende Arbeit des Abteufens eines Schachtes bis 150 Meter unternehmen würde, um schliesslich ein im Vorhinein auf 36 ha beschränktes Feld zu bekommen, mit welchem er doch als Grubenunternehmer rein nichts anfangen kann.

Tekst przedłożenia rządowego, wniesionego w parlamencie dnia 24 kwietnia 1909.

Gesetz

vom . . . . .

betreffend

die Abänderung des allgemeinen Berggesetzes vom 23. Mai 1854, R. G. Bl. Nr. 146.

Mit Zustimmung beider Häuser des Reichsrates finde Ich anzuordnen, wie folgt:

Artikel I.

Das allgemeine Berggesetz vom 23. Mai 1854, R. G. Bl. Nr. 146, wird abgeändert, wie folgt:

§ 1. Die §§ 5 und 12 a. B. G. erhalten folgende Fassung:

§ 5.

Berechtigungen zum Bergbau.

Die Aufsuchung oder Gewinnung von vorbehaltenen Mineralien darf, abgesehen von der sich aus § 13 a ergebenden Ausnahme, nur nach Erlangung besonderer Berechtigungen in Angriff genommen werden. Diese Berechtigungen sind:

- a) Zuweisungen von Schurfgebieten (Schurffeldern §§ 15 bis 22);
- b) Verleihungen von Bergwerksmassen (Grubenmassen, Tagmassen) oder von Kohlenfeldern (§§ 40 bis 84);
- c) Bergwerkskonzessionen (§§ 85 bis 97).

Die Aufsuchung und die Gewinnung von Kohlen (§ 3, Absatz 2) steht nur dem Staate zu. Der Minister für öffentliche Arbeiten kann die Aufsuchung und innerhalb der dem Staate verliehenen Kohlenfelder (§ 75 a) auch die Gewinnung von Kohlen auf Zeit und gegen Entgelt an andere Personen übertragen. Das durch eine solche Übertragung erworbene Kohलगewinnungsrecht (§ 109) ist veräußerlich.

§ 12.

Die Bergwerksunternehmungen des Staates, mit Ein- Bergwerks-
schluss der gemäss § 5, Absatz 2, an andere Personen über- unterneh-
tragenen, unterliegen, soweit sich aus diesem Gesetze nicht mungen des
etwas anderes ergibt, denselben Bestimmungen wie jene der Staates.
Privaten.

§ 2. Nach § 13 a. B. G. wird folgende Bestimmung eingeschaltet:

§ 13 a.

Auf die Aufsuchung von Kohlen (§ 5, Absatz 2) finden die Bestimmungen dieses Hauptstückes mit Ausnahme der §§ 17 und 18 keine Anwendung; doch ist die Eröffnung des Schurfbaues von dem Berechtigten vor der Einleitung des Betriebes der Bergbehörde anzuzeigen.

Fremde Grundstücke dürfen bei solchen Schurfarbeiten nur dann benützt werden, wenn die Berechtigung hiezu durch ein Übereinkommen mit dem Grundeigentümer oder wenn ein solches nicht zustande kommt, auf Grund der Bestimmungen des vierten Hauptstückes erlangt worden ist.

§ 3. Die §§ 19, 20, 31, 34, 41 und 47 a. B. G. erhalten folgende Fassung:

§ 19.

Durch die Schurfbewilligung erlangt der Schürfer die Rechte des
Befugnis, innerhalb seines Schurfgebietes, insofern ältere Schürfers.
Bergbaurechte nicht im Wege stehen, Schurfbaue ohne Beschränkung ihrer Zahl zu eröffnen und zu betreiben. Die Ausübung dieses Rechtes ist auch im Bereiche von Kohlenfeldern zulässig.

Werden beim Betriebe von Schurfbauen Kohlen gefunden, so hat der Schürfer hievon der Bergbehörde ohne Verzug die Anzeige zu erstatten.

§ 20.

Über die gewonnenen Mineralien darf der Schürfer nur mit Bewilligung der Bergbehörde verfügen.

Für Kohlen darf diese Bewilligung nur erteilt werden, wenn der Staat oder der zur Gewinnung der Kohlen berechnigte Unternehmer (§ 5, Absatz 2) nicht Anspruch auf sie erhebt. Wird dieser Anspruch geltend gemacht, so gebührt dem Schürfer der Ersatz der Förderungs- und Lagerungskosten. Der Betrag dieser Kosten wird auf Begehren eines Beteiligten von der Berghauptmannschaft mit Vorbehalt des Rechtsweges bestimmt.

§ 31.

Umkreis des
Freischurfes.

Innerhalb eines horizontalen Kreises, dessen Halbmesser 425 Meter beträgt und dessen Mittelpunkt der Standort des Schurfzeichens ist (Schurfkreis), darf ein fremder Schurfbau nicht angeschlagen werden. Eine Ausnahme von dieser Bestimmung findet in jenen Bergrevieren statt, für welche durch Revierstatuten (§§ 43, 274) etwas anderes vorgezeichnet wird.

Die Aufsuchung und Gewinnung von Kohlen durch den Staat oder die von ihm hiezu ermächtigten Personen (§ 5, Absatz 2) ist auch im Umkreise fremder Freischürfe zulässig. Werden hiebei andere vorbehaltene Mineralien gewonnen, so ist der Freischürfer nach Einholung der bergbehördlichen Bewilligung (§ 20) befugt, über sie gegen Ersatz der Förderungs- und Lagerungskosten zu verfügen. Der Betrag dieser Kosten wird auf Begehren eines Beteiligten von der Berghauptmannschaft mit Vorbehalt des Rechtsweges bestimmt.

§ 34.

Vorbehaltenes Feld für jeden Freischurf.

Jeder Freischurf gibt Anspruch auf die Verleihung mindestens eines Grubenmasses, das heisst eines Rechteckes von 45.116 Quadratmeter.

Besteht jedoch der Freischurf aus einem Schachtbau, dessen Sohle wenigstens 94 Meter im Seiger (senkrecht) unter dem Rasen (der natürlichen Oberfläche) ansteht, so erhöht sich der Anspruch auf zwei mit den längeren Seiten aneinander liegende Grubenmasse, das heisst auf ein Doppelmass.

Der Inbegriff mehrerer in derselben Verleihung begriffenen Grubenmasse heisst Grubenfeld.

§ 41.

Den Gegenstand der Verleihung bilden Grubenmasse Arten (§§ 42 bis 70), Überscharen (§§ 71 bis 75), Kohlenfelder derselben (§§ 75 a bis 75 h) und Tagmasse (§§ 76 bis 84); den Gegenstand von Bergwerkskonzessionen bilden Hilfsbaue (§§ 85 bis 89) und Revierstollen (§§ 90 bis 97).

§ 47.

In der Regel darf auf einen Aufschluss nur die für Verleihbare einen Freischurf vorbehaltene Zahl von Grubenmassen (§ 31) Zahl von Grubenmassen. verliehen werden.

Hat der Aufschlagspunkt aber eine solche Lage, dass sich aus ihm mehrere noch unverliehene Grubenmasse ausmessen lassen, so steht dem Verleihungswerber frei, bis zu vier einfachen Grubenmassen auf einen Aufschluss zu lagern.

§ 4. Nach § 75 a. B. G. werden folgende Bestimmungen eingeschaltet:

§ 75 a.

Das Recht des Staates zur Gewinnung von Kohlen in einem bestimmten Gebiete wird durch die Verleihung von Kohlenfeldern begründet. Von der Verleihung der Kohlenfelder.

Ein Kohlenfeld umfasst eine horizontale, von geraden Linien begrenzte Ebene im Ausmasse bis zu 200 Hektar und erstreckt sich von der Tagesoberfläche in die ewige Teufe. Seine Form muss so bestimmt werden, dass sie einen zweckmässigen Bergwerksbetrieb gestattet (§ 75 e).

§ 75 b.

Die Verleihung eines Kohlenfeldes ist von dem Nachweis abhängig, dass Kohle innerhalb des zu verleihenden Feldes auf ihrer Lagerstätte in abbauwürdiger Menge und Beschaffenheit gefunden worden ist.

§ 75 c.

Das Verleihungsbegehren ist bei der Berghauptmannschaft schriftlich einzubringen und muss folgende Angaben enthalten:

1. eine Beschreibung der Lage und Beschaffenheit des Kohlenfundes;
2. die genaue Bezeichnung der Lage und Begrenzung des begehrten Feldes sowie seiner Grösse, ausgedrückt in Quadratmetern;
3. die Angabe, unter welchem Namen und unter welcher Ortsbezeichnung das begehrte Feld im Bergbuch eingetragen werden soll.

Der Eingabe ist eine auch die Taggegend darstellende Lagerungskarte im Massstabe von 1 : 2880 in vierfacher Ausfertigung beizuschliessen.

§ 75 d.

Der Verleihung hat die Freifahrung, das ist die örtliche Erhebung über die Zulässigkeit der Verleihung, namentlich mit Rücksicht auf ältere Rechte und auf öffentliche Interessen, vorherzugehen. Die Freifahrung ist mit Anführung der wesentlichen Punkte des Verleihungsbegehrens durch eine angemessene Zeit vorher öffentlich bekanntzumachen.

§ 75 e.

Auf Grund des Ergebnisses der Freifahrung hat die Berghauptmannschaft über die Zulässigkeit der Verleihung zu entscheiden.

Ist die Verleihung für zulässig befunden worden und die Entscheidung hierüber in Rechtskraft erwachsen, so hat die Berghauptmannschaft die Verleihungsurkunde unter Anschluss einer Lagerungskarte im Masstabe von 1:2880 auszufertigen. Die Verleihungsurkunde hat die für das Verleihungsbegehren vorgeschriebenen Angaben (§ 75 c) zu enthalten.

Ist die Verleihung nicht im vollen durch § 75 a vorgesehenen Umfang erfolgt, so kann nachträglich die Ergänzung des Feldes auf das gesetzliche Mass verlangt werden; die Zulässigkeit einer solchen Ergänzung muss jedoch gleich derjenigen einer neuen Verleihung erhoben werden (§ 75 d).

§ 75 f.

Die Bergbehörde ist befugt, die amtliche Vermessung und Verlochsteinung von Kohlenfeldern sowie die Erneuerung der unkenntlich gewordenen Grenzzeichen anzuordnen.

Diesen Amtshandlungen sind die Besitzer der angrenzenden Bergwerke sowie jener Grundstücke, auf welchen Lochsteine zu setzen sind, beizuziehen; im übrigen kommen die Vorschriften des § 66 zur Anwendung.

§ 75 g.

Sofern das Berggesetz für Kohlenfelder nicht besondere Anordnungen enthält, finden die Bestimmungen dieses Gesetzes über die Rechtsverhältnisse der Besitzer von Grubenmassen auch auf den Staat als Besitzer von Kohlenfeldern und im Falle der Übertragung des Gewinnungsrechtes (§ 5, Absatz 2) auf den Gewinnungsberechtigten Anwendung. Ausgenommen sind die Bestimmungen über die Massengebühr und die Entziehung von Bergbauberechtigungen.

Änderungen im verleihungsgemässen Bestande eines Kohlenfeldes können auch im Falle der Übertragung des

Gewinnungsrechtes nur auf Begehren des Staates selbst bewilligt werden.

§ 75 h.

In allen die Kohlenfelder betreffenden Streit- und Beschwerdefällen wird der Staat durch die zuständige Finanzprokuratur vertreten.

§ 5. Die Überschrift vor § 76 a. B. G. erhält folgende Fassung :

d) Von der Verleihung der Tagmasse.

§ 6. Der § 84 a. B. G. erhält folgende Fassung :

§ 84.

Die Anlage von Schurfbauen und die Erwerbung und Benützung von Grubenfeldern oder Kohlenfeldern im Bereiche von Tagmassen darf durch letztere nicht gehindert werden; doch steht deren Eigentümern im Falle einer Beschädigung ein gleiches Recht auf Schadenersatz zu wie den durch Bergbau berührten Eigentümern der Oberfläche (§ 98).

§ 7. Die Überschrift vor § 85 a. B. G. erhält folgende Fassung:

e) Von der Konzession der Hilfsbaue.

f) Von der Konzession der Revierstollen.

§ 9. Die §§ 109 und 113 a. B. G. erhalten folgende Fassung:

§ 109.

1. Gegenstand des Bergwerkseigentums. Verlebene Grubenmasse (§ 63), Überscharen (§ 74). Kohlenfelder (§ 74 c), Hilfsbaue (§ 85) und Revierstollen (§ 90) sind unbewegliches Eigentum und Gegenstand der

Eintragung in das Bergbuch. Desgleichen bildet das vom Staate im Sinne des § 5, Absatz 2, an andere Personen übertragene Kohलगewinnungsrecht einen Gegenstand der Eintragung in das Bergbuch.

Wo und wie das Bergbuch zu führen ist, wird durch besondere Vorschriften bestimmt. Die bücherliche Behandlung des im ersten Absatze genannten Kohलगewinnungsrechtes wird im Verordnungswege geregelt.

§ 113.

Die Zusammenschlagung darf nur bis zu einem solchen Umfange bewilligt werden, welcher dem im § 112, lit. b, aufgestellten Erfordernis entspricht.

§ 10. Der § 122 a. B. G. wird durch folgende Bestimmung (Absatz 2) ergänzt:

§ 122, Absatz 2.

Diese Bestimmungen finden auch auf jede Erwerbung eines Kohलगewinnungsrechtes (§ 5, Absatz 2) Anwendung.

§ 11. Der § 123 a. B. G. erhält folgende Fassung:

§ 123.

Durch die Verleihung von Gruben- oder Tagmassen erlangt der Bergbauunternehmer das ausschliessende Recht, alle vorbehaltenen Mineralien, welche innerhalb des verliehenen Feldes vorkommen, mit Ausnahme der Kohlen, zu gewinnen; in den dem Staate gehörigen Massen umfasst das Gewinnungsrecht alle vorbehaltenen Mineralien ohne Ausnahme.

6. Mit der Bergwerksverleihung verbundene Rechte:
a) in Ansehung der vorbehaltenen Mineralien.

§ 12. Nach § 123 a. B. G. werden folgende Bestimmungen eingeschaltet:

§ 123 a.

Werden beim Betrieb in verliehenen Massen, welche nicht dem Staate gehören, Kohlen gefunden, so ist der Bergwerksbesitzer verpflichtet, hievon der Bergbehörde ohne Verzug die Anzeige zu erstatten.

Über jene Kohlen, welche der Bergwerksbesitzer aus betriebstechnischen Gründen gemeinschaftlich mit den ihm gehörigen Mineralien gewinnen muss, darf er nur dann verfügen, wenn ihm binnen vier Wochen nach Einlangen der Anzeige bei der Bergbehörde nicht die Erklärung zukommt, dass der Staat oder der zur Gewinnung der Kohle berechtigte Unternehmer (§ 5, Absatz 2) auf die beim Betriebe fallenden Kohlen Anspruch erhebt; die Erklärung hierüber kann auch nachträglich abgegeben werden, hat jedoch in diesem Falle keine rückwirkende Kraft.

Der Staat oder der zur Kohlengewinnung berechtigte Unternehmer (§ 5, Absatz 2) ist, solange er diese Erklärung nicht widerrufen hat, verpflichtet, die beim Betriebe fallenden Kohlen gegen Ersatz der Förderungs- und Lagerungskosten zu übernehmen. Der Betrag dieser Kosten wird auf Begehren eines Beteiligten von der Berghauptmannschaft mit Vorbehalt des Rechtsweges bestimmt.

§ 123 b.

Die Bestimmungen des § 123 a finden sinngemäss auch in dem Falle Anwendung, wenn beim Betrieb eines Kohlenfeldes im Bereiche verliehener Masse vorbehaltene Mineralien gefunden werden, deren Gewinnung dem Besitzer dieser Masse zusteht.

§ 123 c.

Im Falle des Zusammentreffens des Betriebes von verliehenen Massen und Kohlenfeldern bei der planmässigen Gewinnung vorbehaltener Mineralien finden auf die Be-

nützung fremder Grubenbaue die Bestimmungen des achten Hauptstückes über die Bergbaudienstbarkeiten Anwendung.

§ 13. Der § 178 a. B. G. erhält folgende Fassung :

§ 178.

Über den Erfolg des Betriebes und über die Aufschlüsse in jedem Freischurf, er mag in einem Gruben- oder Tagbau oder in einem Bohrloch bestehen, muss der Bergbehörde binnen vierzehn Tagen nach Ablauf jedes halben Jahres eine Nachweisung geliefert werden; unterbleibt dies, so hat die Bergbehörde dem Freischürfer unter Androhung der Entziehung des Freischurfes eine Frist von weiteren vierzehn Tagen zur Lieferung der Nachweisung zu bestimmen. Wie die Unterlassung der Nachweisung zu strafen ist, bestimmt der § 241.

Massregeln hinsichtlich der Beobachtung des steten Betriebes: 1. in Freischürfen.

§ 14. Der § 180 a. B. G. wird aufgehoben.

§. 15. Der § 182 a. B. G. erhält folgende Fassung:

§ 182.

Wenn der Bergwerksbesitzer nachweist, dass der Führung des steten Betriebes (§ 174) in seinen Gruben- oder Tagmassen natürliche oder andere Hindernisse, welche nicht in seinen persönlichen Verhältnissen begründet sind, derart entgegenstehen, dass ein gewinnbringender Betrieb bis auf weiteres unmöglich ist, so kann ihm die Bergbehörde eine Baufrist bis zur Dauer eines Jahres bewilligen. Diese Frist kann bei Fortdauer der Betriebshindernisse mit der gleichen Beschränkung verlängert werden.

2. In verliehenen Bergbauen: Fristungen.

Für die Erhaltung des Baues in sicherem Stande (§ 170, lit. a) bleibt der Bergwerksbesitzer auch während der Baufrist verantwortlich.

§ 16. Der § 184 a. B. G. wird aufgehoben.

§ 17. Nach § 236 a. B. G. wird folgende Bestimmung eingeschaltet:

§ 236 a.

der Unterlassung der Anzeige von Mineralfund-
den. Bergbauunternehmer, welche die vorgeschriebenen Anzeigen von Mineralfunden unterlassen, verfallen in eine Geldstrafe von 50 bis 200 K.

§ 18. Der erste Absatz des § 237 a. B. G. erhält folgende Fassung:

§ 237, Absatz 1.

der unbefugten Mineralienverwendung. Bergbauunternehmer, welche über die beim Schurf- oder Bergwerksbetriebe gewonnenen vorbehaltenen Mineralien widerrechtlich verfügen, unterliegen einer Geldstrafe welche dem Werte der verwendeten oder veräusserten Mineralien gleichkommt.

§ 19. Die §§ 241, 242 und 243 a. B. G. erhalten folgende Fassung:

§ 241.

der Unterlassung der Arbeitsnachweisung bei Freischürfen. Freischürfer, welche der Bergbehörde die im § 178 vorgeschriebene Anzeige über den Erfolg ihres Betriebes zu machen verabsäumen, sind mit 10 bis 100 K. und nach fruchtlosem Ablauf der verlängerten Frist mit der Entziehung des Freischurfes zu strafen.

§ 242.

der Unterlassung der vorgeschriebenen Arbeit in Freischürfen. Wenn der Freischürfer die im § 179 vorgeschriebene Betriebsleistung nicht erfüllt, ohne sich durch unvorhergesehene und unvermeidliche Hindernisse glaubwürdig rechtfertigen zu können, so hat die Entziehung des Freischurfes zu erfolgen.

§ 243.

Wird der stete Betrieb des Baues in Grubenmassen (§§ 174, 175) oder in Tagmassen während der Zeit, da diese bearbeitet werden sollten (§ 176), unterbrochen, ohne dass eine Fristung dazu erwirkt worden wäre, oder erfolgt er nicht mit der erforderlichen Belegung; wird von einem Ereignis, welches den Betrieb durch längere Zeit untunlich macht, die vorgeschriebene Anzeige nicht erstattet (§ 183) oder wird in selbständigen Hilfs- oder Revierstollen nicht dasjenige Mass der Arbeit geleistet, welches bei der Konzession zur Bedingung gemacht worden ist (§ 177), so verfällt der Unternehmer in eine Strafe von 50 bis 500 K.

Strafe der Unterlassung des gehörigen Betriebes in verliehenen Bergbauen.

In Fällen wiederholter oder fortgesetzter Vernachlässigung ist auf eine Geldstrafe von 500 bis 2.000 K. zu erkennen, und wenn auch diese fruchtlos bleibt, mit der Entziehung der Bergbauberechtigung vorzugehen.

§ 20. Der § 261 a. B. G. wird durch folgende Bestimmung (Absatz 4) ergänzt:

§ 261, Absatz 4.

Handelt es sich um einen Bergbau, in welchem das Vorkommen von Kohle nachgewiesen ist, so ist der Staat berechtigt, die im ersten Absatze genannten Sachen einzeln oder im ganzen um den gerichtlichen Schätzwert (§ 254 Absatz 2) einzulösen. Die Einlösung muss binnen zwei Monaten vom Tage der bergbücherlichen Löschung erfolgen, widrigens der Anspruch erlischt. Vor Ablauf dieser Zeit kann eine Veräußerung an andere Personen mit Rechtswirksamkeit nicht vorgenommen werden. Der Staat ist, sobald er den Schätzwert rechtzeitig entrichtet hat (§ 1425 a. b. G. B.), berechtigt, sich von der politischen Bezirksbehörde in den Besitz der eingelösten Sachen einführen zu lassen.

§ 21. Nach § 265 a. B. G. werden folgende Bestimmungen eingeschaltet:

§ 265 a.

Die Bestimmungen des § 261, Absatz 4, haben auch im Falle der Auflassung von Gruben- oder Tagmassen, in welchen das Vorkommen von Kohle nachgewiesen ist, Geltung. Ist ein Versteigerungsverfahren nicht eingeleitet worden (§§ 263, 265), so hat der Staat, wenn er von seinem Einlösungsrechte Gebrauch macht, die gerichtliche Schätzung der in Anspruch genommenen Sachen nach den im Falle der Entziehung geltenden Vorschriften auf seine Kosten zu veranlassen; hiebei kommt die Bestimmung des § 255, Absatz 1, zur Anwendung.

§ 265 b.

Im Falle der Auflassung eines Kohlenfeldes sind die Bestimmungen des § 263 sinngemäss anzuwenden.

Artikel II.

Übergangsbestimmungen.

- § 22. Die Rechte aus den vor Beginn der Wirksamkeit dieses Gesetzes angemeldeten Freischürfen bleiben mit den sich aus den folgenden Bestimmungen ergebenden Abänderungen im bisherigen gesetzlichen Umfange aufrecht. Das Recht zur Streckung des Vorbehaltsfeldes steht den Besitzern dieser Freischürfe innerhalb der im § 23 festgesetzten Fristen auch gegenüber dem Begehren um Verleihung von Kohlenfeldern und zwar im bisherigen gesetzlichen Umfange zu.
- § 23. Nach Beginn der Wirksamkeit dieses Gesetzes ist eine Verleihung auf einen Kohlenaufschluss an Private (§ 12 a. B. G.) nur dann zulässig, wenn der Aufschluss in einem vor Beginn der Wirksamkeit dieses Gesetzes angemeldeten Freischurf erfolgt und innerhalb der vorgeschriebenen Frist nachgewiesen worden ist (§ 54 a. B. G.). Diese Frist endet für die

nach dem 20. Jänner 1909 angemeldeten Freischürfe mit dem Ablauf des dritten Monats, für die früher angemeldeten Freischürfe mit dem Ablauf des zehnten Jahres vom Beginn der Wirksamkeit dieses Gesetzes.

- § 24. Wird eine Verleihung auf Grund der Erschürfung einer Kohlenlagerstätte begehrt, so kann der Aufschluss (§ 44 a. B. G.) durch einen Bohrfund ersetzt werden. Als Aufschlagspunkt gilt in diesem Falle der Mittelpunkt der Tagöffnung des Bohrloches.

Der Nachweis von Bohrfunden wird im Verordnungswege geregelt.

- § 25. Auf Kohlenaufschlüsse oder Bohrfunde, welche in den unter die zehnjährige Übergangsfrist (§ 23) fallenden Freischürfen erzielt werden, kann unter der im § 47, Absatz 2, a. B. G. bezeichneten Voraussetzung je ein Grubenfeld bis zu zweiundzwanzig Doppelmassen begehrt werden.

Die Bestimmungen über die Feldesergänzung (§ 48 a. B. G.) finden auf die vor Beginn der Wirksamkeit dieses Gesetzes auf Kohlenaufschlüsse verliehenen Grubenfelder nur bis zu der im § 47 a. B. G. in seiner bisherigen Fassung festgesetzten Grenze, auf die nach diesem Zeitpunkt auf Kohlenaufschlüsse oder Bohrfunde verliehenen Grubenfelder jedoch überhaupt nicht Anwendung.

- § 26. Für die vor Beginn der Wirksamkeit dieses Gesetzes verliehenen sowie für jene Masse, welche nach diesem Zeitpunkt auf Kohlenaufschlüsse oder Bohrfunde verliehen worden sind, gelten hinsichtlich der Rechte des Bergwerksbesitzers auf die vorbehaltenen Mineralien die Bestimmungen des § 123 a. B. G. in seiner bisherigen Fassung; die Vorschrift des § 123 a, Absatz 1, a. B. G. findet auf solche Masse keine Anwendung.

§ 27. Die vor Beginn der Wirksamkeit dieses Gesetzes gegen säumige Schürfer auf Grund der §§ 180 und 242 a. B. G. rechtskräftig getroffenen Verfügungen sind nach den bisherigen gesetzlichen Vorschriften durchzuführen.

§ 28. Die Bestimmungen der §§ 261 und 265 a) a. B. G. über die Rechte des Staates im Falle der Entziehung oder Auflassung von Kohlenbergbauen finden auf Bergbaue, weche vor Beginn der Wirksamkeit dieses Gesetzes rechtskräftig entzogen oder aufgelassen worden sind, keine Anwendung.

Artikel III.

Dieses Gesetz tritt mit dem Tage seiner Kundmachung in Wirksamkeit.

Artikel IV.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes ist Mein Minister für öffentliche Arbeiten im Einvernehmen mit den anderen beteiligten Ministern beauftragt.

VI.

Sprawy przemysłowe.

25. Stopa procentowa dla szacowania nieruchomości.

Na wniosek komisji połączonych sekcji uchwaliła Izba zaproponować c. k. Namiestnictwu na rok 1909 następujący wymiar stopy procentowej dla oszacowania nieruchomości:

a) dla budynków nie połączonych z gospodarstwem rolnym, lasowym lub przedsiębiorstwem przemysłowym	4—7%
b) dla gospodarstw przeważnie rolnych	3—5%
c) " " " lasowych	3—6%

26. Koszta szacowania przedsiębiorstw przemysłowych.

Bank krajowy we Lwowie zamierza poddać rewizji taryfę dla kosztów oszacowania a w szczególności kosztów za opinię i operaty szacunkowe co do obiektów fabrycznych dla pożyczek przemysłowych.

Dyrekcya Banku prosi tedy Izbę, aby na podstawie znajomości rozmiarów naszych przedsiębiorstw przemysłowych, jak i stosunków panujących w sferach fachowych znawców i warunków ich wynagradzania, zechciała objawić zdanie, czy wynagradzanie takie da się ująć we formę stałej taryfy ze względu na następujące czynniki:

- 1) wysokość pożyczki żądanej,
- 2) wysokość pożyczki przyznanej,
- 3) kategoria przemysłu (znane i rozwinięte już gałęzie i nowo wprowadzane),
- 4) czas trwania podróży i pobytu w fabryce,
- 5) rozmiary operatu,
- 6) szczególne okoliczności, utrudniające badanie obiektu.

Na wniosek Komisji połączonych sekcji uchwalono objawić następującą opinię:

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie zgadza się zupełnie z Dyrekcyą Banku krajowego, że koszta oszacowania obiektów przemysłowych przy pożyczkach bankowych na cele przemysłowe, są dla odnośnych petentów często bardzo wysokie i uciążliwe.

Po dokładnem zbadaniu przedstawionego przez Dyrekcyę projektu, przysła Izba jednak do przekonania, iż ze względu na wielką różnorodność czynników, przytoczonych w piśmie Dyrekcyi nie dałoby się ustalić wynagrodzeń za czynności ocenicielei we formie jednolitej taryfy.

Izba uchwaliła atoli wyrazić wobec Dyrekcyi życzenie, aby starano się możliwie obniżyć poziom kosztów, połączonych z szacowaniem obiektów fabrycznych, co dałoby się osiągnąć w pierwszym rzędzie przez wybór znawców, zamieszkałych najbliżej szacowanych obiektów.

27. Zakres uprawnień handlu towarów mieszanych.

Na zapytanie c. k. Starostwa w Tarnowie wyraziła Izba opinię, iż po myśli § 38 ust. 1 ustawy z dnia 5 lutego 1907 Dz. p. p. l. 26 obejmuje przemysł handlowy, zgłoszony jako „handel towarów mieszanych“ prawo do sprzedaży wszelkich towarów, stanowiących przedmiot wolnego obrotu.

28. Charakter przemysłowy wyszynku wina koszernego.

Na zapytanie c. k. Starostwa w Wieliczce wyrażono opinię, iż wyszynk wina koszernego należy do uprawnień gospodnio-szynkarskich, wymagających koncesyi po myśli § 16 ustawy przemysłowej.

VII.

Sprawy handlowe.

29. Zwyczaj handlowy przy dostawie progów kolejowych.

C. k. Sądowi powiatowemu w Krakowie doniesiono, iż przy dostawie progów kolejowych, oznaczonej wyrazem „circa“ dostarczyć może dostawca wedle praktyki handlowej 10% mniej albo więcej od ilości wyrazem tym oznaczonej.

30. Pojęcie „wagonu wapna“ w obrocie handlowym.

C. k. Sądowi powiatowemu w Leżajsku udzielono wyjaśnienia, iż w obrocie handlowym pojęcie „wagon wapna“ bez podania wagi, nie jest ściśle ustalone. Dostawa wapna stosuje się bowiem do pojemności wozów, dostarczonych przez zarząd kolei na zamówienie fabryki.

O ile przeto odbiorca nie zastrzegł sobie przy zamówieniu „wagi“ wagonu, nie może rościć sobie pretensyi z tytułu, iż dostawa wapna nastąpiła w wagonie o pojemności większej, jak 10.000 kg.

31. Obowiązek ubezpieczenia losów przy sprzedaży ratalnej.

C. k. Sądowi powiatowemu w Krakowie wydano opinię, że Bank sprzedający klienteli prywatnej na raty losy, co do których zachodzi znaczna różnica pomiędzy ceną kursową a najmniejszą wygraną, obowiązany jest zwrócić uwagę kupującego na potrzebę ubezpieczenia losu oraz na szkodę, na jaką przez zaniechanie takiego ubezpieczenia się naraża, względnie nawet byłby uprawnionym los taki za uwiadomieniem odbiorcy wprost na koszt tegoż ubezpieczyć.

32. Koszta wystawienia traty.

C. k. Sądowi powiatowemu w Jaśle doniesiono, iż wedle zwyczaju handlowego, w braku specjalnej umowy odbiorca nie jest obowiązany zwrócić fabrykantowi wydatków, poniesionych przez tegoż na wystawienie traty.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE
z dnia 20 kwietnia 1909 roku.

TREŚĆ.

I.

Sprawozdanie prezydialne.

33. Sprawozdanie z czynności biurą za czas od 27 lutego 1909 . . . . . Str. 110

II.

Wybory.

34. Sędziowie fachowi dla Jasła . . . . . " 113
35. Rzecznawcy dla zakupu środków żywności . . . . . " 114

III.

Komunikacje.

36. Skrócenie terminu odstawy na stacji krakowskiej " 114
37. Taryfy dla przewozu nierogacizny . . . . . " 115

38. Przywrócenie wagonów III kl. przy pociągach pospiesznych Nr. 7 i 8 . . . . . Str. 11

IV.

Sprawy pocztowe.

39. Publiczna mownica telefoniczna w Zabierzowie . . . . . " 119
 40. Włączenie Rajczy do międzymiastowej sieci telefonicznej . . . . . " 119
 41. Reforma doręczania telegramów . . . . . " 120
 42. Telefoniczne doręczanie depez . . . . . " 122

V.

Sprawy przemysłowe.

43. Praktyka rękodzielnicza w warsztatach kolejowych . . . . . " 123
 44. Reorganizacja szkół tkackich . . . . . " 124
 45. Przymusowe listy płacy ubezpieczonych od wypadku . . . . . " 126
 46. Zakupno towarów w czasie godzin targowych . . . . . " 127
 47. Charakter przemysłowy wyrobu mebli giętych . . . . . " 127
 48. " " " i sprzedaży miodu . . . . . " 128
 49. Przyjmowanie zamówień na druki przez handle papieru . . . . . " 128
 50. Charakter przemysłowy odlewania czcionek . . . . . " 128

VI.

Sprawy handlowe.

51. Działalność t. zw. „Viehverwertungsstelle“ przy sprzedaży bydła i nierogacizny . . . . . " 129
 52. Projekt przybocznej rady handlowej . . . . . " 144
 53. Pobór akcyzy od palonych napojów wysokokowych . . . . . " 145

Sprawozdanie prezydyalne.

Przewodniczący prezydent Dattner poświęca żałobne wspomnienie pamięci Wilhelma Briessa, wiceprezydenta Izby handlowej w Ołomuńcu, który jako długoletni członek Rady przemysłowej i Rady kolejowej położył w życiu publicznym znaczne zasługi.

Sprawozdanie prezydyalne zaznacza, że Izba zajmowała się w ostatnim czasie głównie sprawami poczt i telefonów w Krakowie, sprawą podwyższenia taryf kolejowych, jakoteż reformą ustawodawstwa górniczego.

Na prośbę polskich handlarzy nierogacizny we Wiedniu, zwołana została na dzień 17 marca b. r. wspólna ankieta producentów i handlarzy trzody, na której reprezentowane były krajowe Izby handlowe, Towarzystwo rolnicze krakowskie, Towarzystwo gospodarskie we Lwowie oraz Związki handlarzy.

Nader ożywione obrady nad utworzoną przez producentów organizacją sprzedaży nierogacizny utorowały drogę do porozumienia między kołami agrarnymi a handlarzami i przyczynią się niewątpliwie do uzdrowienia tej ważnej gałęzi gospodarstwa krajowego.

Prezydent podnosi w dalszym ciągu, że Prezydyum Izby wzięło udział w konferencji, zwołanej przez miasto w sprawie usytuowania dróg dojazdowych do nowego dworca kolejowego.

Przy sposobności pobytu w Krakowie szefa departamentu dróg wodnych, Rady dworu Żampacha, przedstawiło

mu Prezydyum stanowisko Izby w sprawie budowy kanałów, kładąc nacisk na konieczność rozwiązania tej sprawy w duchu przez kraj żądanym.

Prezydyum Izby zaprosiło wraz z Prezydyum miasta Krakowa, Marszałka krajowego oraz członków komisji krajowej dla spraw przemysłowych na wycieczkę do Zagłębia krakowskiego. Wycieczka ta ma się odbyć w dniach 12 i 13 maja b. r. i mieć będzie na celu naoczne okazanie uczestnikom wielkich postępów, poczynionych przez kopalnictwo i przemysł zachodnio-galicyski w ostatnich latach.

Prezydent Dattner zawiadamia w końcu, że robotnicy huty żelaznej i walcowni blachy w Friedrichshütte, zwrócili się do Izby o interwencję z powodu zamierzonego zwinięcia tych przedsiębiorstw względnie przeniesienia ich na Śląsk i połączonej z tem utraty zarobku. W sprawie tej wdrożyła Izba odpowiednie dochodzenia u decydujących czynników.

Prezydyum podaje do wiadomości członków Izby, że budżet na rok 1909, uchwalony na posiedzeniu plenarnem z dnia 23 lutego b. r., zatwierdzony został przez Ministerstwo handlu reskryptem z dnia 2 kwietnia 1909 l. 6431/09.

33. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 27 lutego 1909.

Do dziennika podawczego wpłynęło ogółem 1316 aktów, które pociągnęły za sobą potrzebę wysłania 1.500 pism do władz i stron.

Stałe sekcye Izby odbyły następujące posiedzenia:

6.	marca	1900	komisya	połączonych	sekcji.
16.	"	"	"	dla	spraw
				koncesyjnych	i
				osobistych,	
23.	"	"	"	połączonych	sekcji,
31.	"	"	"	dla	spraw
				koncesyjnych	i
				osobistych,	

17. kwietnia 1909 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych.

Nadto odbyły się w Izbie ankiety:

17. marca 1909 ankieta w sprawie utworzonej przez producentów organizacyi sprzedaży nierogaczyny.
15. i 16. kwietnia 1909 cztery ankiety w sprawie podwyższenia taryf kolejowych.

Do komisyi wojskowej 10 korpusu w Przemyśle w sprawie dostawy płodów surowych i produktów mącznych wybrano jako delegatów pp. Dra Maurycego Holzera, właściciela dóbr w Rzeszowie i Józefa Schaittera, kupca w Rzeszowie.

Delegatem do wydziału szkoły przemysłowej uzupełniającej w Leżajsku zamianowano p. Franciszka Karasińskiego, zastępcę burmistrza w Leżajsku.

Prezydyum c. k. Sądu krajowego w Krakowie zaproponowano jako znawców: pp. Edmunda Metallmana dla spraw taryfowych, cłowych i spedycyjnych i Jana Ściborowskiego, dla towarów garncarskich i kamionkowych.

W uroczystem poświęceniu i otwarciu nowo założonej fabryki zeszytów pod firmą Antoni Prochner i Sp. w Krakowie, wziął udział imieniem Izby p. r. inż. Edward Uderski.

Wydano:

I. W sprawach przemysłowych:

1 opinię w sprawie koncesyonowania przemysłu wyrobu zapalek.

1 „ „ uznania zajęcia uczniów i pomocników w warsztatach kolejowych za równoznaczne z zatrudnieniem w charakterze ucznia lub pomocnika w przemysłach rękodzielniczych.

1	opinię	w sprawie	zakresu uprawnień handlu towarami mieszanymi.
1	"	"	zakupna towarów przez przemysłowca we własnym lokalu przemysłowym podczas targów.
1	"	"	publicznej wysprzedaży towarów.
1	"	"	uprawnienia właściciela handlu papieru do przyjmowania zamówień na druki kupieckie, zaproszenia ślubne, karty wizytowe etc.
29	opinii	"	dyspens od dowodu uzdolnienia.
1	opinię	"	używania etykiety ze słowami „Vichy“ „Grande Grille“ na flaszkiach, zawierających sztuczną wodę „Vichy“.
1	"	"	charakteru fabrycznego zakładu wyrobu posadzek w Krakowie.
1	"	"	charakteru przemysłowego wyrobu mebli giętych.
1	"	"	charakteru przemysłowego wyrobu i sprzedaży miodu.
1	"	"	taryfy opłat targowych.

II. W sprawach handlowych:

1	opinię	w sprawie	unifikacji międzynarodowego prawa wekslowego.
1	"	»	znaczenia wyrazu „circa“ przy dostawie progów kolejowych.

Izbie handlowej i przemysłowej w Ołomuńcu wydano opinię w sprawie zbioru ziemniaków w Galicyi w r. 1908.

III. W sprawach handlowo-politycznych:

4	certyfikaty	w sprawie	ulg paszportowych przy wyjeździe do Rosyi.
4	"	"	uwolnienia od cła odpadków kości

- przeznaczonych do fabrykacji sztucznych nawozów.
- 2 certyfikaty w sprawie ulg celnych przy sprowadzaniu maszyn z zagranicy.
- 3 świadectwa pochodzenia na towary idące do Niemiec, Francji i Anglii.
- 1 opinię w sprawie traktowania celnego oleju z orzechów ziemnych, przeznaczonego do celów technicznych.
- 1 " " widoków eksportu drzewa z Galicyi via Tryest.
- 1 " " eksportu świń do Niemiec.
- 1 informację " stosunków celnych i komercyjnych dla opłatów.
- 1 " " uiszczania opłat celnych w monecie złotej.

IV. W sprawach podatkowych:

- 5 opinii w sprawie ulg podatkowych przy poborze benzyny do celów motorowych i ekstrakcyjnych.
- 1 " " poboru soli fabrycznej do wyrobu mydła.

V. W sprawach ruchu kolejowego i wodnego:

- 24 kart legitymacyjnych dla agentów podróżujących.
- 1 poświadczenie celem uzyskania podwójnej karty kolejowej.

Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych podało interesentom stawki frachtowe dla 13 gatunków towarów w 94 relacjach.

Zwrócono się do c. k. Ministerstwa handlu w sprawie uregulowania ćwiczeń wojskowych na Wiśle w sposób, któryby nie tamował żeglugi wiślanej.

VI. W sprawach pocztowych:

Zwrócono się do c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie, w sprawie przyspieszenia budowy lokalnej sieci telefonicznej w Krzeszowicach, oraz międzymiastowej linii telefonicznej Żywiec-Zwardoń.

VII. W sprawach dostaw i sprzedaży publicznych:

W dziennikach miejscowych zamieszczono 24 notatek o rozpisaniu dostaw i sprzedaży publicznych oraz zawiadomiono o rozpisaniu interesowane firmy w okręgu Izby.

VIII. Marek ochronnych zarejestrowano 42 oraz 11 wzorów przemysłowych.

IX. Władzom wojskowym i cywilnym podano w 7-miu wypadkach ceny targowe i giełdowe rozmaitych artykułów.

X. Władzom oraz stronom prywatnym podano w 37-miu wypadkach adresy firm krajowych i zagranicznych.

II.

W y b o r y.

34. Sędziowie fachowi dla Jaśła.

C. k. Sądowi obwodowemu jako handlowemu w Jaśle uchwalono przedstawić na opróżnione wskutek zgonu ś. p. Wincentego Wojtyńkiewicza, miejsce sędziego fachowego ze stanu kupców samoistnych – następujące terno kandydatów: Alfreda Romana Weissa, właściciela apteki w Jaśle, Jana Dymnickiego, kupca w Jaśle i Tytusa Władysława Brąglewicza, kupca w Jaśle.

35. Rzeczoznawcy dla zakupna środków żywności.

Jako rzeczoznawców w sprawie zakupna środków spożywczych dla wojska, podano Intendanturze 10. Korpusu pp. Dra Maurycego Holzera, właściciela dóbr i Józefa Schaittera, kupca w Rzeszowie.

III.

Komunikacye.

36. Skrócenie terminu odstawy dla stacyi krakowskiej.

Grono kupców krakowskich nadesłało Izbie odpis podania, wystosowanego do Ministerstwa kolei żelaznych w sprawieniżenia zaprowadzonego w listopadzie r. 1907 6-dniowego terminu odstawy przesyłek kolejowych.

Interesenci podnoszą z całą racyą, że tak znaczne przedłużenie terminu odstawy, połączone jest dla nich z wielkimi niedogodnościami i znacznymi stratami. Zarządzenia takiego nie można też żadną miarą usprawiedliwić obecnym stanem urządzeń stacyjnych w Krakowie.

Jest rzeczą dowiedzioną, że Zarząd kolejowy korzysta z tego przedłużenia terminu odstawy, aby zwolnić się od odpowiedzialności za spóźnienia, wydarzające się nawet na innych liniach kolejowych.

Interesenci domagają się z całą stanowczością skrócenia czasu odstawy do rozmiarów normalnych t. j. do dwóch dni, które w zwyczajnym biegu rzeczy wystarczają w zupełności dla kolei, a chronią równocześnie prywatnych odbiorców przed niestosunkową zwłoką w odbiorze przesyłek.

Izba poparła prośbę interesentów w c. k. Ministerstwie kolei żelaznych, donosząc równocześnie, że także i „Hala zbożowa“ wystosowała podobne żądanie do Izby, gdyż specjalnie krakowski handel zbożem cierpi dotkliwie pod tem zarządzeniem.

37. Taryfy dla przewozu nierogaczyny.

Zawodowe Stowarzyszenie samoistnych handlarzy nierogaczyną w Galicyi przesało Izbie odpis memoriału, wy stosowanego do Ministerstw kolei oraz handlu w sprawie zmiany obecnie obowiązujących przepisów taryfowych dla przewozu nierogaczyny.

W podaniu podnosi Stowarzyszenie, iż mimo stale postępującego rozwoju sieci kolejowych we wszystkich krajach naszego państwa, nie można niestety zaznaczyć w ostatnich latach ani większego ożywienia, aniteż lepszych warunków handlu.

Wpływały na to różnorodne czynniki. Jednym z najważniejszych jest bezwarunkowo taryfa kolejowa, a w szczególności taryfa kolei państwowych, która ze względu na swoją wysokość nie odpowiada zadaniu i nie osiąga zamierzonego celu.

Z powodu coraz trudniejszych warunków w gospodarstwie rolnem, rosną w dwójnasób trudności w produkcyjnym chowie bydła. Głównym tego powodem są uciążliwe warunki zbytu, albowiem stałe zanikanie handlu bydła, musi niekorzystnie wpływać na produkcję tegoż.

W pierwszym rzędzie odnosi się to do chowu i handlu nierogaczyny.

Najlepiej przemawiają w tym kierunku daty statystyczne, wedle których wywożono rocznie z Galicyi w dziesięcioleciu 1889—1899 przeciętnie 1,400.000 sztuk nierogaczyny, podczas gdy w ostatniem dziesięcioleciu 1899—1908 wynosi przeciętnie wywóz zaledwie 950.000 sztuk.

Zmniejszenie to połączone z powolnym upadkiem handlu nierogaczyną ma swój powód z jednej strony we wzroście ceny u producenta, z drugiej strony w konsekwentnem podwyższaniu taryfy wywozowej, które rzuca handel ten na pastwę konkurencyi w krajach ościennych. Korzy-

stniejsze warunki przewozu przyczyniłyby się w znacznej mierze do zwiększenia zbytu, a co za tem idzie do podniesienia chowu nierogaczyny i wzmocnienia tej gałęzi handlu.

Na Węgrzech, gdzie taniość paszy ułatwia nadzwyczajnie chów nierogaczyny, gdzie zatem już sama taniość produkcji stworzyła naturalny, a nader ważny warunek konkurencyjny, nie omieszkał mimo to zarząd kolei węgierskich stworzyć takie dogodne warunki taryfowe, które umożliwiają usunięcie towarów galicyjskich na drugie miejsce. Celem częściowego choćby zrównoważenia konkurencyi produktów węgierskich jest obniżenie taryfy na nierogaczynę nieodzowną koniecznością.

Dalej podnosi Stowarzyszenie znaczną różnicę taryfową, ustanowioną między przewozem bydła rogatego a nierogaczyny. Według zasad, na jakich taryfa jest zbudowaną, przemawiają wszystkie dane za tem, że należytość przewozowa za nierogaczynę niższą być powinna, aniżeli za bydło rogate, gdyż nierogaczyna jest tańsza i mniej waży. I tak n. p. do jednego wozu krytego ładuje się przeciętnie 14 wołów tucznych lub 35 sztuk nierogaczyny. Podczas gdy wartość przeciętna 14 wołów tucznych wynosi 7.000 K., 35 sztuk nierogaczyny mniej niż średniej miary kosztuje najwyżej 2.500 K. Woły ważą w tym wypadku przeciętnie 9.800 kg., nierogaczyna zaś 2.800 kg. Od wozu o powierzchni 17 m² płaci się n. p. z Buczacza do Wiednia za woły 239 K., zaś za nierogaczynę 253 K. mimo, iż nierogaczyna o połowę mniej waży i posiada połowę wartości wołów, a i odpowiedzialność kolei jest mniejsza.

Jeszcze jaskrawiej występuje ta różnica przy użyciu wozu kratowego i wypełnieniu obydwu klatek. Do wozu kratowego załadowuje się przeciętnie 85 sztuk nierogaczyny, która więcej jak 6.000 kg. ważyć nie może, a wartość jej nie przekracza 5.000 K. Za taki wóz kratowy, załadowany w dwóch klatkach o powierzchni 17 m² płaci się n. p. z Kōłomyi do Pragi 450 K., zaś za wóz o tej samej powierzchni z wołami, tylko 279 K., mimo tego, iż waga i wartość wołów jest wyższa.

Powyższe wywody i przytoczone przykłady dostatecznie wyświetlają, dlaczego pogarszanie się tej gałęzi handlu stale postępuje. Podniesienie handlu nierogacizną jest w pierwszym rzędzie zależnem od zaprowadzenia ulg taryfowych.

Galicja wywozi rocznie około 900.000 sztuk nierogacizny w 17.000 wagonów, za które należności kolejowe wynoszą 5,000.000 koron.

Obniżenie taryfy wywozowej, a temsamem umożliwienie tutejszemu handlowi skuteczniejszej konkurencyi, przyczyniłoby się bezsprzecznie do podniesienia handlu i wywozu w tym stopniu, iż już po roku wywóz wzrósłby do 22.000 wagonów, skutkiem czego doszedłby przyrost przewoźnego do 1,600.000 K.

O ile względy polityki taryfowej w stosunku do krajów ościennych szkodliwe są wprost dla galicyjskiego handlu nierogacizną i w znacznej mierze przyczyniają się do zamykania go w coraz ciaśniejsze granice, o tyle ogólnie jest wiadomą i udowodnioną rzeczą, iż niesłusznem jest zapatrywanie miarodajnych czynników, jakoby jedną z podstaw popłatności linii kolejowych była wysoka taryfa. W pewnych okolicznościach, gdzie wywóz niektórych artykułów jest nieodzowny i nieunikniony, praktykowany jest pewnego rodzaju wyzysk tej gałęzi handlu przez system taryfowy.

W tem niekorzystnem położeniu jest właśnie Galicja, utrzymująca się w znacznej części z hodowli zwierząt domowych i ich wywozu. W tym wypadku zatem jest podtrzymanie wysokiej taryfy wprawdzie możliwe, ale dzieje się to kosztem rozwoju handlu i produkcyi tego kraju, nie przynosząc jednak zarządowi kolei tych korzyści, jakieby w tym kierunku osiągnąć można, gdyby przez obniżenie taryf utworzono pewną zaporę dla stale wzrastającej, niezdrowej konkurencyi, a zarazem pobudzono ruch handlowy do dalszego rozwoju.

Podanie podnosi w końcu, że jestto sprawą, dotyczącą znacznej części ludności i jednej z najżywotniejszych gałęzi handlu naszego kraju i dlatego Stowarzyszenie ma nadzieję,

że czynniki miarodajne uznać zechcą słuszność żądań handlu nierogacizną i wydadzą stosowne zarządzenia, celem stworzenia taryf ochronnych.

Żądania, przedstawione przez Stowarzyszenie handlarzy nierogacizną, poparte zostały w odpowiedni sposób przez Izbę u centralnego Zarządu kolejowego.

38. Przywrócenie wagonów III. kl. przy pociągach pospiesznych Nr. 7 i 8.

Stowarzyszenie kupców podróżujących dla Galicyi z siedzibą w Krakowie przesłało Izbie odpis podania wystosowanego do c. k. Ministerstwa kolei żelaznych z prośbą o poparcie wniosku w sprawie przywrócenia wagonów III. kl. przy pociągach pospiesznych Nr. 7 i 8.

Pociągi pospieszne Nr. 7 i 8 spotkały się z bardzo życzliwym przyjęciem ze strony publiczności i frekwentowane są coraz silniej zwłaszcza przez kupców podróżujących.

Usunięcie tedy wozów III. kl. z tych pociągów, naraża na znaczne niedogodności kupców, którzy zakupiwszy karty abonamentowe III. kl., nie mogli być przygotowani na wyłączenie ich od używania najdogodniejszych połączeń pospiesznych.

Z odpowiedzi Ministerstwa kolejowego okazało się, że postulat kupców podróżujących z przyczyn technicznych nie da się na razie przeprowadzić. Wyłączenie wozów III. kl. umożliwiło dopiero normalny i regularny ruch przy tych pociągach.

Ministerstwo przyrzekło natomiast, że równocześnie z wprowadzeniem nowych lokomotyw silniejszego typu, ograniczenia powyższe zostaną zniesione.

Chwilowo będą musieli kupcy posługiwać się innymi połączeniami pospiesznymi i osobowymi, które krążą nocną porą między Lwowem a Krakowem.

IV.

Sprawy pocztowe.**39. Publiczna mownica telefoniczna w Zabierzowie.**

Na zapytanie c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie oświadczyła się Izba za włączeniem Zabierzowa do projektowanej linii telefonicznej Kraków-Krzeszowice.

Utworzenie publicznej mownicy telefonicznej w Zabierzowie okazuje się bardzo pożądanem, ze względu na liczne stosunki natury gospodarczej, łączące tę miejscowość z Krakowem i jego okolicą.

Zabierzów odwiedzany jest nadto coraz silniej przez mieszkańców Krakowa i nabiera charakteru schroniska letniego, a połączenie telefoniczne mogłoby rozwój ten z korzyścią dla Zabierzowa i jego najbliższej okolicy przyspieszyć.

40. Włączenie Rajczy do międzymiastowej sieci telefonicznej.

Szereg interesentów zawodu kupieckiego i przemysłowego w Rajczy przesłał Izbie odpis podania, wniesionego do Ministerstwa handlu w sprawie włączenia Rajczy do międzymiastowej sieci telefonicznej.

Po zbadaniu sprawy uchwalono poprzeć prośbę tę w c. k. Ministerstwie handlu.

Miasteczko Rajcza, położone w odległości 22 km. od Żywca, jest siedzibą znacznej ilości firm handlowych i skupia w sobie rozgałęziony handel drzewem w kierunku do Śląska oraz do Węgier.

Na stacyi kolejowej w Rajczy nadaje się rocznie przeszło 5.000 wagonów drzewa, wartości około 3,000.000 K. Stacya odległą jest jednak od samej Rajczy o 3 km., a komunikowanie się kupców i przemysłowców z koleją natrafia na wielkie trudności z powodu złego stanu drogi. Nadto

jest komunikacja z powodu częstych wylewów bardzo często zupełnie niemożliwa.

Utworzenie komunikacji telefonicznej w Rajczy przyczyniłoby się w bardzo wybitnej mierze do rozwoju stosunków handlowych w pierwszym rzędzie z Węgrami.

Linia telefoniczna przecinałaby Węgierską Górkę i Miłówkę. Pierwsza z tych miejscowości jest siedzibą wielkiego zakładu przemysłowego, a mianowicie odlewni żelaza, zatrudniającej kilkaset robotników i posiadającej wybitny interes w możliwości międzymiastowego porozumienia się telefonicznego.

Miłówka jest zaś siedzibą Sądu powiatowego, urzędu podatkowego oraz szeregu władz i instytucji, które mają żywy ruch z ludnością całej okolicy.

W uznaniu gospodarczej konieczności linii telefonicznej, któraby od Żywca w przedłużeniu przez Węgierską Górkę i Miłówkę szła do Rajczy, przedłożyła Izba c. k. Ministerstwu handlu podanie interesentów i poparła w jak najbardziej życzliwy sposób projekt stworzenia tej nowej relacji telefonicznej.

Nadto zawiadomiła Izba równocześnie c. k. Dyrekcyę poczt i telegrafów we Lwowie o poruszeniu tej sprawy w Ministerstwie handlu i prosiła Dyrekcyę, aby ze swej strony przyczyniła się do rychłego urzeczywistnienia powyższego postulat.

41. Reforma doręczania telegramów.

Celem przyspieszenia wydawania i doręczania telegramów oraz uniknięcia trudności, jakie częstokroć następują się przy podpisywaniu poświadczeń odbioru, powstał zamiar zniesienia wystawiania i podpisywania tychże przez strony, o ile się rozchodzi o telegramy zwykłe.

Dowód doręczenia tych telegramów ma być uzyskanym w ten sposób, że roznosiciel tychże otrzyma je w urzędzie pocztowym ze spisem, w którym uwidoczni sam, komu i w jakim czasie doręczył telegram.

Bezpośrednio po powrocie roznosiciela do urzędu przekona się urzędnik, czy doręczenie nastąpiło prawidłowo i usunie bezzwłocznie ewentualne usterki.

Za wspomnianymi poświadczeniami odbioru doręczać się jednak będzie nadal telegramy państwowe (S), pilne (D), z odpowiedzią zapłaconą (Rp), kolacyonowane (powtarzane) (Tc), za potwierdzeniem odbioru (Pc), o pośtańcu zapłaconym (Xpp) itd.

Dyrekcya poczt i telegrafów dla Galicyi we Lwowie zwróciła się do Izby o wydanie opinii, czy ze względów na interesy handlowe i przemysłowe, nie zachodzą trudności przeciw wprowadzeniu opisanego uproszczenia.

Po przeprowadzeniu dochodzeń wśród interesentów oświadczyła się Izba za uproszczeniem doręczania zwykłych depeesz, przez zniesienie podpisywanych przez strony dowodów doręczenia.

Ze stanowiska reprezentowanych przez Izbę interesów handlu i przemysłu powitać należy z zadowoleniem każdą reformę, która przyczynić się może do przyspieszenia i uproszczenia manipulacyi telegraficznej.

O ile tedy będą dane gwarancye, że doręczanie zyska na szybkości, a organy roznoszące depesze zwracać będą baczną uwagę na doręczanie telegramów w ręce właściwe, można rzec się używanych dzisiaj dowodów doręczenia.

Izba pozwala sobie przy tej sposobności zauważyć, że projektowana przez c. k. Dyrekcyę zmiana sposobu doręczania telegramów będzie dla wielkiego obrotu handlowego właściwie obojętną. Świat kupiecki, któremu w pierwszym rzędzie zależeć musi na możliwie wczesnem otrzymaniu wiadomości telegraficznych, posługuje się w przeważnej mierze pośrednictwem telefonu, a na ten sposób doręczania telegramów, projektowana reforma nie wywrze żadnego wpływu.

42. Telefoniczne doręczanie depesz.

Ministerstwo handlu zamierza zmienić dotychczasowy sposób doręczania depesz drogą telefoniczną.

Obecnie prowadzi się we wszystkich miejscowościach, które wykazują znacznie większą ilość abonentów odbierających depesze drogą telefoniczną, specjalny wykaz, którym organy pocztowe posługują się przy segregowaniu telegramów, doręczanych przez posłańca – od depesz, komunikowanych drogą telefoniczną.

Wobec bardzo silnego wzrostu tej kategorii abonentów w większych miastach Przedlitawii, przedewszystkiem we Wiedniu i Pradze, zachodzić mają przy ekspedyowaniu depesz znaczne trudności. Funkcjonariusz odnośny przeglądać musi za każdym razem alfabetyczną listę, zawierającą częstokroć więcej jak tysiąc abonentów i na tej dopiero podstawie rozdziela materiały telegraficzne.

We Wiedniu zaprowadzono dla uczestników sieci I. obowiązek dodawania do adresu depeszy słowa „telefon“. Drogą telefoniczną komunikuje się stronom tedy tylko wtedy depesze, o ile tego rodzaju dodatek zamieszczonym został w adresie telegramu.

Zarządzenie to okazać się miało bardzo praktycznym i ma być obecnie wprowadzonym także dla uczestników sieci II.–IV. we Wiedniu.

Ministerstwo zamierza przeprowadzić reformę w tym duchu dla wszystkich sieci telefonicznych Przedlitawii i zwróciło się do Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie o wydanie opinii w tym przedmiocie.

Odnośny reskrypt Ministerstwa zwraca równocześnie uwagę na okoliczność, iż przy użyciu dodatku „telefon“ będzie abonent mógł odnieść także pewne korzyści drogą skrócenia adresu względnie zarejestrowania specjalnego adresu telegraficznego. Izba przeprowadziła nad powyższym projektem obszerne dochodzenia i wezwała o wydanie opinii zarówno swych członków, jak i wszystkie istniejące w Krakowie organizacje kupieckie.

Wedle doświadczeń u nas poczynionych nie daje obecny sposób doręczania telefonicznego depesz, powodu do zażaleń. Pomijając pojedyncze przeoczenia lub pomyłki w awizowaniu i w doręczaniu, zgodzić się można ogółem na obecną praktykę z temi depeszami.

Projektowany przez Ministerstwo nowy sposób doręczania byłby połączony z znacznymi trudnościami, przede wszystkim przez obligatoryjny dodatek słowa „telefon“ w adresie, jakoteż przez obowiązek zarejestrowania specjalnego adresu telegraficznego.

Nadto niema żadnej rękojmi, czy cała zamierzona przez pocztę reforma połączoną będzie z jakimkolwiek korzyściami dla stron. W szczególności wątpliwem jest, czy zapewni ona szybsze doręczanie telegramów. Doświadczenia poczynione przez Izbę przy niejednej nowości, zaprowadzonej w służbie pocztowej, dają raczej powód do obaw, że nastąpić może pogorszenie stosunków.

Z tych powodów oświadczyła się Izba za utrzymaniem obecnie w Krakowie praktykowanego sposobu doręczania depesz drogą telefoniczną, zwłaszcza, iż liczba abonentów tej kategorii nie dochodzi w Krakowie do 500, wobec czego nie zachodzą u nas wspomniane przez Ministerstwo trudności w manipulacji telefonicznej.

V.

Sprawy przemysłowe.

43. Praktyka rękodzielnicza w warsztatach kolejowych.

C. k. Namiestnictwo we Lwowie udzieliło Izbie do wydania opinii projekt rozporządzenia, na podstawie którego praktyka uczniów i pomocników, zatrudnionych w warsztatach kolejowych przy wykonywaniu robót, stanowiących przedmiot przemysłu rękodzielniczego, ma być zrównaną z praktyką, odbytą w charakterze ucznia lub pomocnika w tego samego rodzaju przedsiębiorstwach przemysłowych.

Po przeprowadzeniu potrzebnych dochodzeń oświadczyła się Izba za projektowanem zrównaniem praktyki w warsztatach kolejowych z zatrudnieniem w przedsiębiorstwach prywatnych, zwłaszcza, iż rozporządzenie zawiera dostateczne kautele, zabezpieczające uczniom i czeladnikom możliwość korzystania z nauki względnie z praktyki pod okiem uzdolnionych w danym zawodzie osób.

Izba zażądała natomiast uzupełnienia przepisów rozporządzenia po myśli § 100 a. ustawy z dnia 5. lutego 1907 Dz. p. p. L. 26 — które przepisuje unormowanie stosunku liczbowego uczniów do pomocników — przez ministra handlu w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych i po wysłuchaniu zdania Izby handlowej i przemysłowej.

44. Reorganizacja szkół tkackich.

Ministerstwo robót publicznych zamierza przystąpić do reorganizacji rządowych szkół przemysłu tekstylnego (tkackich i pończoszniczych) na podstawie dokładnych badań i wywiadów o stosunkach tego szkolnictwa, zwłaszcza zaś o stanowisku i życiu praktycznem absolwentów szkół zawodowych tej kategorii.

Rada szkolna krajowa przesłała Izbie trzy egzemplarze broszury Dyr. Hamanna, zawierającej obszerny materiał statystyczny, historię rozwoju tych szkół i wnioski co do ich reorganizacji, oraz odpis odnośnego reskryptu ministerialnego i wezwała Izbę o wyrażenie opinii w tej sprawie zarówno ze stanowiska reorganizacji ogólnej zawodowego szkolnictwa tkackiego, jakoteż ze stanowiska potrzeb i właściwości kraju naszego.

W Galicyi niema ani jednej państwowej względnie rządowej szkoły przemysłu tkackiego, wobec czego Izba nie rozporządza też na tem polu żadnym materiałem faktycznych spostrzeżeń lub doświadczeń.

Jedynie istniejące wielkie galicyjskie ognisko przemysłu tkackiego, Biała, tworzy z przemysłem tkackim w Bielsku

jedną gospodarczą całość i grawituje ku oddziałowi tkackiemu c. k. państwowej szkoły przemysłowej w Bielsku, któryto oddział stanowi szkołę zawodową tkacką.

Galicya natomiast posiada znaczną ilość szkół krajowych tkackich, przy których cały sposób i tryb nauki zastosowanym jest do istniejącego u nas przemysłu domowego tkackiego. Szkołom tym oraz połączonej z niemi nauce wędrowniej tkackiej nie podobna odmówić pewnych poważnych i dodatnich rezultatów, zwłaszcza, o ile ta akcja połączoną jest także z popieraniem gospodarczem istniejącego u nas drobnego i domowego przemysłu tkackiego.

W ostatnich czasach począł się przemysł tkacki osiadać w Andrychowie, gdzie założoną została wielka mechaniczna tkalnia obecnie o 500, w najbliższej przyszłości o 1000 krosnach. Fabryczny ten zakład kształci sobie robotników sam.

Izba sądzi, że intensywniejsze zajęcie się państwa szkolnictwem tkackiem w Galicyi, czyto pod formą samodzielnych, do naszych potrzeb zastosowanych zakładów, czy też pod formą wydatniejszego subwencyonowania istniejących już zakładów krajowych, byłoby w każdym razie rzeczą równie wskazaną jak słuszną.

O ileby zaś chodziło o wypowiedzenie ogólnego sądu o przedstawionych przez Dyrektora Hamanna wnioskach, to zgadzają się one w zupełności z doświadczeniami, poczynieniami przez Izbę w innych gałęziach szkolnictwa przemysłowego.

Izba godzi się też z tego ogólnego stanowiska na kierownicze myśli tych wniosków. I nas nauczyło doświadczenie, że zbyt długa nauka w szkołach zawodowych, które udzielają równocześnie wiedzy ogólnej i fachowej, nie oddaje w praktycznym życiu spodziewanych usług. Daleko owocniejszą zaś ukazała się indywidualistycznie prowadzona nauka na kursach specjalnych, których uczestnicy posiadają już pewnie praktyczne wykształcenie.

45. Przymusowe listy płacy ubezpieczonych od wypadku.

Ministerstwo spraw wewnętrznych zamierza wydać rozporządzenie, obejmujące przepisy porządkowe o prowadzeniu przymusowych list płacy w przedsiębiorstwach zobowiązanych do ubezpieczenia robotników od wypadków.

Najważniejsze postanowienia projektowanego rozporządzenia podajemy poniżej w streszczeniu:

1) Lista płacy winna obejmować wszystkie osoby, zatrudnione w danym zakładzie przemysłowym.

2) ma ona zawierać następujące daty:

- a) liczbę porządkową zatrudnionych;
- b) imię i nazwisko, rodzaj zatrudnienia;
- c) umówione wynagrodzenie wedle czasu pracy lub od sztuki i ewentualne zmiany.

Po każdorazowej wypłacie zarobku należy nadto uwidocznic na liście:

- d) czas pracy, za który przypada wynagrodzenie (ilość dni roboczych, godzin roboczych), przyczem uwzględnić należy także godziny dodatkowe (Ueberstunden).
- e) wynagrodzenie, wypłacone w gotówce (Barlohn).

Prócz tego należy podać na liście rodzaj i wysokość poboru w naturze (mieszkanie, wikt, inne emolumenta). Oznaczenie cyfrowe wartości tych poborów nie jest wymagane.

3) Jako wynagrodzenie w gotówce należy podać cały rzeczywiście wypłacony zarobek; do tego wynagrodzenia należy przeto wliczyć także dodatki, premie itp.

Reszta postanowień projektu dotyczy sposobu wykazywania zaliczek udzielonych robotnikowi, dalej potrąceń za dostarczone narzędzia itp.

Wreszcie przepisuje projekt sposób przechowania list płacy oraz zawiera postanowienia, w myśl których zobowiązanym jest przedsiębiorca do okazania listy płacy na żądanie Zakładu ubezpieczenia od wypadków.

Ministerstwo spraw wewnętrznych gotowem jest oddać przedsiębiorcom do dyspozycji formularze list płacy, wzglę-

dnie postarać się o to, aby odnośne formularze nabywać mogli po umiarkowanych cenach.

Na wezwanie Ministerstwa handlu, przesłała Izba projekt ten do wydania opinii wszystkim większym przedsiębiorstwom przemysłowym, podlegającym obowiązkowi ubezpieczenia robotników od wypadku.

Z dochodzeń Izby okazało się, iż większość zapytanych przedsiębiorstw prowadzi już obecnie listy płacy wedle projektu ministeryalnego. Mimo to uważa bardzo wielu interesentów, iż projektowana nowość narazi ich na znaczne niewygody i stratę czasu.

Ponieważ rząd od zamiaru swego odstąpić nie myśli, ograniczyła się Izba jedynie do poczynienia kilku uwag przy wykonaniu rozporządzenia.

I tak zaproponowała Izba zgodnie ze stanowiskiem Izby lwowskiej odmienne traktowanie większych i zatrudniających znaczną ilość robotników przedsiębiorstw, od mniejszych fabryk.

Dla przedsiębiorstw mniejszych należałoby zaprowadzić jednolite listy płatnicze, podczas gdy fabryki zatrudniające większą ilość robotników, miałyby utrzymywać listy płatnicze według kategorii robotników zwykłych, akordowych i młodocianych.

46. Zakupno towarów w czasie godzin targowych.

Na zapytanie c. k. Namiestnictwa we Lwowie wyraziła Izba opinię, iż zakupno towarów przez przemysłowca w jego własnym lokalu przemysłowym, nie podpada bynajmniej pod przepisy ruchu targowego i może być wykonywane nawet podczas godzin targowych. Regulamin targowy odnosi się tylko do czynności, odbywających się na targu i w niczem nie może krępować sposobu wykonywania przemysłów stałych, opartych na przemysłowych uprawnieniach.

47. Charakter przemysłowy wyrobu mebli giętych.

Na zapytanie c. k. Starostwa w Białej odpowiedziała Izba, iż przemysł wyrobu stołków giętych nie może być zaliczonym do rzędu przemysłów rękodzielniczych.

Technika wyrobu mebli giętych jest bowiem zupełnie różną od techniki, stosowanej w przemyśle stolarskim. Wyrób mebli giętych da się prowadzić wyłącznie za pomocą odpowiednich urządzeń mechanicznych i wykonywany być musi zawsze na sposób fabryczny.

48. Charakter przemysłowy wyrobu i sprzedaży miodu.

C. k. Starostwu w Wieliczce objawiono zdanie, iż zdaniem Izby wyrób i sprzedaż miodu należy do kategorii przemysłów wolnych.

49. Przyjmowanie zamówień na druki przez handle papieru.

C. k. Starostwu w Tarnowie objawiła Izba zdanie, iż kwestyę, czy właścicielowi uprawnienia na sprzedaż papieru, druków kupieckich i adwokackich oraz kart z widokami, wolno jest przyjmować zamówienia na druki, przeznaczone jedynie dla potrzeb przemysłu i obrotu lub życia domowego i towarzyskiego, — należy zdaniem Izby rozstrzygnąć w duchu twierdzącym.

50. Charakter przemysłowy odlewania czcionek.

Na zapytanie jednej z Izb handlowych wyrażono opinie, iż odlewanie czcionek (Schriftgiesserei) zaliczyć należy do rzędu przemysłów wolnych.

W zapatrywaniu tem potwierdza Izbę praktyka lokalna, wedle której analogiczne zatrudnienia jak sporządzanie klisz, wyrób płyt drewnianych, używanych do reprodukcji w przemyśle drukarskim itp. uchodzą za przemysły wolne.

VI.

Sprawy handlowe.**51. Działalność t. z. „Viehverwertungstelle“ przy sprzedaży bydła i nierogacizny.**

Grono komisjonerów polskich zamieszkałych we Wiedniu zwróciło się do Izby w następującej sprawie:

Przed kilku miesiącami została założoną na targowicy St. Marx we Wiedniu przez wiedeński ogólny związek stowarzyszeń rolniczych „Allgemeiner Verband der landwirtschaftlichen Genossenschaften“, instytucja pod nazwą „Viehverwertungstelle“ jako oddział tego związku, mająca na celu wykluczenie pośrednictwa przy sprzedaży bydła i przysporzenie w ten sposób korzyści producentom, jak i konsumentom, a to o całe koszty pośrednictwa.

Instytucja ta zostaje pod patronatem rządu i gminy miasta Wiednia, a związek stowarzyszeń rolniczych otrzymał nawet na ten cel od ministerstwa rolnictwa znaczną subwencję. Ministerstwo rolnictwa kierowało się przy udzieleniu poparcia myślą, że instytucja ta będzie bronić interesów agrarnych, w szczególności interesów chłopca galicyjskiego wyzyskiwanego dotąd przez pośredników, którzy wszystkie koszty pośrednictwa od niego ściągali i o te koszty pośrednictwa na cenie bydła go krzywdzili.

Celem poparcia powyższej instytucji została wdrożoną akcja kraju, a to przez prasę i przez zgromadzenia, a nadto przez agitację zapomocą umyślnych agentów od wsi do wsi, od powiatu do powiatu. Agitatorzy, na których wybierano ludzi nie zawsze na zaufanie zasługujących, nie przebierali niejednokrotnie w środkach i przedstawiali komisjonerów wiedeńskich jako niegodziwych wyzyskiwaczy, jako ludzi działających z umysłu na szkodę chłopca i pobierających z jego krzywdą nieprawne korzyści.

Skutek tej akcji był ten, że „Viehverwertungstelle“ istotnie zaczęła zyskiwać klientelę chłopską i że potęga i znaczenie tej „Viehverwertungstelle“ z każdym dniem wzrasta.

Przez instytucję tę zwłaszcza w jej obecnej formie czują się komisyonerzy zagrożeni w swoich najżywoźniejszych interesach i zagrożonym ma być również według ich zdania, interes chłopca galicyjskiego, a więc interes ten, którego ochronę miała instytucya ta na oku.

Instytucya stworzoną została pod patronatem gminy miasta Wiednia, która wynajęła na ten cel odpowiednie ubikacye na targowicy w St. Marx i zezwoliła, aby byli urzędnicy gminy przeszli do służby „Viehverwertungsstelle“.

Gmina miasta Wiednia ma oczywista na celu strzeżenie interesów swoich miejskich, któreto interesa wymagają, ażeby cena mięsa była jak najniższą. Na instytucję tę we Wiedniu pod patronatem gminy stworzoną, musi też z natury rzeczy gmina mieć największy wpływ i będzie ona, jeżeli nie z początku, to w każdym razie w następstwie w ten sposób kierowaną, żeby wyszła przedewszystkiem na korzyść gminy miasta Wiednia i ludności wiedeńskiej.

Tutaj atoli okazuje się widoczna i niedająca się usunąć sprzeczność interesu, między gminą miasta Wiednia, a między producentami bydła.

Gmina miasta Wiednia musi mianowicie starać się wszelkimi siłami, ażeby cena mięsa, a zatem i cena bydła była jak najniższą, podczas gdy producenci bydła mają całkiem przeciwny temu interes, ażeby cena ta była jak najwyższą.

Na razie nie wychodzi ta sprzeczność interesów dobitnie na jaw, a to wobec krótkiego czasu istnienia instytucyi i wobec tego, że istnieje jeszcze cały szereg komisyonerów, konkurujących z instytucją.

Mimo to instytucya ta okazała się już teraz szkodliwą, albowiem w ostatnich dwóch miesiącach odkąd „Viehverwertungsstelle“ wzrosła (ma transporty po 600 i 800 sztuk), cena mięsa wieprzowego spadła o 20 halerzy na kilogramie żywej wagi.

Na razie nie może jednak „Viehverwertungsstelle“ w swoim własnym dobrze zrozumianym interesie dać wyraz tendencji obniżenia cen mięsa i bydła. Straciłaby mianowicie natychmiast grunt i poparcie wśród tych warstw, od których obecnie przedewszystkiem zależy i najwięcej poparcia potrzebuje, tj. wśród warstw chłopskich. Tendencję tę wyjawia jednakowoż „Viehverwertungsstelle“ niewątpliwie wówczas, kiedy targ wiedeński zupełnie zmonopolizuje, gdyż wówczas będzie mogła ceny producentom dowolnie dyktować.

„Viehverwertungsstelle“ zagrozi wówczas ruiną tej gałęzi handlu, bo skoro wzrośnie do większej potęgi dyktować będzie ceny, a słaba wtedy konkurencja polskich zastępców na nic się nie przyda. Cena spadnie wtedy o 60 lub 70 halerzy na kilogramie żywej wagi, a chłop galicyjski otrzyma po strąceniu kosztów transportu etc. 50 lub 50 kilka halerzy za kg. żywej wagi. Chów nie opłaciłby mu się w takim razie, wobec drogich kosztów produkcji, a Galicya musiałaby z czasem utracić ten handel, który jej przynosi znaczne korzyści.

Komisyonerzy podnoszą przy tej sposobności z naciskiem, że „Viehverwertungsstelle“ jest instytucją wiedeńsko-niemiecką, stworzoną dla miasta niemieckiego, z ostrzem skierowanym w pierwszym rzędzie przeciwko komisyonerom polskim we Wiedniu, a następnie przeciwko chłopom galicyjskim, polskim i ruskim.

Komisyonerzy twierdzą dalej, że oni właśnie w swym charakterze jako komisyonerzy mają obowiązek bronić i bronią interesów producenta przy sprzedaży, starając się o uzyskanie dla niego jak najwyższej ceny. W tym względzie interesy komitentów i komisyonerów są zupełnie identyczne.

Pomijając tę kwestyę zasadniczej natury nie spełnia ta instytucja zresztą zadania, które miało być podstawą istnienia, a mianowicie przysporzenie jakiejś korzyści konsumentom i producentom przez wykluczenie pośrednictwa.

Instytucja ta nie likwiduje wprawdzie producentom żadnej prowizyi, lecz tylko koszta manipulacyi, koszta te jednakowoż są tak wysokie, że przewyższają prowizyę komi-

syonerom wypłacane. Instytucja ta podcina więc egzystencję całemu szeregowi komisjonerów, jakoteż zależnych od nich osób, nieprzysparzając korzyści ani producentom, ani konsumentom i wychodzi tylko na pożytek ociężałemu biurokracyzmowi aparatu.

Jeżeli instytucja, względnie jej propagatorowie powołują się na wyższe ceny, chłopom za bydło wypłacane, są te wyższe ceny przy bliższym rozpatrzeniu sprawy, z reguły pozorowane. „Viehverwertungsstelle“ sprzedaje mianowicie bydło partiami, wśród których znajdują się lepsze i gorsze sztuki, daje zaś cenę przeciętną. Wobec tego może się też zdarzyć i zdarza się, że chłop za sztukę pośledniejszą dostaje cenę stosunkowo wysoką, zaś za sztukę lepszą dostaje stosunkowo mniej, niż rzeczywiście warta.

Komisjonerzy zauważają, że jeżeli instytucja istotnie swoje zadanie regulowania cen na korzyść producentów i konsumentów ma spełniać, to uczynićby to powinna nie przez przyjęcie pośrednictwa na miejscu we Wiedniu bez ponoszenia żadnego ryzyka, pozostawiając całe to ryzyko producentowi, lecz przez objęcie zakupna towarów od producenta przez bezpośrednie do nich odnoszenie się i omawianie cen w Galicyi na miejscu, a nie przez zostawianie ich konjunkturze targowej we Wiedniu, konjunkturze zależnej od czynników wiedeńskich, mających interes w jak najtańszej cenie bydła i mięsa.

W petycji komisjonerów jest zaznaczone :

1) że „Viehverwertungsstelle“ jest instytucją, która w następstwie musi okazać się szkodliwą dla interesentów galicyjskich, polskich i ruskich, w szczególności dla chłopów, producentów bydła, i że dlatego ze względów narodowych i krajowych powinna być zwalczana ;

2) że instytucja ta podcina egzystencję komisjonerom polskim we Wiedniu, nie przynosząc obiecywanej korzyści ani producentom, ani konsumentom ;

3) że instytucja ta, jeżeli ma spełniać swoje zadania powinna zająć się nie pośrednictwem na targu wiedeńskim, lecz bezpośredniem zakupnem w Galicyi.

Petycja komisjonerów, wysłana do wszystkich Izb galicyjskich zawiera prośbę, aby :

1) poczyniono kroki u rządu, by udzieloną „Viehverwertungsstelle“ subwencję cofnął, a w każdym razie dalszej subwencji nie udzielał;

2) poczyniono kroki u rządu, aby wogóle odmówił „Viehverwertungsstelle“ wszelkiego poparcia i nie otaczał jej dalej swoją opieką;

3) zwołać ankietę wszystkich interesentów, ażeby wyświecić szkodliwość „Viehverwertungsstelle“ tak dla komisjonerów polskich w Wiedniu, jak dla handlarzy galicyjskich, jak wreszcie dla producentów galicyjskich i ażeby obmyśleć kroki przeciwko „Viehverwertungsstelle“ zarówno dla obrony komisjonerów polskich we Wiedniu, jak i interesentów w Galicyi.

Na konferencyi prezydyjalnej Izb galicyjskich, odbytej we Lwowie, dnia 13 grudnia b. r. zapadła uchwała, aby Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie zwołała do Krakowa ankietę interesentów w sprawie powyższego zażalenia polskich komisjonerów bydła na konkurencyę, spowodowaną przez t. z. „Viehverwertungsstelle“.

Na ankietę powyższą, zwołaną na dzień 17-go marca 1909 r. otrzymały zaproszenie następujące instytucye i osoby:

1. Izba handlowa i przemysłowa we Lwowie,
2. Izba handlowa i przemysłowa w Brodach,
3. C. k. Towarzystwo rolnicze w Krakowie,
4. C. k. Towarzystwo gospodarskie we Lwowie,
5. Związek handlarzy nierogacizną, Wiedeń III., Petrusgasse 13.
6. Związek galicyjskich handlarzy nierogacizną na ręce p. Jana Ryniewicza w Tarnopolu,
7. Zarząd miejskiej Kasy targowej w Krakowie,
8. Zarząd główny Towarzystwa Kółek rolniczych we Lwowie,
9. Dyrekcyja rzeźni miejskiej we Lwowie,
10. Cech rzeźników i masarzy w Krakowie,

11. Magistrat miasta Lwowa,
12. Magistrat miasta Krakowa,
13. C. k. Dyrekcyja kolei państwowych w Krakowie,
14. C. k. Dyrekcyja kolei państwowych we Lwowie,
15. C. k. Dyrekcyja kolei państwowych w Stanisławowie,
16. Wydział królestwa Galicyi i Lodomeryi we Lwowie,
17. C. k. Dyrekcyja kolei północnej we Wiedniu,
18. Dr. Marcelli Zawadzki, naczelnik akcyzy miejskiej w Krakowie,
19. Dr. Roger baron Battaglia, poseł na Sejm krajowy i do Rady państwa,
20. X. Leon Pastor, poseł na Sejm krajowy,
21. X. Stanisław Stojałowski, poseł na Sejm krajowy, w Białej,
22. Wiktor Skołyaszewski, poseł na Sejm krajowy, Wieliczka,
23. Jan Stapiński, poseł na Sejm krajowy w Krośnie,
24. Jan Wasung. poseł na Sejm krajowy, Rzeszów,
25. Białek Tomasz, handlarz nierogacizną, Żywiec
26. Bilicz Marcin, " " Brody
27. Brożynowicz Feliks, " " Mielec
28. Dworzański Józef, " " Kęty
29. Dziurzyński Franc. " " Leżajsk
30. Gardulski Andrzej, " " Czortków
31. Josch Wiktor, " " Biała
32. Korajda Józef, " " Stryszawa
33. Majewski Jędrzej, " " Jarosław
34. Moskwa Jan, " " Czudec
35. Łatawiec Piotr, " " Rawa
36. Olma Franciszek, " " Hałcnów
37. Pantofliński Jan, " " Żywiec
38. Podłowski Władysław, " " Złoczów
39. Rusinowski Karol St., " " Radomyśl
40. Ryniewicz Jan, " " Tarnopol
41. Studencki Franciszek, " " Żywiec
42. Studencki Józef, " " " "

43. Szpakowski Ign. i Ant. & Mordarski Jan, handlarze nierogacizną, Grybów,
44. Wajdowicz Kazimierz, handlarz nierogacizną, Wojnicz,
45. Woliński Antoni, " " Sanok
46. Woliński Grzegorz, " " Sanok,
47. Woś Jakób, " " Rzeszów,
48. Zajączek Antoni, " " Stanisławów
49. Zieliński Jan, " " Dobczyce,
50. D. Mandel, Kraków.

Prezydent Dattner zagaja obrady następującą przemową:

„Otwierając dzisiejszą ankietę, mam zaszczyt powitać serdecznie wszystkich Panów, którzy łaskawi byli przybyć na nasze zebranie.

W szczególności witam najuprzejmiej reprezentantów c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie, Izb handlowych i przemysłowych we Lwowie i Brodach, Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych, Magistratu miast Krakowa i Lwowa, przedstawicieli władz kolejowych, jak niemniej wszystkich interesentów, zarówno produkcji, jak i handlu nierogacizną.

Jako wszystkim Panom dobrze wiadomo, jest handel nierogacizny galicyjskiej przedmiotem bardzo poważnych, milionowych obrotów, i przedstawia się ze stanowiska naszych interesów jako rzecz niezmiernej doniosłości gospodarczej tak dla hodowcy-rolnika, jakoteż i dla kupca.

Wiadomo dalej Panom, że w organizacji handlu nierogacizną, wywożoną z kraju na targi obce, a zwłaszcza na targ wiedeński, zaszły w ostatnich czasach daleko idące zmiany wskutek powstania wiedeńskiej, subwencyonowanej przez rząd „Viehverwertungsstelle“ oraz wskutek tego, że się hodowcy włościańscy z pominięciem dotychczasowych dróg handlowych znoszą bezpośrednio z ową, celom zaaprowizowania miasta Wiednia służącą „Viehverwertungsstelle“.

Nowy układ stosunków stał się powodem skarg ze strony polskich komisyonerów we Wiedniu, którzy twierdzą,

że działalność wiedeńskiego biura przynosi szkodę ich interesom handlowym bez żadnej dla hodowców i dla kraju korzyści.

Równocześnie poczęły się pojawiać publiczne głosy, które częścią przedstawiały sprawę wprost w przeciwnym świetle, aniżeli to czynią polscy komisyonerzy we Wiedniu, częścią zaś popierały zapatrywanie, że działalność wiedeńskiej centrali skierowaną jest tylko na zaopatrzenie Wiednia w tanie mięso, bez względu na interesa galicyjskich hodowców i handlarzy.

W tym stanie rzeczy sądziła Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie, iż rzeczą jest niezbędną, ażeby sami interesenci w sposób autorytatywny rzecz wyjaśnili i dlatego w porozumieniu z Izbami handlowymi we Lwowie i Brodach, zwołaną została dzisiejsza ankieta.

Nie potrzebuję chyba dodawać, że Izby w całej tej sprawie przestrzegają najściślej obiektywności. Izbom wszystkie interesa gospodarcze kraju są równie bliskie i ważne. Naszym obowiązkiem jest przeprowadzić w podobnych jak obecna sprawach, wyjaśnienie rzeczy przez interesentów, a jeżeli można, także i bezpośrednio porozumienie.

Interesa producentów i rzetelnego handlu idą i iść muszą wszędzie zupełnie w zgodzie, a jeżeli w tej mierze okazały się jakie braki, to musimy je w naszym gronie, pomiędzy sobą, bez obcych rozjemców załatwić.

W pierwszej linii chodzić musi dzisiaj o wyjaśnienie sprawy i zbadania prawdy. W tej mierze proszę też najuprzejmiej, aby Szanowni uczestnicy ankiety, bez żadnych ogródek i bez obawy o niedyskrecję swego zdania wyjawili raczyli.

Izba czuć się będzie szczęśliwą, jeżeli doprowadzi pomiędzy interesentami w tak ważnej sprawie do porozumienia i jeżeli z dzisiejszych obrad wyłoni się pożądany skutek zgodnego postępowania polskich hodowców i polskich handlarzy.

Życząc wielce Szanownym Panom pomyślnego wyniku obrad, przy których z natury rzeczy są wykluczone wszel-

kiego rodzaju uchwały, zapraszam Szanownych Panów do wyboru przewodniczącego“.

Przez aklamację wybrano na przewodniczącego radcę Magistratu p. Marcelego Zawadzkiego, który zagaja obrady następującymi uwagami:

Delegacja Związku galicyjskich handlarzy i komisjonerów nierogaczyny we Wiedniu wniosła w listopadzie 1908 r. do Izby handlowych i przemysłowych w Brodach, Lwowie i Krakowie obszerny memoriał, zwracający się przeciwko nowej organizacji sprzedaży bydła na targu wiedeńskim tzn. „Viehverwertungsstelle“.

Instytucja ta, założona przez ogólny związek stowarzyszeń rolniczych we Wiedniu a mająca na celu wykluczenie pośrednictwa przy sprzedaży nierogaczyny i bydła, zostaje pod patronatem gminy miasta Wiednia i otrzymuje znaczną subwencję Ministerstwa rolnictwa, z ogólnych funduszy państwowych.

Galicyjscy komisjonerzy twierdzą, że działalność tej „Viehverwertungsstelle“ jest szkodliwą zarówno dla naszych producentów nierogaczyny, jak i dla handlarzy i komisjonerów galicyjskich, nie przynosząc ani konsumentom ani producentom obiecanych korzyści.

Dzisiejsza ankieta interesentów miałaby tedy dostarczyć odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy i o ile działalność tzn. „Viehverwertungsstelle“ jest szkodliwą dla interesów galicyjskich producentów nierogaczyny i bydła?

2. Czy i o ile działalność tzn. „Viehverwertungsstelle“ jest szkodliwą dla galicyjskich handlarzy i komisjonerów nierogaczyny, wzgl. dla polskich handlarzy i komisjonerów na targu wiedeńskim?

3. Czy i o ile działalność tzn. „Viehverwertungsstelle“ wpłynęła na ceny nierogaczyny w kraju, oraz na spęd nierogaczyny na targi krajowe?

Przewodniczący otwiera następnie dyskusję.

P. No w a k występuje imieniem Związku handlarzy nierogacizny we Wiedniu przeciwko hasłu rzuconemu przez organizację rolniczą, aby chłopi nie sprzedawali trzody handlarzom w kraju. Podcina się przez to egzystencję kupców nie przynosząc żadnej korzyści włościanom, którzy sprzedawać muszą towar organizacyi pracującej o wiele drożej. Działalność organizacyi zbytu wysyłającej we wrześniu i listopadzie z r. 600 do 800 sztuk ogranicza się obecnie do wysyłki kilkudziesięciu sztuk, gdyż drobni hodowcy stracili już zaufanie do organów t. zw. „Viehverwertungsstelle“, której głównym celem jest zapewnić Wiedniowi możliwie niskie ceny mięsa.

P. Prochaska popiera twierdzenia przedmowcy na podstawie doświadczeń poczynionych na Bukowinie.

P. Maurizio zaznacza w następujący sposób zgodne stanowisko wszystkich trzech korporacji rolniczych w kraju w sprawie będącej przedmiotem obrad:

a). Organizacya pośrednictwa zbytu bydła i trzody chlewnej utworzona przy ogólnym Związku Stowarzyszeń rolniczych we Wiedniu, jako centrala, — tudzież analogiczne organizacye utworzone przy głównych korporacyach rolniczych w kraju, jako ogniwa tej centrali mają na celu ochronę interesowanych w pierwszym rzędzie małorolnych producentów bydła, w szczególności trzody chlewnej, tak w całym państwie, jak i u nas w kraju i są obecnie bardzo pożądane, a znaczenie ich i pożyteczność uznaje c. k. Rząd i kraj, używając im poparcia.

b). Ponieważ jak dotychczas z ilości trzody dowożonej na targ wiedeński, 98% przechodzi przez ręce handlarzy i komisjonerów a zaledwie 2% przypada na zbiorową organizacyę, przeto o zagrożeniu bytu handlarzy i komisjonerów obecnie mowy niema.

c). Działalność „Viehverwertungsstelle“ wpłynęła korzystnie na ceny osiągane przez producentów nie tylko tych, którzy z usług organizacyi korzystali, ale i innych producentów,

k którzy mają możliwość korzystania z tych usług, a bynajmniej na spęd na targi krajowe nie wpłynęło ujemnie.

P. Maurizio w dłuższym przemówieniu konstatuje, że organizacją zbytu dotknięci zostali w wyższym stopniu komisjonerzy aniżeli handlarze. Twierdzenia komisjonerów i handlarzy są w każdym razie przesadzone; jest rzeczywiście dążeniem rolników, aby wejść w bezpośrednie zetknięcie z konsumentem, bez względu na to, czy on jest w kraju czy we Wiedniu. Mowca powołuje się na dowody z targowicy krakowskiej, rzeszowskiej, strzyżowskiej itd., i stwierdza że organizacja nie rozszerza hasła, aby nie sprzedawać trzody na miejscu. Kiedy handlarze mieli monopol zbytu nierogaczyny, występowała ogromnie silnie różnica pomiędzy cenami wiedeńskimi a cenami ofiarowanymi przez handlarzy na miejscu, obecnie reguluje te ceny organizacja samopomocy rolniczej popierana przez rząd i kraje. Mowca zbija twierdzenie, jakoby koszta pośrednictwa „Viehverwertungsstelle“ były wysokie, prowizya ta wynosi u komisyonera 2 K. w organizacji 1:20 K. od sztuki.

P. Maurizio dziwi się opiekowaniu producentów nierogaczyny przez handlarzy i komisjonerów.

P. Ryniewicz wytłumacza tę opiekę okolicznością, że handel i chów nierogaczyny są najściślej ze sobą połączone, obecnie wzrosła konkurencya wśród kupców a chów równocześnie upada. Cyfra eksportu Galicy spadła z 1,400.000 na 970.000 sztuk nierogaczyny.

P. Barański odpiera zarzut p. Nowaka, że ceny trzody na targu wiedeńskim spadają i to na skutek działalności „Viehverwertungsstelle“, twierdzenia te może mowca poprzeć cyframi. Ceny nierogaczyny na targu wiedeńskim w marcu 1908 równają się cenom z listopada 1907, jakkolwiek spęd z paszy letniej powinien z natury rzeczy wywołać niżkę cen.

Interes handlarzy względnie komisjonerów nie jest zagrożony akcją rolników, którzy jednak starać się muszą, aby producent znał ceny i nie był wyzyskiwany przez organa handlarzy.

Mowca wskazuje, że pod względem produkcyi wzrasta hodowla w kraju stale i dzisiaj kraj nasz już konkuruje poważnie z przedniejszym towarem morawskim. Zauważyć jednak należy, że Galicyi odebrano najważniejsze źródło zbytu mianowicie wywóz do Prus, dokąd wysyłałiśmy w ubiegłym dziesięcioleciu bardzo wiele towaru.

P. Barański wątpi, czy ze względu na różnorodność interesów może porozumienie przyjść do skutku. Byłoby ono jednak możliwe, gdyby handlarze nie występowali tak gwałtownie przeciwko organizacyi, która jest regulatorem cen.

Organizacye rolnicze nie mogą pozwolić na to, aby ludność była oszukiwaną i wyzyskiwaną wprost drogą rabunku przez naganiaczy i wysłanników handlarzy, jakkolwiek tego zarzutu mowca samym handlarzom czynić nie myśli.

P. Zajączek wyjaśnia, że sami handlarze udawali się już kilkakrotnie zarówno do Namiestnictwa jak i do Starostw aby wykluczyć od targów owych niesumiennych pośredników czyli t. dzikich handlarzy. Zabiegi te dotychczas nie odniosły jednak skutku.

P. Prochaska twierdzi, że handlarze musieliby się bardzo wzbogacać, gdyby rzeczywiście ludność tak rabowali. Tymczasem dzisiaj nikt majątku nie robi na handlu nierogaczną.

Poseł Marszałkowicz. Mimo utraty $\frac{3}{4}$ części trzody galicyjskiej przez zarazę, występuje dziś Galicya z poważnym kontyngentem na targu wiedeńskim. Jestto zasługą hodowców galicyjskich, przedewszystkiem Towarzystw gospodarskich i rolniczych. Samo Towarzystwo gospodarskie lwowskie założyło przeszło 1500 chlewni zarodowych, co wywarło bardzo korzystny wpływ zarówno pod względem ilościowym, jak niemniej jakościowym na produkcję trzody.

W żadnej innej gałęzi handlu nie spotykamy się z tak regularnem podnoszeniem się i opadaniem cen, jak to ma

miejsce w handlu trzodą. Wedle bardzo ścisłych dat, ogłoszonych dla państwa niemieckiego wynosiły ceny nierogaczyny w latach:

1893—1894	M.	—·99	—	1·02
1895—1896	„	—·90	—	—·96
1897—1898	„	1·05	—	1·11
1899—1900	„	—·94	—	—·95
1901—1902	„	1·12	—	1·19
1903—1904	„	—·97	—	—·98
1905	„	1·26		
1906	„	1·35		

Obecnie jesteśmy świadkami podniesienia się i to znacznego cen trzody. To podwyższenie cen trzody odnosi się specjalnie u nas do sztuk o wadze 60 do 90 kg., podczas gdy sztuki opasowe wykazują stosunkowo niższą cenę. Interes zarówno producenta jak i konsumenta leży w tem, ażeby powołane czynniki nie wypuszczały z pod swej opieki hodowców lecz szły im zawsze na rękę z poradą, jakiego rodzaju trzodę mają hodować, kiedy i gdzie mają spieniężyć itd. Także i sfery handlowe w dobrze zrozumianym interesie własnym powinny uznawać ten porządek rzeczy.

P. Nowak przyznaje, że nastąpiła podwyżka cen, którzy jednak stąd wynikłe nie dostają się hodowcom, lecz mężom zaufania organizacyi producentów. Mowca wykazuje, że od czasu ujęcia pośrednictwa sprzedaży trzody przez te organizacje, zmniejszyła się liczba pośredników kupieckich na targu wiedeńskim. Pewna liczba zmuszoną była opuścić kraj rodzinny i wybrać sobie nowe pole działania. Ich skuteczną pracę widać np. na stałym podnoszeniu się liczby trzody importowanej z Siedmiogrodu.

Organizacja utworzona przez producentów nie przyczynia się wcale do obniżenia cen nierogaczyny w kraju. Mowca przytacza przykłady, gdzie masarze krakowscy sprowadzają nierogaczynę galicyjską z Wiednia, obciążoną oczy-

wicie kosztami pośrednictwa oraz kosztami podwójnego transportu towaru.

P. Nowak zwraca się w dalszym ciągu przeciwko hasłu, wydanemu przez producentów rolniczych, aby rolnicy nie sprzedawali towaru handlarzom. Organizacja własna hodowców i producentów rolniczych pracuje z wysokimi stosunkowo kosztami. Koszta te giną bezpowrotnie dla producenta, a służą jedynie do opłacania kosztów urzędników organizacji. Na dwie strony ponosi więc gospodarstwo krajowe szkody. Pieniądzy tych należałoby zdaniem mowcy użyć na polepszenie hodwli w kraju, pozwalając równocześnie żyć polskim handlarzom nierogacizny.

Dr. Dułęba jako prezes Towarzystwa Kółek rolniczych solidaryzuje się najzupełniej ze stanowiskiem, zajętem w sprawie organizacji zbytu trzody przez Towarzystwo rolnicze w Krakowie, oraz przez Towarzystwo gospodarskie we Lwowie.

Mowca uznaje w zupełności prawo do życia handlarzy, sądzi jednak, iż organizacja własna, jako rodzaj samopomocy wytwórców ma rację bytu i jest potrzebną.

Dr. Dułęba zwraca dalej uwagę na okoliczność, że z wielkiej ilości trzody wywożonej obecnie na targ wiedeński, bardzo nieznaczna tylko część przypada na zbiorową organizację rolniczą. Wobec tego dziwi się mowca twierdzeniu, jakoby był handlarzy był zagrożonym przez tę organizację. Instytucja Kółek rolniczych, która przedstawia również rodzaj samopomocy przy organizacji sprzedaży i zakupna przez rolników, współdziała z omawianą obecnie instytucją, która producentom zapewnia znaczne korzyści.

P. Rynie wicz, prezes Stowarzyszenia galicyjskich handlarzy nierogacizny w Tarnopolu, omawia w obszernym wywodzie położenie sfer kupieckich, handlujących trzodą w kraju. Handlarze nierogacizny mimo wielkiej gospodarczej ważności ich zadania pozbawieni są zdaniem mowcy, wszelkiej opieki tak ze strony rządu, jak kraju i innych instytucji,

których obowiązkiem jest opieka nad wszystkimi objawami życia gospodarczego. W szczególności byłoby rzeczą bardzo ważną i dla całego kraju pożyteczną, gdyby reprezentacja sfer kupieckich zastrzeżone miała zastępstwo w krajowych korporacjach gospodarczych i rolniczych. Obecnie sfery te pozbawione są tej reprezentacji i nie mogą wskutek tego przeciwdziałać szkodliwym dla nich częstokroć postanowieniom.

P. Ryniewicz uznaje w całej pełni zasługi Towarzystwa gospodarskiego oraz krakowskiego Towarzystwa rolniczego nad poprawieniem hodowli trzody w kraju, uważa jednak za konieczne, aby akcyę w tym kierunku przedsięwzięto na większą skalę, w szczególności zaś, aby przystąpiono do założenia wielkiej i wzorowo urządzonej chlewni zarodowej.

Dalszym bardzo ważnym postulatem, który powinien stanowczo łączyć tak producentów jak i handlarzy jest kwestya taryf kolejowych, które ułożone są w sposób bardzo szkodliwy dla eksportu nierogaczyny. Reprezentacye obu działów gospodarstwa krajowego winny odnieść się wspólnie do centralnego zarządu kolejowego z postulatem obniżenia taryfy na nierogaczynę, które przedstawia się dzisiaj, jako konieczność we walce konkurencyjnej z Węgrami. Również nieusprawiedliwioną jest istniejąca dzisiaj znaczna różnica taryfowa między opłatami za przewóz bydła rogatego a nierogaczyny. Jako towar o niższej cenie i niższej wadze powinna nierogaczyna opłacać także niższy fracht.

Jako wspólny postulat obu grup interesentów uznano także konieczność uzdrowienia wywozu trzody na zmonopolizowany dzisiaj w rękach niewielu komisyjonerów targ nierogaczyny w Pradze.

W dalszej dyskusyi zabierają kilkakrotnie głos pp. Maurizio, Dulęba, Rodakiewicz, którzy przemawiają ze stanowiska producentów oraz pp. Nowak, Ryniewicz, Lisowski i inni, zastępujący interesy handlarzy.

Dyskusya, która nie została zakończona przyjęciem żadnej rezolucyi, wyświetliła dostatecznie wzajemne stanowisko obu stron interesowanych, i dała w szczególności rezultat, iż

możliwym jest porozumienie pomiędzy handlarzami a producentami.

Ze strony handlarzy wyrażono jedynie życzenie, aby producenci cofnęli wydany rzekomo nakaz bojkotowania polskich handlarzy przez włościan. Nadto skonstatowanym został wspólny interes obu warstw w podniesieniu hodowli krajowej.

Reprezentanci Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie zapewnili handlarzy o jak najdalej idącym poparciu ich postulatów w sprawie uzyskania zastępstwa w Radzie weterynaryjnej oraz w kwestyi udogodnienia taryf kolejowych na przewóz nierogacizny.

52. Projekt przybocznej Rady handlowej.

Izba handlowa i przemysłowa w Opawie donosi, iż Związek Gremiów i Stowarzyszeń handlowych na Śląsku austriackim, przedstawił c. k. Ministerstwu handlu wnioszek o utworzenie przybocznej Rady handlowej, któraby miała wydawać opinię co do wszystkich aktów ustawodawczych i ważniejszych zarządzeń administracyjnych, wydawanych przez c. k. Ministerstwo handlu.

Izba opawska prosi o doniesienie, jakie stanowisko wobec tej sprawy zajmują interesowane sfery handlowe tut. okręgu.

Dążeń analogicznych, mających na celu utworzenie nowej Rady przybocznej dla spraw handlowych nie spostrzegła Izba dotąd w Galicyi zachodniej.

Jakkolwiek dla specjalnych spraw handlowych niema dotąd osobnej Rady przybocznej, nie uważa Izba za pożądane, aby mnożyć i tak znaczną już liczbę niezawsze odpowiedzialnych Rad przybocznych.

Izba uważałaby za wskazane poruszenie tego rodzaju sprawy, obchodzącej całą Austryę, na Centrali handlowo-politycznej.

53. Pobór akcyzy od palonych napojów wyskokowych.

Na zapytanie c. k. Dyrekcyi Okręgu Skarbowego w Krakowie z dnia 9-go listopada 1909 L. 31115/09 oraz z dnia 11 marca 1910 L. 3787/910 oświadczyła się Izba handlowa i przemysłowa za sprawdzaniem przesyłek palonych napojów wyskokowych, nadsyłanych z Węgier tudzież z Bośni i Hercegowiny, w głównym urzędzie liniowym.

Podobnie uważa Izba, iż należałoby w myśl życzeń stron, poddawać badaniu posyłki nadchodzące w postępowaniu przekazowem oraz wysyłane z Krakowa, wspólnie z miejskimi organami akcyzowymi, przez oddział „Kraków kolej“.

Tego rodzaju scentralizowanie czynności sprawdzania transportów palonych napojów wyskokowych leży zarówno w interesie stron, jak i w interesie uproszczenia odnośnych manipulacyi służbowych.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z nadzwyczajnego publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE

z dnia 6 maja 1909 roku.

TREŚĆ:

I.

Wybory.

54. Wybór członków państwowej Rady kolejowej . . . Str. 148
55. Sędziowie fachowi dla Jasła . . . . . " 148

II.

Komunikacje.

56. Reforma taryf kolejowych . . . . . " 148
57. Wagi pomostowe na stacji w Bierzanowie i Swo-
szowicach . . . . . " 150
58. Połączenie telefoniczne z Limanową . . . . . " 151

III.

Sprawy handlowe.

59. Sprzedaż soli w okruchach . . . . . Str. 151

Przewodniczący, prezydent Dattner konstataje komplet i otwiera posiedzenie o godzinie 4 popołudniu.

I.

Wybory.

54. Wybór członków państwowej Rady kolejowej.

Z powodu upływu trzechlecia obecnych zastępców Izby w państwowej Radzie kolejowej, wezwało Ministerstwo kolei żelaznych prezydium o przeprowadzenie nowych wyborów.

Na wniosek Dra Henryka Szarskiego wybrani zostali ponownie delegatami Izby do państwowej Rady kolejowej pp. Maurycy Dattner oraz Juliusz Epstein.

Zastępcami zamianowano członków Izby pp. Edwarda Uderskiego i Bernarda Wachtla.

55. Sędziowie fachowi dla Jaśła.

Sądowi obwodowemu w Jaśle uchwalono zaproponować w miejsce śp. Wincentego Wojtynkiewicza, następujące terno kandydatów na urząd fachowego sędziego obywatelskiego:

Alfreda Romana Weissa, właściciela apteki w Jaśle,
Maryana Kurza, właściciela składu węgla i domu komisowego w Jaśle, oraz
Tytusa Władysława Brąglewicza, kupca w Jaśle.

II.

Komunikacje.

56. Reforma taryf kolejowych.

Projektowana przez rząd reforma taryf kolejowych, mająca obok zasadniczej zmiany dotychczasowego systemu obli-

czania stawek, przynieść nadto znaczne podwyższenie kosztów przewozowych, zmusiła instytucje, powołane do obrony interesów gospodarczych kraju, do wspólnej akcji obronnej.

Pod egidą Wydziału krajowego we Lwowie odbyło się kilka posiedzeń korporacji gospodarczych oraz instytucji zawodowych, na których nastąpił podział pracy oraz rozdział materiałów pomiędzy poszczególne czynniki.

Na konferencyi galicyjskich Izb handlowych i przemysłowych, odbytej we Lwowie dnia 13 grudnia 1908, uchwalono odczekać najpierw przedłożenia projektu nowej taryfy, a następnie zwołać szereg ankiet fachowych częścią do Lwowa, częścią do Krakowa.

Wedle ułożonego wspólnie planu, odbyły się ankiety te w następującym porządku:

1. Przemysł piwowarski we Lwowie, dnia 5-go kwietnia 1909.

2. Przemysł naftowy i spirytusowy we Lwowie, dnia 8 kwietnia 1909.

3. Przemysł młynarski i papierowy we Lwowie, dnia 9 kwietnia 1909.

4. Drzewo oraz wyroby drzewne, we Lwowie dnia 14 kwietnia 1909.

5. Przemysł chemiczny oraz żelazny, wyrób maszyn, narzędzi rolniczych itp. w Krakowie, dnia 15 kwietnia 1909.

6. Węgiel kamienny i wyroby ceramiczne, cement, wapno, huty szklane, kruszce itp. w Krakowie dnia 16-go kwietnia 1909.

Na podstawie referatów fachowych objawiali interesowani swe życzenia pod względem taryfowym, a rezultat obrad posłużył następnie do przedstawienia taryfowych życzeń krajowego gospodarstwa zarówno w Centrali handlowo-politycznej, która przeprowadziła podobne ankiety dla całej Austrii, — jak i przed rządem centralnym.

Po ukończeniu robót przedwstępnych, prowadzonych równolegle przez Izby handlowe i przemysłowe, c. k. Towarzystwa gospodarskie i Centralny Związek przemysłu fabrycznego, zwołał Wydział krajowy na dzień 26 kwietnia 1909

konferencję reprezentantów wszystkich gałęzi galicyjskiej produkcji i galicyjskiego handlu, celem ujednostajnienia całego materiału postulatów galicyjskich.

Nadto zwołaną została do Ministerstwa kolejowego konferencja na dzień 29 kwietnia 1909, którą wyprzedziło porozumienie się interesentów galicyjskich w Ministerstwie dla Galicyi, w dniu 28 kwietnia 1909.

Cały operat studyów i obrad zebrany i ułożony został przez biuro kolejowe Wydziału krajowego. Żądania te przedstawiono we formie memoriału ministrowi kolei żelaznych oraz ministrowi dla Galicyi.

Energiczne i rzeczowe stanowisko interesentów galicyjskich oraz czynników do ich obrony powołanych, umożliwiło odwrócenie bardzo znacznych szkód, grożących krajowi naszemu na skutek podrożenia taryf kolei państwowych.

57. Wagi pomostowe dla stacji w Bierzanowie i Swoszowicach.

Zarząd powiatowy Kółek rolniczych w Wieliczce zwrócił się do Izby z prośbą o poczynienie kroków u władz kolejowych, w sprawie urządzenia na stacjach w Bierzanowie i Swoszowicach wag pomostowych dla ważenia przesyłek całowozowych.

Rozwijający się coraz silniej ruch handlowy płodami rolniczymi, a w szczególności zbożem i ziemniakami, jak najmniej wywóz i przywóz sprowadzanego w wielkich ilościach węgla, dalej otrąb, nawozów sztucznych itd., naraża strony z powodu braku wag pomostowych na bardzo znaczne straty.

Prośbę zarządu powiatowego Kółek rolniczych przedstawiła Izba c. k. Dyrekcji kolei państwowych w Krakowie, z której dochodzeń okazało się jednak, iż na razie jest ruch przesyłek całowozowych na stacjach Bierzanów i Swoszowice nie dość żywy, aby usprawiedliwić potrzebę ustawienia wag pomostowych.

Dyrekcya przyrzekła jednak, iż zwróci się z odpowiednim wnioskiem do Ministerstwa kolei żelaznych z chwilą zwiększenia się ruchu towarowego w wymienionych stacyach.

58. Połączenie telefoniczne z Limanową.

Dyrekcya rafinerji Towarzystwa naftowego Siła i Światło w Limanowej zwróciła się do Izby z prośbą o przyspieszenie budowy linii telefonicznej do Nowego Sącza, jakoteż połączenia z Urzędem pocztowym i stacją kolejową w Limanowej.

Towarzystwo oświadczyło już gotowość przyczynienia się jedną trzecią częścią do kosztów tej budowy i otrzymać miało przyrzeczenie, że po zwróceniu aktów przez Ministerstwo handlu, Dyrekcya poczt rozpocznie natychmiast budowę.

Wobec niezwyklej doniosłości jaką posiada połączenie telefoniczne dla przedsiębiorstwa przemysłowego o rozmiarach rafinerji w Limanowej, zwróciła się Izba do c. k. Dyrekcyi z prośbą o spieszne wydanie zarządzeń, aby budowa wspomnianej linii i lokalnego połączenia w Limanowej w możliwie najkrótszym czasie przeprowadzoną została.

Analogiczne żądanie wystosowała Izba do c. k. Ministerstwa handlu we Wiedniu.

III.

Sprawy handlowe.

59. Sprzedaż soli w okrucach.

Pismem z dnia 18 grudnia 1908 L. 7884 zwróciła się Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie do c. k. Ministerstwa skarbu z żądaniem, aby Zarządowi Salin w Wieliczce zezwolono na wydawanie soli kruchowej dla tutejszo-krajowej konsumcyi.

Izba zwróciła przy tej sposobności uwagę czynników miarodajnych na nieracyonalność gospodarczą obecnego stanu,

gdzie sprzedawcy soli zmuszeni są sprowadzać po znacznie droższych kosztach sól, wydobytą w Galicyi, z poza granic kraju i dostarczać jej konsumentom dopiero po przebyciu tej długiej i kosztownej drogi.

W sprawie tej przedstawili Izbie sprzedawcy soli ponowne zażalenie.

Przy dochodzeniach komisyjnych przedsięwziętych w Wielicze, miano uznać w zasadzie uprawnienie i potrzebę wydawania soli kruchowej. Wedle informacji Izby, miały też zarówno Zarząd Salin, jak i sfery kupieckie poczynić przygotowania, celem podjęcia bezpośredniej sprzedaży soli kruchowej z Wieliczki.

Izba opisała ten stan rzeczy w memoryale przesłanym c. k. Ministrowi skarbu, zwracając jednocześnie uwagę na okoliczność, że nie wszystkie miejsca sprzedaży soli w kraju wykluczone zostały od bezpośredniej sprzedaży soli kruchowej. Dla reszty sprzedawców stanowi poziom cen tego gatunku soli znaczne utrudnienie, gdyż soli kruchowej nie mogą więcej z zarobkiem sprowadzać przez Śląsk.

Izba wyraziła też życzenie, aby c. k. Ministerstwo skarbu możliwie rychło pozwoliło na nieograniczone wydawanie w Wielicze soli kruchowej, za którą popyt w kraju dotąd nie ustał.

Po licznych urgensach, otrzymała Izba za pośrednictwem c. k. Galicyjskiej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie za wiadomienie, iż c. k. Ministerstwo skarbu zastrzegło reskryptem z dnia 15 sierpnia 1909 l. 34584 wydawanie soli szybikowej tak mielonej jak i w kawałkach ze salin w Wielicze i Bochni dla rozsprzedaży względnie konsumcyi w Galicyi, aż do dalszego zarządzenia – w pierwszej linii wyłącznie dla Wydziału krajowego.

Do wydania powyższego zarządzenia widziało się c. k. Ministerstwo skarbu dlatego spowodowanem, ponieważ sól szybikowa w Wielicze występuje obecnie tylko w ograniczonych ilościach, zaś w Bochni z powodu zarządzanej bardzo pilnej i koniecznej przebudowy głównego szybu wydobywczego „Kampi“ odbudowa względnie wydawanie tego

gatunku soli będzie się mogło odbywać na razie tylko w ograniczonej ilości.

Ta ograniczona obecnie ilość soli szybikowej o ile dotyczy zapotrzebowania Galicyi musi zaś być pozostawioną do dyspozycji Wydziału krajowego, który w interesie konsumentów, przy poparciu ze strony Państwa przyjął na siebie obowiązek sprzedawać wszędzie sól kamienną miążko męta, dobrą co do jakości i w odpowiednim opakowaniu w cenie jednolitej w drobnej sprzedaży po 20 h. za 1 kg.

Izba nie ograniczyła się jednak na przyjęciu do wiadomości tej odpowiedzi, lecz zwołała na dzień 26 października 1909 do Izby konferencję handlarzy soli, która zastanawiała się w pierwszym rzędzie nad stworzoną przez Wydział krajowy organizacją sprzedaży soli oraz stosunkiem wolnego handlu solą do tej organizacji.

W konferencji wziął udział przewodniczący sejmowej komisji solnej, poseł Jan Wasung, dyrektor krajowego Zarządu sprzedaży soli Dr. Stanisław Miziewicz, oraz ze strony interesentów prezes Stowarzyszenia kupców i młodzieży handlowej p. August Porebski, M. S. Hammer, handlarz solą w Podgórzu i Kazimierz Lisowski, handlarz solą w Krakowie.

Po szczegółowej, kilkugodzinnej dyskusji ustalono zgodnie następujące postulaty kupiectwa :

1. Handlarze solą wzgl. organizacje kupiectwa rozpoczną za pośrednictwem Izby handlowej starania u rządu, celem powiększenia bonifikacji, przyznawanej przez rząd Wydziałowi krajowemu, która nadwyżka ma być przeznaczoną do podwyższenia prowizyi, przyznanej kupcom.

2. Należy zaprowadzić większe paczki soli białej, lepszej jakości, o wadze 2 do 2½ kg., w staranniejszem opakowaniu, przeznaczone do konsumcyi warstw zamożniejszych i ustalić ich cenę w ten sposób, aby kupcy mieli znaczniejsze zyski, niż przy sprzedaży paczek 20-halerzowych, służących do zaspokojenia konsumcyi szerokiego ogółu.

3. Należy domagać się zaprowadzenia paczek soli o wadze $\frac{1}{2}$ i $\frac{1}{4}$ kg.

W sprawie podwyższenia bonifikacji rządowej dla Wydziału krajowego udać się ma do Wiednia specjalna deputacja pod kierownictwem Izby handlowej, celem przedstawienia tej sprawy w Ministerstwie skarbu, przy pomocy Koła Polskiego we Wiedniu.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE

z publicznego posiedzenia

**IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE**

z dnia 15 czerwca 1909 roku.

TREŚĆ:

I.

Sprawozdanie prezydyalne.

60. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia
20 kwietnia 1909 . . . . . Str. 161

II.

Wybory.

61. Rzecznawcy dla zakupna artykułów żywności . . . . . " 165

III.

Komunikacje.

62. Wnioski na letnią sesję państwowej Rady kole-
jowej . . . . . " 166

63. Ubytek przy transporcie żywej nierogacizny	Str. 169
64. Rozszerzenie sieci telefonicznej w kraju	" 170
65. Port zimowy i handlowy na Wiśle pod Szczucinem	" 171

IV.

Sprawy przemysłowe.

66. Wywłaszczenie na cele przemysłowe	" 178
67. Organizacja rzeźbiarzy w zachodniej Galicyi	" 187
68. Organizacja fotografów Krakowie	" 189
69. Organizacja przemysłów gospodnio-szynkarskich w Żywcu	" 189
70. Organizacja przemysłów gospodnio-szynkarskich w Jaśle	" 189
71. Organizacja przemysłów gospodnio-szynkarskich w Grybowie	" 190

V.

Opinie w sprawach przemysłowych.

72. Charakter przemysłowy wyrobu lodów	" 190
73. Charakter przemysłowy sprzedaży mięsa	" 190
74. Charakter przemysłowy przewozu towarów	" 190
75. Wspólna karta przemysłowa dla dwóch osób	" 191

VI.

Sprawy handlowe.

76. Unormowanie obrotu olejami mineralnymi	" 191
77. Ankieta w sprawie opłat szynkarskich	" 194
78. Interes wysyłkowy obuwia	" 201

VII.

Opinie w sprawach handlowych.

79. Płatność pretensyi kupieckich	" 202
80. Wymiar t. zw. procentu dziennego	" 202
81. Odpowiedzialność ajenta w handlu księgarskim	" 202
82. Znaczenie wyrażenia „Parität frachtfrei“	" 203
83. Oznaczenie terminu dostawy	" 203
84. Obowiązki spedytora	" 203
85. Prowizya przy obrocie wikliną	" 203

VIII.

Ogólne sprawy gospodarcze.

86. Wystawa w Częstochowie	Str. 204
87. Sprawa popierania eksportu	" 204

Przewodniczący prezydent Dattner konstatuje komplet
otwiera posiedzenie o godzinie 4 popołudniu.

I.

Sprawozdanie prezydyalne.

Na posiedzeniu plenarnem z dnia 20 kwietnia b. r. uchwaliła Świetna Izba przedstawić Sądowi obwodowemu w Rzeszowie terno kandydatów na urząd ławnika handlowego. Jeden z zaproponowanych przez Izbę kupców p. Jan Dymnicki, odmówił przyjęcia urzędu asesora. Wobec pilności sprawy zaproponowało prezydium w jego miejsce, zgodnie z wnioskiem komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych p. Maryana Kurza, w Rzeszowie i prosi o zatwierdzenie tego zarządzenia.

Dokonany na ostatniem posiedzeniu Świetnej Izby wybór dwóch członków i ich zastępców do państwowej Rady kolejowej, uzyskał zatwierdzenie pana Ministra kolei żelaznych.

Wycieczka krajowej komisji dla spraw przemysłowych do krakowskiego Zagłębia przemysłowego, urządzona przez Izbę wspólnie z gminą miasta Krakowa, odbyła się w dniach 12 i 13 maja przy udziale marszałka krajowego Ekscelencyi hr. Stanisława Badeniego i ministra dla Galicyi Ekscelencyi Dra Duleby, jakoteż szeregu przedstawicieli władz rządowych i administracyjnych oraz licznych osobistości poselskich, radzieckich i członków świetnej Izby. Dwudniowy objazd kilkunastu wielkich zakładów przemysłowych i górniczych dostarczył uczestnikom wycieczki naocznego dowodu, że wytwórczość Zagłębia naszego, posiłkowana energiczną eksploatacją obfitych pokładów węgla kamiennego, posiada znakomite warunki rozwoju.

Ze spraw komunikacyjnych podnieść należy konferencyę, odbytą dnia 28 kwietnia w ministerstwie dla Galicyi,

oraz dnia 29 kwietnia w ministerstwie kolejowem. Zyskanie w projektowanej podwyżce taryf, pewnych ulg dla Galicyi, zależnem jest obecnie od stanowiska, które zajmie w tym względzie ministerstwo skarbu. Koło polskie rozwija w tej sprawie bardzo żywą działalność i użyczy z pewnością jak najgorliwszego poparcia postulatam, objawionym przez zastępców Galicyi w subkomitecie Rady kolejowej.

Mogę dalej zawiadomić Świątą Izbę, że projekt rozszerzenia krakowskiej sieci telefonicznej został już przez lwowską Dyрекcyę poczt przesłany w dniu 17 maja do ministerstwa handlu. Prezydium czuwa dalej nad rychłem i korzystnem rozwiązaniem tej dla miasta naszego tak doniosłej sprawy.

Izba wzięła udział w komisji dla omówienia generalnego projektu portu zimowego i handlowego w Szczucinie w dniach 7 i 8 czerwca b. r. Sprawa ta będzie przedmiotem obrad dzisiejszego posiedzenia. Nadto była Izba zastąpioną w komisji obchodowej kolei lokalnej Muszyna-Krynica, przez radcę Jakóba Judkiewicza, a w komisji obchodowej linii Jasło-Konieczna, przez radcę Waleryana Stawiarskiego.

Statut dotacyi Jubileuszowej, uchwalonej przez Izbę dla niesienia pomocy i pieczy dzieciom i sierotom po zubożałych kupcach, przemysłowcach i rękodzielnikach, przedłożony został do zatwierdzenia ministerstwu handlu.

Na skutek kilkakrotnych reklamacyi naszych władz konsularnych, ostrzegła Izba konsumentów przed działalnością pewnych interesów wysyłkowych taniego obuwia w Krakowie, oraz pouczyła publiczność o wartości kilku pokątnych wystaw zagranicznych, obliczonych na zbyt medali wystawowych.

Izba wzięła nadto udział w zwołanej do Lwowa wspólnej ankiecie Izb galicyjskich dla omówienia sprawy opłat szynkarskich, która znajduje się na porządku dziennym posiedzenia.

Sprawa unormowania obrotu olejami mineralnymi stanowiła przedmiot odbytej w Izbie w dniu 4 maja konferencyi, z której będzie Szanownym Panom złożone sprawozdanie.

Świetna Izba raczy przyjąć powyższe sprawozdanie do wiadomości oraz upoważnić prezydium do samodzielnego załatwienia w czasie feryi wakacyjnych ważniejszych spraw, przekazanych regulaminem plenum Izby.

Pragnąłbym w końcu poruszyć jeszcze jedną sprawę. Staraniem Straży polskiej odbył się przed kilku dniami wiec w sprawie odniemczenia stacyi kolei północnej w Krakowie. Wedle doniesienia jednego z dzienników miejscowych, podniesiono na tym wiecu przeciw Izbie handlowej zarzuty, jakoby Izba wszelkimi środkami utrudniała tę akcyę i jakoby była ekspozyturą germanizacyi.

Zarzut germanizacyi, skierowany pod adresem Izby jest poprostu niedorzeczny.

Izba krakowska w ciągu długich lat swej pracy publicznej stała zawsze — co zresztą z natury rzeczy samo przez się wynika i nie jest żadną zasługą — na gruncie czysto narodowym. Za działalność naszą odpowiadamy przed własnym sumieniem i przed opinią publiczną całego polskiego społeczeństwa, a lekcyi patriotyzmu od nikogo ani nie potrzebujemy, ani nie przyjmujemy.

Zarzuty tego rodzaju, których właściwa tendencya aż nadto jest widoczną, musimy też napiętnować z całym oburzeniem i z całą stanowczością, jako zwykłą nieprawdę.

Tyle co do stanowiska Izby.

Chciałbym jednak dodać jeszcze kilka słów do sprawy personalu na dworcu krakowskim. Jak to wszystkim Panom wiadomo, była sprawa obsady galicyjskich linii kolei północnej personalęm urzędniczym polskim, warunkiem, postawionym przez Koło Polskie przy upaństwowieniu tej kolei a przyjętym wówczas przez rząd. W wykonaniu tego wziętego na siebie obowiązku, zastępuje też c. k. Dyrekcyja kolei północnej, o ile nam wiadomo stopniowo wprowadzie, ale w szybkim tempie — urzędników nie władających biegle językiem polskim, urzędnikami Polakami. W ten sposób czyni się zadość warunkom, postawionym przez Koło Polskie z okazji upaństwowienia kolei północnej, a przezorności oraz

wpływom Koła Polskiego, zawdzięczamy też wszystkie na tem polu osiągnięte sukcesy.

Wobec tego żałować tylko wypada, że krzykliwa a nieświadoma rzeczy agitacya w rezultacie opóźnia i krzyżuje uzyskanie szybkiego wykonania owych przyrzeczeń, jakie w sprawie galicyjskich linii kolei północnej otrzymano.

W końcu zaznaczam, że Izba z drogi tej spokojnej i wytrwałej pracy, którą dotychczas kroczy i którą na przyszłość kroczyć będzie, nie da się odwieść żadnemi napaściami.

60. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 20 kwietnia 1909.

Do dziennika podawczego wpłynęło ogółem 1345 aktów, które pociągnęły za sobą potrzebę wysłania 1415 pism do władz i stron.

Stałe sekcye Izby odbyły następujące posiedzenia:

27 kwietnia 1909 komisya prezydyalna,

6 maja " " dla spraw koncesyjnych i osobistych,

22 " " " połączonych sekcji,

25 " " " dla spraw koncesyjnych i osobistych,

7 czerwca " " dla spraw koncesyjnych i osobistych,

12 " " " połączonych sekcji.

Dnia 25 i 26 kwietnia odbyły się we Lwowie konferencye w sprawie reformy taryf kolejowych, w których wziął udział imieniem Izby wicesekretarz Dr. Beres.

Do komitetu organizacyjnego w sprawie kongresu dla spraw szkolnictwa handlowego, odbyć się mającego w Wiedniu w r. 1910 wydelegowano wicesekretarza Izby Dra Joseferta.

W uroczystości otwarcia I. bursy im. Andrzeja Potockiego dla młodzieży handlowej i rękodzielniczej wziął udział imieniem Izby wicesekretarz Dr. Josefert.

Do wydziału uzupełniającej szkoły przemysłowej w Rzeszowie wybrano p. Maurycego Oberländera, aptekarza w Rzeszowie.

Do komisji wojskowej I. korpusu w Krakowie w sprawie dostawy płodów rolniczych, wybrano jako delegatów pp. posła Franciszka Maryewskiego oraz r. Norberta Wasserberga.

Do komisji wojskowej w sprawie odbioru obuwia, wybrano jako znawcę p. Jerzego Wernera, jako zastępcę p. Karola Weigla, majstrów szewskich w Krakowie.

W Y D A N O :

W s p r a w a c h p r z e m y s ł o w y c h :

1	opinię	w sprawie	ograniczenia	przemysłu	zastawniczego.
1	"	"	"	zaliczenia	przemysłu wyrobu wody sodowej do rzędu przemysłów rękodzielniczych, wzgl. koncesyjonowanych.
1	"	"	"	charakteru	przemysłowego przewozu mebli.
1	"	"	"	charakteru	przemysłowego wyrobu stołków giętych.
1	"	"	"	charakteru	przemysłowego wyrobu lodów.
1	"	"	"	koncesyi	na biuro podróży.
2	opinie	"	"	koncesyi	na utrzymywanie przydziału doróżek automobilowych.
1	opinię	"	"	publicznej	wysprzedaży towarów.
36	opinii	"	"	dyspens	od dowodu uzdolnienia.
2	opinie	"	"	koncesyi	na odbywanie jarmarków.
4	"	"	"	taryfy	opłat targowych.
1	opinię	"	"	taryfy	kominiarskiej.

Nadto wydano szereg opinii w sprawie nominacji przewodniczącego i zastępcy komisji egzaminacyjnej dla

czeladników, oraz w sprawie regulaminów dla tychże komisji.

II. W sprawach handlowych:

- 1 opinię w sprawie obowiązku spedytora w wypadku niemożebności wykonania zleceń strony.
- 1 " " prowizji za pośrednictwo przy kupnie wikliny.
- 1 " " terminu wykonania umowy o dostawę „per April“.
- 1 " " znaczenia wyrażenia „Parität frachtfrei der Empfangstation“.
- 1 " " ubytku przy transporcie nierogacizny.
- 1 " " udziału ajenta podróżującego za prowizją, w stratach firmy księgarskiej.
- 1 " " zwyczaju handlowego co do płatności pretensji kupieckich.
- 1 " " odsetek od pożyczek kupieckich na t. zw. dzienny procent.

III. W sprawach handlowo-politycznych:

- 1 certyfikat w sprawie ulg paszportowych przy wyjeździe do Rosji.
- 25 certyfikatów w sprawie uwolnienia od cła odpadków kości, przeznaczonych do fabrykacji sztucznych nawozów.
- 1 świadectwo pochodzenia na benzynę, idącą do Francji.

IV. W sprawach podatkowych:

- 3 opinie w sprawie stemplowania ksiąg handlowych.
- 1 opinię " zwrotu podatku spożywczego i dodatku gminnego od piwa morawskiego przy wywozie z miasta Krakowa.

- 1 opinię w sprawie poboru soli fabrycznej do konserwacji skór surowych.
 5 opinii „ ulg podatkowych przy poborze benzyny do celów motorowych.

V. W sprawach ruchu kolejowego i wodnego.

38 kart legitymacyjnych dla agentów podróżujących.

2 poświadczenia, celem uzyskania podwójnej karty kolejowej.

W c. k. Ministerstwie kolei poparto petycyę stowarzyszenia podróżujących kupców, w sprawie ponownego wprowadzenia wagonów III kl. przy pociągach pospiesznych Nr. 7 i 8.

W Dyrekcji kolei państwowych w Krakowie interweniowano w sprawie urządzenia wag mostowych na stacyach w Swoszowicach i Bierzanowie.

W komisji obchodowej i ekspropriacyjnej z powodu projektowanej kolei Jasło-Żmigród, dla części linii kolejowej Jasło-Konieczna, wziął udział imieniem Izby p. r. Waleryan Stawiarski.

Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych podało interesantom stawki frachtowe dla 18 gatunków towarów w 97 relacjach.

VI. W sprawach pocztowych:

1 opinię w sprawie reformy doręczania depesz zapomocą telefonu.

C. k. galicyjskiej Dyrekcji poczt i telegrafów we Lwowie wydano opinię w sprawie włączenia Zabierzowa do projektowanej linii telefonicznej Kraków-Krzeszowice.

VII. W sprawach dostaw i sprzedaży publicznych.

Wydano 2 świadectwa solidności i zasobności firmom protokołowanym, starającym się o dostawy rządowe.

W dziennikach miejscowych zamieszczono 18 notatek o rozpisaniu dostaw i sprzedaży publicznych oraz zawiadomiono o rozpisaniu interesowane firmy w okręgu Izby.

VIII. Władzom sądowym podano rzeczoznawców z działu buchalteryjnego oraz znawców z pośród handlarzy piór kogucich.

IX. Władzom wojskowym i cywilnym podano w 7-iu wypadkach ceny targowe i giełdowe rozmaitych artykułów.

X. Władzom oraz stronom prywatnym podano w 38 wypadkach adresy firm krajowych i zagranicznych.

XI. Marek ochronnych zarejestrowano 17 oraz 11 wzorów przemysłowych.

II.

Wybory.

61. Rzeczoznawcy dla zakupu artykułów żywności.

Jako rzeczoznawców w sprawie zakupu artykułów spożywczych, podano Intendanturze I. Korpusu w Krakowie pp. Franciszka Maryewskiego, posła na Sejm krajowy i prokurzystę firmy „M. Baruch“ młyn parowy w Podgórzu, oraz Norberta Wasserberga, członka Izby i współwłaściciela firmy „Fogelstrauch i Wasserberg“, bieńczycki młyn parowy w Krakowie.

III.

Komunikacje.**62. Wnioski na letnią sesję państwowej Rady kolejowej.**

Jak corocznie, zawiadomiła Izba sfery interesowane drogą specjalnego cyrkularza oraz przez notatkę, zamieszczoną we wszystkich dziennikach okręgu, iż przygotowuje materiał na lipcową sesję państwowej Rady kolejowej.

Na podstawie dość licznie nadesłanego materiału życzeń, uchwalono na podstawie obrad komisji dla spraw komunikacyjnych zgłosić następujące wnioski na letnią sesję Rady:

1. Wzywa się c. k. Ministerstwo kolei żelaznych, aby traktowało z możliwym pośpiechem budowę nowego dworca towarowego w Krakowie, a w każdym razie poleciło rozpoczęcie robót w ciągu roku 1909.

Stosunki, panujące na dworcu towarowym na stacyi w Krakowie, pogorszyły się w ten sposób, iż dalsza zwłoka w budowie i urządzeniu nowego dworca, pociągnęłaby za sobą groźne wprost niebezpieczeństwo dla obrotu i produkcji towarów w Krakowie.

Sfery miarodajne przyznają same, iż dzisiejszy stan rzeczy nie da się żadną miarą utrzymać. Za rychłem podjęciem robót przemawia również ciągle podnoszenie się cen gruntów.

2. Wzywa się c. k. Ministerstwo kolei żelaznych, aby przeprowadziło gruntowną reformę rozkładów jazdy na wszystkich liniach austr. kolei państwowych.

Wskutek upaństwowienia najważniejszych kolei prywatnych i zaprowadzenia jednolitej administracyi dla powiększonej w ten sposób sieci kolei państwowych, staje się sprawa ulepszenia rozkładu jazdy coraz bardziej piekącą, zwłaszcza, iż znikły dawne różnice w interesach konkurujących między sobą kolei prywatnych. Leży zarówno w interesie publiczności, jak i zarządu kolei państwowych, aby możliwie rychło przystosowano do tej sytuacji ogólny plan rozkładów jazdy

przy uwzględnieniu potrzeb nowoczesnej komunikacji osobowej oraz przy zastosowaniu systemu bezpośrednich wozów przechodnich na wzór zagranicy.

Delegaci Izby wskazali przykładowo na bardzo niedogodne połączenia pomiędzy Galicyą a Czechami, żądając gruntownej zmiany w interesie obu prowincyi.

3. Wzywa się c. k. Ministerstwo kolei żelaznych o przyspieszenie jazdy oraz wstawienie wagonu restauracyjnego przy pociągu pospiesznym Nr. 13, odj. z Wiednia 3:10, przyj. do Krakowa 11:32 w nocy.

Pociąg Nr. 14 stanowi najmniej dogodnie połączenie pospieszne pomiędzy Wiedniem a Krakowem oraz resztą kraju. Jazda pociągiem tym trwa 8 godzin 32 min., tak iż mimo zapłaty pełnych biletów pospiesznych, zmuszeni są pasażerowie do jazdy trwającej o 1½ godzin dłużej, niż przy pociągach pospiesznych Nr. 5 wzgl. 7.

Izba domagać się tedy musi, aby przez skrócenie przystanków i szybsze prowadzenie pociągów oraz przez wstawienie wagonu restauracyjnego, udostępniono pasażerom wszystkie dogodności ruchu pospiesznego.

Wcześniejszy przyjazd pociągu Nr. 13 do Krakowa stworzyłby nadto dogodnie połączenie do pociągu osobowego w kierunku Lwowa oraz Podwołoczysk, który opuszcza Kraków o godzinie 10 wieczór.

4. Wzywa się c. k. Ministerstwo kolei żelaznych o przesunięcie czasu odjazdu oraz przyspieszenie ruchu przy pociągu osobowym Nr. 16 z Krakowa do Wiednia, jak niemniej o przyspieszenie pociągu osobowego Nr. 39 z Wiednia do Krakowa, tak aby przyjazd do Krakowa przypadął na wczesne godziny ranne.

Niedogodne skutki dzisiejszej komunikacji osobowej pomiędzy Krakowem a Wiedniem, zmuszają publiczność do używania drogich stosunkowo połączeń pospiesznych, które też wskutek tego stale są przepelnione.

Przyspieszenie i ulepszenie rozkładu jazdy pociągów osobowych na tej przestrzeni wyszłoby na korzyść szerokich sfer publiczności.

Pociąg osobowy Nr. 16 wyjeżdża z Krakowa o godzinie 6-ej wieczorem, a przybywa do Wiednia o godzinie 6:51 rano. Jazda trwa tedy godzin 12 i utrudnia silnie nocny ruch osobowy ze stolicą państwa.

Pożądanem byłby tedy późniejszy wyjazd z Krakowa przy równoczesnem przyspieszeniu jazdy, tak aby nie zmienił się termin przybycia do Wiednia.

Pociąg osobowy Nr. 39 opuszcza Wiedeń o godzinie 10:45 w nocy i przybywa do Krakowa o godz. 11:58 w południe, a więc po 13 godzinach i 13 minutach.

Delegaci Izby zażądali skrócenia czasu jazdy do godzin 11-tu, tak aby np. odjazd z Wiednia następował o godzinie 10:30 w nocy, a przyjazd do Krakowa przypadał na godzinę 9:30 rano.

Użycie tego pociągu z dzisiejszym jego rozkładem powoduje utratę połowy dnia roboczego, co utrudnia załatwienie wielu interesów lub sprawunków w Krakowie.

5. Wzywa się c. k. Ministerstwo kolei żelaznych o wstawienie osobnego wozu sypialnego na przestrzeni z Krakowa do Wiednia.

Wóz sypialny, wyjeżdżający z Podwołoczysk, zajęty jest zwyczajnie na kilka dni z góry przez pasażerów nadjeżdżających z dalszego Wschodu. Najczęściej tedy nie można znaleźć miejsca w tym wozie dla podróży z Krakowa do Wiednia.

Wobec tego staje się koniecznem, aby dla wzrastającego nieustannie ruchu nocnego pomiędzy Galicyą zachodnią a Wiedniem wstawiono w Krakowie osobny wóz sypialny.

Równocześnie zażądali delegaci Izby, aby na przestrzeni Kraków-Wiedeń w braku przedziałów sypialnych II klasy, wolno było pasażerom tej przestrzeni używać próżnych przedziałów I klasy, za uiszczeniem normalnej opłaty II kl.

6. Wzywa się c. k. Ministerstwo kolei żelaznych, aby podało do wiadomości Rady kolejowej warunki kontraktu, zawartego z Międzynarodowem Towarzystwem wozów sypialnych.

W ciągu dyskusji nad sprawą wozów restauracyjnych i sypialnych złożył ówczesny Minister kolei żelaznych Dr. Wittek oświadczenie, że układ z Towarzystwem Międzynarodowym upływa z rokiem 1908. Równocześnie przyrzekł p. Minister, iż w razie przedłużenia kontraktu do r. 1910, zaprosi do wydania opinii Radę kolejową.

Doszło do wiadomości Izby, iż właśnie obecnie nastąpić miało przedłużenie umowy pomiędzy zarządem kolei państwowych a Towarzystwem.

Delegaci Izby powołali się na wspomniane poprzednio oświadczenie, żądając przedłużenia kontraktu w Radzie kolejowej.

Skargi i zażalenia na postępowanie Towarzystwa wagonów restauracyjnych oraz sypialnych, mnożą się w ostatnich czasach. Publiczność znać tedy powinna prawa i obowiązki Towarzystwa.

Przed zgłoszeniem wniosków nastąpiło porozumienie z p. prezydentem Leo, jako członkiem Rady kolejowej z miasta Krakowa a omówione wyżej żądania, przedstawiono wspólnie imieniem wszystkich trzech delegatów do państwowej Rady kolejowej.

63. Ubytek przy transporcie żywej nierogacizny.

Na prośbę c. k. Sądu powiatowego w Przeworsku objawiono zdanie, iż wedle przeprowadzonych przez Izbę dochodzeń przyjąć należy normalny ubytek na ciężarze przy transporcie żywej nierogacizny z Przeworska do Wiednia na 5—8⁰/₀ wagi.

Przy transporcie trzody zależnym jest ubytek na wadze od wielkości, rasy, warunków przewozu i sposobu żywienia nierogacizny. Zwierzę karmione ziarnem, tracić ma znacznie mniej na ciężarze niż zwierzę żywione odpadkami mlecznymi z małą domieszką mąki.

Na ustalenie ubytku wywiera jednak największy wpływ okoliczność, czy i jak obficie karmioną była nierogacizna bezpośrednio przed ważeniem w stacyi nadawczej, następnie

jak długi przeciąg czasu upłynął między wyładowaniem a zważeniem transportu.

64. Rozszerzenie sieci telefonicznej w kraju.

Centralny Związek galicyjskiego przemysłu fabrycznego we Lwowie zwrócił się do Izby z prośbą o poparcie memoriału, wniesionego do ministerstwa handlu w sprawie rozszerzenia programu budowy nowych linii telefonicznych, wykonać się mających w Galicyi w ciągu roku 1909.

Rząd zamierza bowiem przeprowadzić w roku 1909 jedynie takie budowy w zakresie telefonów, które przewidziane były w programach lat poprzednich, a nie zostały jednak dotąd wykonane.

Kraj nasz żadną miarą nie może zgodzić się na to, aby wobec znacznego rozwoju stosunków handlowych i przemysłowych, jego komunikacja telefoniczna pozostała w tyle poza innymi prowincjami państwa.

Dla zachodniej Galicyi posiada największą aktualność połączenie międzymiastowe z Nowego Sącza do Limanowej oraz utworzenie sieci miejscowej w Limanowej.

Sprawę tę podnosiła Izba już kilkakrotnie wobec powołanych czynników, a interesenci złożyli już deklarację przyczynienia się odpowiednimi udziałami do kosztów budowy.

Niemniej ważnem dla całego życia gospodarczego miasta Krakowa okazuje się energiczne przeprowadzenie robót rekonstrukcyjnych w krakowskiej sieci telefonicznej, jakoteż oddanie do użytku nowej samoczynnej centrali.

Dyrekcya poczt i telegrafów we Lwowie przedłożyła już przed dłuższym czasem ministerstwu projekty rozszerzenia sieci kablowej w Krakowie, a Izba domagać się musi jak najrychlejszego załatwienia tych propozycji.

Wnioski Centralnego Związku fabrycznego, dotyczące rekonstrukcji kilku sieci lokalnych, urządzenia nowych publicznych mownic i t. d. poparła Izba w życzliwy sposób u c. k. Ministerstwa.

Z obszernej odpowiedzi Ministerstwa handlu, wystosowanej do Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego we Lwowie, a udzielonej w odpisie Izbie, okazuje się, iż cały personal techniczny Zarządu telefonów w Galicyi zajęty jest chwilowo dokonaniem podjętych już w zeszłym roku większych robót. Należą tu rozszerzenie sieci telefonicznej we Lwowie, roboty rekonstrukcyjne w Borysławiu i Stanisławowie, przeprowadzenie komunikacji z Okocima do Łoniowej, budowa trzeciej linii telefonicznej z Wiednia do Krakowa, nadto linie Lwów-Czerniowce, Busk-Kurowce, Nowy Sącz-Szczawnica i Tarnopol-Zbaraż.

W bieżącym roku dokonano znacznego rozszerzenia i przeróbki stacji telefonicznej w Krakowie, przeprowadzono połączenie międzymiastowe z Rzeszowa do Łańcuta, utworzono stacje telefoniczne w Brzesku i Chabówce oraz rozszerzono stacje w Chrzanowie i w Brodach.

Ministerstwo wydało jednak lwowskiej Dyrekcji poczt i telegrafów polecenie, aby rekonstrukcja stacji w Przemyśle, Tarnopolu, Zakopanem, Rzeszowie, Kołomyi oraz Jaśle, została w najkrótszym czasie podjęta.

Budowa linii międzymiastowych ze Lwowa do Śniatyna oraz z Nowego Sącza do Limanowej i drugiej linii ze Lwowa do Borysławia zależną jest jeszcze od pertraktacji ze stronami w sprawie udziału w kosztach budowy.

65. Port zimowy i handlowy na Wiśle pod Szczucinem.

C. k. Namiestnictwo we Lwowie zawiadomiło Izbę piśmem z dnia 13 maja 1909 L. 166.113 ex 1908 VIII. B., iż c. k. Administracja państwa zamierza wykonać na Wiśle pod Szczucinem port zimowy i handlowy tuż obok i powyżej istniejącej stacji kolejowej Tarnów-Szczucin.

Celem omówienia projektu generalnego przyszłego portu, zwołaną została na dzień 7 czerwca 1909 komisya, złożona z reprezentantów interesowanych czynników publicznych i stron prywatnych.

Prezydyum Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie wydelegowało do wzięcia udziału w tej komisji członka Izby inż. Edwarda Uderskiego, oraz wicesekretarza Dra Rudolfa Beresa.

W komisji, której przewodniczył radca dworu i naczelnik departamentu wodnego c. k. Namiestnictwa Roman Ingarden, zastąpione było: ministerstwo wojny, ministerstwo robót publicznych, ministerstwo handlu, ministerstwo kolei żelaznych, Dyrekcyja kolei państwowych w Krakowie, Wydział krajowy, Kierownictwo regulacyi Wisły, Krajowa Dyrekcyja Skarbu, Starostwo w Dąbrowie, Wydział powiatowy w Dąbrowie, Dyrekcyja okręgu skarbowego w Tarnowie, jakoteż interesowani właściciele gruntów.

Zaprojektowany przez Kierownictwo regulacyi Wisły port zimowy i handlowy w Szczucinie ma na celu stworzenie dogodnego schroniska zimowego dla parostatków rządowych i prywatnych na Wiśle pod Szczucinem, oraz ułatwienie i udogodnienie ruchu przeladowczego towarami, wychodzącymi z kraju do Rosyi, jakoteż w kierunku odwrotnym w wagonach, nadchodzących na stacyę w Szczucinie i ze statków na wozy kolejowe.

Wedle przedłożonego komisji projektu generalnego ma być nowy port wiślany usytuowany obok i powyżej istniejącej stacyi kolejowej w Szczucinie.

Ponieważ teren upatrzony pod port, chroniony jest przed zalewem Wisły nowymi wałami, przewiduje projekt wykonanie przerwy w wale ochronnym dla kanału dojazdowego do portu, a zarazem wykonanie nowych wałów ochronnych, okalających teren portowy, tudzież przeprowadzenie między stacyą kolejową a portem, muru bulwarowego (Kai-Mauer) z koroną, położoną na tym samym poziomie, co korona istniejących wałów ochronnych, w celu zabezpieczenia tak stacyi jak i całej okolicy przed zalewem.

Kanał wjazdowy do portu nachylony jest względnie kierunku koryta Wisły pod kątem 35° . Kanał ma otrzymać 25 m. szerokości w poziomie normalnego stanu wody na Wiśle, a 15 m. przy głębokości obserwowanej podczas abso-

lutnie najniższego stanu wody na Wiśle, w czasie pamiętnej posuchy w roku 1904. Kanał ten 312 m. długi, sięga w terenie inundacyjnym aż po linię istniejących wałów ochronnych, poczem rozszerza się we właściwy basen portowy o wymiarach 316 m. długości a 50 m. szerokości.

Koniec basenu jest na długości 66 m. rozszerzony do 80 m. w celu umożliwienia obrotu statków w porcie. Cała zatem długość, służąc mająca dla obrotu statków, wynosi 118 m.

Port ma być połączony z drogą krajową Tarnów-Szczucin, gościńcem portowym w dwóch miejscach, mianowicie od strony czołowej portu i u zakończenia portu przed wałami. Gościniec pierwszy przekracza wały ochronne zapomożą rampy o nachyleniu 5‰.

Wewnętrzna platforma portu, projektowana po stronie czołowej i po stronie północno-zachodniej, leżeć ma na wysokości zwierciadła powodzi z roku 1903, jest zatem zabezpieczona przed zalewami. Mur działowy między basenem a stacją kolejową ma być wykonany od strony basenu jako mur bulwarowy, od strony stacji jako mur użytkowy o wysokości w koronie 5 m., na którym projektowane jest ułożenie toru dla żurawi ruchomych, służących do przeładowywania towarów z wagonów na stację i odwrotnie.

Od stacji kolejowej projektowane są osobne tory do magazynów portowych. Aby umożliwić rozszerzenie się stacji kolejowej, zamierzone jest odsunięcie muru działowego w ten sposób, aby pozostawiono pas ziemi o szerokości 43 m. na dalsze tory i budynki stacyjne.

Dla ułatwienia przewozu między Szczucinem a Ratajami, przewidziano w szkarpie czołowej portu schody dla pieszych, oraz rampy zjazdowe dla wozów.

Po rozpatrzeniu projektu i dokładnem zwiedzeniu przyszłego terenu portowego, przystąpiła komisja do obrad właściwych, przyjmując za ich podstawę złożone przez zastępcę Izby oświadczenie następującej treści:

„Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie wita z szczerą radością projekt utworzenia drugiego portu wiślanego w Galicyi i daje wyraz zapatrywaniu, że urzeczywistnienie tego planu przyczyni się nietylko do wzmożenia lokalnego ruchu towarowego pomiędzy terenem atrakcyjnym kolei lokalnej Tarnów-Szczucin a przytykającą do granic naszego kraju częścią Królestwa Polskiego, lecz będzie impulsem do rychłego usunięcia owych przeszkód, które dotąd stoją na drodze rozwinięciu wielkiego międzynarodowego obrotu transportowego na Wiśle, a mianowicie zawarcia konwencji żegluznej z Państwem rosyjskiem, zapowiedzianej w ostatnim traktacie handlowym z Rosyą, jakoteż energicznego przeprowadzenia robót regulacyjnych na obydwóch brzegach, celem ostatecznego uprzystępnienia Wisły dla stałego ruchu okrętowego.

Rozwój przyszłego portu wiślanego w Szczucinie, związany jest w pierwszej linii z dalszym wzrostem ruchu na kolei lokalnej Tarnów-Szczucin, która już obecnie wykazuje tendencje silnego wzmożenia ruchu transportowego. I tak podniosła się ogólna ilość towarów przewiezionych na tej kolei z 5229 ton w 3 miesiącach roku 1906, co odpowiadałoby przeciętnej rocznej ilości około 20.000 ton, na 39.438 ton w roku 1907, dochodząc w r. 1908 do poważnej ilości 50.000 ton. Oprócz kamienia, faszyn, i i. materiałów regulacyjnych, sprowadzanych przez czynniki publiczne, stanowią najważniejszy artykuł ruchu towarowego w kierunku do Rosyi: węgiel, sprowadzany w znacznych ilościach przez cukrownie, gorzelnie, cegielnie, młyny i inne przedsiębiorstwa przemysłowe, położone w południowej i wschodniej części guberni kieleckiej, dalej nawozy, maszyny rolnicze, nasiona, bydło rozplodowe itd., sprowadzane przez wielkich i średnich konsumentów rolniczych w Królestwie Polskiem.

Z natury wymienionych transportów widocznem jest, że ruch towarowy przez Wisłę w kierunku Rosyi rozwinać się może przy normalnych warunkach, już w bliskim stosunkowo czasie do znaczniejszych rozmiarów. Jeszcze korzystniejsze tendencje rozwoju posiada ruch towarowy w kierunku

odwrotnym z Rosyi do Austryi. Głównym przedmiotem przywozu z Rosyi via Wisła-Szczucin są: jaja, zboże i otręby, gęsi i inny drób, częścią w ruchu bezpośrednim do Galicyi, w przeważnej zaś części w ruchu tranzytowym na niemieckie drogi żelazne i wodne, a w dalszym ciągu także i na drogę morską.

W tym tranzyście handlowym drogi wiślanej w Szczucinie upatrywać należy główne szanse rozwoju projektowanego obecnie portu. Z uwagi tej nasuwa się konieczność usytuowania i urządzenia portu szczucińskiego w sposób, któryby pozwolił na odpowiednią ekspedycję owych transportów masowych, jakie zwłaszcza po spodziewanem ulepszeniu komunikacyi na stronie rosyjskiej, przysporzą dalszych korzyści krajowemu obrotowi dóbr i naszym drogom żelaznym.

Z tego względu wyraża Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie życzenie, aby przy projektowaniu portu szczucińskiego uwzględniono już obecnie rozmiary przyszłego ruchu przeładowczego, i powiększono kanał wjazdowy oraz basen do rozmiarów portu w Nadbrzeziu. W ten sposób uniknie zarząd państwa potrzeby późniejszego rozszerzania portu, która okaże się przy sprzyjających warunkach niewątpliwie za lat kilka, a może już w chwili ukończenia robót około budowy portu.

Dla tychsamyh powodów wydaje się Izbie także koniecznem, aby przez zbyt bliskie usytuowanie basenu portowego obok stacyi kolejowej, nie utrudniać przyszłego rozwoju i potrzeby rozszerzania się tej stacyi. W tym względzie proponuje się przesunięcie basenu ku zachodowi w ten sposób, aby odległość jego granic od stacyi, umożliwiała umieszczenie dalszych torów i budynków stacyjnych, bez uszczuplenia terenu pod prywatne place składowe.

Odnosnie do transportu węgla, stanowiącego jeden z najważniejszych artykułów ruchu przeładowczego, sądzi Izba, iż umieszczenie kranów wyciągowych (żurawi) na wysokim murze bulwarowym, stanowić może poważne utrudnienie i podrożenie transportu węgla. Wobec tego propo-

nuje Izba urządzenie specjalnego toru dla przesuwania wagonów węglowych aż do brzegu wody. Tor ten należałoby zaopatrzyć w równie pochyłe (Rutschen), celem dogodniejszego przesypywania węgla na galary. Żądanie to tem bardziej jest uzasadnione, ile że węgiel pochodzenia galicyjskiego posiada kruchą konsystencję i przez wstrząśnienia, połączone z manipulacją wyciągową, wytwarza wiele mialu, tracąc znacznie na wartości.

Dla transportów jaja należałoby przewidzieć w projekcie specjalny magazyn, a przynajmniej urządzić w ogólnym magazynie towarowym osobny przedział, zabezpieczający jaja przed wpływami atmosferycznymi. Wskazanem byłoby nadto urządzenie sortowni, umożliwiającej rozdział i sortowanie towaru na miejscu.

Port w Szczucinie winien nadto posiadać osobne magazyny dla przesyłek zbożowych, jakoteż urządzenia dla sortowania i czyszczenia zboża.

W interesie dogodnego i odpowiadającego potrzebom handlu funkcyonowania przyszłej ekspedycyi towarowej w porcie szczucińskim, proponuje się już obecnie, aby opłaty składowe, holownicze, kranowe, i tp. ustalone zostały w możliwie niskim wymiarze, ułatwiając rozwój większego ruchu. Port szczuciński winien być dalej zaopatrzony w lokalne i międzymiastowe połączenie telefoniczne, posiadać odpowiednie oświetlenie, jakoteż umożliwiać stronom prywatnym tanią dzierżawę dostatecznie obszernych i dogodnie usytuowanych placów składowych.

Izba podnosi w dalszym ciągu potrzebę ostatecznego uregulowania przewozu osób przez Wisłę, który należałoby objąć we własny zarząd portu, na podstawie stale wymierzonej taryfy o możliwie niskich cenach przewozowych.

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie popiera dalej jaknajżyyczliwiej żądanie krajowego Związku producentów naftowych, aby nowy port w Szczucinie zaopatrzony został we wszystkie urządzenia potrzebne do ładowania na drogę wiślaną transportów ropy galicyjskiej, a to wedle zasad ustalić się mających w porozumieniu z interesentami. Otwar-

cie drogi wiślanej dla ropy, umożliwi naszej produkcji ropy naftowej dostęp do otwartego morza, zapewniając równocześnie naszym kolejom żelaznym wielkie transporty jednego z najważniejszych artykułów wywozowych Galicji.

Do powyższego oświadczenia dodaje Izba jeszcze kilka uwag, które acz nie stanowią bezpośrednio przedmiotu obrad dzisiejszej komisji, łączą się przecież ściśle z całą sprawą przyszłego portu szczucińskiego:

- a) Reprezentowane przez Izbę koła handlowe i przemysłowe spodziewają się z tej nowej inwestycji, pokryć się mającej z funduszków ogólnopństwowych, z całą słusnością także ożywienia wytwórczości krajowej oraz poparcia naszych interesów gospodarczych. Z tego powodu zgłasza Izba już obecnie życzenie, aby roboty około budowy portu w Szczucinie nie zostały wykonane we własnym zarządzie państwa, lecz oddane były do przeprowadzenia drogą rozpisania publicznej licytacji ofertowej.
- b) Izba daje wyraz zapatrywaniu, że rozdział czynności przeładowniczych między władzę kolejową a zarząd portowy, trudno da się pogodzić z komercyjnymi potrzebami ruchu towarowego i proponuje przekazanie wszystkich funkcji, połączonych z ekspedycją i przeładowaniem towarów, zarządowi kolejowemu.
- c) Ponieważ aż do ukończenia budowy portu w Szczucinie upłynąć musi pewien przeciąg czasu, podnosi Izba przy tej sposobności konieczność rychłego połączenia stacji Szczucin z brzegiem Wisły wąskotorową koleją dowozową, któraby się dała urządzić niewielkim stosunkowo kosztem, a ułatwiałaby znacznie utrudniony dzisiaj ruch przeładowniczy, aż do chwili urządzenia przyszłego portu.

W końcu uprasza się o nadesłanie Izbie odpisu całego protokołu obrad i uchwał obecnej komisji“.

IV.

Sprawy przemysłowe.**66. Wywłaszczenie na cele przemysłowe.**

Sekretarz Dr. Benis przedstawia treść reskryptu ministerstwa handlu, które zamierza przyjąć z pomocą produkcji przez wprowadzenie zasady ekspropriacji na cele przemysłowe.

Poruszona przez Ministerstwo idea wywłaszczenia porusza się w dwóch kierunkach, a mianowicie: 1) w możliwości ekspropriacji obcych własności gruntowych dla celów stworzenia komunikacji jak: kolejek linewkowych, połnych, wąskotorowych etc., 2) w wywłaszczeniu na cele rozszerzenia istniejących względnie stworzenia nowych fabryk.

Komisya połączonych sekyi, która się nad tą sprawą zastanawiała wyraziła przedewszystkiem zapatrywanie, że wywłaszczenia na cele przemysłowe, jako wdarcia się w prawa osób prywatnych należałoby dopuścić tylko tam, gdzie za ekspropriacją przemawia interes użyteczności publicznej.

Oдноśnie do pierwszego punktu zauważyć należy, że ustawa leśna przewiduje już obecnie możliwość ekspropriacji gruntów pod drogi przewozowe dla przedsiębiorstw, uprawiających wyrąb lasu i przeróbkę drzewną. Przedsiębiorstwa natomiast, trudniące się jedynie dalszą przeróbką ściętego przez inne osoby materiału drzewnego nie posiadają tych uprawnień, które także nie są dostępne wszystkim innym kategoryom przedsiębiorstw przemysłowych.

Ponieważ istnienie dogodnych dróg dowozowych do głównych arteryi ruchu stanowi nieodzowną konieczność dla istnienia względnie rozwoju produkecy fabrycznej, oświadczyła się komisya za przyjęciem projektu Ministerstwa.

Co się tyczy prawa wywłaszczenia gruntów obcych pod rozszerzenie istniejących względnie budowę nowych przedsiębiorstw fabrycznych, przyszła komisya do przekonania, że należałoby w pierwszym rzędzie uwzględnić przedsiębior-

stwa dłuższy czas istniejące, u których dopiero z rozwojem wystąpiła potrzeba nabycia nowych terenów.

W jednym i w drugim wypadku ważność uzyskania przestrzeni potrzebnych dla rozszerzenia względnie zaistnienia przedsiębiorstw produkcyjnych przemawia za stworzeniem ustawy, któraby dopuszczała do ekspropriacji własności nieruchomości na rzecz osób prywatnych. Zastrzeżenie, które komisya przy tej sposobności poczyniła wymaga jednak, aby podobne rozszerzenie względnie nabycie nowych terenów pod fabryki, było w każdym wypadku uzasadnione interesem pożytku publicznego. Kwestyę tę miałyby rozstrzygać specjalne komisye, złożone z reprezentantów władz rządowych, autonomicznych oraz zastępców interesów handlu i przemysłu tj. Izb handlowych i przemysłowych.

Wysokość odszkodowania pieniężnego musiałaby być pozostawioną orzeczeniu władz sądowych z zachowaniem zwyczajnego toku instancyi.

W dyskusyi, która się nad referatem wywiązała wystąpił radca Ehrenpreis z żądaniem, aby uznanie potrzeby ekspropriacji nie oddawano w ręce komisyi i aby rozszerzono prawa przedsiębiorstw wywłaszczających.

Członkowie Izby r. Mendelsburg i Epstein Juliusz oświadczyli się za zasadami przyjętymi w referacie.

Poniżej przytaczamy główne zasady reskryptu ministerialnego:

„Wybitne znaczenie przemysłu, jako czynnika popierającego w wysokiej mierze postęp kulturalny i społeczny, nakłada na politykę przemysłową, prowadzoną przez państwo, obowiązek stworzenia odpowiednich warunków dla wzrostu oraz rozwoju czynności przemysłowych.

Ministerstwo handlu starało się w ostatnich czasach przede wszystkim drogą administracyjnych zarządzeń ułatwić powstawanie nowych przedsiębiorstw przemysłowych na podstawie obecnego ustawodawstwa.

Wydane w tym celu rozporządzenie z grudnia 1906 reguluje oraz przyspiesza postępowanie przy zatwierdzaniu zakładów przemysłowych, wymagających konsensu, aby usu-

nać przynajmniej owe trudności, które związane były z tem postępowaniem dla sfer przemysłowych.

Jako dalszy krok na polu popierania czynności przemysłowych bierze rząd pod rozagę usunięcie w drodze ustawodawczej przeszkód, wyradzających się z obecnych stosunków posiadania ziemi.

Naturalny ustrój licznych przedsiębiorstw przemysłowych związany jest już przy założeniu z koniecznością dyspozycji nad obszarem większym od własnego terenu budowlanego. Odnosi się to w pierwszym rzędzie do zakładów, które wytwarzają i przewodzą siłę elektryczną do wszelkich miejsc konsumpcji światła oraz energii.

Sieć przewodów z natury rzeczy nie może być ograniczoną do gruntu stanowiącego własność przedsiębiorstwa lecz wymaga używania obcych gruntów na znacznej odległości. Przedsiębiorcy, którzy zużytkowują olbrzymie postępy nowożytnego przemysłu elektrycznego, zdani są w Austrii przy przeprowadzeniu swych projektów na wyzysk wielu jednostek, przez których grunta prowadzić się ma kable lub ustawić maszyny dla przewodów.

Wynikające stąd wielkie trudności dla przedsiębiorcy oraz planowy wyzysk przy nabywaniu bezwartościowych zresztą dla przemysłowca gruntów, które częstokroć uniemożliwiały zrealizowanie skądinąd pożytecznych projektów, dały, swego czasu impuls do wypracowania przedłożenia rządowego, które przyznawało zarządowi telegrafów i telefonów państwowych jak niemniej przedsiębiorcom, wytwarzającym energię elektryczną, pewne przymusowe prawa użytkowania na gruntach prywatnych, dla przewodów elektrycznych.

Obecnie wypracował rząd na zasadach ówczesnego przedłożenia projekt rządowy, wniesiony do Rady państwa i jest nadzieja, iż przez stworzenie tego rodzaju dróg elektrycznych, zyska doniosła ta gałąź produkcji, warunki korzystnego dalszego rozwoju.

W związku z tą akcją ustawodawczą nasunęło się pytanie, czy w innych gałęziach przemysłu nie zach-

dzą podobne warunki, jak przy wytwarzaniu energii elektrycznej.

Przy rozważaniu kwestyi, czy niemożność użycia obcych gruntów dla zakładów przemysłowych krępuje produkcję w jej naturalnych warunkach rozwoju, należy wziąć pod uwagę dwa momenty, posiadające zasadniczą wagę dla gospodarczego prowadzenia każdego zakładu przemysłowego. Pierwszym z nich jest potrzeba zastosowania nowszych środków dla urządzeń pomocniczych, celem podniesienia intensywności produkcji. Drugi moment polega na możliwości wykorzystania wszelkich fluktuacji w konjunkturze, tak, aby produkcja odpowiedzieć mogła wzrastającemu w pewnych okresach zapotrzebowaniu.

Pierwszy punkt widzenia ujawnia się w staraniach zakładów przemysłowych o zapewnienie łatwego, szybkiego i możliwie taniego transportu materiałów surowych oraz fabrykatów.

Brak odpowiednich środków transportowych podwyższa oczywiście kosztą produkcji, a kwestya ta nabiera zasadniczego znaczenia dla wszystkich gałęzi przemysłu, zużywających wielkie ilości surowca.

Pierwsze zaczątki prawa dróg koniecznych dla przemysłu istnieją w ustawodawstwie o torach przemysłowych. Normy te jako zbyt ograniczone nie odpowiadają nawet w skromnej mierze swemu zadaniu.

Zastosowanie tedy wszelkich nowych typów kolejek przemysłowych, jak kolejki linowe, wąskotorowe, tory przenośne itd., zależnem jest od władania gruntami, względnie od zgody właściciela tego gruntu.

Znaną jest natomiast rzeczą, iż wszystkie przemysły związane z naturalnem uwarunkowaniem terenu, jak kamieniołomy, cegielnie itd., zależne są wprost od możliwości transportowania przez grunt zwyczajnie obcy.

Ustawa leśna z roku 1895 stwarza tego rodzaju uprawnienie dla surowych produktów leśnych, które jednak drzewu obrobionemu więcej nie przysługuje.

Podobne ułatwienia przewozu przewidziane są dla

transportu produktów górniczych, wedle powszechnej ustawy górniczej.

Specjalny rodzaj środków transportowych stanowią rurociągi dla odprowadzania płynów względnie gazów, np. dla odprowadzania nieczystości z fabryk, dla przeprowadzania solanek lub gazów itd. Wyjątek stanowi pod tym względem nafta, której ustawodawstwo zapewniło prawo przewozu ropy, pozostawiając jednak istniejące obecnie trudności dla transportu rafinowanego produktu przemysłowego.

Na podstawie tych rozważań, nasuwa się tedy pytanie, czy zachodzi potrzeba, aby zapewnić produkcji przemysłowej możliwość użytkowania obcych gruntów dla celów przemysłowych.

Wzgląd na potrzebę rozszerzenia zakładów przemysłowych także przemawia za stworzeniem większej swobody w nabywaniu gruntów pod budowę.

Twórca przedsiębiorstwa przemysłowego nie może przewidzieć dokładnie jego przyszłego rozwoju. Staraniem przemysłowca powinno być wprowadzić, aby zapewnić sobie już z góry możliwie wiele gruntu na potrzeby ewentualnego przyszłego rozszerzenia zakładu.

Pomijając już momenty finansowe, nie może jednak zakładający fabrykę dokładnie przewidzieć rozmiarów tego rozszerzenia. Zapomnieć przy tem nie wolno, iż możliwość znacznego rozszerzenia, jest często warunkiem dalszej egzystencji całego przedsiębiorstwa i że niejednokrotnie nowe metody fabrykacji zmuszają do nabywania dalszych gruntów. Niepoślednią rolę odgrywają w tym względzie wymagania polityki socjalnej, dotyczące budowy łaźni, szatni, kuchni, jadalni, domów robotniczych, szpitali, szkółek itp.

Nadto i w samym procesie produkcji wyradza się intensywniejsza opieka nad siłami roboczymi oraz konieczność dostarczenia im obszerniejszych miejsc pracy. Ochrona interesów sąsiedzkich ze względu na następstwa fabrykacji względnie skutki prowadzenia przedsiębiorstwa przemysłowego, również ograniczają przemysłowca w rozporządzaniu gruntami, gdy zmuszają go do użytkowania własnej przestrzeni,

na cele nie będące ściśle w związku z procesem produkcji. W tych wypadkach możliwość korzystania z gruntów sąsiadów, nabiera często doniosłego znaczenia praktycznego.

Nasuwa się pod tym względem porównanie ze stosunkami w górnictwie. Wedle § 98, obowiązany jest także właściciel gruntu oddać w używanie za odpowiedniemi odszkodowaniem (365 kod. cyw.) przedsiębiorcy górnictwu własność ziemi do wykonywania górnictwa.

Prawo wywłaszczenia, przysługujące tedy górnictwu, wyliczone w § 131 ust. górn. w sposób wyczerpujący, chroniło tę produkcję pierwotnie przed wyczerpaniem posiadaczy gruntów w sposób niedostępny dzisiaj przemysłowi.

Okazuje się tedy, iż stworzenie ustawy o wywłaszczeniu na cele przemysłowe, jest dzisiaj poważnym postulatem polityki przemysłowej w naszym państwie.

Ministerstwo przyjmuje z góry zasadę, iż wywłaszczenie dopuszczalne jest tylko w wypadkach, gdzie przemawiają za niem względy ogólnego dobra, wobec czego koniecznym będzie oznaczyć z góry granice, w obrębie których możnaby podporządkować wywłaszczenie pod względy dobra ogólnego.

Reskrypt ministerstwa zawiera dalszy szereg uwag, obejmujących projekty materialnego unormowania kwestyi wywłaszczenia na cele przemysłowe i wzywa Izbę o wydanie opinii w tym przedmiocie na podstawie poczynionych doświadczeń, względnie dochodzeń przedsięwziętych w tej sprawie.

Wprowadzenie zasady wywłaszczenia na cele przemysłowe do systemu prawa austriackiego uważać należy jako myśl nadzwyczaj słuszną i szczęśliwą, odpowiadającą koniecznej potrzebie życia publicznego.

Izba podziela w zupełności zapatrywanie ministerstwa handlu, iż działalność produkcyjną na polu przemysłowym, przyznać należy znamiona pożytku społecznego.

Ze stanowiska ogólnych interesów gospodarczych państwa, wita więc Izba całą akcją rządu jako inicjatywę godną ze wszelkich miar uznania.

Izba wyraża jednak zapatrywanie, iż ze względu na prawa wyłączenia rozróżnić należy dwie grupy interesów odmienne ze względu na stopień oraz siłę wdarcia się w sferę praw prywatnych 3-ich osób.

Praktyka życia codziennego, w szczególności zaś przykład całego szeregu założonych w ostatnich latach zakładów przemysłowych, dostarczyła Izbie dowodów, iż dalszy rozwój przemysłu w tut. okręgu jest wprost niemożliwym bez wytworzenia prawa dróg koniecznych w sposób odpowiadający nowożytnej technice środków transportowych.

Jako kierującą zasadę przyjąć musi przemysł, iż konieczną jest możliwość dostania się w najprostszy, najkrótszy i najtańszy sposób do wielkiej arterii komunikacji, a więc kolei żelaznej i wodnej, względnie posiadania na tejsamej drodze taniej i dogodnej komunikacji pomiędzy miejscami nachodzenia się produktu surowego i siedzibą jego przeróbki. Ma to szczególnie miejsce w okręgu Izby krakowskiej, gdzie wydobywa i uszlachetnia się płody naturalne, jak drzewo, naftę, kamienie, szuter i niezastrzeżone minerały itp., oraz gdzie kwestya transportu tych ciężkich towarów masowych nabyć musiała wielkiego znaczenia.

Szkoda, jaką bliżsi lub dalsi sąsiedzi ponoszą w razie przeprowadzenia przez lub nad ich gruntem kolejki linowej albo wąskotorowej, nie stoi zwłaszcza wobec odpowiedniego odszkodowania pieniężnego – w żadnym racjonalnym stosunku do korzyści, płynących z otwarcia nowego zakładu produkcyjnego, będącego znacznem źródłem nowych dochodów.

Używanie obcego gruntu ogranicza się w takim wypadku do minimalnych rozmiarów i o poszkodowaniu interesów rolniczych, o jakie zwykle chodzi (kolejka linewkowa), zupełnie niema mowy.

Obecny stan ustawodawstwa doprowadza w praktyce często do zupełnie niedorzecznych rezultatów.

W razie życzliwego stanowiska, np. danego zarządu kolejowego, uzyskać można faktycznie dla każdego normalnego toru przemysłowego ekspropyację, podczas kiedy

nie można robić użytku z prawa wyłączenia przy zakładaniu wąskotorowej kolejki, lub kolejki linewkowej, jakkolwiek te środki komunikacyjne przedstawiają się o wiele niewinniej i nie zawierają tak daleko idącego wdarcia się w prawa osób trzecich.

Izbie znane są wypadki praktyczne, np. z przemysłu drzewnego oraz kamieniołomów, gdzie upór podburzonych sąsiadów przeciw używaniu kolejki linewkowej przybrał takie rozmiary, iż żądano za wydzierżawienie małych, bo zaledwie 2 m² mierzących parceli dla ustawienia masztów, niebywałych sum. Przedsiębiorstwo gotowem było tytułem rocznego czynszu dzierżawnego płacić nawet 20-krotną wartość gruntu. A jednak zależała możliwość eksploatacji leżących dotąd odłogiem zasobów naturalnych, oraz cały zarobek kilkuset robotników od możliwości zaprowadzenia tego środka transportowego.

Okoliczności te zachodzą w wyższym jeszcze stopniu przy zakładaniu przewodów nadziemnych lub podziemnych przez obcy grunt dla przewodzenia siły elektrycznej do celów świetlnych lub komunikacyjnych (telegrafy, telefony) jak i w tych wypadkach, gdzie zapomocą rurociągów doprowadza się wodę, solanki, gaz świetlny lub opałowy, płyny, surowce i produkty fabryczne (pipe lines), jak niemniej przy odprowadzaniu wód zużytych, lub doprowadzaniu wody użytkowej.

Do tej samej grupy należy także wyłączenie celem uzyskania wody użytkowej do kotłów dla chłodzenia, kondensacji, względnie do użytku ludzkiego itp. Oczywiście, iż ekspropriacye obcych wód prywatnych dla wytwarzania energii, nie miałyby tu należeć i wymagałyby uregulowania równoległe z użytkowaniem publicznej wody płynącej.

W wszystkich tych i podobnych wypadkach nie zachodzi żaden stosunek między naruszeniem obcej własności a korzyścią, jaką ogół odnosi przez poparcie przemysłu. Dla wypadków tych, należałoby zdaniem Izby stworzyć nieograniczone prawo wyłączenia.

O wiele bardziej skomplikowanym i prawdopodobnie drogą ogólnej zasady nie dającym się rozwiązać problematem, byłaby kwestya wywłaszczenia dla budowy zakładów nowych, albo rozszerzenia istniejących już zakładów przemysłowych, jakoteż dla urządzenia domów robotniczych, ochronek i innych urządzeń pieczy nad robotnikami.

W tym względzie liczyć się już należy z intensywnością naruszenia praw obcych, jak niemniej z możliwością ewentualnych nadużyć.

W każdym podobnym wypadku należałoby dokładnie zbadać, czy stworzenie osobnego zakładu przemysłowego leży w interesie ogólnym i czy wywłaszczenie jest dla jego powstania konieczne.

Na drogę tę może ustawodawstwo tem pewniej wkroczyć, ile że istnieje już w ustawie górniczej wywłaszczenie dla zakładów ubocznych i urządzeń pieczy nad robotnikami. Uprawnienie to już od lat 50 jest w mocy i mimo częstego użycia przez górnictwo, nie daje żadnych powodów do skarg.

Gwarancya należytego postępowania leży bowiem w rzeczowej obiektywności władz, wyszkolonych doskonale zarówno pod względem technicznym jak i prawno-administracyjnym.

Na wywłaszczenie należałoby tedy pozwolić w tych wszystkich wypadkach, gdzie zakład nowy ze względów technicznych, komercyalnych lub z przyczyn ogólnych może być utworzony tylko w danym punkcie, np. ze względu na znajdujące się tam materiały surowe, ludność robotniczą, połączenia kolejowe itp., przyczem wypadnie także orzec, czy nowe przedsiębiorstwo jest należycie ufundowane i zdolne do rozwoju, a potrzebny plac pod budowę nie dałby się w inny sposób uzyskać.

Podobnie należy postąpić, o ile chodzi o rozszerzenie istniejącego przedsiębiorstwa.

Rozstrzygającym byłoby w obydwóch wypadkach stwierdzenie, czy powstanie danego przemysłu złączone jest z pożytkiem ogólnym i że zastosowanie wywłaszczenia przedstawia się jako jedyny środek, prowadzący do celu.

Natomiast nie należałoby pozwolić na wywłaszczenie, o ileby przemysłowiec ze względu na wygodę wolał korzystać z przysługujących praw wywłaszczenia gruntu i unikał nabycia gruntu za cenę, odpowiadającą stosunkom mieszcowskim.

W każdym razie potrzeba będzie stworzyć pewną gwarancję, że grunt wywłaszczony dla celów fabrycznych, zostanie rzeczywiście w jakimś stosownym czasokresie na ten cel użyty.

Oczywiście, że codziennym potrzebom zmiennego nieustannie i rozwijającego się szybko życia przemysłowego, nie wystarczają otoczone nawet największymi ostrożnościami normy dla wywłaszczenia przemysłowego. O wiele skuteczniej działa w tym względzie energiczna i nowożytnym duchem wiedzona administracja, która nie waha się także przed społeczną odpowiedzialnością swego postępowania.

Dla przemysłu wystarczyłoby nawet, gdyby poddano przemysł pod przepisy § 365. ustawy górniczej oraz gdyby przy współdziałaniu Izby handlowych i przemysłowych ustanowiono moment powszechnego pożytku w projektowanych zakładach przemysłowych. Publiczność oraz szybkość postępowania, jak niemniej tok instancyjny do Trybunału administracyjnego, przyczyniłyby się również do bezstronnego załatwiania kwestyi, związanych ze sprawami wywłaszczenia na cele przemysłowe“.

67. Organizacja rzeźbiarzy w zachodniej Galicyi.

Komitet organizacyjny dla zawiązania stowarzyszenia przemysłowego rzeźbiarzy Galicyi zachodniej z siedzibą w Krakowie, przedłożył Magistratowi prośbę o wydanie stosownych zarządzeń, celem zorganizowania wymienionego stowarzyszenia w miejsce istniejącego obecnie stowarzyszenia rzeźbiarzy i pozłotników.

Na poparcie tej prośby powołują się petenci na tę okoliczność, że obecne stowarzyszenie rzeźbiarzy i pozłotników

w Krakowie nie odpowiada potrzebom przemysłu rzeźbiarskiego, – zwłaszcza że należący do tego stowarzyszenia podejmują się ciągle i systematycznie robót rzeźbiarskich, szczególnie kościelnych, nie mając do tego wymaganych ustawą kwalifikacyi, a przez to działają na szkodę uprawnionych majstrów rzeźbiarskich. Według twierdzenia petentów, przez wyłączenie pozłotników z obecnego stowarzyszenia względnie przez zawiązanie projektowanego stowarzyszenia przemysłowego rzeźbiarzy, obejmującego majstrów rzeźbiarskich całej zachodniej Galicyi, – będzie możliwem skuteczne popieranie praw i interesów przemysłu rzeźbiarskiego i obrona tych interesów wobec nieuprawnionej konkurencyi.

Wskutek tego Magistrat w myśl § 106 ustawy przemysłowej wezwał Izbę o udzielenie opinii co do powyższego projektu po wysłuchaniu osób interesowanych.

Dochodzenia przeprowadzone przez Izbę w powyższej sprawie nie wydały rezultatu, przemawiającego za jakąkolwiek zmianą organizacyi obecnego stowarzyszenia rzeźbiarzy i pozłotników w Krakowie.

Na podstawie wykazu, udzielonego Izbie przez wspomniane stowarzyszenie, zwróciła się Izba w drodze okólnika do wszystkich członków stowarzyszenia z zapytaniem, czy i o ile zgadzają się na zawiązanie stowarzyszenia przemysłowego rzeźbiarzy Galicyi zachodniej, z siedzibą w Krakowie, w miejsce istniejącego obecnie stowarzyszenia rzeźbiarzy i pozłotników, względnie na wyłączenie pozłotników z danego stowarzyszenia oraz utworzenie dla nich osobnego stowarzyszenia.

W okólniku zaznaczono, iż brak odpowiedzi w terminie ośmiodniowym uważać będzie Izba jako objaw zgody na powyższe zmiany organizacyjne.

Na 19 zapytań otrzymała Izba dwie odpowiedzi, w których oświadczone się przeciw jakiegokolwiek zmianie organizacyi obecnego stowarzyszenia.

68. Organizacja fotografów w Krakowie.

Na zapytanie Magistratu stoł. król. miasta Krakowa oświadczyła się Izba za utworzeniem stowarzyszenia przemysłowego fotografów w Krakowie.

Izba przesłuchała interesowanych zapomocą okólnika, w którym podniesiono, iż brak odpowiedzi w terminie zakreślonym, uważać będzie Izba jako objaw zgody na zawiązanie projektowanego Stowarzyszenia.

Na 15 zapytań otrzymała Izba jedną odpowiedź, w której dano wyraz potrzebie organizacji zawodowej fotografów w Krakowie. Gdy zaś nikt z interesowanych nie sprzeciwił się zamierzonej organizacji, nie miała Izba powodu oświadczyć się przeciw projektowi Magistratu.

69. Organizacja przemysłów gospodnio-szynkarskich w Żywcu.

Na zapytanie c. k. Starostwa w Żywcu oświadczyła się Izba za utworzeniem Stowarzyszenia restauratorów i szynkarzy dla okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żywcu.

Izba zauważyła jednak, iż kwota 50 Kor. ustanowiona w § 15 statutu jako taksa, wydaje się zbyt wysoką i stanowić może utrudnienie przy rozpoczęciu uprawnienia przemysłowego przyszłych członków Stowarzyszenia.

70. Organizacja przemysłów gospodnio-szynkarskich w Jaśle.

Na zapytanie c. k. Starostwa w Jaśle oświadczyła się Izba za utworzeniem Stowarzyszenia przemysłowego dla przemysłów gospodnio-szynkarskich powiatu politycznego jasielskiego.

Wyłączenie przemysłowców gospodnio-szynkarskich, osiadłych w okręgu sądowym Żmigród, nie wydaje się Izbie pożądanem ze względu na zbyt niską liczbę uprawnionych, którzyby nie zdołali utworzyć zdolnej do życia organizacji stowarzyszeniowej, podczas gdy cyfra 73 przemysłowców

gospodnio-szynkarskich powiatu politycznego Jasło, nadaje się zdaniem Izby w zupełności do powyższego celu.

71. Organizacja przemysłów gospodnio-szynkarskich w Grybowie.

Na zapytanie c. k. Starostwa w Grybowie doniesiono, iż ze stanowiska Izby nie zachodzą żadne przeszkody przeciwko utworzeniu Stowarzyszenia przemysłowców gospodnio-szynkarskich powiatu politycznego Grybów, z siedzibą w Grybowie.

V.

Opinie w sprawach przemysłowych.

72. Charakter przemysłowy wyrobu lodów.

C. k. Starostwu w Białej wydano opinie, iż wyrób lodów należy do zakresu uprawnień rękodzielniczego przemysłu cukierniczego.

73. Charakter przemysłowy sprzedaży mięsa.

Magistratowi m. Krakowa objawiono opinie, iż zdaniem Izby zaliczyć należy przemysł sprzedaży mięsa (Fleischverschleiss) jako przemysł handlowy – do kategorii przemysłów wolnych.

Sprzedaż mięsa, wykonywana jako przemysł wolny, obejmuje również prawo dzielenia poćwiartowanych już części zwierzęcia na mniejsze ilości, stosownie do żądań konsumentów w detalicznej sprzedaży.

Za takim określeniem uprawnień przemysłowych wolnego przemysłu sprzedaży mięsa, przemawia dotychczasowa praktyka w Krakowie.

74. Charakter przemysłowy przewozu towarów.

Na zapytanie c. k. Starostwa w Wieliczce wyrażono opinie, iż zdaniem Izby, należy przemysł przewozu towarów do rzędu przemysłów wolnych.

Ustęp 3 § 15 ust. przem. dotyczy bowiem wyłącznie przedsiębiorstw peryodycznego przewozu osób, zaś ustęp 4 tego paragrafu, przemysłów tych osób, które na publicznych miejscach utrzymują do użytku powszechnego środki do przewozu osób, lub ofiarują posługi osobiste.

Przemysł przewozu towarów nie może być zaliczony ani do jednej ani też do drugiej grupy przemysłów, wobec czego uważanym być musi za przemysł wolny.

75. Wspólna karta przemysłowa dla dwóch osób.

Na zapytanie c. k. Starostwa w Wieliczce wyrażono zdanie, iż wystawienie wspólnej karty przemysłowej dla dwóch osób, nie będących spółnikami zaprotokołowanej spółki handlowej, sprzeciwia się zdaniem Izby postanowieniom ustawy przemysłowej.

W myśl rozstrzygnięć c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 13 października 1893 L. 21518 oraz z dnia 20 stycznia 1906 L. 54.185 ex 05 nie mogą stać się podmiotami uprawnień przemysłowych związki osób, które nie posiadają charakteru osób prawnych.

Za tego rodzaju osobę prawniczą w myśl § 3 ust. przem., nie można zaś uznać dwóch osób, podających się o wspólną kartę przemysłową.

VI.

Sprawy handlowe.

76. Unormowanie obrotu olejami mineralnymi.

Komisja połączonych sekcji zdaje sprawę z dochodzeń przeprowadzonych przez Izbę w kwestyi reformy rozporządzenia ministeryalnego z dnia 23 stycznia 1901 Dz. p. p. L. 12, normującego obecnie wszystkie kwestye związane ze sprzedażą, przewozem, magazynowaniem, opakowaniem itd. olejów mineralnych.

Ministerstwo handlu wystosowało w tym względzie do Izby reskrypt, w którym wskazuje na okoliczność, że przepisy powyższego rozporządzenia z powodu trudności technicznych i administracyjnych, a w szczególności z powodu niezdatności aparatu Abła do oznaczenia punktu zapłoniczenia par naftowych, w przeważnej części nie weszły dotąd w zastosowanie.

Przy sposobności zmiany tego rozporządzenia pragnie ministerstwo uregulować także szereg kwestyi, pozostających w ścisłym związku z treścią rozporządzenia.

Tu należą: 1) ustalenie minimalnego punktu zapłoniczenia dla nafty, 2) unormowanie opału ropą względnie naftą, 3) uregulowanie obrotu cysternami ulicznymi, 4) wydanie norm dla ruchu i przepisów ochronnych w rafinerych nafty, 5) przechowywanie i transport olejów mineralnych w naczyniach zabezpieczających przed eksplozją, 6) rozciągnięcie wydać się mających norm na obrót smarami ewentualnie także na spirytus, eter i inne łatwo zapalne płyny.

Ministerstwo wzywa tedy Izbę, aby wdrożyła odpowiednie dochodzenia u interesentów i przedstawiła opinię w tej sprawie.

Na skutek tego wezwania rozesłała Izba do wszystkich większych interesentów swojego okręgu pisemne kwestyonnarze, nadto odbyła się w dniu 4 maja b. r. w Izbie ankieta, w której oprócz austriackiego Towarzystwa naftowego wzięło udział kilka wielkich rafinery zachodniej Galicyi.

Ankieta powyższa ustaliła następujące zapatrywania interesentów: 1) Rozporządzenie ministeryalne z roku 1901 także i dzisiaj odpowiada w zasadzie i w ogólnych zarysach swojemu celowi, zarzucić można jedynie, że rząd nie przystąpił dotąd do faktycznego wykonania jego przepisów. 2) Aparat Abła nadaje się zdaniem fachowców stosunkowo najlepiej do oznaczania punktu zapłoniczenia pary. Uwagi rządu o niezdatności tego aparatu tłumaczą się okolicznością że przyrządów Abła prawie nigdzie nie wprowadzono, wobec czego ministerstwo nie rozporządzało żadnem doświadczeniem w tym kierunku. 3) Opalanie naftą względnie ropą

należałoby popierać wszelkimi środkami. Dzisiejsze przepisy ochronne dają dostateczną gwarancję bezpieczeństwa dla opału ropą w domach prywatnych. Należałoby jedynie domagać się złagodzenia tych postanowień odnośnie do opału ropą w przedsiębiorstwach przemysłowych, gdzie manipulacja spoczywa w rękach obznajomionych z właściwościami ropy fachowców. 4) Kwestyi rozwoju nafty w cysternach ulicznych (Tankwagen) uchwała ankieta nie poruszać na razie ze względów oportunistycznych, zwłaszcza iż także nasi rafinerzy zdecydować się mogą do przyjęcia tej formy sprzedaży, a ostrze rozporządzenia zwróciłoby się wtedy przeciwko nim samym. 5) Kwestyi unormowania ruchu i wydania przepisów ochronnych dla rafinerji nafty nie należałoby zdaniem ankiety łączyć z reformą rozporządzenia, która ma jedynie uregulować obrót olejami mineralnymi. 6) Podobne stanowisko zajęli interesenci także w kwestyi przechowywania i transportu olejów mineralnych w naczyniach zabezpieczających przed eksplozją, przyczem podniesiono, że problem ten dotąd technicznie nie jest rozwiązany.

Ankieta uznała natomiast za słuszne, aby przepisy rozporządzenia rozciągnięto na wszystkie łatwo zapalne płyny, a w szczególności na spirytus, eter i t. d.

Smary należałoby wyjąć z pod przepisów rozporządzenia i zrównać temsamem ze smarami pochodzenia zagranicznego, które ulegają traktowaniu celnemu i nie podpadają w przeciwieństwie do smarów austriackich pod surowe postanowienia rozporządzenia z roku 1901.

Wykonanie przepisów rozporządzenia ministeryalnego utrudnione jest obecnie okolicznością, że funkcje te powierzone są trzem rozmaitym władzom, a mianowicie: c. k. Komisji dla cechowania miar i wag, władzom skarbowym i władzom celnym, nadto poruczono praktyczne ich wykonanie organom targowym.

W tym względzie proponuje ankieta oddanie wszystkich odnośnych funkcji organom targowym, wyposażonym w aparaty Abła.

Odnośnie do punktu zapłnienia par naftowych wystarczy zamieścić postanowienie, iż jako nafty nie wolno sprzedawać olejów mineralnych, zaliczonych w rozporządzeniu do klasy I.

Celem osiągnięcia jednolitej opinii krajowych Izb handlowych w sprawie tak ważnej dla produkcji i sprzedaży olejów mineralnych, zakomunikowała Izba rezultat swoich dochodzeń Izbie handlowej i przemysłowej we Lwowie. Nadto zamierza Izba dochodzenia swoje rozciągnąć także na producentów ropy i handlarzy naftą.

Izba przyjmuje sprawozdanie do wiadomości i upoważnia prezydium do załatwienia tej sprawy wspólnie z Izba handlową i przemysłową we Lwowie.

77. Ankieta w sprawie opłat szynkarskich.

Reskryptem z dnia 5 kwietnia b. r. zaprosiło Prezydium Namiestnictwa Izbę, do przedstawienia ewentualnych życzeń co do projektu rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 20 grudnia 1905 r. Dz. ustaw kraj. 11, dotyczącej zarządzeń z powodu wygaśnięcia prawa propinacyi.

W tym celu zwołana została z inicjatywy Izb galicyjskich ankieta do Lwowa, w której wzięli udział interesenci wszystkich trzech okręgów izbowych, delegaci Izb, Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego, stowarzyszeń szynkarskich oraz reprezentanci Wydziału krajowego.

Ankieta odbyła się w dniu 27 kwietnia b. r. i wśród bardzo ożywionej dyskusyi powzięła szereg uchwał, które posłużyły następnie Izdom za podstawę do opracowania odpowiedniego memoriału. Memoriał ten przedłożonym został Namiestnictwu w połowie zeszłego miesiąca.

Z pomiędzy uchwał zasługują na wzmiankę następujące:

Ustawa z dnia 20 grudnia 1905 r. Dz. u. k. Nr. 11 postanawia w artykule 1, iż po wygaśnięciu prawa propinacyi pobierane będą na rzecz funduszu krajowego od 1 stycznia 1911 w obrębie Galicyi z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa opłaty szynkarskie, które mają rocznie przynieść najmniej 7 milionów koron.

Po myśli § 1 ustawy, mają uiszczać krajową opłatę szynkarską osoby fizyczne i prawne, które w obrębie Galicyi z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa:

trudnią się na własny rachunek wyszynkiem wódki, wina, wina owocowego, miodu, napojów miodowych i piwa;

sprzedają na własny rachunek w sposób zarobkowy bezpośrednio konsumentom napoje spirytusowe, wino, wino owocowe, miód i napoje miodowe w naczyniach otwartych lub zamkniętych, lecz nie na sposób w handlu używany, o pojemności poniżej 25 litrów przy wódce, a poniżej 50 litrów przy innych napojach;

lub wreszcie sprzedają na własny rachunek w sposób zarobkowy bezpośrednio konsumentom napoje spirytusowe, wino, wino owocowe, miód, napoje miodowe i piwo, w naczyniach zamkniętych sposobem w handlu używanym, o pojemności poniżej 50 litrów przy wódce, winie i miodzie a poniżej 10 litrów przy piwie;

słowem opłatę szynkarską mają po myśli postanowień ustawy uiszczać wszystkie osoby, które w obrębie Galicyi z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa trudnią się na własny rachunek w sposób zarobkowy wyszynkiem, drobną sprzedażą lub drobnym handlem napojów spirytusowych, wina, wina owocowego, moszczu owocowego, miodu, napojów miodowych i piwa.

Otóż przedewszystkiem zaznaczyć należy, iż tak ustawa jak i rozporządzenie wykonawcze nie określają ani ściśle ani jasno przedmiotu opodatkowania. O obowiązku opłat szynkarskich niema bowiem rozstrzygać charakter zarobkowy przedsiębiorstwa, lecz opłatom tym powinien podlegać każdy wyszynk bez względu na ten charakter, o ile się wogóle odbywa za zapłatą.

W przeciwnym razie zachodzi możność obejścia ustawy i nadużyć.

Ten sam paragraf postanawia dalej, iż opłacie szynkarskiej podlega:

sprzedaż wódki w naczyniach otwartych lub zamkniętych,

lecz nie na sposób używany w handlu, o pojemności poniżej 25 litrów,

jak również sprzedaż wódki w naczyniach zamkniętych sposobem w handlu używanym, o pojemności poniżej 50 litrów.

W przepisach tych jest luka i mogłoby wbrew intencjom ustawy wynikać, że sprzedaż wódki w naczyniach otwartych lub zamkniętych — lecz nie na sposób używany w handlu — o pojemności od 25 do 50 litrów, nie podlega opłacie szynkarskiej. Z tego względu uchwaliła ankieta domagać się, aby krajowej opłacie szynkarskiej podlegał obok drobnego handlu i drobnej sprzedaży wogóle wyszynk napojów, wyszczególnionych w ustawie bez względu na to, czy on się odbywa w sposób zarobkowy lub nie.

Wreszcie wykazuje § 1 ustawy jeszcze jedną zasadniczą, bardzo dotkliwą lukę, której również nie usuwa rozporządzenie wykonawcze. Mianowicie wymaga wyjaśnienia kwestya, czy napoje wysokokowe nadesłane z poza granic kraju konsumentom krajowym w naczyniach zamkniętych bądź koleją, bądź pocztą, podlegają obowiązkowi opłaty. Wobec zachodzących w tym względzie wątpliwości będą mogli zakrajowi fabrykanci łatwo uchylać się od obowiązku opłaty szynkarskiej od napojów przysyłanych konsumentom krajowym.

Niejasności te należałoby usunąć przez dodanie postanowienia, że wszelkie przesyłki pocztowe i kolejowe są wolne od opłaty szynkarskiej. Na wypadek zaś gdyby umieszczenie tego przepisu w rozporządzeniu wykonawczem nie było możliwem, uchwalono domagać się zrównania zakrajowych producentów i handlarzy pod względem opłat, z krajowymi w ten sposób, że wszystkie takie przesyłki będą podlegały opłacie i w tym celu będą zgłaszane przez odnośne organa przewozowe.

Dla wymiaru opłaty utworzone zostaną komisye s z a c u n k o w e, po jednej dla każdego powiatu politycznego w siedzibie starostwa, złożone z 4 członków i każdoczesnego starosty lub jego zastępcy jako przewodniczącego. Z pomie-

dzy członków, dwóch wyznacza Namiestnik, a dwóch Wydział krajowy, a to jednego na wniosek Rady powiatowej, a drugiego na podstawie terna, przedłożonego przez Izbę handlową i przemysłową.

Wymiaru dokonuje komisya corocznie a podstawę do tego stanowi deklaracya, jaką każdy szynkarz i każdy trudniący się drobną sprzedażą lub drobnym handlem trunkami, corocznie w ciągu miesiąca września ma złożyć w starostwie pod grzywną, ustnie lub pisemnie, podając obok nazwiska, położenia lokalu, ilości zatrudnionego personalu, także zbyt napojów w ciągu ubiegłego roku wedle poszczególnych gatunków.

Przed przystąpieniem do wymiaru bada komisya nadeszłe zgłoszenia, w razie potrzeby przy pomocy rzeczoznawców i mężów zaufania, uzupełnia je lub prostuje za równoczesnem zawiadomieniem o tem strony, a następnie dopiero wymierza opłatę na podstawie stwierdzonego obrotu napojami w ubiegłym roku z zastosowaniem taryfy, którą szczegółowo podaje § 10 ustawy. Przy stosowaniu taryfy mają komisye szacunkowe szczególną zwracać uwagę na te okoliczności, które wpływają na rentowność.

Opłata szynkarska wynosi:

1. Dla pędzonych płynów wysokowych od hektolitra czystego alkoholu w nich zawartego:

	od	do
a) w wyszynku	K. 30	K. 90
b) w drobnej sprzedaży	" 20	" 60
c) w handlu detajlicznym	" 12	" 36

2. Dla wina, pół – wina, sztucznego wina, wina owocowego, moszczu owocowego, miodu i napojów miodowych od hektolitra:

	od	do
a) w wyszynku	K. 5	K. 15
b) w drobnej sprzedaży	" 3	" 9
c) w handlu detajlicznym	" 2	" 6

3. Dla piwa od hektolitra:

a) w wyszynku	K. 0·40	0·80
b) w handlu detajlicznym	" 0·20	0·40

Już przy sposobności obrad nad ustawą podniesiono bardzo liczne i doniosłe zarzuty przeciw konstrukcyi taryfy, która obejmując szerokie ramy, otwiera pole do nadużyć, szykan i niesprawiedliwości. Wobec ustanowienia kontyngentu ogólnej sumy opłat byłaby raczej wskazaną zupełnie jednolita taryfa, a przynajmniej należałoby zaprowadzić stopniowanie taryfy według pewnych stałych zasad, a przede wszystkim na zasadzie terytorjalnej.

Wymiar opłat podług ustanowionej taryfy nastęrcza obawy, że w granicach obracających się między dość odległymi stopniami, organy wymierzające będą zbyt dowolnie postępowały przy oznaczaniu stopy opłat dla poszczególnych przedsiębiorstw.

Ankieta zdawała sobie wprawdzie sprawę z tego, iż radykalna zmiana tych postanowień nie da się przeprowadzić w rozporządzeniu wykonawczem, lecz wymaga zmiany samej ustawy, jednakże wyrażono zdanie, że i w rozporządzeniu możnaby ustalić pewne zasady, któremi komisye mogłyby się kierować, a które kładłyby tamę zupełnej dowolności, protekcyom i wpływowi postronnym.

Skoro komisye dokonały wymiarów, przesyłają je Wydziałowi krajowemu do zbadania, czy suma wszystkich w całym kraju oznaczonych wymiarów daje ustawowe minimum t. j. 7.000.000 K. Jeżeli tak jest, natenczas przypisuje Wydział krajowy oznaczone wymiary poszczególnym kontrybuentom tytułem opłaty szynkarskiej. Opłatę należy uiścić w kasie krajowej w ratach kwartalnych pod zagrożeniem ściągnięcia w drodze egzekucyi i za ewentualną opłatą odsetek zwłoki.

W razie zaś, gdyby suma ta nie dosięgła 7 milionów koron, zarządzi Wydział krajowy procentowe podwyższenie wszystkich przez komisye oznaczonych wymiarów, tak, aby suma dała 7 milionów K i tak podwyższone wymiary przypisuje stronom tytułem opłaty.

Przeciw przypisowi może strona wnieść odwołanie do komisji apelacyjnej.

Tak więc ustanawia ustawa wbrew żądaniom stron interesowanych jedynie minimalny kontyngent opłat, określony na 7,000.000 koron, pozostawiając granicę do góry zupełnie otwartą. Z drugiej strony podwyższa ustawa w art. II opłatę krajową od piwa z 1 K 70 h. na 8 K. od hektolitra.

Licząc się z możliwością zmiany ustawy, zwłaszcza wobec przedłożeń rządowych o podwyższeniu podatku od wódki i piwa, uchwaliła ankieta domagać się, aby w miejsce minimalnego, oznaczonym został maksymalny kontyngent roczny opłat szynkarskich, oraz by zmodyfikowane zostały postanowienia o opłacie krajowej od piwa.

W dalszym ciągu obrad zastanawiała się ankieta nad przepisami rozporządzenia wykonawczego o obowiązku składania obszernych i dokładnych deklaracji.

Postanowienia te są bardzo uciążliwe, zwłaszcza jeżeli się zważy, jak niski jest obecny stan kulturalny znacznej stosunkowo liczby szynkarzy.

Dlatego uchwalono żądać uproszczenia przepisanych formalności, a zwłaszcza ułatwienia ile możliwości ustnego zeznawania deklaracji.

Dalej uchwalono domagać się, aby postępowanie przed komisją szacunkową było jawne i ustne i odbywało się w obecności stron.

Przepis, wedle którego księgi handlowe przedsiębiorcy, wolno przeglądać tylko na jego żądanie lub za jego zgodą, należałoby zmienić w tym kierunku, iż księgi handlowe muszą być badane na żądanie strony i stanowić mają zupełny środek dowodowy.

Uchwalono również zwrócić uwagę na to, iż badanie zapasów, zastrzeżone komisji szacunkowej w § 15 rozporządzenia wykonawczego, nie prowadzi do zamierzonego celu poznania rozmiarów tj. rocznego obrotu przedsiębiorstwa. Zapasy nie zależą bowiem od powodzenia przedsiębiorstwa, lecz raczej od stosunków komunikacyjnych i innych ubocznych okoliczności. Badanie zapasów naraża także strony na możliwe szkody. Byłoby przeto rzeczą pożądaną, aby to badanie zapasów ograniczano do wyjątkowych tylko wypadków.

Co się tyczy znawców należałoby postanowić, iż mają to być ludzie fachowi, a w pierwszym rzędzie powinni być brani z zawodu szynkarskiego.

Co do składu komisji szacunkowej wyrażono życzenie, aby do komisji nie należeli ci urzędnicy i te osoby, które są czynne w komisjach dla podatku osobisto-dochodowego i podatku zarobkowego. Inaczej zachodzi obawa, że daty zebrane w celu uzyskania podstawy do wymiaru opłaty szynkarskiej, będą używane także do wymiaru podatku osobisto-dochodowego i zarobkowego.

Wreszcie uchwalono, aby za podstawę wymiaru opłaty szynkarskiej przyjęto pewną stopniowość alkoholu w napojach. Należałoby wogóle postanowić, jakiej stopniowości trunki uważane być mogą za słodzone, za likiery, za rosolisy itp. Wskazówki w tej mierze dają odnośne przepisy ustawy państwowej o podatku od wódki.

Z wygaśnięciem prawa propinacyi przestaną bowiem istnieć w kraju szynki propinacyjne, a ich miejsce zajmą wyszynki koncesyonowane, prowadzone na mocy koncesyj, udzielanych przez władze przemysłowe.

W końcu powzięła ankietę uchwałę, która nie stoi w bezpośrednim związku z projektowaniem rozporządzeniem wykonawczem, ale łączy się ściśle z losami przemysłu gospodnio-szynkarskiego po wygaśnięciu prawa propinacyi.

Otóż uchwała domaga się, aby przy nadawaniu koncesyi uwzględniano wyłącznie ludzi fachowo uzdolnionych, a w pierwszym rzędzie obecnie w zawodzie szynkarskim pracujących, powtóre, aby przestrzegano ściśle osobistego wykonywania koncesyi i nie dopuszczono w ten sposób łączenia w jednym ręku znacznej liczby koncesyi, co by w danym razie mogło się stać zaprowadzeniem monopolów koncesyonaryuszy w miejsce zniesionego prawa propinacyi. W tej sprawie zamierzoną jest dalsza ankietę, której zwołanie zarządzić ma Prezydium Izby krakowskiej w najbliższym czasie.

78. Interes wysyłkowy obuwia.

Izba otrzymała za pośrednictwem austriackich władz konsularnych, kilkakrotne zażalenia na postępowanie niektórych kupców, uprawiających w Krakowie interes wysyłkowy obuwiami.

Przeprowadzone w tej sprawie dochodzenia, przekonały Izbę, że reklamacje powyższe są w najczęstszych wypadkach uzasadnione.

Dla ostrzeżenia publiczności przesłała tedy Izba krajowym dziennikom komunikat następującej treści:

„W ostatnich czasach pojawiają się w dziennikach, przeważnie zamiejscowych, pochodzące z Krakowa oferty niezwykle taniego kupna obuwia.

Pod nagłówkiem bardzo zachęcającym n. p. „kupno okazyjne, wysprzedaż, 4 pary obuwia za 5 rubli itp.“ anonkuje się towary, po cenie nie pozostającej w żadnym stosunku do ich zwykłej ceny targowej. Anons zawiera również uwagę, że obuwie – o ileby nie dogadzało kupującemu – będzie napowrót bez wszelkich trudności przyjętem, a cena kupna zostanie zwróconą.

W rzeczywistości przedstawia się sprawa zupełnie inaczej. Jak to krakowska Izba handlowa miała sposobność sprawdzić, rozchodzi się tutaj o bezwartościowy towar najgorszego gatunku.

Zastrzeżenie co do ewentualnego zwrotu pieniędzy jest również bez znaczenia. W najlepszym wypadku otrzymuje się pieniądze z powrotem dopiero po długich targach, wzgl. pod groźbą doniesień karnych etc.

Nie ulega wątpliwości, że skutkiem tego rodzaju manipulacyi, które dostały się do nas za wzorem zagranicy, cierpi dotkliwie dobra opinia ogółu naszego kupiectwa. Izba uważa też za swój obowiązek, za pośrednictwem niniejszej notatki ostrzedz publiczność, aby nie szła na lep takich ogłoszeń“.

Komunikat ten udzielono także innym Izbom austriackim.

VII.

Opinie w sprawach handlowych.**79. Płatność pretensyi kupieckich.**

C. k. Sądowi powiatowemu w Krakowie objawiono opinię w następującym kierunku:

Jeżeli zamawiający towar, mimo odebrania przesyłki nie nadesłę sprzedawcy umówionego przez strony przy zamówieniu towaru akceptu wekslowego, staje się wedle ogólnych zasad kupieckich pretensya płatną w gotówce, choćby strony nie ustaliły kalendarzowo terminu nadesłania akceptu.

80. Wymiar t. zw. procentu dziennego.

C. k. Sądowi powiatowemu w Rzeszowie wydano opinię, iż wysokość odsetek pobieranych przez kupców, przy zawieranych na kilka dni pożyczkach na t. zw. dzienny procent (Tageszinsen), nie jest zwyczajowo unormowaną.

Procent w wysokości 3 h. od 100 K. dziennie nie wydaje się Izbie wygórowany przy tego rodzaju kilkodniowych pożyczkach na procent dzienny.

Wymiar ten nie może jednak żadną miarą znaleźć zastosowania, jeżeli stosunek dłużny przeciągnął się tak znacznie, jak n. p. w danym wypadku (przez kilka lat).

81. Odpowiedzialność ajenta w handlu księgarskim.

C. k. Sądowi powiatowemu w Myślenicach wydano opinię, iż w handlu księgarskim nie jest znany zwyczaj, wedle którego agent podróżujący miałby, — bez osobnej umowy — partycypować w razie niewypłacalności zamawiającego, w stratach firmy z udziałem 40%, jakoteż w kosztach informacyjnych i sądowych z udziałem 50%.

Delcredere ajenta musi być w każdym poszczególnym wypadku przedmiotem wyraźnej umowy.

82. Znaczenie wyrażenia „Parität frachtfrei“.

C. k. Sądowi powiatowemu w Krakowie doniesiono, że wyrażenie „Parität frachtfrei...“ służy jedynie dla ustalenia obliczenia umówionego między stronami stosunku przy pokrywaniu kosztów transportu.

„Parität frachtfrei der Empfangsstation“ oznacza, że w cenie towaru wliczono już koszty aż do stacji odbiorczej.

Klauzula powyższa nie dotyczy natomiast żadnych innych stosunków pomiędzy stronami.

83. Oznaczenie terminu dostawy.

C. k. Sądowi powiatowemu w Krakowie wydano następującą opinię:

Jeżeli termin dostawy oznaczony został w umowie klauzulą „per April“ bez bliższego określenia czasu dodatkiem w rodzaju „Medio“ „Ultimo“ itd., – nie można uważać dokonaną w dniu 27 kwietnia dostawę towaru, za spóźnioną.

Izba zauważa przytem, że przedmiot spornej dostawy (rękawiczki z palcami i mitynki bez palców) jest artykułem sezonowym, którego zbyt zaczyna się u nas dopiero z nastaniem cieplejszej pory, a więc zwyczajnie z początkiem miesiąca maja.

84. Obowiązki spedytora.

C. k. Sądowi powiatowemu w Krakowie objawiono w konkretnym wypadku opinię, iż spedytor, otrzymawszy od strony polecenie, niemożliwe do spełnienia wedle obowiązujących w danym czasie przepisów taryfowych, winien jest wstrzymać się z ekspedycją towaru aż do nadejścia zażądaney telegraficznie dyspozycyi strony.

85. Prowizya przy obrocie wikliną.

C. k. Sądowi powiatowemu w Podgórzu doniesiono, że prowizya pośrednika przy zakupnie wikliny nie jest w okręgu zwyczajowo unormowana.

Wysokość prowizji zależną jest przede wszystkim od wartości towaru, który w poszczególnych gatunkach (wiklina zielona, wiklina biała łupana itd.), wykazuje bardzo znaczne różnice.

Jako powszechną normę wynagrodzenia pośredników przyjąć można wymiar od 1 – 2% wartości towaru, stanowiącego przedmiot transakcji handlowej.

VIII.

Ogólne sprawy gospodarcze.

86. Wystawa w Częstochowie.

W dniu 25 kwietnia 1909 odbyło się w sali obrad Izby zgromadzenie interesentów w sprawie wystawy przemysłu i rolnictwa w Częstochowie, zwołane przez tamtejszy komitet wystawy. Wedle wyjaśnień wiceprezesa komitetu, odbędzie się wystawa w czasie od 5 sierpnia do 15 względnie 30 września 1909 r. Wystawa obejmuje następujące działy: przemysł wielki i średni, przemysł domowy i rękodzielniczy, rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo, ogrodnictwo, dział ogólny. Obecny na zgromadzeniu poseł Zieleniewski wskazał na znaczenie wystawy dla przemysłu galicyjskiego, któremu nadarza się pożądana sposobność nawiązania nowych, względnie rozszerzenia istniejących już stosunków handlowych z Królestwem Polskiem. Celem poparcia akcji komitetu, poczyni mowca starania w sprawie zorganizowania w Krakowie miejscowego komitetu wystawy. Do komitetu zaproszeni zostaną delegaci interesowanych korporacyj, jak Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego, krajowego Związku przemysłowego, Ligi pomocy przemysłowej, Izb handlowych i przemysłowych i t. d.

87. Sprawa popierania eksportu.

Prezydent Dattner podaje do wiadomości Izby, iż państwowa Rada przemysłowa trzeci raz już wyznacza pewien

fundusz na popieranie eksportu towarów austriackich. Z funduszu tego, obejmującego dość znaczną kwotę, dotychczas nikt w kraju naszym nie korzystał zapewne dlatego, że istnienie takiego funduszu nie jest interesentom naszym dostatecznie znane. Rada przemysłowa rozdzieliła dotychczas w ten sposób przeszło 2 miliony koron, głównie we formie udzielania stypendyów względnie subwencji uzdolnionym absolwentom Akademii eksportowej t. zw. wysłannikom eksportowym (Export-Aussendlinge), których wysyła do Afryki, Azji i innych części świata, aby tam częścią na własny rachunek prowadzili interes, częścią przyczyniali się jako ajenci do podniesienia wywozu towarów austriackich w owe strony. Chodzi tu przeważnie o eksperymenta, które jednak w części wydały już korzystne rezultaty.

Jakkolwiek sprawa ta na rok bieżący już została załatwiona, pragnąłby prezydent zwrócić także uwagę interesentów galicyjskich na ten fundusz, który w przyszłym roku wynosić ma milion koron. Subwencje udzielane przez Radę przemysłową poruszają się w dość znacznych kwotach, bo od 10 do 100 tysięcy koron.

W razie zgłoszenia się interesentów o odpowiednich kwalifikacjach, nie omieszkają galicyjscy członkowie Rady przemysłowej udzielić odnośnej prośbie jak najdalej idącego poparcia.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE

z dnia 5 października 1909 roku.

TREŚĆ.

I.

Sprawozdanie prezydium.

88. Sprawozdanie z czynności biura za czas od 15-go
czerwca 1909 . . . . . Str. 211

II.

Wybory.

89. Sędziowie fachowi dla Tarnowa . . . . . " 217
90. Sędziowie fachowi dla Jasła . . . . . " 218
91. Wybór członka oraz zastępcy do krajowej komisji
podatku zarobkowego . . . . . " 218
92. Ustalenie cen żyta i owsa dla wojska . . . . . " 219
93. Rzeczoznawca dla zakupna siana i słomy . . . . . " 219

III.

Komunikacje.

94. Połączenia kolejowe Berlin-Wrocław-Wiedeń . . .	„	220
95. Cesya wierzytelności przy dostawach dla kolei . . .	„	220
96. Rewizya trasy dla przestrzeni Skotniki-Kraków kanału spławnego Dunaj-Odra-Wiśła	„	222
97. Telefon w Kalwaryi	„	224

IV.

Sprawy przemysłowe.

98. Koncesjonowanie przemysłów budowlanych . . .	„	224
99. Spoczynek niedzielny przy sprzedaży towarów w przemyśle handlowym	„	230
100. Charakter przemysłowy przedzenia włosia końskiego	„	232
101. Charakter przemysłowy zawodu fotografów . . .	„	232
102. Jarmarki w Kańczudze, Uściu ruskiem i Żołyni . . .	„	232

V.

Sprawy handlowe.

103. Plan nauki dla dwuklasowych szkół handlowych . . .	„	233
104. Utworzenie urzędu cłowego w Rzeszowie	„	235

VI.

Opinie w sprawach handlowych.

105. Płatność faktur w handlu cukrem	„	236
106. Znaczenie terminu „faktura dla stron“ „Kundenfaktura“	„	236
107. Znaczenie terminu „netto Kassa“	„	236
108. Termin „prompt“ przy zamawianiu cholewek . . .	„	237
109. Znaczenie nazwy „ $\frac{1}{2}$ beczki“	„	237

Przewodniczący prezydent Dattner konstatuje komplet i otwiera posiedzenie o godzinie 4 popołudniu.

Sprawozdanie prezydium.

Prez. Dattner: Otwierając dzisiejsze posiedzenie, poświęcić muszę żałobne wspomnienie pamięci zmarłego w sierpniu Kazimierza hr. Badeniego. (Członkowie wstają z miejsc). Wraz z całym społeczeństwem wzięła Izba udział w boleści nad stratą wielkiego męża stanu, z którym łączyły nas ściślejsze węzły, gdyż ś. p. hr. Badeni jako starosta krakowski i Delegat Namiestnika, pełnił także przez jakiś czas obowiązki komisarza rządowego Izby.

Imieniem Izby wyraziliśmy wdowie oraz bratu zmarłego, Jego Ekscelencyi Panu Marszałkowi krajowemu, wyrazy serdecznego współczucia, a manifestacya Szanownych Panów zamieszczoną zostanie w protokole dzisiejszych obrad.

Okres 4-ech miesięcy, który dzieli nas od ostatniego posiedzenia Izby, nie przyniósł niestety spodziewanych postępów w sprawie budowy kanału z Krakowa do Wiednia.

Ciągłe zmiany osób w zarządzie centralnym przyczyniają się do opóźnienia robót, a nadto wpływa na opóźnienie, związek tej kwestyi z ochroną miasta Krakowa przed zalewem wielkiej wody.

Co do kanalizacyi Wisły pomiędzy Skalką a starem ujściem Rudawy, istnieją jak wiadomo dwa projekty, mianowicie jeden wypracowany przez miasto i polegający na przekopie, drugi projekt Namiestnictwa, który prowadzi Wisłę odpowiednio zmodyfikowanem dawnym korytem. Obecnie Ministerstwo obydwu projekty zwróciło do Krakowa i co do obydwóch projektów ma być przeprowadzoną komisya obchodowa oraz oszacowanie kosztów gruntu i budowy. Na tej podstawie dopiero ma Ministerstwo powziąć decyzję, która

alternatywa będzie wykonaną. Wszystko to wymaga naturalnie długiego czasu i sprawę opóźnia. Od wyboru projektu zależy także sytuacja właściwego krakowskiego portu po lewym brzegu Wisły. W razie przyjęcia alternatywy rządowej, musiałyby być prawdopodobnie w okolicach Grzegórzek zbudowanym dla Krakowa osobny basen portowy. Przy alternatywie gminy miasta Krakowa, obecne koryto Wisły byłoby zmienionem na port.

Ze stanowiska Izby należałoby jedynie wyrazić życzenie, aby wreszcie ukończono projekta i plany i aby na przyszłość sprawa ta nie była traktowaną w tak powolnem tempie. Ponosi stąd szkodę zarówno kraj jak i rząd, gdyż ceny gruntów i robocizny są obecnie znacznie wyższe, aniżeli w czasie, gdy miała nastąpić budowa.

Życzeniu temu dali wyraz zastępcy Izby na konferencji w dniu 9 lipca bieżącego roku, która się zastanawiała nad częścią kanału Skotniki-Kraków. Jakkolwiek przedłożone wówczas plany nie odpowiadały pierwotnym zapatrywaniom Izby, gdyż przewidują właściwy port na drugim brzegu Wisły, nie chciała Izba w tem stadyum, sprawy dalej wikłać. W porozumieniu z miastem zażądano stworzenia przystani (Industriehafen) między portem w Płaszowie a kanałem, którato przystań służyłoby mogła także za port podczas wielkiej wody na Wiśle. W interesie krakowskiego ruchu towarowego na lewym brzegu Wisły, zaproponowała Izba nadto założenie odpowiednio wyposażonego basenu portowego po stronie Krakowa. W końcu zwrócili zastępcy Izby uwagę na konieczność połączenia przystani na lewym brzegu Wisły oraz portu w Płaszowie, z nowym dworcem kolei północnej na Krowodrzy.

Skargi świata handlowego na brak wagonów i inne niedomagania kolejowe były w ubiegłym sezonie tem bardziej uzasadnione, iż wielkie manewry wojskowe odbyły się jak Szanownym Panom wiadomo, na linii kolei północnej. Miastu naszemu groziło nawet zupełne odcięcie dowozu cukru, w którejto sprawie interweniowała Izba w Dyrekcyi

kolei północnej oraz w ministerstwie kolejowem. Gruntownej remedury tych stosunków spodziewać się możemy dla Krakowa po budowie nowego dworca. W tej mierze zanotować wypada pocieszający postęp. Na dzień 21 października zwołaną została bowiem polityczna komisya obchodowa w sprawie rozszerzenia tutejszej stacyi kolejowej, która rozpatrzyć ma urządzenia przyszłego dworca, projektowane dla ruchu towarowego.

I w tej sprawie żałować tylko trzeba, iż przez ciągle odkładanie decyzyi, roboty wypadną o wiele później i drożej, aniżeli pierwotnie było projektowane.

Ze strony wielu kupców i przemysłowców Krakowa otrzymuje Izba nieustanne reklamacye, iż zarząd telefonów nie przyjmuje zgłoszeń na nowe stacye telefoniczne względnie na przenoszenie starych stacyi w wypadkach zmiany lokalu. Dyrekcyja poczt powołuje się przytem na obecny stan robót rekonstrukcyjnych i przyrzeka załatwić wszelkie żądania po ukończeniu tych robót.

W sprawie tej wdrożyłem dochodzenia i mogę oznajmić Szanownym Panom że dzięki przychylnemu stanowisku ministra skarbu, Jego Ekscelencyi Dra Bilińskiego, który z całą gotowością udzielił potrzebnych dla Krakowa kredytów, są roboty około rozszerzenia obecnej sieci telefonicznej i kładzenia nowych kabli, w pełnym toku. Wszelkie zgłoszenia więc będą mogły być w krótkim czasie uwzględnione, o ile roboty budowlane prowadzone będą w dość szybkim tempie. Izba wywiera w tym kierunku ciągły nacisk zarówno na lwowską Dyrekcyę, jak i na centralny zarząd telefonów.

Ze sprawą tą stoi w ścisłym związku kwestya umontowania centrali automatycznej. Wśród publiczności zaczęły krążyć pogłoski, że budowa centrali ulega opóźnieniu. Wiadomości te zostały także powtórzone przez fachowe czasopisma kupieckie. Mam jednak autorytatywne oświadczenie centralnego zarządu telefonów, że centrala oddaną zostanie do użytku w każdym razie przed rokiem 1911.

Jak się osobiście miałem sposobność przekonać, są obe-

nie roboty adaptacyjne na poczcie w pełnym toku. Organy obsługujące telefon, pracują faktycznie wśród nadzwyczajnie utrudnionych warunków, tak że już ze względu na blizki termin wprowadzenia nowych i jak zapewniają – doskonałych aparatów samoczynnych – można usprawiedliwić pewne usterki w dzisiejszej manipulacji“.

W dyskusji nad sprawozdaniem prezydyalnym prosi Radca Mendelsburg o interwencję w c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie, w sprawie umieszczenia w centrali krakowskiej trzeciego aparatu telefonicznego dla przyjmowania i odbierania depesz. Przeznaczone bowiem obecnie dwa aparaty dla służby telegraficznej, są dla Krakowa stanowczo niewystarczające.

Przewodniczący przyrzeka uczynić zadość życzeniu mowcy, poczem Izba przyjmuje do wiadomości sprawozdanie prezydium.

88. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 15 czerwca 1909.

Do dziennika podawczego wpłynęło ogółem 2.514 aktów które pociągnęły za sobą potrzebę wysłania 3.009 pism do władz i stron.

Stale sekcye Izby odbyły następujące posiedzenia:

21 czerwca 1909 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

3 lipca 1909 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

17 lipca 1909 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

4 sierpnia 1909 komisya prezydyalna,

26 sierpnia 1909 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

6 września 1909 komisya zarządu gmachu,

11 września 1909 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

14 września 1909 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

27 września 1909 komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych,

29 września 1909 komisya połączonych sekcji.

Nadto odbyły się w dniu 2 i 4 października 1909 posiedzenia subkomitetu dla skontrum kasy i rachunków Izby.

W Y D A N O :

I. W sprawach przemysłowych:

- 39 opinii w sprawie dyspens od dowodu uzdolnienia.
 4 opinie " publicznej wysprzedaży towarów.
 1 opinię " koncesyi na biuro podróży.
 3 opinie " " na instalację wodociągów.
 3 " " " na drukarnię.
 1 opinię " " na murarstwo pod uławnymi warunkami.
 1 " " " na ciesielstwo pod uławnymi warunkami.
 1 " " charakteru przemysłowego wyrobu figurek gipsowych.
 1 " " charakteru przemysłowego smolowania i pokrywania dachów papą.
 1 " " charakteru przemysłowego wyrobu rur betonowych.
 1 " " uznania przemysłu rzeźniczego oraz przemysłu klucia nierogacizny za przemysły pokrewne.
 1 " " uprawnienia blacharza do krycia dachów łupkiem lub dachówką.
 1 " " uprawnienia przemysłowego piekarzy.
 1 " " uprawnienia właściciela koncesyi, opiekującej na wyszynk kawy, herbaty i ponczu wydanej w r. 1872, – do podawania herbaty z rumem względnie z arakiem.

- 1 opinię w sprawie charakteru przemysłowego czynności fotografów.
- 1 " " charakteru przemysłowego młynarstwa.
- 1 " " zakresu uprawnienia budowniczego.
- 1 " " wystawienia wspólnej karty przemysłowej dla dwóch osób, nie będących spółnikami zaprotokołowanej spółki handlowej.
- 1 " " koncesjonowania rurociągów i zakładów magazynowania ropy.
- 3 opinie " organizacji stowarzyszeń gospodnio-szynkarskich.
- 2 " " taryfy cen mięsa.
- 2 " " " za jazdę samochodami.
- 1 opinię " taryfy dla pojazdów w Zakopanem.
- 2 opinie " taryfy dla zakładów pogrzebowych.
- 1 opinię " taryfy kominiarskiej.
- 1 " " stosunków handlowych i przemysłowych w powiecie gorlickim.

Nadto wydano szereg opinii w sprawie nominacji przewodniczącego i zastępcy komisji egzaminacyjnej dla czeladników, oraz w sprawie regulaminów dla tychże komisji.

II. W s p r a w a c h h a n d l o w y c h :

- 1 opinię w sprawie pojęcia tz. „Kundenfaktury“.
- 1 " " ponoszenia kosztów przy wysyłce towaru „franko“.
- 1 " " znaczenia klauzuli „Cassa mit 4⁰/₀ oder 6 Monate netto, Valuta Dezember 1908“.
- 1 " " znaczenia klauzuli „Zahlbar und klagbar in Krakau“, umieszczonej na konsygnacyi.

1	opinię	w sprawie	znaczenia klauzuli „netto Kassa“ w handlu drzewem.
1	„	„	znaczenia klauzuli „prompt“ przy zamówieniu cholewek.
1	„	„	znaczenia wyrażenia „ $\frac{1}{2}$ beczutki“ wina.
1	„	„	znaczenia dopisku w fakturze „pr. $\frac{5}{5}$ mit 2 ⁰ / ₀ Skonto“ przy intere- sach cukrowych.
1	„	„	znaczenia t. zw. „Kontramuster“ w handlu towarami bławatnymi.
1	„	„	zwyczajowego terminu do wno- szenia reklamacji co do jakości kapusty.
1	„	„	spadku cen zboża i mąki w ro- ku 1908.

III. W sprawach handlowo-politycznych:

9	certyfikatów	w sprawie	ulg paszportowych przy wy- jeździe do Rosyi.
38	„	„	uwolnienia od cla odpad- ków kości, przeznaczonych do fabrykacji sztucznych nawozów.
1	certyfikat	„	ulg celnych przy sprowa- dzaniu maszyn z zagranicy.
15	świadcstw	„	pochodzenia towarów idą- cych do Francyi, Niemiec, Rosyi i Stanów Zjednoczo- nych północnej Ameryki.
1	opinię	„	obrotu uszlachetniającego zagranicznymi olejami do wyrobu mydeł.
1	„	„	utworzenia urzędu celnego w Rzeszowie.

Poparto podanie Żywieckiej fabryki papieru o pozwolenie na wolny od cła przywóz szpul drewnianych do opakowania papieru bibułkowego.

Interweniowano w c. k. Ministerstwie handlu w sprawie utrudnień w eksporcie win do Niemiec.

IV. W sprawach podatkowych:

- 19 opinii w sprawie ulg podatkowych przy poborze benzyny do celów motorowych i ekstrakcyjnych.
- 2 opinie   "   poboru soli fabrycznej do konserwowania skór surowych.
- 3   "   "   obowiązku stemplowania ksiąg handlowych.

V. W sprawach ruchu kolejowego i wodnego:

24 kart legitymacyjnych dla agentów podróżujących.

11 poświadczeń celem uzyskania podwójnej karty kolejowej.

Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych podało interesantom stawki frachtowe dla 17 gatunków towarów w 75 relacjach.

Poparto w c. k. Dyrekcji kolei północnej prośbę Filii Banku hipotecznego w Krakowie o przyznanie prawa reekspedycji dla domu składowego w Krakowie.

Interweniowano w c. k. Dyrekcji kolei północnej w sprawie dostarczania wozów dla transportu cukru.

Zwrócono się do c. k. Dyrekcji kolei państwowych w Krakowie w sprawie dostawy wagonów do transportu kamieni.

Interweniowano w c. k. Ministerstwie kolei w sprawie zniesienia przedłużenia czasu dostawy na stacyi w Krakowie.

Zwrócono się do c. k. Dyrekcji kolei państwowych w Krakowie w sprawie przyspieszenia budowy wagi pomostowej na stacyi w Wiśniowej.

C. k. Dyrekcji kolei państwowych w Krakowie udzielono informacji o wysokości najmu wozów cysternowych.

VI. W sprawach pocztowych i telefonicznych:

- 1 opinię w sprawie urządzenia stacji telegraficznej w Staniątkach.
- 1 " " włączenia Kalwarii Zebrzydowskiej do międzymiastowej linii telefonicznej Wadowice - Myślenice.
- 1 " " międzymiastowego połączenia telefonicznego Krakowa z Katowicami oraz Krzeszowic z Krakowem.

VII. W sprawach dostaw i sprzedaży publicznych:

Wydano 7 świadectw solidności i zasobności firmom zaprotokołowanym, starającym się o dostawy rządowe.

W dziennikach miejscowych zamieszczono 51 notatek o rozpisaniu dostaw i sprzedaży publicznych oraz zawiadomiono o rozpisaniu interesowane firmy w okręgu Izby.

VIII. Władzom wojskowym poświadczono stosowność cen akordowych w 20 wypadkach.

IX. Władzom wojskowym i cywilnym podano w 15 wypadkach ceny targowe i giełdowe rozmaitych artykułów.

X. Władzom oraz stronom prywatnym podano w 79 wypadkach adresy firm krajowych i zagranicznych.

XI. Marek ochronnych zarejestrowano 65 oraz 15 wozów przemysłowych.

II.

Wybory.**89. Sędziowie fachowi dla Tarnowa.**

Prezydyum c. k. Sądu obwodowego w Tarnowie za-
 wiadomiło Izbę, iż z dniem 25 lutego 1910 kończy się 3-le-
 tnie urzędowanie następujących 12-u assesorów, przy c. k.
 Sądzie obwodowym jako handlowym w Tarnowie:

Franciszek Bartik,
 Markus Brandstätter,
 Zygmunt Frey,
 Zygmunt Hahn,
 Alojzy Kämpf,
 Józef Kusz,
 Artur Margulies,
 Wincenty Paszcza,
 Juliusz Silbiger,
 Józef Sokalski,
 Hipolit Wierzycki,
 Samuel Zins.

Prezydyum Sądu wzywa Izbę o przedstawienie propo-
 zycji na dalsze 3-lecie.

Na podstawie wniosku komisji dla spraw koncesyjnych
 i osobistych uchwała Izba ponownie przedstawić następują-
 cych asesorów:

Markus Brandstätter,
 Zygmunt Hahn,
 Alojzy Kämpf,
 Józef Kusz,
 Artur Margulies,
 Wincenty Paszcza,
 Juliusz Silbiger,
 Józef Sokalski,
 Samuel Zins.

Na opróżnione 3 miejsca proponuje zaś Izba 3 terna:

- I. Heumann Józef,
Jeleń Zygmunt,
Schwanenfeld Leon,
- II. Brach Władysław,
Broch Emil,
Kornfeld Bernard,
- III. Adler Maurycy,
Bloch Zygmunt,
Toman Henryk.

90. Sędziowie fachowi dla Jaśła.

Sądowi obwodowemu w Jaśle uchwalono zaproponować w miejsce Franciszka Pollaka następujące terno kandydatów na urząd fachowego sędziego obywatelskiego:

Tytusa Władysława Brąglewicza, kupca w Jaśle,
Józefa Schmindlinga, współwłaściciela cegielni i fabryki wyrobów betonowych i cementowych w Jaśle.

Maryana Kurza, właściciela składu węgla i domu komisowego w Jaśle.

91. Wybór członka oraz zastępcy do krajowej komisji powszechnego podatku zarobkowego we Lwowie.

C. k. Namiestnictwo zawiadamia Izbę, iż z końcem bieżącego roku kończy się mandat wybranego przez Izbę na okres 4 letni członka krajowej komisji powszechnego podatku zarobkowego.

Funkcye te pełnił dotychczas p. Juliusz Epstein.

Nadto opróżnionym jest wskutek śmierci śp. Jana Kwiatkowskiego mandat zastępcy członka krajowej komisji powszechnego podatku zarobkowego.

Namiestnictwo wzywa Izbę o przeprowadzenie ponownych wyborów na obydwie opróżnione miejsca.

Na wniosek komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych wybrany został ponownie p. r. Juliusz Epstein na członka krajowej komisji powszechnego podatku zarobkowego oraz p. Walerian Stawiarski na zastępcę członka.

92. Ustalenie cen żyta i owsa dla wojska.

W konferencji celem ustalenia cen żyta i owsa dla Krakowa i Tarnowa, odbytej w dniu 29 września 1909 w biurze Intendantury I. korpusu w Krakowie, wziął udział w zastępstwie Izby p. r. Norbert Wasserberg.

W biurze Intendantury 10 Korpusu w Przemyślu odbyła się w dniu 7 września 1909 konferencja, w sprawie ustalenia lokalnych cen dla żyta i owsa, przy zakupie tych artykułów od producentów.

Na konferencję wydelegowano jako zastępcę Izby p. Dra Maurycego Holzera, właściciela dóbr w Rzeszowie.

W Intendanturze I. korpusu w Krakowie odbyła się dnia 10 sierpnia 1909 konferencja w sprawie ustalenia lokalnych cen dla zboża, słomy do łózek oraz słomy na podściółkę w powiecie tarnowskim.

W komisji wziął udział jako delegat Izby p. r. Norbert Wasserberg.

W komisji wojskowej celem uregulowania cen owsa w stacjach wojskowych Ołomuniec i Prościejowice, odbytej w dniu 26 lipca 1909 w biurze Intendantury obrony krajowej w Krakowie, wziął udział imieniem Izby p. r. Norbert Wasserberg.

93. Rzeczoznawca dla zakupna siana i słomy.

C. k. Magazynowi żywności w Krakowie podano jako rzeczoznawcę w sprawie zakupna siana i słomy p. Norberta Wasserberga, członka Izby handlowej i przemysłowej oraz współwłaściciela firmy „Fogelstrauch i Wasserberg“, bieńczycki młyn parowy w Krakowie.

Komunikacye.

94. Połączenia kolejowe Berlin-Wrocław-Wiedeń.

Izba handlowa w Wrocławiu zwróciła się do c. k. ministerstwa kolejowego z prośbą o ulepszenie i przyspieszenie bezpośredniej komunikacji osobowej pomiędzy Berlinem a Wiedniem drogą idącą na Wrocław.

Obecne połączenia Berlina z Wiedniem przez Drezno-Tetschen trwają w przecięciu 12—13 godzin, podczas gdy droga na Wrocław waha się między 13 a 16 godzinami.

Nie można wprawdzie pominąć okoliczności, iż droga via Drezno jest znacznie krótszą, stosunki wzniesienia są jednak na rucie Wrocław-Wiedeń o wiele korzystniejsze i umożliwiają szybsze prowadzenie pociągu.

Dalszą niedogodnością dla ruchu na tej linii jest brak wagonów przechodnich III kl., podczas gdy połączenia via Drezno zaopatrzone są bez wyjątku w takie wagony.

W końcu żali się Izba wrocławska, iż przyjazd austriackich pociągów do Bogumina ulega częstym opóźnieniom, co również utrudnia utrzymanie regularnej komunikacji.

Na podstawie uchwał komisji dla spraw komunikacyjnych poparła Izba powyższą prośbę w c. k. ministerstwie kolei żelaznych, wychodząc z założenia, iż projektowane ulepszenie ruchu przyczyniłoby się w znacznym stopniu do udogodnienia połączeń między tut. okręgiem a Berlinem.

Wedle informacji, otrzymanej z c. k. ministerstwa kolei żelaznych, nie jest jednak na razie możliwem przyspieszenie jazdy pociągów pospiesznych pomiędzy Berlinem a Boguminem, gdyż pociągi te są już do ostatecznych granic obciążone.

95. Cesa wierzitelności przy dostawach dla kolei.

Izba handlowa i przemysłowa we Lwowie zwróciła się pod dniem 29 listopada 1909 do L. 5890 do c. k. Minister-

stwa kolei żelaznych we Wiedniu z memoriałem w sprawie przyjmowania i realizowania przez Dyrekcyę kolei państwowych cesyi wierzytelności, wynikających z kontraktów o dostawę kolejowe.

Odpis tego memoriału nadesłała nam Izba lwowska z prośbą o stosowne poparcie żądań w tem piśmie przedstawionych.

Odpowiadając temu życzeniu, zwróciła Izba uwagę Ministerstwa kolei, że rozwój nowożytnych form kredytu przemysłowego doprowadził zwłaszcza przy większych dostawach na rzecz państwa i innych czynników publicznych, do coraz częstszego opierania się o zakłady finansowe oraz do zaliczkowania przez banki.

Izba poparła w zupełności wywody Izby lwowskiej zmierzające do wykazania, iż ani argumenty prawnicze, ani względy na interes gospodarczy państwowego zarządu kolejowego, nie sprzeciwiają się cedowaniu na rzecz osób trzecich wierzytelności, wynikających z kontraktów dostawy z zarządami kolejowymi.

Przy tej sposobności zwrócono uwagę na okoliczność, że dostawiający przedsiębiorca związany jest ścisłymi terminami zarówno przy sprowadzaniu surowców, maszyn, materiałów opałowych itd. jak niemniej przy wynagradzaniu personelu technicznego i administracyjnego, podczas gdy ostateczne uregulowanie rachunku z państwem, zarządem kolejowym, wogóle każdym czynnikiem publicznym rozpisującym dostawę, następować zwykło dopiero po długotrwałych kolaudacyach i skomplikowanych często obliczeniach.

Leży tedy w naturze rzeczy, iż konieczną jest pomoc kapitału prywatnego w miejsce świadczeń odnośnych władz, następujących dopiero po dłuższym przeciągu czasu.

Stanowisko Dyrekcyi kolejowych, które odmawiają wykonalności takim cesyom, nie da się uzasadnić pod względem prawniczym i staje w sprzeczności z zaprowadzonymi od dawna urządzeniami nowożytnego kredytu przemysłowego, utrudniając równocześnie interes dostawowy.

96. Rewizya trasy dla przestrzeni Skotniki-Kraków kanału splawnego Dunaj-Odra-Wisła.

Reskryptem z dnia 24 maja 1909 L. 1798/W. St. zarządziło c. k. Ministerstwo handlu przeprowadzenie rewizji trasy dla części kanału splawnego Dunaj-Odra-Wisła na przestrzeni Skotniki-Kraków.

Dla przeprowadzenia tej czynności wyznaczyło c. k. Namiestnictwo we Lwowie dzień 9 lipca 1909.

Zastępcy Izby złożyli do protokołu komisyjnego następujące oświadczenie:

„Przedewszystkiem musi Izba dać wyraz głębokiemu ubolewaniu, iż ustawa z dnia 11 czerwca 1901 Dz. p. p. L. 66 wbrew jej wyraźnemu brzmieniu, dotychczas w Galicyi nie jest wykonaną, chociaż Wysoki Sejm krajowy zabezpieczył jeszcze w roku 1904 w sposób ustawowy udział kraju w wykonaniu dróg splawnych.

Ciągłe zwłoki w rozpoczęciu galicyjskich robót kanałowych są tem dziwniejsze, ile że budowle wodne, przewidziane tą samą ustawą z roku 1901, postępują w innych krajach z zasługującym na wszelkie uznanie pośpiechem, tak samo jak postępują również budowle portowe tryesteńskie i koleje alpejskie, które z przedłożeniem kanałowem tworzyły jedną gospodarczą całość.

Izba zwraca się tedy do Wysokiego C. k. Ministerstwa handlu z uprzejmą prośbą, ażeby dołożyło wszelkich starań, celem wyjścia z dotychczasowego koła gospodarczych i technicznych studyów, i aby przystąpiło jak najszybciej do rzeczywistego wykonania drogi wodnej Kraków-Wiedeń, od której w wielkiej mierze zawisł rozwój gospodarczych stosunków kraju.

II. Przeciwno przedłożonemu projektowi trasy Skotniki-Kraków nie podnosi się żadnych zasadniczych zarzutów. Zdaniem Izby należałoby atoli projekt ten uzupełnić w następujący sposób:

a) Wobec bardzo silnego rozwoju wielkiego przemysłu w okolicy Krakowa oraz wobec tego, że komunikacja między portem w Płaszowie a kanałem w czasie wielkiej wody na Wiśle będzie przerwana, należy trasę kanału, przed miejscem, w którym kanał wpada do Wisły, w sposób odpowiedni rozwinąć przez stworzenie przystani, zaopatrzonej w tory i drogi, tak, aby przystań ta służyć mogła dla ruchu towarowego w czasie wielkiej wody, tudzież do samodzielnego obsługiwanego wielkiego przemysłu hutniczego, chemicznego i ceramicznego, rozwijającego się na prawym brzegu Wisły na zachód i południowy-zachód od Podgórze.

b) Należy na lewym brzegu Wisły w stosownym miejscu założyć odpowiednio wyposażony basen portowy (przystań), służący potrzebom bardzo znacznego lokalnego ruchu miasta Krakowa oraz wielkich zakładów przemysłowych, które coraz gęściej osadzają się na lewym brzegu Wisły w gminach podmiejskich, jak Grzegórzki, Dąbie i. i.

Chodzi w tym wypadku o wielkie masy towarów, jak węgiel, żelazo, metale i i. materiały, przychodzące z zachodu, które winny być tam bezpośrednio wyładowane i złożone. Przystań ta powinna być w odpowiedni sposób połączona z koleją lokalną Kraków-Grzegórzki-Kocmyrzów.

c) Wobec budowy nowego dworca kolei Północnej na Krowodrzy, który będzie w sobie mieścił wszystkie potrzebne urządzenia do manipulacji, oclenia i reekspedycji towarów masowych, należy stworzyć bezpośrednie połączenie pomiędzy dworcem na Krowodrzy, przystanią na lewym brzegu Wisły oraz portem w Płaszowie, tak, aby ruch towarowy (cały ruch z Rosyi i do Rosyi na kanał, ruch pomiędzy przystanią a dworcem, ewentualnie ruch ze Wschodu w razie przedłużenia kanału na wschód od Krakowa) mógł się odbywać bezpośrednio, a nie na dłuższej i obecnie już ruchem pociągów towarowych i osobowych przeciążonej głównej linii kolei państwowej, dawnej kolei Karola Ludwika Kraków-Podgórze-Płaszów“.

97. Telefon w Kalwaryi.

Izba oświadczyła się za włączeniem Kalwaryi Zebrzydowskiej do międzymiastowej linii telefonicznej Wadowice-Myślenice, a to ze względu na silnie rozwinięty w Kalwaryi przemysł wyrobu mebli, utrzymujący ożywiony ruch eksportowy z większemi centrami handlowemi a w szczególności z Krakowem. Nadto odbywają się w Kalwaryi znane odpusty, które gromadząc tysiączne rzesze pątników, w znacznej mierze przyczyniają się do ożywienia miejscowego handlu i przemysłu.

IV.

Sprawy przemysłowe.

98. Koncesyowanie przemysłów budowlanych.

Izba zwróciła się do c. k. Namiestnictwa we Lwowie w następującej sprawie, dotyczącej uzdrowienia stosunków w naszych przemysłach budowlanych:

I. Rozporządzeniem z dnia 22 lipca 1909, ogłoszonym w numerze 101 Dz. u. kr. z roku 1909, wprowadziło c. k. Namiestnictwo tzw. udzielanie koncesyi na przemysł murarski, ciesielski, kamieniarski i studniarski pod lżejszemi warunkami.

Przez rozporządzenie to został w związku z postanowieniami ustawy z dnia 26 grudnia 1893 Dz. p. p. N. 193, stworzony w kraju następujący stan rzeczy co do uprawnień w przemyśle budowlanym:

1. Kraków i Lwów należą do tzw. miast wyjętych. W miastach tych wolno jest budowniczym wszelkimi budowlami kierować i wykonywać je zapomocą własnego personelu. Do robót kamieniarskich, ciesielskich i studniarskich muszą atoli używać dotyczących koncesyonowanych majstrów. Koncesyonowanym majstrom murarskim wolno w Krakowie i we Lwowie wykonywać samodzielnie roboty swego fachu tylko o tyle, o ile przytem nie jest potrzebne współ-

działanie innych budowlanych rękodzieł np. kamieniarstwa, ciesielstwa etc. O ile takie współdziałanie byłoby potrzebne, musi majster murarski pracować pod kierownictwem koncesyjonowanego budowniczego.

W Krakowie istnieją jeszcze z dawnych czasów tzw. koncesyjonowani murarze. Tym koncesyjonowanym murarzom wolno jest wspólnie z koncesyjonowanymi majstrami ciesielskimi, kamieniarskimi i studniarskimi wykonywać samodzielnie tutaj wszelkie roboty. Ci koncesyjonowani murarze mają w Krakowie względnie we Lwowie podobne uprawnienia przemysłowe jak budowniczowie.

2. Wszystkie inne miejscowości w Galicyi dzielą się znowu na dwie klasy. Do pierwszej należą miasta: Biąła, Bochnia, Brody, Brzeżany, Buczacz, Drohobycz, Gorlice, Gródek pod Lwowem, Jarosław, Jasło, Kołomyja, Krosno, Podgórze, Przemyśl, Rzeszów, Śniatyn, Sokal, Stryj, Tarnów, Tarnobrzeg, Tarnopol, Wadowice, Wieliczka, Zaleszczyki, Złoczów i Żółkiew.

W miejscowościach tych mogą prowadzić budowle i budowniczowie i majstrowie murarscy. Budowniczowie mogą w tych miejscowościach wykonywać własnym personelem nie tylko właściwe roboty budowlane ale także ciesielskie, kamieniarskie i studniarskie. Majstrowie murarscy mogą w tych miejscowościach wykonywać samodzielnie wszelkie budowle z wyjątkiem budowli monumentalnych, kościołów oraz budowli z większymi konstrukcjami statycznymi, któreto budowle wolno wykonywać majstrom murarskim tylko pod kierownictwem koncesyjonowanego budowniczego. Do robót pomocniczych (ciesielskich, kamieniarskich i studniarskich) mają się majstrowie murarscy posługiwać odnośnymi koncesyjonowanymi majstrami, a tylko w tym wypadku, gdyby w pewnym miejscu takich koncesyjonowanych majstrów ciesielskich, kamieniarskich i studniarskich nie było, mogą te roboty wykonywać własnym personelem pomocniczym.

Wszystkie te uprawnienia przysługują atoli w wyżej wymienionych miejscowościach tylko owym koncesyjonowanym majstrom murarskim, którzy posiadają do tego pełną

kwalifikację, a więc wykształcenie praktyczne i teoretyczne oraz egzamin złożony przed władzą polityczną II. instancyi wedle norm ustawy z roku 1893.

3. Podobnym normom jak wyżej podane podlegają także wszystkie inne miejscowości w kraju, z tą atoli zasadniczą różnicą, iż obok pełnych koncesyi murarskich mogą być w tych miejscowościach wydawane także koncesye murarskie pod ułatwionymi warunkami. Ci majstrowie, którzy starają się o taką koncesyę pod ułatwionymi warunkami, nie potrzebują się wykazywać wykształceniem teoretycznym, ani też nie potrzebują zdawać egzaminu w Namiestnictwie. Do uzyskania uprawnienia murarskiego pod lżejszymi warunkami wystarcza czteroletnia praktyka. Te koncesye ograniczone mają być wydawane w miarę miejscowej potrzeby i uprawniają koncesyonariusza „zur Herstellung von Arbeiten an ortsüblichen Bauten innerhalb der im Konzessionsdekrete bezeichneten Orte“. Ustawa miała tutaj na myśli wsi i tzw. wiejskich murarzy, którzy bez szczególnych kwalifikacyi, tylko na podstawie doświadczenia i praktyki nabyli potrzebnej wiedzy, aby podjąć się budowania takich prostych i prymitywnych budynków, jak np. zwykłe domy mieszkalne, szopy, stajnie etc.

II. Ten stan ustawowy mieści w sobie dla Krakowa bardzo poważne niebezpieczeństwo. Miasto Kraków, w którym do wykonywania budowli potrzeba najwyższych kwalifikacyi, w którym nawet koncesyonowanemu budowniczemu z wykształceniem politechnicznym nie wolno własnymi ludźmi wykonywać robót ciesielskich i który musi się do tego posługiwać specjalnie ukwalifikowanymi, doświadczonymi majstrami, otoczone jest szeregiem miejscowości jak miasto Podgórze oraz tzw. gminy podmiejskie jak: Piaski, Grzegórzki, Dąbie, Czarna Wieś, etc., dla których istnieje całkiem inna norma kwalifikacyjna. W Krakowie, jak już wspomnieliśmy każdą budowlą kieruje ukwalifikowany budowniczy, w Podgórzu podjąć się może samodzielnego wykonywania budowli koncesyonowany majster murarski bez

dozoru budowniczego a nawet, o ile w Podgórzu nie byłoby cieśli, może wykonywać swymi ludźmi wiązania dachowe.

W Czarnej Wsi, Grzegórkach, Dębnikach i innych gminach podmiejskich mogą być teraz udzielane koncesje murarskie na wykonywanie prostych budowli zwykłym pomocnikom murarskim z praktyką 4-letnią. Cierpi pod tem nie tylko przemysł murarski sam, który spotyka się na każdym kroku z konkurencją ludzi nieukwalifikowanych, ale także cały rozwój budowlany naszych miast i miasteczek, które pod względem budowlanym przedstawiają istotnie nader smutny obraz i w których budowle z braku wiedzy fachowej wykonywane są drogo, niedołąźnie, niezdarnie, brzydko, w sposób urągający częstokroć nie tylko zasadom techniki, ale i politycy ogniowej oraz higieny. Stosunki te nabierają jeszcze jaskrawszego oświetlenia w Krakowie, z którym owe gminy podmiejskie, traktowane co do uprawnień budowlanych jako wsi, tworzą jedną nie tylko teoretyczną ale także kulturalną, gospodarczą i społeczną całość.

Nieuprzedzonemu oku nasuwa się też bezwzględna konieczność takiej reformy stosunków, ażeby w Krakowie i okalających go gminach, które niebawem utworzyć mają i pod względem administracyjnym jedną wielką całość, już teraz obowiązywały równe przepisy co do uprawnień budowlanych jak w Krakowie.

Zauważyć tutaj jeszcze wypada, że wydawanie koncesyi murarskich dla majstrów pod lżejszymi warunkami, specjalnie w okolicach Krakowa, może na długie lata pociągnąć za sobą nader niemiłe pod względem budowlanym skutki i niepomrotnie przyczynić się do wykonania niewłaściwych i nieodpowiednich budowli.

W pewnym wypadku orzekło bowiem Ministerstwo handlu (reskrypt z dnia 28 czerwca 1906 L. 18508), iż przy połączeniu gmin podmiejskich z miastem, majstrowie, którzy swojego czasu w gminie podmiejskiej uzyskali koncesje budowlane na wykonywanie przemysłu murarskiego pod ułatwionymi warunkami, są i nadal uprawnieni na terytorjum gminy wcielonej (acz nie w całym mieście) – do samodziel-

nego wykonywania przemysłu murarskiego. Zająć więc może w Krakowie wypadek taki, że po przyłączeniu np. Czarnej Wsi do Krakowa, będzie na jednej części ulicy Stachowskiego uprawnionym do stawiania domów tylko budowniczy, a w drugiej części tej ulicy, należącej do obecnego terytorium Czarnej Wsi będzie prawo to przysługiwało majstrowi, którego całe wykształcenie redukuje się do 4-letniej praktyki.

III. Niemniej potrzebną jest remedura, o ile chodzi o uzdrowienie bardzo niepocieszających obecnych stosunków w koncesyonowanym przemyśle murarskim i ciesielskim. Kto chce obecnie uzyskać koncesyę murarską albo ciesielską o pełnych uprawnieniach, musi nietylko odbyć 6-letnią praktykę, z czego przynajmniej dwa lata w charakterze podmajstrzego, ale musi także, o ile chodzi o murarstwo, zdać egzamin teoretyczny przed komisją namiestniczą z wiadomości w tej rozciągłości, w jakiej tych przedmiotów teoretycznych uczą w szkołach dla werkmistrzów budowlanych. Wobec tego, że przepisy egzaminacyjne są zupełnie ogólnikowe, wobec tego, że niema w kraju zupełnie polskich podręczników do nauki tych przedmiotów, wobec tego, że — co najważniejsza — niema u nas zupełnie szkół, gdzieby murarz mógł nabyć wykształcenia teoretycznego (rysunki, konstrukcye, przepisy ustawy etc.) w tej rozciągłości, jak się tego przy egzaminie wymaga, nikt się prawie do egzaminu nie zgłasza, wskutek czego ilość należycie wykształconych i koncesyonowanych majstrów jest w kraju bardzo mała i nieodpowiadająca zgoła potrzebom życiowym.

Tego właśnie typu, który ustawa stworzyła jako normalny t. j. majstra murarskiego z 4-letnią praktyką przy budowie w charakterze murarza i 2-letnią praktyką w charakterze podmajstrzego i z pewną wiedzą teorytyczną, tego typu, który stanowi wszędzie fundament przemysłu murarskiego, u nas prawie zupełnie niema. To samo odnosi się też do ciesielstwa.

Z powodu braku należytych zarządzeń organizacyjnych typ ten u nas rozwinąć się nie może. W przeciągu 16 lat istnienia ustawy zgłosiło się i zdało n.p. egzamin w Namie-

stnictwie tylko 10 kandydatów, co przecież jest ilością znikająco drobną w kraju o 7 milionach ludności, który teraz właśnie wstępuje w stadium najsilniejszego rozwoju budowlanego. Dla porównania wystarczy np. przytoczyć, iż wedle udzielonej nam przez c. k. Namiestnictwo w Bernie informacji, na Morawach udzielono w ostatniem pięcioleciu na zasadzie należycie odbytego egzaminu 71 pełnych koncesyi murarskich, a 38 pełnych koncesyi ciesielskich. Brak szkół, brak podręczników i brak przepisów sprawia, że murarze, mający odpowiednie praktyczne wykształcenie, do egzaminu przystąpić nie mogą, bo nawet nie wiedzą, czego i jak mają się uczyć i nie posiadają książek zastosowanych do wymaganego przy egzaminie poziomu wiedzy.

Zdawanie takiego egzaminu połączone jest dlatego obecnie z bardzo wielkimi kosztami. Kandydaci na koncesyjonowanych majstrów muszą bowiem kształcić się prywatnie u techników i budowniczych, obznajmionych specjalnie z wymaganiami egzaminowemi. Przygotowanie do egzaminu wymaga w ten sposób niezwyklej zapobiegliwości oraz nie-małych kosztów, dochodzących jak Izbie wiadomo – do 2.000 koron od egzaminu murarskiego. Fakt zresztą, że w całym kraju istnieje jedna tylko komisya egzaminacyjna we Lwowie, niemało się przyczynia do utrudnienia i podrożenia egzaminu.

Reasumując powyższe wywody należałoby postawić następujące żądania:

1. Po myśli § 7 rozporządzenia Ministerstwa spraw wewnętrznych, handlu i oświaty z dnia 27 grudnia 1893 Dzpp. L. 195, należy ustanowić w Krakowie rządową komisję egzaminacyjną dla majstrów murarskich, ciesielskich, kamieniarskich i studniarskich.

2. Przy oddziale budownictwa c. k. wyższej państwowej szkoły przemysłowej w Krakowie należy urządzić kursa, któreby pozwalały praktycznie wykształconym i posiadającym odpowiednie lata pracy podmajstrzym murarskim, ciesielskim, kamieniarskim i studniarskim, nabyć wiadomości teoretycz-

nych w rozciągłości, potrzebnej do uzyskania kwalifikacyi koncesyonowanego majstra po myśli ustawy z roku 1893.

3. Wydawanie koncesyi pod warunkami lżejszymi ma być ograniczonem tylko do gmin o charakterze wybitnie wiejskim, aby natomiast na gminy podmiejskie takich koncesyi pod lżejszymi warunkami nie wydawano.

4. Gminy, które w myśl uchwały Sejmu mają być połączone z miastem Krakowem w jedną gminę „Wielki Kraków“ należałoby uznać już teraz za wyłączone tzn. za takie, w których budowle mogą być wykonywane pod równymi jak w Krakowie warunkami.

5. C. k. Namiestnictwo zechce jak najrychlej ogłosić urzędowy program egzaminu po myśli § 2 ust. 2 powołanego rozporządzenia z dnia 27 grudnia 1893, z którego strony interesowane mogły powziąć dokładną informację co do rozciągłości, w której nauka budownictwa (Baukunst) oraz dyscypliny objęte ust. 3 § 2 tegoż rozporządzenia stanowią przedmiot egzaminu.

Izba sądzi też, że wszelkie zarządzenia administracyjne przeciw fuszerce budowlanej, która nieumiejętnem i niedbałem wykonywaniem budowli nietylko mnoży kronikę czasem bardzo poważnych oraz życiem i zdrowiem ludzkim okupionych katastrof budowlanych, ale także na dziesiątki lat na przyszłość obniża poziom budowlany i kulturalny naszych większych i mniejszych miast, tak długo będzie zupełnie bezowocne, dopóki równocześnie nie stworzy się warunków zawodowego wykształcenia dla koncesyonowanych przemysłów budowlanych i dopóki się od pracy budowlanej w większych miejscowościach nie wykluczy żywiołów, pozbawionych zawodowej wiedzy.

99. Spoczynek niedzielny przy sprzedaży towarów w przemyśle handlowym.

Magistrat stoł. król. miasta Krakowa zwrócił się do Izby pismem z dnia 15 października 1909 w następującej sprawie:

Wedle § 1 rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z dnia 26 października 1905 L. 6.690/62 (Nr. 114 Dz. u. kraj.) dozwoloną jest praca w niedzielę – między innymi także w mleczarniach (L. 6 powołanego paragrafu) przyczem jednak sprzedaż nabiału dozwolona jest w niedzielę tylko do godziny 11 rano.

Dalej według § 4 lit. a. powołanego rozporządzenia c. k. Namiestnictwa, praca przy sprzedaży towarów w przemyśle handlowym dozwolona jest w niedzielę w miastach Lwowie i Krakowie, oraz w gminach, podlegających ustawie gminnej z dnia 13 marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24 z wyjątkiem gmin Biała i Brody, od godziny 8 do 11 przedpołudniem.

Rada miasta Krakowa na posiedzeniu w dniu 6 maja 1909 na wniosek radcy miejskiego Dra Juliana Nowaka przekazała Magistratowi do rozpatrzenia sprawę sprzedaży nabiału i owoców w niedzielę przez cały dzień.

Wobec tego Magistrat uprasza Izbę handlową i przemysłową o spieszne udzielenie opinii, czy ze względu na stosunki miejscowe zachodzi uzasadniona potrzeba zmiany przepisów § 1 L. 6 i § 4 lit. a. powołanego wyżej rozporządzenia c. k. Namiestnictwa w tym kierunku, że sprzedaż nabiału i owoców w mieście Krakowie dozwoloną jest w niedzielę przez cały dzień.

Po przeprowadzonych dochodzeniach uchwaliła Izba odpowiedzieć, iż unormowanie pracy niedzielnej przy sprzedaży nabiału i owoców w Krakowie, w myśl wniosku radcy Dra Juliana Nowaka napotyka na trudności, zarówno natury prawnej jak i społecznej.

W szczególności zauważa Izba, iż ustawa państwowa z dnia 18 lipca 1905 Nr. 115, wprowadza jako maximum pracy niedzielnej w przemyślach handlowych czas 4-godzinny. Wyjątkowo tylko pozwala zacytowana ustawa na rozszerzenie powyższego maximum do 8-miu godzin pracy i to jedynie odnośnie do sprzedaży środków spożywczych przy uwzględnieniu szczególnych miejscowych stosunków.

Wobec powyższego może być w danym wypadku mowa jedynie o rozszerzeniu pracy niedzielnej przy sprzedaży nabiału i owoców w Krakowie, w granicach dozwolonych przez ustawę.

Licząc się z tym stanem rzeczy, oświadcza się Izba w interesie ludności konsumującej, za dozwoleństwem pracy niedzielnej w Krakowie co do handli, sprzedających środki spożywcze (towary kolonialne, korzenne, delikatesy, wiktuały owoce, nabiał itd.) na czas od 7—11 przedpołudniem.

Wyznaczenie godziny 11, o której ma się kończyć praca niedzielna w tych handlach, proponuje Izba celem zachowania jednolitości ogólnego przepisu co do pracy niedzielnej przy sprzedaży towarów.

W końcu zauważyła Izba, iż o ile chodzi o nabiał i owoce, Izba gotową jest poprzeć starania Magistratu o zaprowadzenie sprzedaży tych artykułów nadto i w niedziele popołudniu, w czasie od godziny 4—6.

100. Charakter przemysłowy przedzenia włośia końskiego.

Na podstawie przeprowadzonych w okręgu Izby dochodzeń, wyrażono Izbie handlowej i przemysłowej w Gracu opinię, iż przemysł przedzenia włośia końskiego (Rosshaar-spinnerei) uważać należy jako wolną zarobkowość.

101. Charakter przemysłowy zawodu fotografów.

C. k. Starostwu w Wieliczce objawiono zdanie, iż wedle reskryptu Ministerstwa stanu z dnia 27-go kwietnia 1864 L. 7.653 uważać należy przemysł fotograficzny jako przemysł wolny.

102. Jarmarki w Kańczudze, Uściu ruskiem i Żołyni.

W opiniach, wydanych c. k. Namiestnictwu we Lwowie oświadczyła się Izba:

1. Za udzieleniem gminie Kańczuga koncesyi na odbywanie 3 jarmarków rocznie wzgl. za utrzymaniem dawnych przywilejów jarmarcznych, na podstawie których odbywają się w Kańczudze od szeregu lat trzy jarmarki roczne;

2. za udzieleniem gminie Uście ruskie koncesyi na odbywanie 12 jarmarków rocznie, odprawianych w gminie tej od niepamiętnych czasów;

3. za udzieleniem gminie Żołyni miasto koncesyi na odbywanie 10 jarmarków w roku, gdyż pozwolenie takie stanowić będzie jedynie legalizacyę odbywających się już obecnie w tej ilości jarmarków.

V.

Sprawy handlowe.

103. Plan nauki dla dwuklasowych szkół handlowych.

Rada szkolna krajowa udzieliła Izbie do wydania opinii wypracowany przez Ministerstwo wyznań i oświaty nowy plan nauki w dwuklasowych szkołach handlowych.

Dwuklasowe szkoły handlowe, dla których c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty przygotowuje obecnie nowy plan nauki, mają specjalnie dla naszego kraju bardzo doniosłe znaczenie. Obrót towarami i rozwój handlu doszedł u nas tylko w kilku gałęziach do większego rozwoju tak, iż zapotrzebowanie pomocniczych sił handlowych zwraca się jeszcze w przeważnej mierze do kandydatów, nie posiadających wykształcenia akademickiego, a przygotowanych drogą krótszego i odpowiadającego celowi wykształcenia komercyjnego, do objęcia posad w drobnych i średnich przedsiębiorstwach handlowych.

Podobne stosunki wykazuje także coraz szybszy wzrost liczebny mniejszych spółek w dziale kredytowym, wytwórczym, handlowym itp. Również i te organizacje, nie wybierające obrotami ani siłą finansową poza rozmiary średnio-

wielkich przedsiębiorstw przemysłowych względnie kredytowych lub handlowych, zatrudniają w pierwszym rzędzie personal kupiecki o niższych kwalifikacjach zawodowych, który nie posiada zbyt wygórowanych wymagań pieniężnych.

Jakkolwiek doświadczenia praktyczne z powodu bardzo małej ilości istniejących u nas dwuklasowych szkół handlowych, nie dostarczają jeszcze Izbie materiału do wyczerpującej krytyki postanowień omawianego projektu, podnieść musimy w pierwszym rzędzie konieczność zrównania planu naukowego szkół handlowych dla obydwu płci, zarówno co do liczby godzin jak i co do przedmiotów wykładowych. Postulat ten odpowiada też rozpowszechniającemu się coraz bardziej używaniu sił kobiecych w przedsiębiorstwach handlowych.

Urządzenia dwuklasowej szkoły handlowej, która istnieje przy Akademii handlowej w Krakowie, nasuwają Izbie dalszą uwagę, tyjącą się uzupełnienia planu nauki praktycznymi ćwiczeniami w pracowni towaroznawczej. Przedmiot ten traktowany bywa niezależnie od nauki chemii, z wielkim pożytkiem dla frekwentantów szkoły handlowej, a zdaniem Izby inowacya ta, odpowiadająca żywotnemu interesowi życia gospodarczego, powinna także znaleźć wyraz w nowym planie.

Opisany przez nas wyżej rozrost asocjacji gospodarczych, w szczególności coraz szybsze powstawanie zwłaszcza na prowincyi, stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych czynią potrzebnem uzupełnienie programu nauki buchalteryi wiadomościami o zamknięciu ksiąg stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Dochodzenia przeprowadzone przez Izbę wykazały dalej potrzebę ujednostajnienia planu nauki w obrębie dwóch półrozy jednego roku. Projekt przewiduje dla nauki rachunków, wiadomości o handlu, korespondencyi i buchalteryi odmienną ilość godzin w poszczególnych półroczach. Zmiany takie połączone są z znacznymi trudnościami w rozłożeniu pracy ciała nauczycielskiego, które dadzą się usunąć ustaleniem jednej normy godzin przez cały rok.

W końcu zwrócić należy uwagę na sposób traktowania nauki o wekslu, czekach, przekazach itd. Wiadomości te należałoby przedstawić uczniom łącznie, najlepiej w ciągu drugiego półrocza drugiej klasy.

Oдноśnie do nowego przedmiotu, zaprowadzonego w dwuklasowych szkołach handlowych, mianowicie wiadomości politycznych, którego użyteczność Izba w całej pełni uznaje, wydawać się musi wątpliwem, czy nauka udzielana w ciągu jednej godziny tygodniowo przynieść może prawdziwy pożytek uczniom. Dla tego przedmiotu należałoby wyznaczyć w planie dwie godziny tygodniowo z ewentualnem ograniczeniem wykładów na krótszy przeciąg czasu.

104. Utworzenie urzędu cłowego w Rzeszowie.

Grono kupców i przemysłowców osiadłych w Rzeszowie rozpoczęło starania u władz skarbowych o otwarcie urzędu cłowego w tem mieście. Akcyę tę poparła gorąco gmina miasta Rzeszowa, wychodząc ze stanowiska, że utworzenie urzędu cłowego leży nietylko w interesie kupców, ale wszystkich mieszkańców miasta.

Izba oświadczyła się wobec Dyrekcyi okręgu skarbowego w Rzeszowie, za utworzeniem urzędu cłowego w tem mieście, albowiem zarówno ruch kolejowy jak i ruch pocztowy w Rzeszowie przemawiają za potrzebą miejscowego urzędu cłowego.

Izba zaznaczyła przy tej sposobności, iż Rzeszów jest po Krakowie i Tarnowie najznacniejszym centrum handlowem w zachodniej Galicyi. Specyalnie zaś gałąź handlu importowego jest w mieście Rzeszowie wysoko rozwinięta. W tej mierze wystarczy wskazać na daty statystyczne samego ruchu pocztowego, wedle których obejmował w roku 1907 ruch pakietowy w Rzeszowie ilość 115.080 przesyłek, nadeszłych do tego miasta.

W razie utworzenia urzędu celnego w Rzeszowie, mogłyby manipulacje celne odbywać się w samym Rzeszowie, co niewątpliwie stanowić będzie wielką korzyść dla rozwoju tamtejszego ruchu handlowego.

VI.

Opinie w sprawach handlowych.**105. Płatność faktur w handlu cukrem.**

Sądowi powiatowemu w Krakowie objawiono zdanie, że przy interesach cukrowych dopisek w fakturze „pr. $\frac{5}{5}$ mit 2% skonto“ oznacza jedynie, że cena kupna płatną jest w dniu 5 maja oraz, że kupującemu w razie wyrównania faktury w tym terminie przysługuje prawo potrącenia 2%-go skonta.

**106. Znaczenie terminu „faktura dla stron“
„Kundenfaktura“.**

C. k. Sądowi powiatowemu w Krakowie doniesiono, iż wyrażenie „Kundenfaktura“ „faktura dla stron“, nie jest pojęciem ustalonym przez zwyczaj handlowy.

Jakkolwiek bowiem zdarza się, iż niektórzy dostawcy wystawiają odbiorcom na ich wyraźne żądanie dwojakie faktury, z których jedna jest nieprawdziwą (fikcyjną) t. zn. wyższą i jako taka zdaje się odpowiadać pojęciu tz. „Kundenfaktury“, to jednak postępowania takiego nie stosują ani rzetelni dostawcy (fabrykanci, grosiści) ani też rzetelni odsprzedający, a postępowanie takie bywa w świecie handlowym potępiane.

107. Znaczenie terminu „netto kassa“.

C. k. Sądowi powiatowemu w Bochni objawiono opinie, iż w handlu drzewem, podobnie jak w innych gałęziach obrotu handlowego, wyrażenie »netto kassa« nakłada na kupującego obowiązek złożenia w gotówce ceny kupna.

O ile kupujący pragnie wymówić sobie jakiś opust przy zapłacie, musi być okoliczność ta zastrzeżoną przez wyraźny dodatek n. p. „netto kassa mit 2% skonto“ itp.

108. Termin „prompt“ przy zamawianiu cholewek.

C. k. Sądowi powiatowemu w Żywcu objawiono zdanie, iż przy zamówieniu cholewek „prompt“ sprzedawca musi mieć kilka dni czasu do wykonania zamówienia, gdyż cholewki robi się zwyczajnie dopiero na zamówienie tzn. w ilości i wielkości przez kupującego oznaczonej.

Wobec tego przy sprzedaży „prompt“ o ile strony inaczej się nie umówiły — pomiędzy zamówieniem a odstawieniem towaru upłynąć może, zależnie od ilości zamówionych cholewek, czas 8—14 dniowy.

109. Znaczenie nazwy „ $\frac{1}{2}$ beczki“.

C. k. Sądowi obwodowemu w Chrzanowie objawiono zdanie, iż w obrocie handlowym winem węgierskim, rozumie się pod wyrażeniem „ $\frac{1}{2}$ beczki“ albo „ $\frac{1}{2}$ beczułki“ 65—75 l. wina.

Cała beczka wina obejmuje bowiem zwyczajnie 130—150l.

**IZBA HANDLOWA I PRZEMYSŁOWA
W KRAKOWIE.**

SPRAWOZDANIE
z publicznego posiedzenia
IZBY HANDLOWEJ I PRZEMYSŁOWEJ
W KRAKOWIE

z dnia 23 listopada 1909 roku.

TREŚĆ:

I.

Sprawozdanie prezydyalne.

110. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia
5 października 1909 . . . . . Str. 247

II.

Wybory.

111. Wybór cenzorów działu wekslowego dla filii Banku
austr.-węgr. w Krakowie, Jaśle, Rzeszowie i Tar-
nowie . . . . . „ 250
112. Rzecznawcy dla zakupna chleba i owsa . . . . . „ 252

III.

Rachunki Izby.

113. Zamknięcie rachunków i skontrum kasy za r. 1908 „ 252

IV.

Komunikacje.

114. Sprawozdanie o budowie nowego dworca towarowego w Krakowie	Str. 255
115. Zniesienie kolei obwodowej	" 259
116. Ochrona miasta przed powodzią	" 261
117. Wnioski na Radę kolejową	" 262
118. Przywrócenie reekspedycji dla Krakowa	" 264
119. Taryfa eksportowa dla bieli cynkowej	" 264
120. Bezpośrednie stawki na przewóz nafty do Belgii i Holandyi.	" 265
121. Druga kasa biletowa na dworcu krakowskim	" 266
122. Ulepszenie nocnych połączeń między Lwowem a Krakowem	" 267
123. Niedogodności przy transportach siana na kolei Północnej	" 267
124. Rozszerzenie stacyi w Trzebini	" 268
125. Stacja ładunkowa w Choczni	" 272

V.

Sprawy pocztowe.

126. Doręczanie poczty listowej	" 273
127. Połączenie telefoniczne Wiedni-Lwów	" 275
128. Trzeci aparat dla nadawania depeesz drogą telegraficzną	" 276
129. Urządzenie stacyi telegraficznej w Bestwinie	" 277
130. Urządzenie stacyi telegraficznej w Trzęsówce	" 277
131. Urządzenie stacyi telegraficznej w Staniątkach	" 278

VI.

Sprawy telefoniczne.

132. Telefon do Katowic oraz połączenie Krakowa z Krzeszowicami	" 278
133. Połączenie telefoniczne z Tryestem	" 280
134. Mownica telefoniczna w Trzebini mieście	" 280
135. Mownica telefoniczna w Prądniku czerwonym	" 281
136. Zaprowadzenie całodzienniej służby telefonicznej w Nowym Targu	" 281
137. Zaprowadzenie całodzienniej służby telefonicznej w Łańcucie	" 281

VII.

Sprawy przemysłowe.

138. Zmiana § 74 ust. przem. o ochronie robotników	„	282
139. Koncesjonowanie rafinerii nafty	„	285
140. Spoczynek niedzielny w przemyśle fryzjerskim w Bielsku i Białej	„	300
141. Rozszerzenie krakowskiego Stowarzyszenia bu- downiczych	„	301
142. Zawiązanie Stowarzyszenia kupców w Zakopanem	„	302
143. Organizacya złotników, zegarmistrzów i pokre- wnych zawodów w Tarnowie	„	302
144. Organizacya przemysłów gospodnio-szynkarskich w Zakopanem	„	303

VIII.

Opinie w sprawach przemysłowych.

145. Uprawnienie piekarzy do wyrobu i sprzedaży pie- czywa zbytowego	„	303
146. Charakter przemysłowy wyrobu rur betonowych	„	304
147. Smołowanie i pokrywanie dachów papą	„	304
148. Odlewianie figur i figurek gipsowych	„	304
149. Uprawnienia koncesyi szynkarskiej	„	305
150. Komisowa sprzedaż przedmiotów używanych	„	305
151. Charakter przemysłowy wyrobu drewnianych tacek	„	305
152. Sprzedaż zegarów i budzików w handlach galan- teryjnych	„	305
153. Pośrednictwo przy kupnachs i sprzedażach nieru- chomości	„	306
154. Sprzedaż artykułów spożywczych sposobem wę- drownym	„	306

IX.

Sprawy handlowe.

155. Notowanie cen targowych w Krakowie	„	306
156. Maszynowe wytłaczanie znaczków stemplowych	„	308
157. Uregulowanie przemysłu zastawniczego	„	311
158. Termin „O. M.“ w komisowej sprzedaży książek	„	312

X.

Ogólne sprawy gospodarcze.

159. **Giełda zbożowa i towarowa we Lwowie . . . . .** Str. 313
160. **Otwarcie granicy rumuńskiej dla przywozu mięsa „** 314
-

Przewodniczący prezydent Maurycy Dattner konstatuje komplet i otwiera posiedzenie o godzinie 4 popołudniu.

I.

Sprawozdanie prezydyalne.

Prez. Dattner: Na wstępie mam zaszczyt zakomunikować Szanownym Panom, iż stosownie do życzenia, wyrażonego na ostatniej sesji plenarnej, zostało Szanownym Panom przesłane zamknięcie rachunkowe Izby za rok 1907.

Podobnież zwróciło się prezydium do krajowej Dyrekcyi poczt we Lwowie, o ustawienie trzeciego aparatu do nadawania depezb drogą telefoniczną. Dyrekcyja wniosek ten przedłożyła ministerstwu i zawiadomić ma Izbę o jego rozstrzygnięciu.

Przedłożone niedawno Radzie Państwa nowe projekty podatkowe, które przewidują silne obciążenie handlu i przemysłu, znalazły zarówno w prasie jak i w organizacjach kupiectwa i świata przemysłowego, obszerne omówienie.

Ponieważ interesy okręgu naszego, pokrywają się w tym względzie zupełnie ze stanowiskiem zachodnich prowincyi, wypada mi tylko zwrócić uwagę na nowy sposób kontrolowania zeznań podatkowych.

Sfery kupieckie i przemysłowe muszą zająć bardzo energiczne stanowisko, przeciwko wglądowi w księgi kupieckie zwłaszcza, iż władze podatkowe posiadają aż nazbyt wiele środków, aby bez pogwałcenia tak ważnej dla nas zasady tajemnicy kupieckiej, osiągnąć świadczenia podatkowe, odpowiadające w zupełnej mierze dochodom interesu.

Okres czasu, który nas dzieli od ostatniej sesyi, obfituje w szereg zjazdów i kongresów, obesłanych także przez Świątną Izbę.

I tak odbył się w dniach 18 i 19 października doroczny zjazd austriackich Izb handlowych. Kongres ten zajmował się kilkoma sprawami większej wagi, dotyczącymi interesów gospodarczych całej Przedlitawii. W szczególności zastanawiał się zjazd nad przyszłą organizacją ubezpieczenia socjalnego. Okazało się, że projekt rządowy, obejmujący także ubezpieczenie samoistnie zarobkujących oraz robotników rolnych, przerzuca zbyt wielkie ciężary na handel i przemysł. Rezolucye zjazdu zwracają się przeciwko temu nierównemu rozłożeniu ciężarów socjalnych.

Świadczenia tych szerokich warstw, które wciągnięto w zakres ubezpieczenia socjalnego nie wystarczają na pokrycie jego potrzeb i wykazało się, że w chwili gdy ubezpieczenie wejdzie w życie, niedobór wynosić będzie około 100 milionów koron. Uchwalono tedy wezwać Rząd do oświadczenia się, w jaki sposób zamysła tę kwotę pokryć, gdyż zachodzi obawa, że ciężar ten we formie specjalnych podatków spadnie znowu na sfery handlowe i przemysłowe.

Nadto wyraził zjazd potrzebę decentralizacji zarządu i powiększenia atrybucyi zakładów powiatowych. W związku z tą uchwałą pozostaje też dzisiejszy nasz wniosek o utworzenie w Krakowie filii powszechnego zakładu dla ubezpieczenia urzędników prywatnych.

W dniu 18 listopada odbyła się tegoroczna konferencya sekretarzy Izb handlowych. Obrady tyczyły przeważnie wewnętrznej organizacyi Izb oraz funkcyonowania biur Izbowych. Na uwagę zasługuje uregulowanie obowiązku protokolacyi firm, oraz sprawa ewentualnego współdziałania Izb przy zaprowadzeniu ogólno-austriackiej statystyki środków spożywczych.

W czasie od 9 do 11 listopada odbył się we Wiedniu doroczny zjazd instytutów dla popierania rękodzieł. W zjeździe tym wziął udział delegat naszego biura.

W uroczystościach 25-letniego jubileuszu Muzeum Narodowego zastąpioną była Izba przez wiceprezydenta posła Federowicza.

Ankieta galicyjskich interesentów naftowych, zapowiedziana na ostatniej sesji, odbyła się w Izbie dnia 14 października. Wobec pośpiechu, z jakim ministerstwo sprawę tę traktowało, oświadczyła się Izba na podstawie opinii tej ankiety za wprowadzeniem przymusu koncesyjnego dla nowych rafinerii nafty, oraz za wydaniem zakazu rozwożenia nafty w beczkowozach, gdyż ta forma sprzedaży zagraża bytowi rozgałęzionego u nas detalicznego handlu naftą. W tym samym duchu wydała też opinię Izba lwowska.

W sprawie zaprowadzenia certyfikatów przywozu na zboże (t.zw. Einfuhrscheine) odbyła się w Czerniowcach dnia 12 października wspólna konferencja Izb galicyjskich i bukowińskiej, na której zastępował Izbę radca Wasserberg.

Popierana przez Izbę sprawa podniesienia krajowego handlu nierogacizną była przedmiotem odbytego we Lwowie kongresu eksporterów trzody. W obradach wzięła Izba udział, udzielając poparcia organizacyjnym dążeniom tej gałęzi handlu.

W sprawie zorganizowanej przez Wydział krajowy sprzedaży soli, odbyła się w Izbie w dniu 26 października konferencja handlarzy solą przy współudziale posła Wasunga, przewodniczącego sejmowej komisji solnej.

Kierownictwo akcyi, zmierzającej do uzyskania dla Wydziału krajowego większej bonifikacyi, celem przyznania wyższych niż dotąd zysków handlarzom soli, powierzono Izbie, która w najbliższych dniach przedstawić ma wspólnie z interesentami postulat ten przez osobną deputacyę, Jego Ekscelencyi p. Ministrowi Skarbu.

W sprawie koncesyi szynkarskich, mających wejść w życie po wygaśnięciu prawa propinacyi z początkiem roku 1910, wniosła Izba do Namiestnictwa memoriał z żądaniem, aby krajowym Izbom handlowym przedłożono do zaopiniowania projekt instrukcyi, który ma unormować postępowanie Starostw przy udzielaniu tych koncesyi.

Odpisł podania udzielono celem odpowiedniego poparcia Izbie lwowskiej i brodzkiej, aby sprowadzić wspólne wystąpienie trzech Izb w tej pod względem społecznym nader

ważnej sprawie, która rozstrzygnąć ma o losie kilkunastu tysięcy rodzin.

Jak Szanownym Panom zapewne z dzienników wiadomo, odbył się w ostatnich dniach wiec urzędników pocztowych, dla przeprowadzenia postulatu kompletnego spoczynku niedzielnego na pocztach. Na wiec ten zaproszono także Izbę, która jednak jako korporacja publiczna w tego rodzaju zgromadzeniach nie bierze z zasady udziału.

Stanowisko nasze w sprawie zupełnego święcenia niedziel na pocztach musi nieco odbiegać od zapatrywań personelu pocztowego. Przedewszystkiem brała Izba pod uwagę, że u nas w bardzo wielu gałęziach pracy, ustawa dozwala dotąd częściowej pracy w niedzielę, wobec czego kupiec i przemysłowiec musi odbierać w tym dniu przesyłki pocztowe. Oprócz innych ważnych względów natury społecznej, które Izba podniosła w obszernie umotywowanej opinii z roku 1906 zauważono, że niedoręczanie przesyłek, zwłaszcza pieniężnych w niedzielę, uniemożliwiłoby często pracę przez część dnia następnego i mogłoby, szczególnie w obrocie wekslowym spowodować przykre następstwa. Co do ruchu pakietów podniosła Izba, że w niektórych gałęziach handlu (owoce, kwiaty, drożdże i inne) koncentruje się u nas główny obrót w niedzielę.

Izba wychodzi z zapatrywania, że zupełnie słuszne żądania organów pocztowych winny zostać zaspokojone, — nie powinno to jednak stać się kosztem świata handlowego i przemysłowego, lecz przez pomnożenie personelu, wprowadzenie do służby niedzielnej systemu turnusowego itd.

Doniosła dla miasta naszego sprawa włączenia do Krakowa szeregu gmin podmiejskich, uzyskała przed niedawnym czasem sankcję cesarską. Wobec tego staje się piekącą sprawą uregulowania stosunków komunikacji pocztowej na nowych obszarach miasta. W pierwszym rządzie stanie się koniecznem pewne administracyjne związanie samodzielnych dotąd podmiejskich urzędów pocztowych z właściwym Krakowem. Nad sprawą tą toczą się obecnie studia i pertraktacje, których wynik przedstawionym zostanie Świetnej Izbie.

W myśl regulaminu obowiązującego dla ustanowionej przez Izbę „Cesarskiej Dotacji Jubileuszowej 1908“ pozwałam sobie zakomunikować Świetnej Izbie, iż komisya dla spraw koncesyjnych i osobistych ukończyła rozdział stypendyów na rok 1909/10, udzieliwszy następujących zasiłków:

Na cele wykształcenia handlowego, częścią w krakowskiej Akademii handlowej, częścią w Akademii handlowej względnie eksportowej we Wiedniu, udzieliła komisya 6 stypendyów, a mianowicie otrzymali:

Fischgrund Schewach	600 K.
Merdinger Zygmunt	300 „
Pfeffer Jakób	600 „
Schindler Wilhelm	600 „
Wachsberger Eliasz	600 „
Włodek Józef	600 „

Celem odbycia praktyki udzielono ukwalifikowanym już handlowcom dwa stypendya, które otrzymali:

Gryszpan Samuel	800 K.
Kowicki Jan	600 „

Stypendya rękodzielnicze otrzymali:

1. Pinkalski Kazimierz, czeladnik blacharski, K. 600, celem odbycia nauki w zawodowej szkole dla instalatorów i blacharzy w Saksonii (w Aue);

2. Kleinberger Leopold, malarz pokojowy K. 600, celem odbycia kursu dekoratorskiego dla malarzy pokojowych w Monachium.

Nadto udzielono jednoroczny zasiłek w wysokości Koron 1.200, niezapatrzonemu sierotom po pewnym kupcu krakowskim.

W końcu upoważniła komisya prezydium do udzielenia pomocy materialnej inżynierowi prywatnemu, który zamierza odbyć praktykę w centrali elektrycznej.

Ogólna kwota uchwalonych przez komisję zasiłków, które w przeważnej części przyjdą do wypłaty w pierwszych trzech kwartałach roku przyszłego, wynosi K. 8.600.

110. Sprawozdanie z czynności biura za czas od dnia 5 października 1909.

Do dziennika podawczego wpłynęło 1.167 aktów, które pociągnęły za sobą potrzebę wysłania 1.421 pism do władz i stron.

Stałe sekcye Izby odbyły następujące posiedzenia :

8 października 1909	komisyja dla spraw koncesyjnych,
29 " " " " " "	" " " " " "
10 listopada	" " " komunikacyi kolejowych.
13 " " " "	" " spraw koncesyjnych,
17 " " " "	" " połączonych sekcji.

Nadto odbyła się w dniu 14 października 1909 ankieta w sprawie zaprowadzenia przymusu koncesyjnego dla rafinerji nafty, oraz w sprawie uregulowania rozwoju nafty w beczkowozach.

WYDANO :

I. W sprawach przemysłowych :

27 opinii	w sprawie dyspens od dowodu uzdolnienia.
3 opinie	" publicznej wysprzedaży towarów.
1 opinię	" koncesyi na handel napojami spirytusowymi.
1 " "	" wykonywania drobnej sprzedaży napojów spirytusowych przez zastępcę.
1 " "	" koncesyi na kominiarstwo.
1 " "	" " " drukarnię.
2 opinie	" " " ciesielswo pod ułatwionymi warunkami.
1 opinię	" charakteru przemysłowego komisowej sprzedaży używanych przedmiotów oraz pośrednictwa przy kupnie względnie sprzedaży tych przedmiotów.

1	opinię	w sprawie	charakteru przemysłowego wędrownego zakupu towarów, celem dalszej odsprzedaży ze stałej siedziby przemysłowej.
1	"	"	charakteru przemysłowego pośrednictwa przy kupnie i sprzedaży nieruchomości.
1	"	"	charakteru przemysłowego eksportu nierogacizny.
1	"	"	charakteru przemysłowego wyrobu drewnianych tacek.
1	"	"	charakteru przemysłowego przędzalni włosienia końskiego.
2	opinie	"	organizacji stowarzyszeń przemysłowych.
1	opinię	"	opłat za użycie chlewów i wagi na targowicy miejskiej.

Nadto wydano szereg opinii w sprawie rominacji przewodniczącego i zastępcy komisji egzaminacyjnych dla czeladników, oraz w sprawie regulaminów dla tychże komisji:

II. W sprawach handlowych:

1	opinię	w sprawie	wysokości odszkodowania z powodu zaniechanej dostawy otrąb.

III. W sprawach handlowo-politycznych:

6	certyfikatów	w sprawie	ulg paszportowych przy wyjeździe do Rosji.
21	"	"	uwolnienia od cła odpadków kości, przeznaczonych do fabrykacji sztucznych nawozów.
4	certyfikaty	"	ulg celnych przy sprowadzaniu maszyn z zagranicy.

5 świadectw pochodzenia na towary idące do Francji Niemiec i Stanów Zjednoczonych północnej Ameryki.

IV. W sprawach podatkowych:

- 5 opinii w sprawie ulg podatkowych przy poborze benzyny do celów motorowych i ekstrakcyjnych.
- 2 opinie   "   poboru soli fabrycznej.
- 3   "   "   obowiązku stemplowania ksiąg handlowych.

V. W sprawach ruchu kolejowego i wodnego:

13 kart legitymacyjnych dla agentów podróżujących.

Biuro wywiadowcze dla spraw taryfowych podało interesentom stawki frachtowe dla 10 gatunków towarów w 43 relacjach.

Poparto w c. k. Ministerstwie kolei prośbę Filii Banku hipotecznego w Krakowie o rozszerzenie prawa reekspedycji dla domu składowego w Krakowie.

Zwrócono się do c. k. Dyrekcyi kolei północnej w sprawie utworzenia stacyi ładowczej w Choczni, pow. Wadowice.

C. k. Ministerstwu kolei przedłożono wniosek na stworzenie bezpośrednich stawek taryfowych dla przewozu nafty do ważniejszych stacyi kolejowych belgijskich i holenderskich.

VI. W sprawach pocztowych i telefonicznych:

- 1 opinię w sprawie urządzenia stacyi telegraficznej w Trzęsówce, pow. Kolbuszowa.
- 1   "   "   urządzenia stacyi telegraficznej w Bestwinie pow. Biała.
- 1   "   "   zaprowadzenia całodziennej służby w oddziale telefonicznym c. k. urzędu pocztowego w Łańcucie.
- 1   "   "   zaprowadzenia całodziennej służby w centralnem biurze telefonicznem z mownicą telefoniczną w Nowym Targu.

1 opinię w sprawie urządzenia publicznej mownicy telefonicznej w c. k. urzędzie pocztowym Trzebinia I. (miasto).

VII. W sprawach dostaw i sprzedaży publicznych:

Wydano 7 świadectw solidności i zasobności firmom protokołowanym, starającym się o dostawy rządowe.

W dziennikach miejscowych zamieszczono 29 notatek o rozpisaniu dostaw i sprzedaży publicznych oraz zawiadomiono o rozpisaniu interesowane firmy w okręgu Izby.

VIII. Władzom wojskowym poświadczono stosowność cen akordowych w 20-tu wypadkach.

IX. Władzom wojskowym i cywilnym podano w 5-ciu wypadkach ceny targowe i giełdowe rozmaitych artykułów.

X. Władzom oraz stronom prywatnym podano w 35 wypadkach adresy firm krajowych i zagranicznych.

XI. Marek ochronnych zarejestrowano 13 oraz 3 wzory przemysłowe.

II.

Wybory.

III. Wybór cenzorów działu wekslowego dla filii Banku austr.-węg. w Krakowie, Jaśle, Rzeszowie i Tarnowie.

W myśl art. 40 i 64 statutu Banku austr.-węg. uskutecznia Izba handlowa i przemysłowa propozycje na urząd cenzorów dla położonych w jej okręgu filii Banku.

Dyrekcya Banku zwróciła się tedy pismem z dnia 11-go października b. r. do Izby z prośbą o przedstawienie kandy-

datów na urząd cenzorów dla filii w Krakowie, Jaśle, Rzeszowie i Tarnowie.

Na wniosek komisji dla spraw koncesyjnych i osobistych uchwalono zaproponować Dyrekcji Banku następujące osoby:

Dla filii w Krakowie ponownie pp.:

Wacława Anczyca,
Wandalina Beringera,
Judę Birnbauma,
Maurycyego Dattnera,
Jana Kantego Federowicza,
Stefana Konopkę,
Augusta Porębskiego i
Henryka Schwarza.

Dla filii w Jaśle ponownie pp.:

Tytusa Władysława Braglewicza,
Jana Chrapieńskiego,
Romualda Palcha,
Franciszka Polaka i
Bogusława Steinhaus.

Dla filii w Rzeszowie ponownie pp.:

Henryka Czernego,
Roberta Dontha,
Mojżesza Geschwinda,
Stanisława Jędrzejowicza i
Mikołaja Machowskiego.

Dla filii w Tarnowie ponownie pp.:

Kamila Bauma,
Tytusa Bujnowskiego,
Mojżesza Dawida Edelsteina i
Dra Salomona Föbusa.

Nadto zaproponowała Izba na miejsce opróżnione przy filii Banku w Tarnowie wskutek śmierci cenzora ś. p. Ottona Förstera, p. Alojzego Kaempfa, właściciela firmy „K. Bednarski i S-ka“ handel towarów korzennych w Tarnowie.

112. Rzecznawcy dla zakupna chleba i owsa.

C. k. magazynowi żywności w Krakowie podano jako rzeczoznawców do komisji w sprawie dostawy chleba i owsa pp. Norberta Wasserberga, członka Izby handlowej i przemysłowej oraz współwłaściciela firmy „Fogelstrauch & Wasserberg“ bieńczycki młyn parowy w Krakowie i Leona Schleichkorna, właściciela firmy protokolowanej „Leon Schleichkorn“ piekarnia w Krakowie.

III.

Rachunki Izby.

113. Zamknięcie rachunków i skontrum kasy za rok 1908.

Subkomitet, złożony z pp. Gustawa Bazesa, Adolfa Blumenfelda i Norberta Wasserberga odbył w dniu 2 października 1909 skontrum kasy i księzek Izby i znalazł z dniem 31 grudnia 1908 zgodnie z przedłożonymi rachunkami:

W stanie czynnym:

Remanent kasy	K.	5.255,69
Salda conti	„	87.563,74
Razem	K.	<u>92.819,43</u>

W stanie biernym:

Fundusz bieżący	K.	296,57
Fundusz emerytalny	„	85.428,73
Rachunek kapitału	„	7.094,13
Razem	K.	<u>92.819,43</u>

Rachunek „Salda conti“ :

W stanie czynnym:

A. Bank krajowy, rachunek depozytów:		
1) w efektach funduszu emerytalnego	K. 73.800,—	
2) na książeczce Miejskiej K. Oszczędności	„ 8.480,28	K. <u>82.280,28</u>
B. Miejska Kasa oszczędności:		
kaucya na koszt pożyczki	„ 28,30	
C. Kaucya telefoniczna	„ 150,—	
D. Zaliczki:		
1) urzędników i stypendystów	K. 1.437,75	
2) administracji domu i przedsiębiorców	„ <u>1.610,95</u>	„ 3.048,70
E. Pocztowa kasa czekowa	„ 512,45	
F. Pożyczka budowlana, amortyzacja kapitału	„ 7.094,13	
G. Kaucye obce:		
1) na książeczce Miejskiej K. Oszczędności	K. 1.121,72	
2) na książeczce Powiatowej Kasy Oszczędności	„ 1.706,54	
3) na książeczce Zakładu dla oszcz. i poż.	„ 10,—	
4) w efektach	„ <u>5.940,—</u>	„ 8.778,26
H. Powiatowa K. O., depozyt na kursa drukarskie	„ 159,10	
		K. <u>103.051,22</u>

W stanie biernym:

A. Bank krajowy, rachunek bieżący	K. 5.492,04	
B. Kaucye obce:		
1) kaucye budowlane	K. 4.066,05	
2) kaucye czynszowe	„ 4.712,21	„ 8.778,26
3) odsetki od kaucyi	„ 54,55	
Do przeniesienia	K. <u>8.778,26</u>	„ 14.324,85

Z przeniesienia	K. 14.324,85
C. Depozyt na kursa drukarskie	" 1.159,10
D. Depozyt ministerstwa	" 3,53
E. Saldo czynne	" 87.563,74
	K. <u>103.051,22</u>

Fundusz bieżący wykazuje:

W dochodach:

A. Remanent z dnia 1 stycznia 1908	K. 30.679,38
B. Składka	" 75.019,44
C. Zwroty zaliczek	" 343,75
D. Marki i wzory	" 1.014,—
E. Odsetki od złożonych kapitałów	" 2,49
F. Różne drobne dochody	" 221,66
Razem	K. <u>107.280,72</u>

W wydatkach:

A. Pensye	K. 21.672,—
B. Zasługi	" 2.091,24
C. Dyurna	" 6.999,40
D. Dodatek drożyzniany dla dyetaryuszów i służby	" 765,20
E. Podatek osobisto-dochodowy	" 519,14
F. Kataster przemysłowy	" 440,80
G. Kancelarya	" 2.271,64
H. Podróże	" 2.004,57
I. Biblioteka	" 1.311,43
J. Opał i oświetlenie	" 1.500,—
K. Wydatki prezydyalne	" 4.187,82
L. Portorya, telegramy i telefon	" 1.217,87
M. Subwencye	" 22.056,75
N. Wydatki nadzwyczajne:	
1) koszta wyborów	K. 4.304,92
2) dodatek do funduszu budowy	" 4.544,41
3) wydatki nieprzewidziane	" 8.242,34 " 17.091,67
Do przeniesienia	K. <u>84.129,53</u>

Z przeniesienia	K.	84.129,53
O. Marki ochronne i wzory przemysłowe	K.	50,—
P. Własny koszt lokalu Izby i mieszkania woźnych: (niedobór administracyi gmachu)	„	9.061,92
R. Fundusz emerytalny	„	4.258,57
S. Subwencye z r. 1907	„	2.450,—
S. Pożyczka budowlana: amortyzacya ka- pitału	„	7.094,13
Saldo	„	296,57
Razem	K.	<u>107.280,72</u>

Bilans funduszu bieżącego :

Remanent z dniem 31 grudnia 1908.	K.	296,57
Niewypłacone subwencye	K.	1.650,—
Saldo bierne	„	1.353,43
	K.	<u>1.650,—</u>
	K.	1.650,—

Izba przyjmuje sprawozdanie do wiadomości i uchwała udzielić absolutoryum z prowadzenia rachunków za rok 1908 prezydium, skarbnikowi oraz rachmistrzowi Izby.

IV.

Komunikacye.

114. Sprawozdanie o budowie nowego dworca towarowego w Krakowie.

Wdrożona przez Izbę handlową łącznie z gminą miasta Krakowa akcyja, mająca na celu usunięcie dzisiejszych niedogodności transportowych na dworcu krakowskim przez wybudowanie nowego i obecnym rozmiarom ruchu odpowiadającego dworca, weszła obecnie dzięki przychylnemu stanowisku ministerstwa skarbu, ministerstwa kolei żelaznych, oraz Zarządu kolei północnej w stadyum aktualne.

Uwzględniając zasadniczy postulat Izby oraz innych czynników interesowanych w obrocie towarowym, przystą-

piła Dyrekcyja kolei północnej w pierwszym rządzie do wypracowania projektu dla nowego dworca towarowego. Projekt ten był przedmiotem obrad komisji reambulacyjnej i wywłaszczeniowej, zwołanej na dzień 21 października b. r. — Imieniem Izby wzięli udział w komisji oprócz prezydium Izby pp. Judkiewicz i Wachtel.

W oświadczeniu złożonem do protokołu zgodzili się zastępcy Izby w zasadzie na ogólny plan nowego dworca towarowego.

Okazała się jednak potrzeba zażądania szeregu zmian w dwóch kwestyach, których korzystne rozwiązanie pozwoli dopiero przyszłemu dworcowi zadowolnić potrzeby transportowe.

W pierwszym rządzie wyraziła Izba życzenie, aby nowy dworzec towarowy, mający pośredniczyć w ruchu miasta Krakowa oraz grawitujących ku niemu gmin posiadał wystarczającą ilość dróg dowozowych, któreby zarówno trasą jak i sposobem budowy odpowiadały intensywnemu i silnemu ruchowi ciężko obciążonych wozów towarowych.

Ze względów gospodarczych jest szczególnie ważną drogą na dworzec, prowadząca obecnie ku Prądnikowi białemu. Droga ta jest już teraz w sposób niezwykle silny okupowaną przez ruch wozowy z tych gmin okolicznych, które stanowią właściwe źródło zaoprowizowania miasta. W pewnych porach roku przedstawia też droga ta obraz nieprzerwanego sznura wozów włościańskich, ciągnących z płodami rolnymi ku miastu. Obciążona już obecnie nowym ruchem wozowym i pieszym ku budującemu się szpitalowi wojskowemu, oraz istniejącym w tych stronach nowym zakładom wojskowym, ma droga ta wedle projektu objąć główny ruch węglowy do miasta t. z. kurs pustych wozów dążących na dworzec po węgle i kurs wozów obciążonych węglem z dworca do miasta, tudzież bardzo poważną część ogólnego ruchu towarowego.

Teraźniejsza szerokość tej drogi, wystarczająca — jak codzienne doświadczenie uczy — zaledwie na stosunki obecne, okaże się z wszelką pewnością niedostateczną i niewystarza-

jąca, aby oprócz ruchu dzisiejszego pomieścić jeszcze cały ruch towarowy i osobowy (pieszych oraz używających pojazdów) i ewentualne przedłużenie kolei elektrycznej w ulicy Długiej. Droga ta musi tedy otrzymać wydatną szerokość.

Ze względów komunikacyjnych jest nadto bardzo pożądanem, aby istniejący obecnie na tej drodze zakręt, został wyeliminowany i aby trasa tej drogi stanowiła linię prostą, nadającą się najlepiej do celów, którym ma służyć droga dojazdowa.

Na staranną uwagę zasługuje także rozwiązanie kwestyi magazynów zbożowych. Ruch zbożowy w Krakowie wymaga w sposób nieodzowny wielkiego magazynu na zboże, urządzonego nowożytnie sposobem spichrzowym i zaopatrzonego we wszelkie w spichrzach obecnie wprowadzone urządzenia. O ileby tedy wspomniana przez zarząd kolei północnej akcja kupiectwa ku zbudowaniu takiego magazynu z jakichkolwiek powodów nie doszła wnet do skutku, musi Izba żądać, aby taki wielki nowożytny magazyn względnie spichlerz zbożowy wybudowanym został kosztem zarządu kolejowego. Żądanie to jest uzasadnione nieodzowną potrzebą ruchu lokalnego i ekspedycyjnego, a spełnienie go jest tem łatwiejsze, ile że magazyny tego rodzaju wszędzie się dobrze oplacają.

Oprócz stałego magazynu na zboże, którego wykonania spodziewać się można dopiero za lat kilka, potrzebnym jest atoli już na jesienny sezon roku 1910 prowizoryczny skład na zboże, którego obecnie literalnie niema gdzie pomieścić. Byłoby więc wskazaniem, aby projektowany przez kolej północną magazyn ze ścian ryglowych, został przez kolej zaraz w r. 1910 wykonany i służył ewent. drogą podnajmu dla stron, jako tymczasowe pomieszczenie na zboże aż do ukończenia budowy właściwego spichlerza.

Postulaty podniesione przez zastępców Izby zgadzają się w zupełności z życzeniami, które objawili zastępcy gminy miasta Krakowa i zostały też przez komisję w całej rozciągłości zaaprobowane.

Kwestya dymensjonowania przyszłych magazynów towarowych stanowi jeszcze przedmiot studyów Izby, a detajliczne wnioski Izby znaleźć mają uwzględnienie przy szczegółowem wypracowaniu projektu.

Izba nie ograniczyła się jednak do udziału w komisji obchodowej, lecz zaprosiła interesentów na konferencyę, aby zebrać faktyczne informacje o potrzebach ruchu towarowego na stacyi krakowskiej i przedstawiła Ministerstwu kolei żelaznych szczegółowe życzenia w sprawie rozmiarów i urządzenia magazynów i piwnic na nowym dworcu.

Zażądała tedy znacznego przedłużenia magazynu oddawczego t. zw. Nordbahnbagabe, wskutek czego odpadłyby rampy obok tego magazynu. Rampy te należałoby umieścić w przedłużeniu tego magazynu, względnie obok torów ulicznych dla załadowania towarów.

Podobnie należałoby wedle możności przedłużyć magazyn oddawczy kolei państwowych, t. zw. Staatsbahnbagabe.

Magazyn na zboże należałoby powiększyć do rozmiarów conajmniej 120×15 i zaopatrzyć w nadbudowę I. piętra.

Wielkie braki piwnic składowych na stacyi znane są c. k. Ministerstwu. Interesenci krakowcy muszą się domagać zaprojektowania ogólnej powierzchni nowych piwnic składowych na 1.500 m².

Obecna powierzchnia użytkowa tych piwnic wynosi 550 m² względnie przy użyciu korytarza, około 600 m².

Piwnice należałoby zaopatrzyć w wszystkie potrzebne urządzenia pomocnicze, jak kanalizacyę, wodociągi i t. p.

Piwnice na piwo miałyby być umieszczone pod obydwooma magazynami w jednej linii tak, aby można utrzymać równomiernie niską temperaturę i zapobiedz zanieczyszczeniu powietrza przez wyziewy innych towarów, umieszczonych w składach.

Dymenzye składów na piwo muszą być odpowiednio powiększone, gdyż ze zniesieniem prawa propinacyi spodziewać się należy znacznych importów obcych proveniencyi, które będą prawdopodobnie rozsyłane po całym kraju z Krakowa.

Najlepiej odpowiadałoby celowi wybudowanie osobnej t. zw. amerykańskiej lodowni na piwo. Ze względu jednak na wysokie koszty takiej budowy, ograniczyła się Izba na razie do żądania, aby umożliwiono stronom chłodzenie piwa własnym lodem w piwnicach.

W końcu zażądano osobnych ubikacji składowych oraz specjalnych ramp dla manipulacji śledziami, których odorem przesiąkają dzisiaj niejednokrotnie wysoko wartościowe towary spożywcze, stykające się ze śledziami.

115. Zniesienie kolei obwodowej.

Druga lokalna sprawa kolejowa dotyczy zniesienia poszczególnych części kolei cyrkumwalacyjnej Kraków-Zwierzyniec-Podgórze-Bonarka, a stoi w ścisłym związku z rozszerzeniem naszego miasta. Linia cyrkumwalacyjna bowiem, która dawno utraciła znaczenie komunikacyjne, stanowi obecnie ważną przeszkodę w rozwoju budowlanym Krakowa, dzieląc terytorium dzisiejszego miasta od obszarów przyszłego „Wielkiego Krakowa“ i terenów zakupionych w tej stronie przez miasto.

Z tego względu oświadczyli zastępcy Izby przy komisji, która się rozpoczęła w dniu 12 listopada b. r., iż Izba uważa zniesienie kolei cyrkumwalacyjnej i usunięcie wału, po którym ta kolej prowadzi, za nader pożądane i leżące w interesie miast Krakowa i Podgórza oraz gmin, które kolej ta przecina.

Umożliwienie rozwoju tak znacznej grupy terytorialnej stanowi zdaniem Izby, interes publiczny bardzo wielkiego znaczenia, wobec którego ustąpić muszą poniekąd na drugi plan interesy osób trzecich.

Oświadczenie Izby podnosi jednak konieczność uwzględnienia momentu słuszności wobec położonego w Ludwinowie zakładu przemysłowego, który jest połączony torem przemysłowym z koleją cyrkumwalacyjną.

Zastępcy Izby położyli nacisk na żądanie, aby wobec tego zakładu przemysłowego zastosować najdalej idące ulgi.

Izba zaproponowała tedy, aby zakładowi temu dać odpowiednio długi, np. 3-letni termin przejściowy, aby mógł warunki produkcji i transportu zastosować do zmienionej sytuacji, a z drugiej strony, aby umożliwić mu i ułatwić stworzenie odpowiedniego nowego połączenia ze stacją Bonarka zapomocą toru przemysłowego lub kolejki linowej.

R. Ehrenpreis podnosi ważność toru przemysłowego dla istniejącego przedsiębiorstwa przemysłowego i uważa 3-letni termin przejściowy za niewystarczający.

Mowca zwraca się z prośbą do prezydium Izby, aby użyło wszelkich środków, celem niedopuszczenia do zniesienia tego toru przemysłowego. Radca Judkiewicz i delegat Epstein przyłączają się do tego zapatrywania. Mimo zniesienia kolei cyrkumwalacyjnej można zostawić część toru przemysłowego do Ludwinowa.

Izba winna dołożyć wszelkich starań, aby tor pozostawiony został wapiennikowi bez żadnego ograniczenia.

Prezydent Dattner wyjaśnia, że kolej ma prawo wypowiedzenia toru, zastrzeżone w kontrakcie z dzierżawcami wapiennika.

Trudności wyłoniły się z oświadczenia gmin Krakowa i Podgórze, które żądały zniesienia całej kolei cyrkumwalacyjnej. Prezydium doradziło zarówno właścicielowi gruntu jak i dzierżawcom wapiennika, aby wnieśli podania do Ministerstwa kolei i Dyrekcji kolei północnej i obiecało podania te poprzeć w energiczny sposób.

Po zamknięciu dyskusji, w której jeszcze raz zabrał głos delegat Epstein, r. Judkiewicz, r. Ehrenpreis, prez. Dattner i sekretarz Dr. Benis, uchwalono na wniosek delegata Epsteina co następuje:

„Izba handlowa przyjmując z uznaniem do wiadomości oświadczenie, złożone przez jej zastępców przy komisji w sprawie zniesienia kolei cyrkumwalacyjnej, prosi prezydium o energiczne ujęcie się u powołanych czynników za żądaniem właściciela kamieniołomów i wapienników, aby pozostawionemu mu zostało połączenie szynowe i tor przemysłowy między Ludwinowem a Bonarką, w sposób odpowiadający

potrzebom jego przedsiębiorstwa i nie narażający na uszczerbek jego interesów“.

116. Ochrona miasta przed powodzią.

Izba zaproszoną została do wzięcia udziału w zwołanej przez c. k. Namiestnictwo na dzień 13 listopada 1909 komisji, mającej rozstrzygnąć wybór między projektem miasta Krakowa a przedłożeniem Namiestnictwa w sprawie ochrony miasta Krakowa przed powodzią.

Zastępcy Izby złożyli do protokołu komisyjnego oświadczenie następującej treści:

„Ze stanowiska ogólnych interesów gospodarczych i transportowych, do strzeżenia których powołaną jest Izba, należy przede wszystkim i z całym naciskiem dać wyraz życzeniu, aby c. k. Ministerstwo w możliwie krótkim czasie rozstrzygnęło, który z przedłożonych dwóch projektów ma być wykonany tak, aby wreszcie raz ukończone zostały długoletnie studia nad zarządzeniami, mającymi ochronić okolice Krakowa przed zalewem wielkiej wody.

Zużytkowanie właściwych budowli wodnych do celów ogólnogospodarczych i transportowych nie jest wprawdzie w obecnym stadium prawnowodnych dochodzeń przedmiotem obrad komisji. Dla wyrażenia życzeń szczegółowych w tym względzie nastęrczy się też Izbie sposobność, skoro czynniki miarodajne powezną ostateczny wybór projektu.

Już obecnie jednak musi Izba dać wyraz życzeniu, aby urządzenia nadbrzeżne, projektowane przez c. k. Ministerstwo handlu na przestrzeni aż do ujścia Wilgi, (place do ładowania towarów i przybijania statków, drogi, tory przemysłowe, rampy, bulwary etc.) poprowadzone były także w górę Wisły, mniej więcej aż do istniejącego mostu zwierzynieckiego tak, aby cały brzeg Wisły od stacyi Grzegórzki aż do tego mostu mógł służyć w jednym ciągu dla ruchu towarowego oraz posiadał potrzebne ku temu celowi urządzenia, wzgl. przez odpowiednie założenie i rozmiary budowli ochronnych, umożliwić na przyszłość miarodajnym czynnikom wykształ-

cenie brzegów Wisły w sposób czyniący zadość powyższym celom.

Izba przyłącza się w tym względzie w zupełności do oświadczenia gminy miasta Krakowa.

117. Wnioski na Radę kolejową.

Z początkiem grudnia b. r. zebrać się ma państwowa Rada kolejowa, celem przedyskutowania materiału życzeń na rok przyszły. Wobec nowej organizacji Rady oraz zapowiedzianego utworzenia okręgowych Rad dyrekcyjnych, ograniczyli się zastępcy Izby w państwowej Radzie kolejowej do przedstawienia jedynie takich postulatów, które posiadają znaczenie ogólniejsze dla towarowego i osobowego ruchu na kolejach.

Komisya dla komunikacji kolejowych i wodnych, która się zastanawiała nad temi sprawami, poleciła delegatom zażądać przede wszystkim szeregu ulepszeń w ruchu osobowym, nastęrczającym dzisiaj powodu do nieustannych skarg i zażeń ze strony podróżujących, a zwłaszcza świata handlowego.

W pierwszym rzędzie chodzi o szersze udostępnienie trzeciej klasy publiczności, podróżującej pociągami pospiesznymi na przestrzeni Wiedeń-Lwów. Wniosek delegatów Izby żąda zniesienia ograniczeń przy używaniu trzeciej klasy w pociągach pospiesznym Nr. 7 i 8, dalej pomnożenia ilości wagonów trzeciej klasy przy nocnym pociągu pospiesznym Nr. 2 ze Lwowa do Krakowa, w końcu wstawienia wagonów trzeciej klasy do pociągów pospiesznym Nr. 5 i 6.

Wobec podrożenia cen jazdy trzecią klasą, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia przyszłego roku, oraz wobec bliskiego wprowadzenia lokomotyw silniejszego typu, winien postulat ten, podnoszony kilkakrotnie przez Stowarzyszenie kupców podróżujących w Krakowie, znaleźć uwzględnienie w rozkładzie jazdy na rok 1910.

We formie wniosków podniesione zostały dwa dalsze życzenia tego Stowarzyszenia, a mianowicie w sprawie wy-

dawania rocznych i półrocznych kart kolejowych z datą ważności od 1 każdego miesiąca, oraz w sprawie zaprowadzenia kart legitymacyjnych dla nadawania kufrów z wzorami i próbkami. Nadawanie tych kufrów nastęrcza dzisiaj komwojażerom, zwłaszcza na małych stacyach, znaczne trudności.

Udostępnienie Tatr i ulepszenie komunikacji z Zakopanem stanowi i w tym roku przedmiot zabiegów ze strony delegatów Izby. W interesie powiatu nowotarskiego zażądano zaprowadzenia nowej pary pociągów osobowych, któreby krążyć miały wieczorem na przestrzeni Chabówka-Zakopane, a nadto zapewniły tej okolicy dogodniejsze połączenie z Nowym Sączem i resztą kraju.

W uwzględnieniu potrzeb zimowego ruchu turystycznego, który posiada w Zakopanem doskonałe warunki rozwoju, przedstawili zastępcy Izby wnioski o zatrzymanie przez zimę dogodnych pociągów sezonowych, wyjeżdżających popołudniu do Zakopanego oraz powracających stamtąd w nocy. Jako minimum określa wnioski prowadzenie pociągów tych dla każdej niedzieli oraz dnia świątecznego. W ten sposób powinien Zarząd kolejowy poprzeć rozwój ruchu wycieczkowego, który w niemieckich prowincjach Austrii przybrał bardzo wielkie rozmiary.

Ze spraw ruchu osobowego należy jeszcze wymienić żądanie, aby pasażerowi przysługiwało prawo wyboru łóżka w niezajętym przedziale sypialnym, oraz sprawę warunkowego zatrzymywania się w Ottyni pociągu pospiesznego Nr. 302, w razie spóźnienia się pociągu osobowego Nr. 320 na przestrzeni Czerniowce-Stanisławów.

Ze spraw ruchu towarowego zasługują na uwagę dwie kwestye, z których pierwsza dotyczy umieszczenia Krakowa w nowym wykazie stacji, uprawnionych do reekspedycji w ruchu lokalnym. Wniosek ten spowodowany został obawami krakowskiego handlu zbożem, aby przez wyeliminowanie Krakowa, nie utracić uprawnienia do przewozu zboża po tańszych stawkach reekspedycyjnych, w kierunku do zachodnio-austriackich miejsc zbytu.

Nadto przedstawiono wniosek, aby na żądanie strony kolej skuteczniała na stacyi nadawczej zważenie wozów towarowych, gdyż odbiorcy korzystają często ze zmniejszenia się tary wozów, odliczając na towarze różnicę powstałą w ciężarze wagonów wskutek schnięcia drzewa.

118. Przywrócenie reekspedycyi dla Krakowa.

Krakowscy handlarze zbożem i innymi płodami rolniczymi, przedłożyli Izbie prośbę, aby udała się do c. k. Ministerstwa kolei żelaznych o przywrócenie stacyi krakowskiej prawa reekspedycyi płodami rolniczymi.

Nowa taryfa lokalna zawiera bowiem w rozdziale XII. zestawienie stacyi, uprawnionych do reekspedycyi, z rzędu których wyeliminowanym został Kraków z dniem 1 stycznia 1910 r.

Zarządzenie to zagraża w istocie w wybitnym stopniu rozwiniętemu u nas wysoko obrotowi zbożem, owocami strączkowymi, produktami mącznymi itp., uniemożliwiając prowadzenie wielkiego interesu tranzytowego, przy użyciu Krakowa, jako stacyi składowej w celu dalszej reekspedycyi.

Izba powołała się w tym względzie na wniosek zgłoszony przez jej zastępców w Państwowej Radzie kolejowej, który został też w duchu korzystnym załatwiony i zażądała przywrócenia Krakowowi charakteru stacyi reekspedycyjnej dla wymienionych artykułów.

119. Taryfa eksportowa dla bieli cynkowej.

Fabryka bieli cynkowej w Niedzieliskach przedłożyła Izbie prośbę, aby postarać się u austriackiego Zarządu kolejowego o zatrzymanie istniejących taryf eksportowych na jej produkt.

Fabryka w Niedzieliskach posiada produkcję roczną około 3.500 ton. Z wyjątkiem małej ilości około 900 ton, którą przedsiębiorstwo to zbywa w Austro-Węgrzech, przeznaczona jest cała reszta produkcji na wywóz do Niemiec,

Rosyi, Skandynawii, Anglii, Francji, Holandji oraz Ameryki. Fabryka ta jest tedy w wysokim stopniu interesowaną w utrzymaniu dzisiejszych warunków eksportowych.

Żądanie to mogła Izba poprzeć, zwłaszcza z tego względu, że produkt austriacki spotyka się na targach zagranicznych z bardzo silną konkurencją fabrykatów belgijskich i nadreńskich, znajdując się wobec droższego frachta wstępnego na wspólnych rynkach zbytu, w położeniu i tak niekorzystnym.

Okoliczność ta była powodem, że udogodnienia przewozowe przyznane dla bieli cynkowej w Niemczech, znajdowały także z reguły zastosowanie i w Austrii. Porzucenie tej zasady byłoby dla naszej fabrykacji bieli cynkowej tem niebezpieczniejszem, ile że w Niemczech uzyskać ma cynk jako główny surowiec dla produkcji bieli cynkowej, znaczną niżkę frachtową.

Nadto podniosła Izba, iż w toku obrad, poprzedzających reformę taryfy lokalnej, czynniki miarodajne z całym naciskiem przyrzekły stosowanie zasady, iż wszelkie relacje eksportowe zostaną z podwyżki taryfowej wyłączone, a Zarząd kolejowy starać się będzie raczej o potaniecie relacji wozowej.

120. Bezpośrednie stawki na przewóz nafty do Belgii i Holandji.

Rafinerya nafty Adama hr. Skrzyńskiego w Libuszy zwróciła się do Izby o stworzenie bezpośrednich stawek na przewóz nafty oraz produktów naftowych ze stacji Zagórzany do ważniejszych miejsc zbytu Belgii oraz Holandji.

Eksport w tym kierunku odbywa się już dzisiaj, jakkolwiek w rozmiarach niewielkich. Stworzenie bezpośrednich stawek przyczyniłoby się niewątpliwie do jego podniesienia.

Obecnie obiera przeważną część tego transportu o wiele dłuższą drogę na Hamburg, gdyż na tej drodze wynosi fracht z Zagórzan :

do Antwerpii . . .	391 fen.
„ Rotterdamu . . .	460 „
„ Utrechtu . . .	395 „
„ Dortrechtu . . .	402 „ za 100 kg.,

a więc mniej niż transport na krótszej drodze przez Crefeld.

Droga na Hamburg trwa jednak zbyt długo i podraża kosztą najmu wozów cysternowych.

Izba przedłożyła sprawę tę c. k. Ministerstwu kolei żelaznych i zażądała zmiany taryfy w ruchu północno-niemieckim w Galicyi i Bukowinie (Norddeutscher Güterverkehr mit Galizien und der Bukowina) w tym kierunku, aby na listę stacyi o bezpośrednich stawkach eksportowych w relacyi z Zagórzan, wciągnięte zostały w Holandyi: Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Dortrecht, Nijmegen, w Belgii: Bruksela, Antwerpia, Forest Midi, Arlon, Renaix-Ronsse, Bascoup, Bourcy, Borgerout, Dieghem, Liège-Vivegnis, Hasselt, Amougies, Chatelineau, Charleroy-Sud, Fontaine-L'èveque, Liège-Guillemins, Willebroeck, Antwerpen-Lokal i Liège-Haut-près.

121. Druga kasa biletowa na dworcu krakowskim.

W porozumieniu z gminą m. Krakowa zażądała Izba handlowa obsadzenia drugiej klasy biletowej dla podróżujących I. i II. klasy, na tutejszym dworcu kolejowym.

Z powodu bliskości czasów odjazdu t. zw. pociągów błyskawicznych w kierunku do Lwowa i Wiednia, panuje zwłaszcza w sezonie letnim, wielki natłok przy jedynej kasie dzisiejszej.

Ministerstwo kolejowe uznało słuszność tego żądania i poleciło urzędowi ruchu w Krakowie otworzyć z dniem 1 stycznia 1910 drugą kasę osobową przed odjazdem pociągów Nr. 5 i 6 i to w sezonie letnim stale, w sezonie zimowym zaś we wszystkie niedziele i święta oraz dni przed nimi przypadające.

Nadto pełnić będzie służbę drugi kasyer, ile razy okaże się tego potrzeba.

122. Ulepszenie nocnych połączeń między Lwowem a Krakowem.

Stowarzyszenie kupców podróżujących dla Galicyi z siedzibą w Krakowie nadesłało Izbie odpis podania wystosowanego do Ministerstwa kolei żelaznych, w sprawie ulepszenia połączeń nocnych na przestrzeni ze Lwowa do Krakowa.

Izba poparła w energiczny sposób żądania stowarzyszenia, aby do pociągu pospiesznego Nr. 2, który jest najdogodniejszym nocnym połączeniem pospiesznym pomiędzy Lwowem a Krakowem, wstawiono drugi wagon III kl., gdyż jedyny obecny wóz tej kategorii jest stale przepełniony i uniemożliwia dogodne przebycie tej przestrzeni.

Przy tej sposobności powróciła Izba do sprawy nieograniczonego wydawania biletów III kl. przy pociągach pospiesznych Nr. 7 i 8.

Przyrzeczenie Ministerstwa w tym kierunku dotąd nie zostało spełnionem, mimo że strony interesowane nieustannie ponawiają w tym względzie swe życzenia.

Izba wyraziła prośbę, aby Ministerstwo przyspieszyło potrzebne dla tego celu techniczne roboty wstępne i oznaczyło termin, w którym postulat ten znajdzie uwzględnienie.

123. Niedogodności przy transportach siana na kolei północnej.

Grono kupców siana w Oświęcimie zwróciło się za pośrednictwem tamt. Magistratu do Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie z zażaleniem na nieregularną i powolną dostawę wagonów dla transportu siana.

Interesenci twierdzą dalej, iż mimo uiszczenia opłaty taryfowej za płachty wozowe, otrzymują w bardzo wielu wypadkach wagony bez nakrycia.

Wskutek tego siano leżeć musi często przez dłuższe okresy czasu pod wolnym niebem tracąc na wartości i narażając przez to interesentów na znaczne straty. Nadto nie mogą interesenci dotrzymywać kontraktowych terminów

dostaw i zmuszeni są do ponoszenia znacznych kwot odszkodowania względnie kar konwencyjonalnych.

Po zbadaniu słuszności tego zażalenia, zwróciła się Izba do c. k. Dyrekcyi kolei północnej we Wiedniu z prośbą o wydanie zarządzenia, aby dostawiono stronom na czas żądanych wozów wraz z płachtami dla ochrony transportów siana.

124. Rozszerzenie stacyi w Trzebini.

Wydział Rady powiatowej w Chrzanowie nadesłał Izbie kopię podania, wystosowanego do Ministerstwa kolei żelaznych w sprawie rozszerzenia i zmodernizowania stacyi kolei państwowych w Trzebini:

„Powiat chrzanowski jest bezsprzecznie najbardziej przemysłowym w Galicyi, najważniejszym zaś punktem pod tym względem, centrum przemysłu w powiecie jest Trzebinia, położona u zbiegu linii kolei Północnej i kolei lokalnej z Sierszy do Skawiec.

W pobliżu stacyi obu kolei znajdują się tak znaczne zakłady przemysłowe, jak rafinerya „Spółki akcyjnej dla przemysłu naftowego“, huta cynkowa z fabryką kwasu siarkowego firmy „Dr. Lowitsch i Ska“, dalej fabryka impregnowania drzewa „Hr. E. Mycielskiego i Ski“, fabryka armatur i odlewnia żelaza „Inż. Rudolphiego i Ska“, młyn parowy „Lieblichów“, wreszcie nowo powstała wielka cegielnia parowa. Projektowane są też dalsze nowe zakłady przemysłowe.

Wszystkie te przedsiębiorstwa przemysłowe grupują się około stacyi kolei Północnej i tuż obok tejże położonej stacyi kolei lokalnej.

Dworce tych stacyi, szczególnie zaś dworzec kolei Północnej i cała stacya jest już od dawna dla obecnych stosunków za szczupłą i zupełnie niedostateczną. Jestto naturalnym wynikiem z jednej strony wzmagającego się ustawicznie ruchu na całej linii kolei Północnej, z drugiej zaś strony wzrostu ruchu, spowodowanego istnieniem i rozszerzaniem się tudzież

powstawaniem nowych wielkich przedsiębiorstw fabrycznych w najbliższej okolicy.

Przytem stacya w Trzebini ma do obsłużenia nie tylko główną linię kolei Północnej z Krakowa do Wiednia, lecz wychodzi stąd także odgałęzienie do Szczakowej t. j. połączenie z państwem rosyjskiem przez Granicę oraz pruskiem przez Mysłowice.

Stosunki na stacyi w Trzebini stały się też od dłuższego czasu wprost nieznośne. Pomijając pociągi osobowe, które z reguły spażniają się wskutek ogólnych stosunków ruchu, a w Trzebini doznają dalszego spóźnienia, na oku mieć trzeba jedynie nadzwyczajne utrudnienia w ruchu towarowym i ustawiczne zatarasowanie stacyi. Pomniejsze wypadki są na stacyi tej na porządku dziennym i tylko Opatrzności zawdzięczać to należy, jeżeli nie zaszła dotąd żadna większa katastrofa.

Urzednicy i służba kolejowa w Trzebini, żyją w ustawicznym niepokoju i ciągłej obawie, a wytrawni kolejarze oświadczyli, że za żadne skarby świata nie chcieliby być naczelnikami stacyi kolei Północnej w Trzebini i brać na głowę swą odpowiedzialności za tę stacyę.

Znaczne rozszerzenie, a raczej zupełne przestoczenie stacyi kolei Północnej w Trzebini przedstawia się jako konieczność, której zadośćuczynienie stanowczo odkładaniem być nie może. Stacyę tę rozszerzano już wprawdzie kilkakrotnie, lecz zawsze w sposób niedostateczny, tak, że często, gdy projektowane dodanie toru lub pewne rozszerzenie stacyi uskutecznionem zostało, okazywało się ono już niewystarczającym.

Przestoczenie stacyi w Trzebini, będące postulatem skoncentrowanego w tym punkcie przemysłu fabrycznego i postulatem całego powiatu chrzanowskiego, leżećby powinno także i w interesie samej kolei i jej zarządu, który w razie dalszej zwłoki łatwo znaleźć się może w położeniu bez wyjścia, narażając siebie i skarb kolejowy na nieobliczalne szkody. Dziwić się też należy, że Zarząd kolei Północnej, projektując znaczne inwestycje na różnych punktach linii, zapomniał zdaje się zupełnie o Trzebini, która przecież nawet dla laika

jest bezsprzecznie jednym z najważniejszych punktów linii, a bezwarunkowo najważniejszym w części jej galicyjskiej względnie położonej w Wielkiem Księstwie Krakowskiem.

W miarę powstawania nowych fabryk przy Trzebini i zwiększania się ruchu kolejowego, wzrasta także ruch wozowy i potrzeba ulepszenia i uzupełnienia połączeń drogowych.

W czasie zakładania stacyi był idący koło niej gości-niec powiatowy i rampy na drogach polnych poza obrębem stacyi, zupełnie wystarczającym.

Stacyę wszakże powoli wprawdzie, lecz ciągle co lat kilka rozszerzano, połączenia zaś dla ruchu wozowego sta-wały się coraz niedogodniejsze, a obecnie wytworzył się i pod tym względem stan nieznośny.

Rada powiatowa rozszerzając i ulepszając linie drogowe, zrekonstruowała połączenie od Bołęcina przez Piłę koście-lecką z Trzebiną, jako drogę gminną I klasy. Przecina ona tor kolei Północnej w stronie wschodniej stacyi trzebińskiej.

Wszystkie miejscowości, położone na południe i po-ludniowy wschód od Trzebini, jak Bołecin, Nieporaz, Płaza, Regulice i gminy za niemi dalej leżące, używają tej drogi jako komunikacyi z Trzebiną. Przeważna część furmanek, idących tą drogą zdąża bądź do stacyi kolejowej w Trze-bini, bądź też do zakładów fabrycznych w pobliżu stacyi położonych. Aby się tam dostać muszą objeżdzać przez Trze-binię miasto i nałożyć najmniej 1½ kilometra.

Nadzwyczaj wielki dalej panuje ruch na części gościńca powiatowego od dworca kolejowego do miasta, gdyż do furmanek, zdążających na kolej lub stąd powracających, do-lączają się fury idące z Chrzanowa do Trzebini. Dodać jeszcze należy, że dwie fabryki tj. impregnowania drzewa i armatur nie mają z gościńca powiatowego innego połączenia jak przez terytorium kolejowe.

Cała ta olbrzymia wprost liczba furmanek przejeżdżać musi przez tor kolei lokalnej Trzebinia-Skawce, tuż u wy-lotu tej stacyi. Przy przesuwaniu wozów, przybywaniu i od-

chodzeniu pociągów, powstaje po kilkanaście razy na dzień przerwa i zatrzymanie ruchu wozowego.

Dla fabryk, które mają połączenie na zewnątrz jedynie drogą, będącą własnością kolei Północnej będzie też koniecznym połączenie drogą, nie zależną od zarządu kolejowego.

Gościniec wreszcie powiatowy przy Trzebini przedstawia wiele niedogodności, które przy dawniejszych stosunkach i małym ruchu mniej odczuwać się dawały, lecz których usunięcie jest obecnie kwestją piekącą. Gościniec ten bowiem zatacza tuż przed torami kolei Północnej dwa ostre łuki, a od skrzyżowania na przejeździe prowadzi między torami obu linii kolejowych, tj. Północnej i lokalnej, tworząc nadto na małym przestrzeni od podjazdu do dworca północnego dwa wielkie garby.

Usunięcie tych wszystkich niedogodności i racjonalne uregulowanie komunikacji wozowej pod Trzebiną przeprowadzić się da jedynie przez gruntowne i potrzebom ruchu odpowiadające przeistoczenie stacyi obu kolei w Trzebini i połączenie ich w jedną wspólną stację.

Wydział Rady powiatowej wyraża zapatrywanie, że przeistoczenie stacyi i uregulowanie dróg koło tejże dałoby się najłatwiej osiągnąć przez zajęcie pod nowy dworzec przestrzeni pomiędzy torami kolei Północnej a obecnym dworcem kolei lokalnej, przy odpowiednim przełożeniu powiatowej drogi wrocławskiej.

Kwestya przeistoczenia stacyi w Trzebini i równoczesnego uregulowania połączeń drogowych jest kwestją dla powiatu chrzanowskiego wprost piekącą.

W celu wszakże poparcia coraz bardziej rozwijającego się przemysłu w powiecie, dalszym bardzo ważnym i wymagającym rychłego załatwienia postulatem jest upaństwowienie istniejących tu obecnie kolei prywatnych tj. Trzebinia-Skawce, Jaworzno-Bolęcín i Jaworzno-Szczakowa. Jasnym jest, że upaństwowienie tych kolei ułatwiłoby w wysokim stopniu pomyślne załatwienie kwestyi uregulowania ruchu na kolei Północnej, uprosiłoby kwestyę taryfową.

Zbytecznym jest też podnosić, jakie znaczenie miałyby to upaństwowienie i w następstwie tegoż uregulowanie ruchu i taryf przewozowych na całej sieci kolejowej w tut. powiecie, dla rozwoju przemysłu fabrycznego, w szczególności zaś dla eksploatacy węgla, tego prawdziwego bogactwa powiatu.

Wydział Rady powiatowej zwraca się przeto do Ministerstwa kolei żelaznych z prośbą, ażeby zarządziło szczegółowe zbadanie stosunków stacyi kolei Północnej i lokalnej w Trzebini i zleciło zarządom tychże, w pierwszym rzędzie c. k. Dyrekcyi kolei Północnej, aby bezzwłocznie przystąpiła do zrobienia planów, a następnie do wykonania zupełnego przeistoczenia stacyi w Trzebini.

Dalej prosi Wydział Rady powiatowej, ażeby Ministerstwo zleciło tejże Dyrekcyi, aby przystępując do opracowania planów, weszła w kontakt z Wydziałem Rady powiatowej w Chrzanowie, celem porozumienia się co do równoczesnego uregulowania dróg, tak, aby w operacie technicznym życzenia Reprezentacyi powiatowej w tym kierunku zostały uwzględnione, względnie równocześnie z przeistoczeniem stacyi, Wydział powiatowy mógłby uregulować drogi według swych zamiarów, nie znajdując przeszkód w sposobie rozwiązania kwestyi stacyi.

W końcu wyraża Wydział Rady powiatowej życzenie, ażeby Ministerstwo wzięło pod rozwagę i przedłożyło Izbie poselskiej projekt ustawy, dotyczący upaństwowienia kolei prywatnych lokalnych Trzebinia-Skawce, Jaworzno-Bolęcín i Jaworzno-Szczakowa“.

Izba poparła w Ministerstwie kolejowem życzenia powiatu chrzanowskiego, nad urzeczywistnieniem których rozpoczęły się już studia w c. k. Dyrekcyi kolei Północnej.

122. Stacja ładunkowa w Choczni.

Na prośbę Zwierzchności gminnej w Choczni zwróciła się Izba do c. k. Dyrekcyi kolei północnej we Wiedniu z żądaniem zamiany przystanku kolei w tej gminie na stacyę

ładunkową dla nadawania i odbierania transportów całowagonyowych.

Gmina Choczni liczy bowiem przeszło 4.000 mieszkańców i należy do największych miejscowości powiatu wadowickiego. Do Choczni przywozi się rocznie przeszło 200 wagonów węgla oraz znaczne ilości mąki kościanej, żużli Tomasa i innych towarów rolniczych. Nadto jest w miejscowości tej znaczny ruch mąką, zbożem, ziemniakami i innymi artykułami spożywczymi.

Obecnie zmuszeni są interesenci, zamieszkali w Choczni sprowadzać towary te z najbliższej stacji kolejowej, a mianowicie z Wadowic, oddalonych o 5 km. względnie z Andrychowa, oddalonego o 8 km.

W odległości o 2 km. od Choczni w gminie Kaczyna, ma swą siedzibę znaczny przemysł domowy wyrobu mioteł, któryby również korzystał z nowej stacji ładunkowej w Choczni.

Również w bliskości tej stacji położoną jest większa cegielnia o produkcji rocznej przeszło 2 milionów cegieł, która w razie utworzenia stacji ładunkowej w Choczni, mogłaby podjąć eksport swego wyrobu.

Izba poparła sprawę tę w c. k. Ministerstwie kolei i zawiadomiła interesentów o akcji w tym kierunku wdrożonej.

V.

Sprawy pocztowe.

126. Doręczanie poczty listowej.

Członek Izby r. Judkiewicz przedstawia sprawę doręczania w Krakowie poczty listowej, która jest źle zorganizowana i przynosi ogółowi, a szczególnie kupiectwu ogromne szkody. Listy nie posiadają pieczęci z poczty krakowskiej, a zniesienie takich pieczęci nastąpiło rzekomo dla szybszego doręczenia ich stronom. Tymczasem praktyka potwierdziła,

że zniesienie pieczęci nie wpłynęło na pośpiech w doręczaniu listów, brak zaś pieczęci, która jest nieraz dokumentem sądowym dla adresata, okazał się bardzo przykrym dla kupców. Ale pieczęć taka powinna być wyraźną i czytelną z dokładnie wybitą datą poczty odbiorczej, z uwidocznieniem, którą ekspedycją listową list był wysłany. Wadliwym jest też nowo zaprowadzony przez pocztę sposób potwierdzania odbioru listów rekomendowanych. W dalszym swym wywodzie referent podniósł szereg dotkliwych braków w zorganizowaniu poczty listowej. Mimo, że poczta krakowska czerpie ogromne zyski z miasta, nic dla ulepszenia w swej dziedzinie nie robi. Wobec tego referent stawia wnioski, żądające od Dyrekcji poczt, aby przywróconem zostało opatrywanie listów pieczęciami poczty odbiorczej i aby pieczęć taka była zupełnie wyraźną. Należy również żądać powiększenia liczby listonoszów, a zmniejszenia rejonów doręczeń, oraz zmiany nowo wprowadzonego sposobu potwierdzania odbioru listów poleconych, gdyż sposób dotychczasowy opóźnia ogromnie czas doręczania przesyłek.

Nad referatem r. Judkiewicza wyłoniła się ożywiona dyskusya, w której członkowie Izby, pp. Epstein, Wachtel, Resch, Mendelsburg i Uderski, podnosili wiele zarzutów w kierunku doręczania poczty listowej.

Obecny na posiedzeniu Izby dyrektor urzędu pocztowego, p. Biliński, dawał w tej sprawie wyjaśnienia. Mowca zaznaczył, że zniesienie pieczęci poczty odbiorczej zostało zarządzone przez Ministerstwo handlu przed rokiem na próbę w całej Austrii. Co do braku listonoszy, to w najbliższym czasie liczba ich będzie na razie powiększoną do 50, naturalnie nie dla Wielkiego Krakowa, gdyż wtedy będzie ich znacznie więcej.

Mowca zapewnia, że zarząd poczty miejscowej robi wszystko, co możliwe dla utrzymania należytego ruchu pocztowego, nie trzeba wszakże zapominać, że ruch ten wzrósł prawie o 100% w ostatnich dwóch latach, a mimo to nie zwiększono ze strony rządu sił urzędniczych i pomocniczych. Jeżeli Izba chce uzyskać zasadnicze polepszenie, powinna się

zwrócić do Ministerstwa handlu i krajowej Dyrekcyi poczt. Mowca prosi Izbę o poparcie go w akcji około polepszenia stosunków pocztowych w Krakowie.

Po kilku wyjaśnieniach p. Judkiewicza, prez. Dattnera i dyr. Bilińskiego, Izba przyjęła wnioski referenta.

127. Połączenie telefoniczne Wiedeń-Lwów.

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie zawiadomiła c. k. Dyrekcyę poczt i telegrafów dla Galicyi we Lwowie, iż na posiedzeniu odbytem w dniu 23 listopada 1909 przyjętym został jednomyślnie wniosek, zmierzający do jak najrychlejszego wybudowania nowej linii telefonicznej na przestrzeni między Wiedniem a Lwowem.

Dzisiejsze stosunki komunikacyi telefonicznej między Krakowem a Wiedniem i Lwowem, dają powód do nieustannych skarg ze strony publiczności, zwłaszcza zaś ze strony sfer handlowych i przemysłowych.

Przedewszystkiem nie wystarcza istniejące dzisiaj połączenie dla obsługi całego, nader silnego ruchu pomiędzy Galicyą a stolicą państwa. Interesenci czekać muszą w wielu wypadkach tak długo na połączenie, iż właściwa korzyść z szybkiej i dogodnej komunikacyi telefonicznej znika w zupełności.

Na domiar złego ulega atoli ważne to połączenie międzymiastowe nieustannym zepsuciom, które znowu pociągają za sobą trwające całymi dniami przerwy w ruchu.

Strony zmuszone zazwyczaj do szybkiego przesłania wiadomości, obierają tedy drogę t. zw. „pilnych“ rozmów narażając się wskutek tego na nieproporcjonalnie wielki wydatek, nadto posługiwać się muszą w silnej mierze komunikacyą telegraficzną, która pod wpływem wynikłego stąd przeciążenia, bardzo często wadliwie funkcjonuje.

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie wezwała c. k. Dyrekcyę poczt o możliwie najrychlejsze przystąpienie do przeprowadzenia nowej linii telefonicznej między Wiedniem

a Lwowem. Wniosek tej samej treści przedłożono równocześnie c. k. Ministerstwu handlu we Wiedniu.

Nadto przedłożyła Izba sprawę Kołu Polskiemu we Wiedniu, celem poparcia u sfer decydujących.

Wedle odpowiedzi otrzymanej z c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie, istniały dotychczas dwie między-miastowe linie telefoniczne pomiędzy Wiedniem a Krakowem i Lwowem, a mianowicie Nr. 3.559 Wiedeń-Kraków-Lwów i Nr. 3621 Wiedeń-Bielsk-Oświęcim-Kraków-Rzeszów-Przemysł-Lwów.

Od jesieni 1908 jest w budowie trzecia linia telefoniczna z Wiednia przez Kraków do Lwowa, która jednak oprócz korespondencji galicyjskiej, służyć także będzie do korespondencji bukowińskich sieci telefonicznych z Wiedniem.

Część tej linii z Wiednia do Krakowa jest już wybudowana i będzie w najbliższych dniach oddaną do użytku, spodziewać się zatem należy, że przez przeniesienie części korespondencji z obecnej linii Nr. 3.559 na tę nową trzecią linię, stosunki znacznie się poprawią.

Przeźren z Krakowa do Lwowa będzie również za parę tygodni, o ile mrozy nie staną temu na przeszkodzie, wykończoną poczem w porozumieniu z c. k. Dyrekcyą poczt i telegrafów we Wiedniu ułoży się porządek korespondencji dla nowej linii i dla linii Nr. 3.559.

Jeżeli po jakimś czasie okaże się, że te dwie względnie trzy linie nie wystarczą dla korespondencji Galicyi i Bukowiny z Wiedniem, starać się będzie c. k. Dyrekcyja poczt i telegrafów o wyjednanie w c. k. Ministerstwie handlu kredytów na budowę czwartej linii telefonicznej ze Lwowa do Wiednia.

128. Trzeci aparat dla nadawania depech drogą telegraficzną.

Na skutek inicjatywy r. Zygmunta Mendelsburga przedłożyła Izba Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie wniosek

na ustawienie trzeciego aparatu do nadawania depesz drogą telefoniczną w Krakowie.

Z c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów nadeszła obecnie odpowiedź, wedle której sprawa ustawienia trzeciego aparatu w oddziale dla nadawania telegramów telefonem c. k. Urzędu pocztowego i telegraficznego w Krakowie 1, jest już przedmiotem osobnego dochodzenia.

W razie pomyślnego wyniku przedstawi się stosowny wniosek c. k. Ministerstwu handlu, a o decyzji c. k. Dyrekcyja poczt i telegrafów zawiadomi w swoim czasie Izbę handlową.

129. Urządzenie stacyi telegraficznej w Bestwinie.

Na zapytanie Galicyjskiej Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie, oświadczyła się Izba za urządzeniem stacyi telegraficznej przy c. k. Urzędzie pocztowym w Bestwinie.

Gmina Bestwina, licząca blisko 1.800 mieszkańców, jest siedzibą dwóch większych zakładów fabrycznych (cegielnia i fabryka dachówek, gorzelnia) oraz całego szeregu przedsiębiorstw handlowych i rękodzielniczych, okoliczność zaś, iż gmina ta oddaloną jest od najbliższej stacyi telegraficznej o blisko 10 klm., przemawia za konieczną potrzebą urządzenia projektowanej stacyi telegraficznej.

130. Urządzenie stacyi telegraficznej w Trzęsówce.

Na zapytanie Galicyjskiej Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie, oświadczyła się Izba za wprowadzeniem służby telegraficznej przy c. k. Urzędzie pocztowym w Trzęsówce.

Wymieniona gmina położona w powiecie kolbuszowskim liczy około 1.400 mieszkańców. Tej stosunkowo znacznej cyfrze mieszkańców odda miejscowa stacya telegraficzna niewątpliwie wielkie usługi, zwłaszcza jeżeli się zważy, iż najbliższy urząd telegraficzny oddalonym jest od Trzęsówki o 8 klm.

131. Urządzenie stacyi telegraficznej w Staniątkach.

Na zapytanie Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie oświadczyła się Izba za urządzeniem stacyi telegraficznej w Staniątkach, miejscowości powiatu bocheńskiego.

Sieć naszych stacyi telegraficznych jest bowiem tak mało zacieśnioną, iż każde utworzenie nowej stacyi uważać należy za pożądane ze względów gospodarczych.

Za utworzeniem stacyi telegraficznej w danej miejscowości przemawia również okoliczność, iż Staniątki są siedzibą Konwentu PP. Benedyktynek, który utrzymuje znaną szkołę żeńską. Nadto posiada Konwent w Staniątkach cegielnię.

VI.

Sprawy telefoniczne.

132. Telefon do Katowic oraz połączenie z Krzeszowicami.

Na wniosek Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie zdecydowało c. k. Ministerstwo handlu reskryptem z dnia 20 maja 1909 L. 10.237 ex 1909, że w celu ulepszenia komunikacyi telefonicznej pomiędzy Galicyą a Prusami i cesarstwem niemieckim, konieczne jest wybudowanie linii telefonicznej z Krakowa do Katowic.

Do linii tej ze względu na jej przeznaczenie nie możnaby jednak włączyć żadnej stacyi pośredniej, zatem także mającej się wybudować sieci telefonicznej w Krzeszowicach, mimo że miejscowość ta leży po drodze.

Sieć krzeszowicka będzie musiała tedy być połączoną z Krakowem zapomocą osobnej linii.

Ponieważ atoli na budowę obu tych linii niema pokrycia w budżecie tegorocznym, zarządziło c. k. Ministerstwo handlu zbadanie, która z tych dwóch linii jest potrzebniejszą i w następstwie tego ma jeszcze w tym roku być wybudowaną.

Z punktu widzenia ogólnych interesów gospodarczych okręgu Izby, posiada międzymiastowe połączenie telefoniczne Krakowa z Katowicami pod względem gospodarczym znaczną doniosłość.

Katowice, jako najbliższej Galicyi położone większe centrum handlowe Śląska pruskiego, związane są bardzo licznymi i różnorodnymi stosunkami handlowymi z zachodnią Galicyą i Krakowem, który stanowi jak wiadomo stację włomową z zachodu do kraju naszego.

Szczególnie doniosłą rolę odgrywają Katowice przy zaopatrzeniu zachodniej połaci kraju węglem górno-śląskim, używanym zwłaszcza dla celów fabrycznych w przedsiębiorstwach przemysłowych, rozsiąanych po Zagłębiu krakowskiem. Pozatem biorą Katowice udział w obrocie pieniężnym z Krakowem oraz w imporcie całego szeregu wyrobów niemieckiego przemysłu do Galicyi.

Jeszcze poważniejsze są cyfry kierującego się na Katowice wywozu Galicyi do Śląska górnego i Prus. W pierwszym rzędzie wchodzi tu w grę wielkie transporty ziemiopłodów jak zbóż, artykułów opasowych, strączkowych, skór, tłuszczów i wielu innych surowych płodów Galicyi.

Z przytoczonych wyżej powodów musiałaby Izba oświadczyć się za jak najrychlejszem skutecznieniem bezpośredniego połączenia telefonicznego Katowic z Krakowem.

Mimo jednak całej doniosłości, jakaby miała budowa linii telefonicznej Kraków-Katowice, nie może Izba pominąć milczeniem, że utworzenie stacji telefonicznej w Krzeszowicach oraz połączenie telefoniczne Krzeszowic z Krakowem, jest od kilku lat przedmiotem usilnych zabiegów ze strony tamtejszych interesentów.

Krzeszowice tworzą wraz z najbliższymi miejscowościami okolicznymi centrum wielkiego przemysłu kopalnianego i posiadają kilka przedsiębiorstw górniczych i przemysłowych o bardzo poważnych rozmiarach, jak: kopalnia „Krystyna“ w Tenczynku, kopalnia „Kmity“ w Tenczynku, kopalnia Kulki w Tenczynku, wielkie kamieniołomy Kulki w Miękini, znane zakłady górnicze Galicyjskich Zakładów górniczych

w Sierszy, fabryka farb ziemnych „Merkur“ w Krzeszowicach, tartak parowy i fabryka beczek Weinhebera w Krzeszowicach, cegielnia itp.

Utworzenie tedy połączenia telefonicznego między Krzeszowicami a Krakowem, nie może być żadną miarą traktowane jako sprawa podrzędnego połączenia lokalnego. Za jak najrychlejszem utworzeniem tego połączenia przemawiają bowiem bardzo poważne względy natury gospodarczej, mające ułatwić dalszy rozwój rokującemu znaczne nadzieje kopalnictwu i wielkiemu przemysłowi, osiadłemu w Krzeszowicach i okolicy.

Wobec niewielkich stosunkowo kosztów, jakieby budowa linii Krzeszowice-Kraków za sobą pociągnęła, nie widzi Izba powodu, aby przez przyjęcie jednej z proponowanych przez Ministerstwo handlu alternatyw, wykluczyć zbudowanie w ciągu roku bieżącego także i drugiej z będących w mowie międzymiastowych linii telefonicznych.

133. Połączenie telefoniczne z Tryestem.

Na zapytanie c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie odpowiedziała Izba, iż utworzenie połączenia telefonicznego z Tryestem jako jedynem miastem portowem Przedlitawii, przedstawia bardzo znaczne korzyści dla tut. handlu i wielkiego obrotu towarowego.

Tryest leży bowiem na drodze wielkiego importu owoców południowych, towarów kolonialnych itd., nadto zaś wchodzi coraz częściej w rachubę przy eksporcie półfabrykatów i płodów fabrycznych także i z Galicyi.

W końcu podnieść należy, że ruch wychodzący na Tryest wykazuje coraz lepsze rezultaty, a stworzenie komunikacyi telefonicznej miałoby dla Krakowa także i w tym względzie doniosłe korzyści.

134. Mownica telefoniczna w Trzebini mieście.

Izba oświadczyła się za urządzeniem publicznej mownicy telefonicznej w c. k. urzędzie pocztowym Trzebinia I. (miasto).

Trzebinia należy bowiem do najbardziej ożywionych centrów przemysłowych zachodniej Galicyi, a ruch pomiędzy stacją a miastem jest dość znaczny, wobec czego okazuje się potrzeba projektowanego urządzenia telefonicznego.

135. Mownica telefoniczna w Prądniku czerwonym.

Na zapytanie c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie oświadczyła się Izba za urządzeniem w Prądniku czerwonym publicznej mownicy telefonicznej, albowiem tylko w tym wypadku będzie mógł miejscowy telefon oddać interesentom wszystkie owe korzyści, jakie świat handlowy i przemysłowy przywiązuje do tego niezbędnego środka komunikacyjnego.

136. Zaprowadzenie całodziennej służby telefonicznej w Nowym Targu.

Izba oświadczyła się za zaprowadzeniem całodziennej służby w centralnem biurze telefonicznem, z mownicą telefoniczną w Nowym Targu.

Miasto Nowy Targ posiada bowiem obok szeregu urzędów i instytucyi publicznych, liczne zakłady przemysłowe i kredytowe i połączone jest zarówno z Krakowem jak i z Zakopanem bardzo silnymi węzłami gospodarczymi, które czynią projektowane udogodnienie komunikacyjne oddawna nieodzowną koniecznością.

137. Zaprowadzenie całodziennej służby telefonicznej w Łańcucie.

Izba oświadczyła się za zaprowadzeniem całodziennej służby w oddziale telefonicznym c. k. Urzędu pocztowego w Łańcucie.

Przy znacznem bowiem stosunkowo zaludnieniu jest Łańcut siedzibą pokaźnej ilości większych zakładów przemysłowych.

słowych, wśród których pierwsze miejsce zajmują zakłady fabryczne JE. Romana hr. Potockiego.

VII.

Sprawy przemysłowe.

138. Zmiana § 74 ust. przem. o ochronie robotników.

Ministerstwo handlu wychodząc ze stanowiska, że obecne postanowienia § 74 ustawy przemysłowej nie dają należytej ochrony dla interesów życia i zdrowia robotników, zajętych w przedsiębiorstwach przemysłowych, wygotowało projekt ustawy, zmieniający i uzupełniający § 74 ustawy przemysłowej.

Zanim projekt wejdzie na porządek dzienny Rady państwa pragnie Ministerstwo poznać zdanie miarodajnych sfer przemysłowych o zaproponowanych zmianach i w tym celu przesłało Izbie odnośny projekt, z prośbą o wydanie opinii.

Izba rozesała projekt rządowy wraz z uwagami objaśniającymi wszystkim przedsiębiorstwom przemysłowym tego okręgu.

Na podstawie wyniku tych dochodzeń uchwalono donieść Ministerstwu, iż projekt nie spotkał się w interesowanych kołach z zasadniczymi zarzutami.

Izba stwierdziła nawet, że praktyka większych przedsiębiorstw fabrycznych wyprzedziła zasady ustawodawcze, mające dopiero wejść w życie w ramach noweli. Większość zmian, proponowanych do § 74 ust. przem. zaprowadził przemysł u siebie bez przymusu ustawowego i z własnej woli, pragnąc wedle możliwości usunąć wszystkie szkodliwe skutki produkcji fabrycznej, zagrażające zdrowiu lub życiu robotników.

Przy zaprowadzaniu tych urządzeń ochronnych kierował się jednak przemysł prywatny zawsze względem na techniczną wykonalność ulepszenia.

Tej okoliczności niestety nie biorą często w rachubę organa administracji państwowej przy stosowaniu ustawy przemysłowej. Zdarzają się często wypadki, iż narzuca się przedsiębiorcom kosztowne niejednokrotnie nowości na polu ochrony robotników względnie higieny fabrycznej, które w praktyce nie zostały jeszcze dostatecznie wypróbowane i stanowią zupełnie nieproduktywny wydatek, podkopując zaufanie stron do zarządzeń organów władzy przemysłowej.

Właściciel przedsiębiorstwa fabrycznego jest niewątpliwie obowiązany zaprowadzić u siebie wszystkie urządzenia, mające na celu ochronę życia i zdrowia personalu, nie należy jednak wymagać, aby własnym kosztem dokonywał eksperymentów w zakresie higieny lub ochrony zdrowia robotników, pozbawionych często pozytywnego rezultatu. Podobnie nie można wymagać od przemysłu, aby brał na siebie ciężary, należące do zakresu działania czynników publicznych, w szczególności gmin (kanalizacja, doprowadzanie wody do użytku ludzkiego itd.).

W dalszym ciągu podniosła Izba konieczność stworzenia także po stronie personalu robotniczego pewnego obowiązku w stosowaniu urządzeń ochronnych. Źródłem częstych wypadków i licznych nieszczęść jest, jak powszechnie wiadomo, niestosowanie się robotników do ogłoszonych należycie we fabryce lub warsztacie wskazówek, jak należy obchodzić się z maszyną, których przejść należy unikać, itp. przepisów ochronnych.

W tekście ustawy winien być tedy obowiązek ten wyraźnie nałożony na personal robotniczy.

Rozdział projektu o wymogach domów robotniczych, dostarczanych przez pracodawców, zawiera przepis, nakładający na przedsiębiorcę pewną odpowiedzialność także w kierunku obyczajności robotników. W tym względzie idzie projekt zdaniem Izby, za daleko i stanowić może tylko utrudnienie bardzo zresztą pożądaney, budowy domów robotniczych. Niema powodu, aby mieszkania, dostarczane przez fabrykantów personalowi robotniczemu były pod tym względem surowiej traktowane, niż wszystkie inne mieszkania danej gminy.

Pewne niebezpieczeństwo dla rozwoju naszej produkcji zawierają postanowienia o stosowaniu nowych przepisów do istniejących już obecnie przedsiębiorstw. W tym względzie uchronić może interesentów od wielu niedogodności jedynie należyte zrozumienie gospodarcze sprawności oraz wartości dawnych zakładów przemysłowych, aby nie przekroczono granicy, poza którą zaprowadzenie ulepszeń uczyniłoby mogło wogólności wątpliwą rentowność fabryki.

Wiele powodów do obaw nastęrcza projekt w rozdziale, traktującym o zaprowadzeniu minimalnego czasu pracy.

Skrócenie dziennego okresu pracy przedstawia się jako zarządzenie, wrzynające się głęboko w całe położenie gospodarcze produkcji i da się bez narażenia interesów w niektórych tylko gałęziach pracy przeprowadzić.

W okręgu Izby krakowskiej okazało się specjalnie w kopalnictwie węglowym, jak niebezpiecznym jest indywidualne ograniczenie czasu pracy na jednym z konkurujących ze sobą terenów produkcyjnych. Położone w najbliższym sąsiedztwie galicyjsko-śląskiego Zagłębia węglowego, kopalnie górno-śląskie, stosujące dotąd dłuższy okres pracy, konkurują wskutek niższych kosztów produkcji coraz silniej z naszym przemysłem węglowym.

Mimo wielkiego bogactwa złoża węglowych w Galicyi i na Śląsku austriackim, nie może się nasz przemysł kopalniany oprzeć przemożnej konkurencyi Górnego Śląska, który odciąga nam tysiące sił roboczych, wydobywających przy dłuższej pracy dziennej węgiel niemiecki, który przychodzi potem w wielkich ilościach do Austrii.

Przykład ten stanowi dalszy dowód, że uregulowanie czasu pracy jest kwestyą wybitnie międzynarodową, dającą się bez szkody dla własnych sił gospodarczych uregulować tylko drogą układów międzypaństwowych.

Indywidualne uregulowanie czasu pracy w gałęziach produkcji, stanowiących przedmiot międzynarodowej konkurencyi, pociągnąć za sobą może bardzo poważne i niedające się naprawić szkody. Z całą też racyą oddano decyzję w tych

sprawach w Szwajcaryi i w Niemczech najwyższej korporacji ustawodawczej, a mianowicie Radzie Związkowej.

Poruszono także w Izbie krakowskiej myśl, aby atrybucye te przekazać wprost ustawodawstwu, a nie władzom centralnym jak proponuje projekt.

Doświadczenia ostatnich lat pouczyły jednak przemysł, że w naszych stosunkach trudno byłoby z całym zaufaniem oddać rozstrzygnięcie tych spraw czynnikom, kierującym się także w kwestyach gospodarczych zmiennymi często względami polityki partyjnej.

Z tych powodów oświadcza się Izba raczej za powiezeniem decyzji władzom centralnym, które zdołają zrozumieć całą odpowiedzialność gospodarczą podobnych zarządzeń.

139. Koncesyonowanie rafinerii nafty.

W ubiegłej sesyi Rady państwa wniósł rząd projekt ustawy o zarządzaniach, mających na celu uregulowanie przemysłu naftowego.

Postanowienia tego projektu miałyby usunąć katastrofalne stosunki w kopalnictwie nafty, które przeniosły się po części także do przemysłu rafinacyjnego.

Wobec znanych zająć ostatnich czasów, które wyrodziły obawę, że nietylko kopalnictwo ropy, ale cały nasz przemysł naftowy, wejdzie w stosunek zależności do potężnych czynników finansowych zagranicy, miał projekt ustawy stworzyć środki umożliwiające obronę tych czynników oraz ochronę konsumentów przed wynikającymi stąd szkodliwymi następstwami.

Oprócz tedy kredytu 8 milionów, przeznaczzonego na budowę rezerwoarów ropnych w Galicyi, miał być wprowadzony przymus koncesyjny dla następujących czynności przemysłowych, a mianowicie:

- 1) dla przedsiębiorstw przemysłowych magazynowania ropy;
- 2) dla przedsiębiorstw przemysłowych do przewożenia ropy w rurociągach (pipe lines);

3) dla przemysłowej przeróbki ropy.

Komisya gospodarcza Izby posłów zwróciła się jednak przeciw przymusowi koncesyjnemu dla rafinerji nafty, i oświadczyła się jedynie za poddaniem przymusowi koncesyjnemu czynności przemysłowych pod 1 i 2.

Sprawozdanie Wydziału gospodarczego Izby posłów nie było jednak z powodu zamknięcia sesji przedmiotem dyskusji w Radzie państwa.

Obecnie zwraca się Ministerstwo handlu do Izby o wydanie opinii w kwestyi, czy dla rafinerji nafty ma być zaprowadzony przymus koncesyjny.

W projekcie ustawy zawartem było także postanowienie, wedle którego sprzedaż nafty zapomocą t. zw. beczkwozów, miała być zależną od zezwolenia ministerstwa handlu, przez co rząd miałby zapewniony pewien wpływ na zaprowadzenie do Austrii tej projektowanej przez zagraniczną konkurencyę formy sprzedaży nafty.

Wylania się tedy kwestya, czy sprzedaż nafty w beczkwozach ma być drogą rozporządzenia poddaną przymusowi koncesyjnemu, względnie przywiązaną do zezwolenia ministerstwa handlu, przyczem należy również rozróżnić, czy przemysł ten wykonuje się samodzielnie, czy też stanowi jedną z czynności przemysłowych rafinerji nafty.

Izba rozesłała projekt ustawy wszystkim interesentom swego okręgu z prośbą o objawienie zdania w drodze pisemnej. Gdy jednak dochodzenia tą drogą przeprowadzone, nie wydały jednolitego rezultatu, zapadła w porozumieniu z Izbą lwowską uchwała, aby zwołać do Krakowa ustną ankietę interesentów z okręgu obu Izb, celem zajęcia jednolitego stanowiska w tej sprawie.

Ankieta odbyła się w Izbie we czwartek, dnia 14-go października o godzinie 4 popołudniu przy licznych udziale rafinerów, właścicieli kopalń, handlarzy nafty itd. z obu okręgów izbowych.

Obecnymi byli:

Imieniem :

Starostwa górniczego: nadradca M. A. Werber,
 Krajowego Towarzystwa górniczego: nadr. J. Bocheński,
 Krajowego Towarzystwa naftowego: Dr. Stefan Barto-
 szewicz,
 Kongregacji Kupieckiej: August Porębski,
 Centralnego Związku galicyjskiego przemysłowego fa-
 brycznego: Dr. Ludwik Merz.

Zastępcy rafinerii:

Backenroth J., Stróże wyżne,
 Guńkiewicz Dr. Bronisław, Spółka naftowa „Potok“,
 Landau H., Stróże wyżne,
 Schreier Schulim, Drohobycz,
 Dyrektor Zahler, Libusza.

Handlarze nafty :

Aleksandrowicz Izak, Podgórze,
 Czarnowska Z., Kraków,
 Dekorde Gabryel, Kraków,
 Gärtner Jakób, Tarnów,
 Godzicki Jan, Kraków,
 Heumann Henryk, Kraków,
 Lachs Henryk, Kraków,
 Nasalik Zefiryn, Kraków.

Imieniem :

Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie:

Henryk Macher, członek,
 Dr. Władysław Stesłowicz, sekretarz,
 Dr. Abraham Korkis, wicesekretarz,

Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie:

Maurycy Dattner, prezydent,
 Jakób Judkiewicz, }
 Zygmunt Resch, } członkowie,
 Dawid Zins, }

Dr. Artur Benis, sekretarz,
Dr. Rudolf Beres, wicesekretarz.

Obrady ankiety miały następujący przebieg:

Prezydent D a t t n e r wita imieniem obydwóch Izb handlowych zebranych interesentów i wyjaśnia cel ankiety. Ministerstwo handlu nadesłało Izbie reskrypt z dnia 20 lipca 1909 L. 19.827, którym wezwało Izbę do wydania opinii w sprawie zaprowadzenia przymusu koncesyjnego dla rafinerii nafty. Nadto zamierza Ministerstwo uregulować rozwój nafty w t. zw. beczkowozach drogą poddania tej czynności przymusowi koncesyjnemu, względnie przywiązania jej do specjalnego pozwolenia Ministerstwa handlu. Opinia Izb handlowych miałaby nadto zawierać oświadczenie, czy sprzedaż nafty w beczkowozach należałoby zastrzedz dla rafinerii, czy też uczynić ją dostępną dla innych także interesentów.

Prezydent zarządza odczytanie reskryptu ministeryalnego, poczem oddaje przewodnictwo obrad za zgodą uczestników ankiety, p. nadr. Bocheńskiemu.

Ankieta przyjmuje wniosek sekretarza Dra Benisa, aby dyskusję podzielić na dwie części, a mianowicie zastanowić się najpierw nad sprawą koncesyonowania rafinerii, a następnie nad uregulowaniem rozwoju nafty w beczkowozach.

Dr. B a r t o s z e w i c z zabiera głos w imieniu krajowego Towarzystwa naftowego, które reprezentuje interesy zarówno producentów surowca jak i rafinerii nafty w Galicyi. Z tego powodu musi Towarzystwo naftowe zapatrywać się na postulaty socyalne, odnoszące się do obydwóch gałęzi gospodarstwa naftowego, ze stanowiska ogólnych interesów kraju.

Mowca stwierdza, iż żadna gałąź wielkiego przemysłu nie podlega dotąd w Austrii przymusowi koncesyjnemu, któremu poddane zostały dotychczas jedynie czynności przemysłowe, mające ścisły związek z życiem i bezpieczeństwem ludzkim. Projekt poddania przymusowi koncesyjnemu nowych przedsiębiorstw rafinacyjnych wypłynął tedy z innych pobudek. Projekt rządowy powstał w czasie, kiedy krajowy Zwią-

zek producentów ropy nawiązał stosunki z trustem amerykańskim i kiedy wskutek nacisku pozagalicyjskich rafinerii nafty rząd wywarł pewną presję, aby niedopuszczyć do nawiązania stosunków z kompanią Standard Oil.

Zaprowadzenie przymusu koncesyjnego dla rafinerii nafty, które odda prawo otwierania nowych przedsiębiorstw rafinacyjnych w ręce nie zawsze dla nas życzliwego rządu może wobec sprzeczności interesów między rafineriami galicyjskimi a położonemi w innych prowincjach Austrii, stworzyć niebezpieczeństwo, że łatwiej będzie dostać koncesję na rafinerię nafty poza Galicyą, niż u nas. Utrudnianie powstawania nowych rafinerii za ery hr. Potockiego dało powód do powstania szeregu rafinerii na Węgrzech. Wobec znanego wpływu sił wielkokapitalistycznych na rząd, łatwo przenieść się może punkt ciężkości przemysłu rafinacyjnego poza granice Galicyi. Nadto wziąć należy pod rozwagę, iż na Węgrzech dalej nie będzie istniał przymus koncesyjny dla rafinerii.

Towarzystwo naftowe wyraża zdanie, że projekt ministerjalny, jako obosieczny, wyjść może na niekorzyść Galicyi. Projekt ten został wywołany anarchią, która panuje obecnie w przemyśle naftowym. Towarzystwo naftowe proponuje tedy, aby celem zaprowadzenia normalnych stosunków w przemyśle naftowym i usunięcia niebezpieczeństwa trustu amerykańskiego, zaprowadzić skontyngentowanie produkcji nafty tak, jak to nastąpiło w Rumunii. W razie bowiem skontyngentowania produkcji, kapitał wielki nie zwracałby się więcej ku zakładaniu nowych rafinerii.

O ileby ankietą oświadczyć się miała za przymusem koncesyjnym proponuje mowca, aby przynajmniej udzielanie koncesyi oddać w ręce Namiestnictwa.

Dyr. Zahler podnosi dwie korzyści, wynikające z zaprowadzenia przymusu koncesyjnego. Przedewszystkiem będzie mógł rząd kontrolować przejście rafinerii w niepożądane ręce, albowiem przeniesienie przedsiębiorstwa będzie wymagało nowej koncesyi. Dalej zawierać będzie ustawa względnie

rozporządzenie zapewne przepis, że niewykonywanie koncesyj spowoduje zgaśnięcie jej po pewnym czasokresie.

Skontyngentowanie produkcji wymagałoby ustawy oraz napotkałoby na znaczne trudności przy porozumieniu interesowanych przedsiębiorstw. Nadto musiałaby taka ustawa upoważnić rząd do ograniczenia budowy nowych fabryk. Zdaniem mówcy przedstawia się koncesjonowanie, jako pierwszy etap, wiodący do skontyngentowania rafinerji. Skontyngentowanie łatwiej będzie mogło przyjść do skutku, skoro istnieć już będzie przymus koncesyjny.

Dr. Guńkiewicz przemawia jako reprezentant kopalni nafty „Potok”. Mowca widzi jedyny środek poprawy obecnej sytuacji w ograniczeniu produkcji, przed czym kopalnie całą siłą się bronią. Żądania wschodnio-galicyjskiego przemysłu naftowego są wprost przeciwne interesom zachodnio-galicyjskiej ropy t. zw. benzynowej. Odnosi się to także do pomocy, udzielanej producentom wschodnio-galicyjskim przez kraj oraz przez rząd, powodującej dalsze zwiększanie się produkcji. Z wszystkich tych wielkich kwot zachodnia Galicya nie odnosi korzyści.

Mowca zwraca się z apelem do krakowskiej Izby handlowej, aby wzięła w obronę interesy zachodnio-galicyjskich producentów ropy benzynowej. Ze względu na dobro interesu publicznego należałoby stanowczo domagać się ograniczenia dalszej produkcji. Istnieje w kraju szereg mniejszych kopalni, reprezentujących około 60% produkcji, które zasługują także na opiekę ze strony rządu oraz na pomoc w ciężkiej walce, jaką toczą z ropą wschodnio-galicyjską. Położenie kopalń zachodnio-galicyjskich pogorszyło się znacznie wskutek zmniejszenia się ilości rafinerji. Celem ułatwienia zbytu ropy benzynowej zgłasza mowca rezolucję dodatkową, ażeby rząd zapewnił pewne ulgi tym rafinerjom, które powstaną dla przeróbki ropy benzynowej.

Dyr. Zahler zwraca się z zapytaniem do prezydenta Izby, czy dyskusja ma być rozszerzoną na całą sprawę sanacji przemysłu naftowego.

Prez. Dattner prosi o możliwie szczegółowe wyjaśnienia, gdyż materiał zebrany na ankiecie posłużyć ma do wyrażenia opinii rządowi. O ileby nie mogło przyjść do porozumienia między Galicyą wschodnią a zachodnią, będzie każda z Izb handlowych musiała zająć odmienne stanowisko.

P. Landau zwraca uwagę, iż już w czerwcu odbyła się ankieta węgierskich rafinerii, która zastanawiała się nad tą samą kwestyą. Co do czasu uruchomienia rafinerii uważa termin 6-miesięczny za krótki. Obostrzenie to mogłoby obowiązywać dla nowych rafinerii. Mowca zgadza się na zaprowadzenie przymusu koncesyjnego.

R. Heumann jako reprezentant mniejszej rafinerii zachodnio-galicyjskiej sprzeciwia się zaprowadzeniu przymusu koncesyjnego. Mowca przytacza przykład propinacyi i obawia się, aby przy rozdawnictwie koncesyi nie zapanował system protekcyjny. Przymus koncesyjny nie byłby zresztą dostatecznym środkiem obronnym przed trustem, który zawsze będzie miał możność nabycia rafinerii za dobrą cenę kupna. W interesie małych rafinerii, które toczyć muszą zaciętą walkę z przedsiębiorstwami wielkimi i wyposażonemi w znaczne kapitały, należałoby n. p. dla rafinerii, przerabiających około 20.000 q ropy przedłużyć przymusowy termin uruchomienia na 2 do 3 lat. Nadto kładzie mowca nacisk na konieczność zaprowadzenia przymusu koncesyjnego także i dla Węgier, które nie posiadając kopalni mają interes w tej sprawie.

Dr. Bartoszewicz wyjaśnia, że zebranie interesentów węgierskich zastanawiało się postulatem utworzenia rządowej rafinerii dla przeróbki produktów ubocznych. Widać stąd, że Węgry domagają się ułatwień dla powstawania nowych rafinerii. Mowca zwraca uwagę na wielką sprzeczność między zapatrywaniami rafinerii wielkich, średnich i małych. Utwierdza go to w zapatrywaniu, że tylko skontyngentowanie rafinerii mogłoby zapobiedz dzisiejszej anarchii. Przykład Rumunii okazuje, że skontyngentowanie nie musi być poprzedzone zaprowadzeniem przymusu koncesyjnego.

Dyr. Za hler podnosi, że interesy zachodnio-galicyjskie nie są przeciwne interesom wschodniej Galicyi. Walka toczy się jedynie między kopalniami o bardzo wielkiej produkcji, a kopalniami małemi. Ograniczenie produkcji może tu bardzo pomóc. Najważniejszym środkiem pomocniczym byłoby dalsze zwiększenie środków magazynowania.

Mowca stwierdza, że skontygentowanie rafinerji jest niemożliwem choćby ze względu na trudność porozumienia z Węgrami. Nadto istnieje pewna sprzeczność interesów między rafinerjami zachodnio-galicyjskimi a austriackimi, któraby się jeszcze zaogniła przy skontygentowaniu, a i uboczne wpływy dzielące dałyby się jeszcze silniej odczuć przy skontygentowaniu. Mowca nie podziela obaw, aby pozostawienie wolności na Węgrzech wywarło szkodliwe dla nas skutki. Przedewszystkiem nie mają Węgrzy ropy, nadto można ich zwalczać środkami taryfowymi. Wreszcie należy wziąć pod rozwagę, że nawet w razie zaprowadzenia przymusu koncesyjnego na Węgrzech, zostałyby prawo decyzji w rękach rządu węgierskiego, na który my żadnego wpływu nie mamy.

Dr. Guńkiewicz oświadcza się przeciwko skontygentowaniu, które tylko ułatwi powstanie bloku rafinerji na szkodę małych producentów. Rząd powinien ustanowić pewną bonifikację dla przeróbki ropy lekkiej. Izba krakowska powinna zastanowić się gruntownie nad postulatami zachodnio-galicyjskiej ropy lekkiej, o ile bowiem rząd i kraj dalej dostarczać będą pomocy przez budowę rezerwoarów, położenie drobnych producentów bardziej jeszcze się pogorszy. Doszło już do tego, że frakcja zeszła z 5 K na 1·20 K. Izba powinna w oświadczeniu swoim w każdym razie domać się pewnego rodzaju bonifikacji dla ropy benzynowej.

Prez. Dattner określa dokładniej cel ankiety i zwraca uwagę, że ministerstwu chodzi o stworzenie ochrony przed dostaniem się naszych rafinerji w obce ręce. Ministerstwo wystosowało do Izby zapytanie, czy cel ten możnaby osiągnąć

zapomocą koncesjonowania rafinerii. Izba jakkolwiek z reguły dotąd oświadczała się za wolnością wszelkich czynności przemysłowych, mogłaby w tym wypadku zgodnie z zapatrywaniem interesentów oświadczyć się za zaprowadzeniem przymusu koncesyjnego. Trudno Izbie jednak żądać stworzenia odmiennych norm dla wielkich i małych rafinerii.

Prezydent prosi, aby ankieta nie głosowała, lecz aby każdy z uczestników oświadczył się za lub przeciw koncesjonowaniu. Izbom zależy właśnie na wyrównaniu zachodzących różnic i doprowadzeniu do pewnego kompromisu.

P. Macher polemizuje z wywodami Dra Guńkiewicza i wyjaśnia, że różnica w cenie lekkiej ropy benzynowej wynikła z zmniejszenia się ilości rafinerii oraz z ogólnej zmiany sytuacji targowej.

Dyr. Zahler: Poziom ceny ropy potockiej miał swoją przyczynę w wyjątkowo wysokiej wartości benzyny. Kiedy nadzieje związane z rozwojem przemysłu automobilowego nie sprawdziły się i benzyna spadła w cenie, musiało to odbić się także na ropie benzynowej. Mowca uważa tendencję, aby rząd bonifikował coś przemysłowi, za niezdrową.

Nadr. Werber omawia w dłuższym wywodzie kwestię hyperprodukcji. Na ankiecie, odbytej w grudniu 1908 w Ministerstwie robót publicznych uchwalono jako postulat sanację przemysłu naftowego i udzielono moratorium dla wierceń. Środek ten nie dał się jednak zastosować.

Ograniczenie produkcji byłoby dlatego już wskazaniem, że rafinerie nie są przygotowane na przyjęcie wysokiej obecnie produkcji, ani nie posiadają zbiorników na jej przechowanie. Władze górnicze żądają obecnie od nowych kopalni wykazania się możliwością zamagazynowania nawet większej produkcji i przez czas dłuższy. Dało to powód do utworzenia związku, który wybudował 60 zbiorników o pojemności 75.000 cystern. Rząd również przystąpił do budowy zbiorników, jako rodzaju kompensaty dla związku, który zna-

cznemi ofiarami starał się o uratowanie sytuacji. Potrzeba zbiorników rządowych uzasadnioną jest wysokością produkcji, która nieustannie wzrasta. Borysław i Tustanowice produkują obecnie przeszło 16.000 cystern miesięcznie. Tereny te mogą jednak niespodzianie dać znacznie wyższą produkcję, a na to powinien być rząd przygotowany. Ograniczenie produkcji przeprowadza się dalej w ten sposób, iż władze górnicze żądają większych odległości dla pojedynczych szybów oraz znacznieszego oddalenia od obiektów, podległych niebezpieczeństwu ogniowemu. Władze górnicze żądają dalej wykazania się wolnym miejscem do magazynowania ropy. Od członków związku żąda się rękojmi, iż będą w stanie przechować swoją produkcję choćby jej nie sprzedali. Istnieje jeszcze jednak około 25% takich producentów, którzy do związku nie należą. Do nich stosuje się wprost wymóg wykazania się wolnym miejscem. Utrudnienie w produkcji polega na tem, iż zmusza się producenta, aby przystąpił do związku i przyczynił się w ten sposób do kosztów budowy zbiorników, wskutek tego musi przedsiębiorca liczyć się ze zwiększeniem kosztów i dobrze się nad tem zastanowić, czy ma wogóle przystąpić do wiercenia.

R. Macher dodaje, iż dzisiaj niema zupełnie mowy o hyperprodukcji, gdyż stosunki są zupełnie uregulowane. Na 10 szybów, które się wierci, najwyżej 3 okazują ropę, inne muszą być z reguły zagwożdżone. Gdyby jeszcze zdołano uregulować stosunki rafinerii w ten sposób, jak to miało miejsce z kopalniami, byłaby sytuacja o wiele łatwiejszą.

R. Godzicki wyraża zapatrywanie, że koncesjonowanie rafinerii będzie często illuzorycznem, gdyż udziały wzgl. akcje towarzystw mogą zawsze przechodzić w obce ręce. Rząd musi w inny sposób bronić sytuacji. O ile rząd rzeczywiście zaprowadzi przymus koncesyjny, należy domagać się ochrony interesów mniejszych rafinerii.

Mowca czyni wniosek o zamknięcie dyskusji, który ankietą uchwala.

Przew. nadr. Bocheński streszcza przebieg dyskusji nad pierwszym punktem obrad i stwierdza, że obrady wykazują pewną różnicę pomiędzy wielkim a małym przemysłem rafinacyjnym. Nadto wyszły na jaw różnice między interesami kopalni a przemysłem przetwarzającym ropę. Różnice, jakie objawiły się pomiędzy reprezentantami interesów wschodniej a zachodniej Galicyi są zdaniem przewodniczącego nieuzasadnione, gdyż także i we wschodniej Galicyi są małe kopalnie, dające ropę wysoko benzynową i narażone nadto na silną konkurencyę Borysławia i Tustanowic. Wobec tych różnic trudno przewidzieć, czy koncesyonowanie lub kontyngentowanie rafinerji doprowadzi do pożądanego celu. Mowca zwraca uwagę na nową ustawę, obowiązującą w królestwie pruskiem, o zakazie a względnie ograniczeniu importu obcego kapitału, reprezentowanego przez osoby prawnicze a przeznaczonego na przedsiębiorstwa górnicze, i poddaje myśl zastanowienia się także i u nas nad podobną ustawą. Cel zamierzony przez Ministerstwo, mianowicie ograniczenie a względnie utrudnienie inwazyi obcego kapitału, dałby się w ten sposób może urzeczywistnić. Samą sprawę sporną, czy ma być zaprowadzoną koncesya dla przemysłu rafinacyjnego, rozważą obie Izby handlowe i wydadzą opinię, w której starać się będą o ochronę praw wszystkich interesowanych.

Ankieta przystępuje do obrad nad drugim punktem porządku dziennego a mianowicie nad pytaniami:

1) czy rozwóz nafty w beczkowozach ma być przemysłem wolnym lub koncesyonowanym?

2. czy koncesyonowanie ma należeć do Namiestnictwa czy Ministerstwa?

3. czy w razie zaprowadzenia przymusu koncesyjnego, należy udzielić koncesyi każdemu kto się poda, czy też tylko rafinerom?

R. Heuma n n skreśla genezę systemu sprzedaży nafty w beczkowozach, który był środkiem walki trustów przeciwko konkurencyi drobnych handlarzy, a następnie wielkich

trustów między sobą. Wielcy kapitaliści po zduszeniu drobnych handlarzy złączyli się potem, aby wykluczyć wszelkie pośrednictwo handlowe. Amerykańskie towarzystwa naftowe rozporządzają bardzo wielką siłą i posiadają własne okręty i koleje etc. Przez zaprowadzenie beczkowozów osłabilibyśmy znacznie sytuację całego szeregu rodzin, żyjących dzisiaj z handlu naftą. Mowca oświadcza się tedy za ograniczeniem tego przemysłu na koncesye. Koncesye te nie powinny być jedynie zastrzeżone dla rafinerów, gdyż państwo nie powinno popierać tworzenia się olbrzymich fortun na szkodę wielkich rzesz wyzyskiwanych. O ile przymus koncesyi zostanie zaprowadzony, należy je uprzystępnąć wszystkim interesentom. W Krakowie widocznie są już zaczątki tego systemu, gdyż zaprowadziła go jedna z wielkich rafinerji, podjąwszy walkę z innemi fabrykami i zniszczyła już dotąd bardzo wielu kupców. Nadto ani jakość ani cena nafty nie polepszają się; gdyż towarzystwa tylko z początku czynią klientom różne ustępstwa, aby potem wyzyskać swoje monopoliczne uprawnienie. Do wydawania koncesyi należałoby upoważnić Namiestnictwo.

P. L a n d a u zgadza się na wszystkie trzy wnioski. Kapitał wielki tak długo będzie szedł na rękę ludności, aż uzyska monopol, później zacznie wyzyskiwać ludność. Mowca uważałby nawet za potrzebne, aby zupełnie zabronić sprzedaży w beczkowozach.

Przew. nadr. B o c h e ń s k i wyjaśnia, że sprzedaż w beczkowozach zależną jest dzisiaj od pozwolenia gminy; gdyby przepisów tych nie zmieniono, mogą niektóre gminy udzielać pozwolenie na taką sprzedaż.

Dyr. Z a h l e r oświadcza się za koncesjonowaniem beczkowozów. W Galicyi różnica między kosztami sprzedaży w beczkowozach a wolną sprzedażą nafty nie jest wielką. Natomiast w odleglejszych prowincjach Austrii, przywóz w cysternach oraz sprzedaż w beczkowozach znacznie obniża

poziom cen. Sprzedaż nafty powinna być tedy pozwołoną tylko na podstawie koncesyi. Uprzywilejowanie rafineryi uważa mowca za rzecz niesłuszną i mogącą odebrać zarobek handlarzom. Powinny być utworzone organizacje kupców, trudniących się dzisiaj sprzedażą nafty i tym organizacyom należy w pierwszym rzędzie zastrzedz pozwolenie na sprzedaż nafty w beczkowitzach. Drobny handel walczy już dzisiaj z wielkimi trudnościami przy sprzydaży nafty tak n. p. w Krakowie jeden z większych handlarzy dostawia towar stronom, unikając pośrednictwa detajlistów. Mowca porusza przy sposobności niedostateczną kontrolę nad jakością nafty. W tym względzie powinna Izba domagać się poprawy dzisiejszych stosunków u władz centralnych.

Przew. nadr. Bocheński zwraca uwagę, iż pozostawienie koncesyonowania w rękach Namiestnictw i władz politycznych wprowadzi nierównomierność rozdawnictwa i oświadcza się z tego względu za oddaniem tego prawa Ministerstwu.

Prez. Porębski staje w obronie zagrożonego kupiectwa. Izba powinna się zająć tą sprawą, aby kupcy obciążeni wielkimi podatkami i ciężarami, nie zostali narażeni na nowe straty. Handlem nafty zajmuje się właśnie najbiedniejsza warstwa kupiectwa, która zasługuje na baczną opiekę ze strony wszystkich powołanych czynników.

Dr. Guńkiewicz oświadcza się za pozostawieniem wolności w handlu nafty przy równoczesnem przestrzeganiu przepisów policyjno-ogniowych. Prawo udzielania koncesyi powinno być pozostawione Namiestnictwu.

Dr. Benis konstatuje zgodność ankiety w tendencji ochrony przed zalewem kapitału amerykańskiego. Przykłady zupełnego wyparcia handlu naftą przez beczkowitzy widoczne są w Niemczech. Dzisiaj rozwój nafty beczkowitzami jest wolnym, a odnośnych pozwoleń udziela Magistrat wzgl. Starostwo. W Krakowie robiono próby o zaprowadzenie tego

systemu, jednakowoż gmina sprzeciwiła się temu. W razie zaprowadzenia przymusu koncesyjnego udzielać będzie koncesyi Namiestnictwo lub Ministerstwo przy określeniu warunków, pod którymi sprzedaż ma być dokonywana.

R. Macher oświadcza się za udzieleniem koncesyi jedynie rafinerom, a to w interesie publiczności, która otrzyma towar lepszy i tańszy.

Dr. Bartoszewicz uważa koncesyonowanie beczkowsów za pólśrodek i sądzi, że bezpośrednia dostawa do konsumentów może tylko powiększyć zbyt nafty. Konkurencyę amerykańską zdolają skutecznie zwalczać przy dzisiejszym stanie gminy.

Dyr. Zahler uważa za konieczne, aby system beczkowsów uczynić także dla handlarzy dostępnym. System ten jest i tak bardzo drogi i da się tylko zastosować przy przewozie na większe odległości, a więc tam gdzie różnica między frachtem cysternowym, a beczkowym jest znaczna.

P. Dekorde stwierdza, że z detalicznej sprzedaży nafty, której sezon trwa około 5 miesięcy, żyje w Krakowie 100 handlarzy, utrzymujących około 500 osób. Pozwolenie na sprzedaż w beczkowsach spowodowałoby silny upadek detalicznego handlu naftą, który jest dzisiaj prowadzony w sposób zadawalniający wszystkie potrzeby publiczności, w Krakowie bowiem rozwozi i roznosi się do domów naftę nawet małym odbiorcom. O ileby przymus koncesyjny został zaprowadzony, należałoby w pierwszej linii uwzględnić handlarzy, wykonujących dzisiaj ten przemysł.

Przew. nadr. Bocheński stwierdza zgodność ankiety w potrzebie ochrony handlarzy naftą i wyraża zdanie, że rafinerom należałoby udzielić koncesyi tam, gdzie sprzedaż nie jest dzisiaj jeszcze uregulowana i gdzie handel nie jest zorganizowany w rękach kupców.

Prez. D a t t n e r dziękuje zebranych za udział w ankiecie oraz za dostarczony z fachowej strony cenny materiał, który posłuży do przedstawienia opinii obu Izbom.

Dr. B a r t o s z e w i c z imieniem interesentów wyraża Izbom wdzięczność za energiczne zajęcie się tą sprawą.

Na tem obrady zakończono o godz. 7-ej wieczorem.

Na podstawie uzyskanego drogą pisemną i ustną materiału, uchwalono udzielić ministerstwu handlu następującej opinii:

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie wyraża zasadnicze zapatrywanie, iż ze stanowiska powszechnej potrzeby gospodarczej naszego kraju, nie należy w ewentualnym przymusie koncesyjnym dla rafinerii nafty upatrywać ogólnego ostrza przeciw wszelkiemu podjęciu u nas czynności produkcyjnej przez obce kapitały

Pod tem ogólnem zastrzeżeniem zgadza się Izba łącznie z Izba handlową we Lwowie oraz przeważającą większością interesentów przemysłowych na wprowadzenie przymusu koncesyjnego, jakkolwiek nie widzi w zarządzeniu tem, bynajmniej dostatecznej ochrony przeciw dalszemu wdzieraniu się zagranicznych kapitałów do galicyjskiego przemysłu naftowego.

Mimo przymusu koncesyjnego może kapitał zagraniczny przez nabywania akcji wielkich, na spółkowej zasadzie opartych rafinerii, uzyskać przewagę w przemyśle rafinacyjnym.

Nie brak przykładów za granicą, wskazujących na to że zarządzeniami prawno-przemysłowemi nie da się zatamować przyływu kapitałów obcych. I tak wniesiono w Prusiech znany projekt ustawy z roku 1908, który udziela władzy państwowej bezpośrednio prawo dopuszczenia lub niedopuszczenia obcych przedsiębiorców górniczych do kraju.

Izba uważa tedy koncesyonowanie rafinerii jedynie jako jeden z etapów na drodze polityki rozpoczętej przez rząd dla uzdrowienia całego naszego przemysłu naftowego.

Udzielenie koncesyi powinno być zdaniem Izby zastrzeżeniem ministerstwu handlu.

Jako dalszy środek w szeregu tych zarządzeń państwowych, należy uważać kontyngentowanie rafinerii. Sprawa dalej jeszcze idących wpływów państwa na przeróbkę ropy i sprzedaż nafty nie da się w obecnej chwili załatwić i musi być pozostawioną przyszłemu ukształtowaniu się stosunków.

Drugi przedmiot reskryptu ministeryalnego, dotyczy tzw. rozwoju w beczkowozach.

Dochodzenia Izby wykazały przedewszystkiem, że ta forma sprzedaży nafty posiada w okręgu Izby bardzo mało warunków.

Wedle doświadczeń innych krajów przedstawia się sprzedaż w beczkowozach jako kosztowna i tylko w znacznych centrach konsumcyjnych stosowana forma bezpośredniego doprowadzania konsumentom nafty świetlnej, zależna zresztą od ogólnego przyjęcia się kilku sort nafty.

Mimo to oświadcza się Izba zgodnie ze stanowiskiem Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie za wydaniem ogólnego zakazu sprzedawania nafty w beczkowozach, powołując się względem na niepożądaną ze społecznego punktu widzenia, a możliwą w przyszłości konkurencyę przedsiębiorstw wielko-kapitalistycznych z detajlicznym handlem produktami naftowymi, rozgałęzionym u nas bardzo szeroko i dającym utrzymanie wielkiej ilości rodzin kupieckich.

Izba podniosła wyraźnie, iż opinia jej odzwierciedla zapatrywania większości przesłuchanych, że jednak część interesentów oświadczyła się przeciw zamierzonemu ograniczeniu wolności przemysłowej dla rafinerii nafty.

140. Spoczynek niedzielny w przemyśle fryzyerskim w Bielsku i Białej.

Rząd krajowy w Opawie odniósł się do c. k. Namiestnictwa we Lwowie z propozycją zmiany przepisów o spoczynku niedzielnym obowiązujących w mieście Białej, na podstawie obwieszczenia z dnia 26. października 1908 Dz. u. k. Nr. 114, powołując się na odmienne w tym względzie

normy, wydane dla bezpośrednio z Białą sąsiadującego miasta śląskiego Bielska.

Różnica w odnośnych przepisach polega na tem, że, gdy według § 15, rozporządzenia śląskiego Rządu krajowego z 4. lipca 1906, dz. u. k. Nr. 42, wzbronioną jest praca w przemyśle fryzyerskim w niedzielę wielkanocną i Zielonych Świąt, tudzież w pierwszy dzień Bożego Narodzenia (25. grudnia), o ile ten dzień przypada na niedzielę, ograniczenie takie nie istnieje w Galicyi, a w szczególności w mieście Białej. Okoliczność ta spowodowała zażalenie fryzyerów w Bielsku, którym fryzyerzy zamieszkali w Białej robią w zmianowanych dniach silną konkurencyę, wobec czego Rząd krajowy w Opawie zwrócił się z zapytaniem do c. k. Namiestnictwa, czy nie byłoby skłonne dotyczących przepisów zmienić zgodnie z przepisem o spoczynku niedzielnym w fryzyerstwie, obowiązującym na Śląsku, dodając, że podobne ograniczenia uwzględnione też w normach o spoczynku niedzielnym i w innych krajach koronnych.

Zawiadamiając o tem Izbę, uprasza Namiestnictwo o wydanie umotywowanej opinii w tym przedmiocie.

Na podstawie jednogodnego oświadczenia fryzyerów białskich, przesłuchanych przez przełożęństwo przemysłów mieszanych, doniosła Izba, iż nie widzi powodu do zmiany przepisów o spoczynku niedzielnym dla fryzyerów i golarzy w Białej.

141. Rozszerzenie krakowskiego stowarzyszenia budowniczych.

Na zapytanie c. k. Namiestnictwa we Lwowie doniesiono, iż ze strony Izby nie zachodzą zasadniczo przeszkody przeciw rozszerzeniu okręgu stowarzyszenia przemysłowego budowniczych w Krakowie na okręg tej Izby, albowiem za projektowaniem rozszerzeniem oświadczyło się walne zgromadzenie stowarzyszenia przemysłowego budowniczych w Krakowie, tudzież większość budowniczych zamieszkałych poza Krakowem, którzy ze względu na szczupłą liczbę, nie są

w stanie tworzyć odrębnych lokalnych organizacyi zawodowych.

Wobec jednak podniesionej ze strony c. k. Instruktora stowarzyszeń przemysłowych we Lwowie potrzeby przeprowadzenia jeszcze uzupełnienia aktów po myśli § 111 al. 3. ord. przem., oświadczyła się Izba za rozszerzeniem okręgu stowarzyszenia przemysłowego budowniczych w Krakowie, na razie na wszystkie te powiaty, w których budowniczowie nie należą statutowo do żadnych stowarzyszeń przemysłowych.

142. Zawiązanie stowarzyszenia kupców w Zakopanem.

Na zapytanie c. k. Starostwa w Nowym Targu, oświadczyła się Izba zgodnie z opinią c. k. Instruktora dla Stowarzyszeń przemysłowych w Krakowie za organizacją stowarzyszenia kupców z siedzibą w Zakopanem, obejmującego gminy Zakopane, Murzasichle, Bukowinę i Poronin, a powstającego przez wyłączenie z dotychczasowego stowarzyszenia kupców i szynkarzy w Nowym Targu.

143. Organizacja złotników, zegarmistrzów i pokrewnych zawodów w Tarnowie.

Na zapytanie c. k. Starostwa w Tarnowie, oświadczyła się Izba zgodnie z wnioskiem c. k. Instruktora dla Stowarzyszeń przemysłowych w Krakowie za utworzeniem Stowarzyszenia przemysłowego złotników, zegarmistrzów, rytowników, optyków i mechaników w Tarnowie.

Za tem stanowiskiem Izby przemawia z jednej strony fakt, iż osoby, wykonujące powyższe zawody w Tarnowie, oświadczyły się zgodnie za projektowaną organizacją przemysłową, jak niemniej okoliczność, iż liczba członków przyszłego stowarzyszenia uzasadnia nadzieję, iż będzie ono mogło sprostać zadaniom, przepisany przez ustawę przemysłową.

Również popiera Izba wniosek c. k. Instruktora o wyłączenie brązowników ze składu przyszłego stowarzyszenia, a włączenie ich do pokrewnej organizacji przemysłowej, istniejącej w Tarnowie pod nazwą „Cechu Ogniwego“.

144. Organizacja przemysłów gospodnio-szynkarskich w Zakopanem.

Na zapytanie c. k. Starostwa w Nowym Targu oświadczyła się Izba zgo dnie z wnioskiem c. k. Instruktora dla stowarzyszeń przemysłowych w Krakowie, za utworzeniem Stowarzyszenia gospodnio-szynkarskiego w Zakopanem, któreby prócz Zakopanego obejmowało nadto gminy Kościelisko, Murzasichle, Bukowinę, Poronin i Witów.

Właściciele restauracyi, hoteli i pensyonatów, z których przyszłe stowarzyszenie składać się będzie, przedstawiają zespół ludzi inteligentnych i ekonomicznie wyżej stojących, tak, że pozostawienie ich nadal w ogólnem stowarzyszeniu kupców i szynkarzy w Nowym Targu, należałoby uważać za nieuzasadnione.

Założenie stowarzyszenia gospodnio-szynkarskiego w Zakopanem łączy się ściśle z kwestyą podniesienia tej miejscowości i wzmożenia turystyki w Zakopanem i okolicy.

VIII.

Opinie w sprawach przemysłowych.

145. Uprawnienie piekarzy do wyrobu i sprzedaży pieczywa zbytkownego.

Zgodnie z opinią Stowarzyszenia piekarzy w Krakowie, udzielono c. k. Starostwu w Wadowicach opinii, iż właścicielowi karty przemysłowej, opiewającej na piekarstwo, wolno także sprzedawać pieczywo zbytkowne.

Przy wyrobie pieczywa zbytkownego ograniczeni jednak są piekarze jedynie do takich artykułów, które nie

wymagają specjalnych wiadomości z zakresu cukrownictwa i nie zawierają ingrediencji, używanych zwyczajnie do wyrobów cukierniczych.

146. Charakter przemysłowy wyrobu rur betonowych.

C. k. Starostwu w Wieliczce doniesiono, iż sam wyrób rur betonowych zaliczyć należy do kategorii przemysłów wolnych.

Od wyrobu rur betonowych należy atoli odróżnić prace połączone z układaniem i uszczelnianiem rur wodociągowych i kanałowych, któreto prace należą do zakresu przemysłów koncesyonowanych.

147. Smołowanie i pokrywanie dachów papą.

C. k. Starostwu w Krakowie udzielono wyjaśnienia, iż pokrywanie dachów papą oraz smołowanie dachów nie jest przydzielone obecnie do żadnego przemysłu jako wyłączne uprawnienie.

Pokrywanie dachów papą nie jest bowiem ani co do swej istoty, ani co do techniki identyczne z pokrywaniem dachów cegłą lub łupkiem, któryto ostatni przemysł należy do przemysłów rękodzielniczych.

Wobec tego należałoby samo smołowanie i pokrywanie dachów papą uważać za przemysł wolny. (Reskrypt Namieśtnictwa czeskiego z dnia 25. lutego 1903 L. 894, opublikowany pod L. 4879 w zbiorze orzeczeń Frey-Marescha).

148. Odlewanie figur i figurek gipsowych.

C. k. Starostwu w Tarnowie objawiła Izba zdanie, iż odlewanie figur i figurek gipsowych należy do zakresu uprawnień rękodzielniczego przemysłu rzeźbiarskiego.

149. Uprawnienia koncesyi szynkarskiej.

C. k. Namiestnictwu we Lwowie objawiono opinię, iż zdaniem Izby właściciel koncesyi, wydanej w roku 1872, a opiewającej na wyszynk kawy, herbaty i ponczu, uprawniony jest do podawania herbaty z rumem, względnie arakiem.

150. Komisowa sprzedaż przedmiotów używanych.

C. k. Namiestnictwu we Lwowie objawiono zdanie, iż komisowa sprzedaż przedmiotów używanych jak: mebli, dywanów, urządzeń domowych, przedmiotów złotych i srebrnych i tp. uważać należy za przemysł koncesyjonowany w myśl §. 15. punkt 12. ustawy przemysłowej.

Pośrednictwo przy kupnie wzgl. sprzedaży wyliczonych przedmiotów należy zdaniem Izby do czynności, nie podpadających pod ustawę przemysłową i musi być uważane za wolną zarobkowość.

151. Charakter przemysłowy wyrobu drewnianych tacek.

C. k. Namiestnictwu we Lwowie objawiono zdanie, iż przemysł wyrobu drewnianych tacek należy zdaniem Izby do kategorii przemysłów wolnych.

Za powyższem zapatrywaniem przemawia istniejąca praktyka, wedle której wyrób drewnianych tacek odbywa się w okręgu Izby albo w drodze przemysłu domowego, albo też w sposób fabryczny.

152. Sprzedaż zegarów i budzików w handlach galanteryjnych.

W toku dochodzenia przemysłowo-karnego objawiła Izba w pewnym konkretnym wypadku c. k. Namiestnictwu opinię w tym kierunku, iż w Krakowie należy do uprawnień

handlu towarami galanteryjnymi także sprzedaż budzików oraz zegarów ściennych i stołowych.

153. Pośrednictwo przy kupnach i sprzedażach nieruchomości.

C. k. Starostwu w Nowym Targu objawiono zdanie, iż pośrednictwo przy kupnach i sprzedażach nieruchomości należy zaliczyć zdaniem Izby do kategorii przemysłów wolnych.

154. Sprzedaż artykułów spożywczych sposobem wędrownym.

Na zapytanie c. k. Starostwa odpowiedziała Izba, iż w myśl §. 60. up. dozwolonem jest zakupno i sprzedaż towarów sposobem wędrownym od domu do domu jedynie handlarzom, uprawnionym do tego po myśli ustawy o handlu obnośnym.

W myśl ustępu 2. powołanego paragrafu, nie odnosi się jednak ograniczenie to do towarów gospodarstwa rolniczego i leśnego, jak mleka, jaj, owoców, jarzyn, kwiatów, masła, drobiu i drzewa, które służą do codziennej konsumpcji, o ile zakupno względnie sprzedaż uprawiają producenci sami, lub uprawnieni handlarze.

Do kategorii takich artykułów należy zdaniem Izby także zaliczyć grzyby.

Wędrowne zakupno towarów celem dalszej odsprzedaży ze stałej siedziby przemysłowej, n. p. zakupno cieląt, bydła etc., uważać należy za wolny przemysł w rozumieniu ustawy przemysłowej.

IX.

Sprawy handlowe.

Notowanie cen targowych w Krakowie.

Prezydyum c. k. Sądu krajowego wyższego rozpiisało licytację ofertową w celu zabezpieczenia dostawy mlewa

i kasz oraz fasoli i grochu dla domów więziennych w Krakowie, Jaśle, Nowym Sączu, Rzeszowie, Tarnowie i Wadowicach, tudzież dla Zakładu karnego w Wiśniczu — na rok 1910, przyczem przedsiębiorca obowiązany jest dostarczać produkty za opustem procentowym od cen maksymalnych, jakie będą notowane w dniu dostawy na najbliższej giełdzie zbożowej.

Przed powzięciem decyzji co do nadania dostawy prosi Sąd o doniesienie, jaki jest charakter krakowskiej „Hali zbożowej“, czy przedstawia się ona jako rzeczywista giełda zbożowa, czy i o ile notowania tejże Hali zbożowej przedstawiają obraz rzeczywistych transakcyi w zbożu, mące i innych produktach i dają dostateczną podstawę dla cen tychże produktów na prowincyi, a w szczególności w Jaśle, Nowym Sączu, Rzeszowie, Tarnowie, Wadowicach i Bochni; wreszcie jaki jest stosunek cen notowanych przez Halę zbożową do tak zwanych „cen krakowskich“, notowanych przez magistrat miasta Krakowa i na czem polega różnica tych dwóch notowań.

W odpowiedzi podniosła Izba, że krakowska Hala zbożowa jest stowarzyszeniem kupców, zawiązanem na zasadzie ogólnej ustawy o stowarzyszeniach z roku 1867.

Z brzmienia statutu stowarzyszenia wynika, iż krakowska Hala zbożowa nie przedstawia się jako giełda zbożowa. Najbliższa giełda zbożowa znajduje się we Wiedniu.

Hala zbożowa wydaje co wtorek i piątek cenniki ziemioplodów.

Ceny w cenniku tym notowane ustala istniejąca w Hali komisya targowa, wedle obrotów rzeczywiście w Hali zaszytych, względnie wedle własnego rozumienia rzeczy. Czy i o ile cena notowana w pewnym czasie w Hali odpowiada rzeczywiście płaconym cenom, mogłaby Izba i to tylko w pewnych granicach, oznaczyć dopiero po zbadaniu sprawy w każdym konkretnym wypadku. Ceny nie są notowane na sposób giełdowy, ale w granicach „od—do“ gdyż przy tego rodzaju efektywnych obrotach, jakie mają w Hali miejsce, ja-

kość i pochodzenie towaru wywiera wielki wpływ na istotnie płacone ceny.

W komisji targowej, notującej ceny w Hali zasiadają wyłącznie kupcy.

Ceny, które Hala zbożowa notuje, odnoszą się do ilości całowagonowych, loco dworzec w Krakowie bez akcyzy i przedstawiają się, pod powyższymi zastrzeżeniami, jako ceny en gros w Krakowie. O ile chodzi o cenę zboża, mają te ceny znaczenie tylko lokalne. Przy mące i innych produktach, znachodzi w nich wyraz ogólna konjunktura zachodniej części kraju, zwłaszcza że granice, w których się te ceny poruszają są niejednokrotnie bardzo szerokie.

Magistrat miasta Krakowa wydaje także co wtorek i piątek cenniki ziemiopłodów. Magistrat zestawia ten cennik na podstawie zbieranych przez siebie informacji, a w tym celu urzędnik Magistratu uczestniczy jako słuchacz przy obradach komisji targowej Hali zbożowej, nie wykonując atoli żadnej urzędowej interwencji.

Ceny „innych artykułów żywności“ notuje Magistrat na podstawie wywiadów po miejscowych handlach, są to więc ceny detaliczne w mieście Krakowie.

Oдноśnie do mąki pszennej należy jeszcze podnieść, że Hala notuje ceny wedle t. zw. typu ogólnego, natomiast Magistrat bierze, wedle wyjaśnień jakie otrzymaliśmy, za podstawę swych notowań cennik młyna Bieńczyckiego bez opustu. Młyn Bieńczycki notuje zaś mąkę wedle t. zw. staroego typu, nieużywanego już w innych młynach i nieznanego gieldom.

156. Maszynowe wytłaczanie znaczków stemplowych.

Krajowa Dyrekcyja skarbu we Lwowie nadesłała Izbie reskrypt z dnia 15. listopada 1909 L: 127865 dotyczący maszynowego wytłaczania znaczków stemplowych na niezapisanym papierze, z prośbą o rozpowszechnienie w sferach handlowych i przemysłowych.

Reskrypt ten opiewa jak następuje:

„W roku 1892 ustawiono w głównym Urzędzie cłowym we Lwowie na życzenie sfer handlowych i przemysłowych maszynę do wytłaczania znaczków stemplowych za 2 h. i 10 h. na niezapisanym papierze.

Maszynowe wytłaczanie znaczków stemplowych nadaje się przedewszystkiem do uiszczania należitości od rachunków, kolejowych listów przewozowych, przekazów kupieckich z terminem płatności najwyżej ośmiodniowym, czeków i tp.

Zamiast przeto nalepiać marki stemplowe na wspomnianych dokumentach można zapłacić odpowiednią kwotę gotówką w gł. Urzędzie cłowym, ten urząd zaś wytłoczy potrzebne znaczki stemplowe na dostarczonym papierze, przeznaczonym do wystawienia odnośnego pisma.

Ten sposób opłacania należitości stemplowych jest bardzo dogodnym dla tych przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych oraz dla tych instytucji kredytowych, które sporządzają wielką ilość dokumentów, podlegających ostemplowaniu. Mogą bowiem w ten sposób zaopatrzyć się w znaczny zapas ostemplowanych blankietów, wystarczający na czas dłuższy i uniknąć niedogodności, z jakimi połączone jest uiszczanie należitości zapomocą marek stemplowych.

Używając bowiem blankietów opatrzonych stemplem wytłoczonym za pomocą maszyny w Urzędzie skarbowym, unika się uciążliwych formalności połączonych z nalepianiem, przepisywaniem lub obliterowaniem zwykłych znaczków stemplowych, a nadto jest pewność, że stempel później nie odpadnie ani nie będzie usunięty.

Gdyby blankiety ostemplowane zapomocą maszyny uległy zepsuciu, strona niema z tego powodu żadnej straty. Urząd cłowy bowiem otrzymawszy blankiety zepsute wytłoczy bezpłatnie znaczki stemplowe tej samej wartości na innych dostarczonych mu blankietach.

W ostatnich czasach publiczność nie korzysta z maszynowego stemplowania w tych rozmiarach, jak to oczekiwać należało przy żywszym ruchu handlowym i przemysłowym.

Przypuszczać trzeba, że dzieje się to dlatego, iż wiadomość o tem nie jest dość rozpowszechniona w interesowanych kołach handlowych i przemysłowych oraz w instytucjach kredytowych i z tego to powodu zwracamy niniejszem uwagę na to dogodne urządzenie“.

W odpowiedzi udzielonej c. k. krajowej Dyrekcji skarbu we Lwowie, podniosła Izba, iż możność zaopatrzenia faktur, rachunków i innych dokumentów kupieckich w znaczki stemplowe za pośrednictwem c. k. głównego Urzędu cłowego we Lwowie, nie odpowiada potrzebom tutejszego świata handlowego i przemysłowego.

Wytlączanie znaczków stemplowych na papierze firmowym stron prywatnych, jest dogodnością oddawna znaną interesentom Krakowa i zachodniej Galicyi. Strony korzystają też z tego urządzenia w dość znacznej mierze. Okoliczność, iż nie zwracają się w tym względzie do Urzędu celnego we Lwowie znajduje swe wytłumaczenie w obecnym stanie przemysłu nakładczego i drukarskiego Lwowa. Z wytłączaniem bowiem znaczków stemplowych łączy się z reguły nakład samych formularzy i dokumentów, dokonywany zazwyczaj we Wiedniu.

Z tego powodu wydaje się Izbie, iż zwrócenie uwagi interesentów na ustawioną w lwowskim Urzędzie celnym maszynę do stemplowania, skutku nie odniesie.

Jednakowoż i stan dzisiejszy połączony jest dla stron z pewnemi utrudnieniami, zwłaszcza językowemi, nadto ze znacznem stosunkowo podrożeniem kosztów stemplowych.

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie przedłożyła przy tej sposobności Dyrekcji wnioszek na zaopatrzenie głównego Urzędu celnego w Krakowie w maszynę do wytłaczania stempli i dodała, że sprawa ta kilkakrotnie już poruszana była w Izbie przez tutejsze kupiectwo.

Zapotrzebowanie zachodniej Galicyi i Krakowa, który posiada cały szereg instytucji finansowych, większych przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych i td. jest jak już Izba poprzednio miała sposobność zauważyć, bardzo znaczne i uzasadnia w pełnej mierze potrzebę zaprowadzenia w Kra-

kowie tego urządzenia oraz odpowie objawionemu oddawna życzeniu świata gospodarczego zachodniej Galicyi.

157. Uregulowanie przemysłu zastawniczego.

Posłowie Dr. Baechlé i towarzysze przedstawili w Izbie Posłów dnia 28 czerwca 1907 następujący wniosek:

Wzywa się Rząd:

1. Aby zniżył taryfę zakładów zastawniczych, oraz uprzywilejowanego Banku obrotowego we Wiedniu, zniósł wszystkie należności uboczne tak, aby wolno było pobierać tylko jednolitą opłatę, która w żadnym wypadku nie może być wyższą jak 10%; aby rozszerzył czas obiegu kart zastawniczych conajmniej na 10 miesięcy i pozwolił na policzenie procentu tylko na 14 dni.

2. Koncesye udzielone osobom prywatnym na wykonywanie przemysłu zastawniczego należy cofnąć przy zmianie posiadania i nie przenosić na nowych uprawnionych, również należy natychmiast odebrać koncesyę, o ile pojawią się nadużycia w prowadzeniu prywatnych zakładów zastawniczych, które winny być poddane surowej kontroli.

3. Należy zmienić ustawę z 23 marca 1885 Dz. p. p. Nr. 48 względnie wnieść do niej nowelę, któraby postanowiła, że koncesyi na przemysł zastawniczy udzielać można tylko gminom lub administracyi krajowej, o ile państwo samo w danej miejscowości nie prowadzi, względnie nie utworzy zakładu zastawniczego.

Na wezwanie Ministerstwa handlu zwróciło się c. k. Namiestnictwo do Izby z prośbą o objawienie zdania nad powyższym wnioskiem.

Na podstawie uchwały komisji połączonych sekcji uchwalono odpowiedzieć, iż ograniczenia i obostrzenia proponowane we wniosku posłów Dra Baechlé i tow. z dnia 28 czerwca 1907 w sprawie wykonywania koncesyi na przemysł zastawniczy, odpowiadają w zasadniczych kierunkach stanowisku, jakie Izba handlowa i przemysłowa w Krako-

wie w sprawie zakładów zastawniczych od szeregu lat zajmuje.

W szczególności uważa Izba za nader słuszny postulat, aby w przyszłości wydawano koncesye na wykonywanie przemysłu zastawniczego o ile możliwości tylko czynnikom publicznym, obowiązany do składania rachunków i zapewniającym prawidłowe prowadzenie interesów. W tym względzie należałoby jedynie rozszerzyć brzmienie wniosku, zastrzegającego udzielanie koncesyi na przyszłość tylko gminom i krajom. Izba nie widzi powodu, dlaczegoby wykluczać miano od prowadzenia przemysłu zastawniczego inne instytucje publiczne, jak kasy oszczędności, zakłady finansowe itp., których działalność podlega kontroli publicznej.

Z tem zapatrywaniem Izby zgadza się także zasada, aby nie odnawiać na przyszłość prywatnych koncesyi na przemysł zastawniczy, wygasających n. p. wskutek śmierci właściciela.

W sprawie ujednostajnienia i znizienia taryf należytości, zauważa Izba, iż stopa 10⁰/₀ jest wedle praktyki tutejszego okręgu może za nisko wzięta. Wobec bardzo wysokich kosztów administracyi i przechowywania przedmiotów zastawionych, zwłaszcza przy sukniach, pościeli itp. należałoby ustanowić stopę 12⁰/₀, aby przez zbyt daleko idące obniżenie rentowności interesu zastawniczego, nie odstraszyć instytucyi publicznych od wykonywania tego przemysłu i nie przyczynić się przez to do rozmnożenia pokątnych, a tak szkodliwych w swojej działalności zakładów zastawniczych.

158. Termin „O. M.” w komisowej sprzedaży książek.

C. k. Sądowi powiatowemu w Tarnobrzegu doniesiono na podstawie przeprowadzonych dochodzeń, iż w całym księgarstwie austriackim przyjęty jest stale termin 31 marca dla uregulowania rachunków rocznych za książki, oddawane w komis. Termin ten oznaczony bywa literami O. M. (Oster-Messe).

O ile tedy dzieła przesłane w komis z terminem O. M. nie zostały do dnia 31 marca zwrócone, uważać je należy za sprzedane.

X.

Ogólne sprawy gospodarcze.

159. Giełda zbożowa i towarowa we Lwowie.

C. k. Towarzystwo gospodarskie we Lwowie, oraz tamtejsza Izba handlowa i przemysłowa wniosły wspólnie do c. k. Ministerstwa rolnictwa prośbę o zezwolenie na urządzenie giełdy zbożowej i towarowej we Lwowie.

Podanie to wraz z projektem statutu, udzieliło c. k. Namiestnictwo Izbie do wydania opinii.

Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie, do którego Izba zwróciła się o objawienie zdania w tym przedmiocie, oświadczył się za utworzeniem giełdy towarowej we Lwowie, jako czynnika normującego i ustalającego ceny produktów rolniczych we wschodniej części kraju.

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie przyłączyła się w zupełności do tego stanowiska, zwłaszcza, iż ograniczenie obrotu giełdowego na kupno i sprzedaż produktów gospodarstwa rolnego i leśnego, oraz ich przetworów, dalej olejów mineralnych i wosku ziemnego, jakoteż produktów uzyskanych z tych materyałów, w końcu na pomocnicze interesa kupieckie, stojące w związku z temi gałęziami produkcji i obrotu, — stanowić będzie uregulowanie i ujęcie w normy giełdowe handlu powyższymi artykułami, który już dzisiaj rozwinął się do znacznych rozmiarów we wschodniej części kraju.

Przeciw postanowieniom statutu giełdy, nie podniosła Izba żadnych zarzutów.

160. Otwarcie granicy rumuńskiej dla przywozu mięsa.

Rada stoł. król. miasta Lwowa, wystosowała do Ministerstwa spraw wewnętrznych memoryał w sprawie drożyzny mięsa, dającej się coraz silniej odczuwać wielkim miastom. Wszelkie wysiłki ludności zmierzające do zapobieżenia środkami miejscowymi tej drożyznie, nie zdołały sprowadzić potania mięsa, albowiem przyczyny drożyzny mięsa tkwią głęboko w ustroju ekonomicznym kraju i są wywołane klęskami nieurodzaju, powodzi, posuchy itd., które kraj nasz stale niszczą, jakoteż powodują upadek hodowli i brak bydła opasowego i rozplodowego oraz niemożność wyżywienia inwentarza przy braku paszy.

Dalszym powodem znacznej podwyżki cen mięsa jest także eksport bydła rzeźnego poza granice kraju. — Wraz z wzrostem cen mięsa wzrosły także ceny innych artykułów żywności, wskutek czego egzystencja przeważnej części ludności stolicy, skazanej na życie ze szczupłych, często niewystarczających dochodów jest poważnie zagrożona, a środki, którymi dysponuje Reprezentacja miasta, nie mogą zaradzić złemu.

Brakowi mięsa wobec naturalnego wzrostu ludności nie zdoła zapobiedz w najbliższym kilkuletnim okresie w kraju pielęgnowany chów bydła i wogóle zwierząt rzeźnych, nawet gdyby się stworzyło warunki sprzyjające hodowli bydła, a lata całe trzeba będzie wyczekiwać na zaopatrzenie tutejszych targów w bydło rzeźne krajowego pochodzenia.

Wskutek tego niema nadziei, aby w dzisiejszych warunkach bez użycia nadzwyczajnych środków zaradczych można było usunąć brak i drożyznę mięsa we Lwowie i poprawić stan zdrowotny i gospodarczy źle odżywiającej się ludności miasta Lwowa; przeciwnie należy się obawiać, że ten niezawodnie się pogorszy.

Reprezentacja król. stoł. miasta Lwowa zastanawiając się nad środkami, mającymi zapobiedz brakowi i drożyznie

mięsa we Lwowie przyszła do przekonania, że jedynie Wysocki c. k. Rząd może i jest obowiązany w tem wyjątkowem położeniu przyjść z pomocą stołecznemu miastu, jako głównemu środowisku konsumcyi mięsa.

Miasto Lwów zażądało tedy doprowadzenia mięsa rumuńskiego do Lwowa przy zachowaniu przepisanych ustawą ostrożności.

W sprawozdaniu, przesłanem c. k. Namiestnictwu we Lwowie, dała Izba wyraz przekonaniu, iż prośba Reprezentacyi miasta Lwowa o pozwolenie na przywóz mięsa z Rumunii, do której przyłączyła się w ostatnich czasach w osobnej uchwale Rada miasta Krakowa, zasługuje ze wszzech miar na uwzględnienie.

Nadzwyczajna drożyzna środków żywności, która we Lwowie i Krakowie doszła do niebywałych rozmiarów, winną była już dawno spowodować miarodajne czynniki rządowe i autonomiczne do zaradzenia złemu i wynalezienia środków, któreby umożliwiły potaniecie stopy życiowej, cierpiących dzisiaj najdotkliwiej pod tymi stosunkami szerokich warstw, zwłaszcza robotniczej ludności.

Z tego względu uważa Izba dopuszczanie importu mięsa rumuńskiego dla aprowizacyi największych dwóch miast galicyjskich za nader pożądane i pozwala sobie polecić sprawę tę życzliwej uwadze c. k. Namiestnictwa.

Przy tej sposobności zauważa Izba, iż kontyngent przywozu mięsa z Rumunii, ograniczony został w ostatnim traktacie handlowym do tak szczupłych rozmiarów, iż na Lwów i Kraków przypaść może roczna ilość nie pozostająca w żadnym stosunku do stałej konsumcyi mięsa w tych miastach. Wszelkie tedy obawy sfer agrarnych, jakoby import ten zagroził szerokim interesom rolnictwa galicyjskiego, są najzupełniej płonne i nieuzasadnione stosunkami gospodarczymi naszego kraju.

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie powołana do strzeżenia interesów rozwijającej się dopiero u nas produkcji fabrycznej, już obecnie daje wyraz zapatrywaniu, że nawet dopuszczenie importu mięsa z Rumunii nie będzie

w stanie zapobiedz wzmagającej się nieustannie drożyznie środków żywności i sądzi, iż zarówno gminy w własnym zakresie działania jak niemniej kraj i państwo będą musiały rozwinąć akcyę w tym kierunku, aby bez niżania stopy życiowej robotnika przemysłowego i rolnego, umożliwić dalszy rozwój produkcyi na obu wielkich polach wytwórczości krajowej.

Zmiany zasze w roku 1909 w stanie protokolacyi firm, połoonych w okręgu lzby.

A) W rejestrze firm pojedynczych:

Rodzaj przedsiębiorstwa	Zapro- tokolo- wano	Wykre- ślono
Ajencye handlowe	4	1
Apteki	4	—
Betonowych wyrobów fabrykacya	2	—
Bławatne handle	7	2
Browary	1	1
Budownictwo	2	—
Bydła handel	—	1
Cegielnie parowe	1	—
Ceraty i linoleum handle	1	—
Chemicznych produktów fabrykacya	1	1
Chustkami handel	1	—
Deskami handel	1	—
Dostawa meteryałów budowlanych	—	1
Dostawa siana i słomy dla wojska	—	1
Droguerye	1	—
Drzewa handel	3	1
Dzieł sztuki handel	1	—
Farb fabryki	1	—
Futer handle	1	—
Galanteryjnych towarów handel	4	—
Garbarnie	1	—
Górniczne zakłady	4	—
Gorzelnie	1	1
Hotele	1	1
Instalatorstwo	1	—
Interesa pieniężne	11	2
Jaj eksport	1	3
Kamieniarstwo	1	—
Do przeniesienia	57	16

Rodzaj przedsiębiorstwa	Zapro- tokoło- wano	Wykre- ślono
Z przeniesienia	57	16
Kamieni do zegarków fabryka	1	—
Kamieniołom	1	—
Kamionkowych wyrobów fabryki	1	—
Kawiarnie	2	—
Kolonialne handle	2	1
Konfekcyi damskiej handel	1	—
Konfekcyi męskiej handel	1	—
Końmi handel	1	1
Korzenne handle	3	—
Krawiectwo	2	—
Lasów wyrąb i handel drzewem	8	2
Mąką handel	3	—
Mąki kościanej fabryka	1	—
Maszyn handle	3	1
Mebli handle	3	—
Mieszanych towarów handle	4	2
Mleczarnie	1	1
Młyny	8	3
Modnych towarów handle	2	—
Naftowych przetworów handle	1	—
Norymberskich towarów handle	2	—
Obuwia handel	—	1
Octu fabryka	—	1
Papieru fabryka	1	1
Piekarstwo	2	—
Pogrzebowe przedsiębiorstwo	1	—
Propinacyi dzierżawa	7	1
Propinacyjne wyszynki	3	—
Przedsiębiorstwa kolejowe i regulacyjne	3	—
„ wiertnicze	2	—
„ wydawnicze	1	—
Do przeniesienia	128	31

Rodzaj przedsiębiorstwa	Zapro- tokoło- wano	Wykre- ślono
Z przeniesienia . . .	128	31
Restauracje	7	3
Rzeźnictwo	2	—
Skór handel	—	1
Soli handel	—	1
Spedytorstwo	1	—
Śrub fabryka	1	—
Sukiennych towarów handel	2	—
Szkła i porcelany handel	2	1
Tapicerstwo	1	—
Tartaki	2	—
Trzodą chlewną handle	2	3
Tutek fabryki	3	—
Węgla handle	3	—
Zbożem handel	1	1
Złotych wyrobów handle	3	—
Żelaznych towarów handle	3	2
Razem . . .	161	43

B) W rejestrze firm spółkowych:

Rodzaj przedsiębiorstwa	Zapro- tokoło- wano	Wykre- ślono
Spółki automobilowe	2	—
" emigracyjne	2	—
" handlowe	7	—
" fakturowe	1	—
" szynkarskie	1	—
" krawieckie	1	—
" kredytowe	16	1
" mleczarskie	11	—
" młynarskie	1	—
" najmu mieszkań i lokali	1	—
" ogrodnicze	1	—
" oszczędności i pożyczek	53	—
" rolnicze	5	—
" sanatorium	1	—
" spożywcze	1	—
" stolarskie	4	1
" szewskie	1	1
" szynkarskie	1	—
" wydawnicze	1	—
Razem	111	3

